

เมื่อดอกไม้หายไปในทะเลทึบ :
การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย

หม่อมหลวงณพอร รพีพัฒน์

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

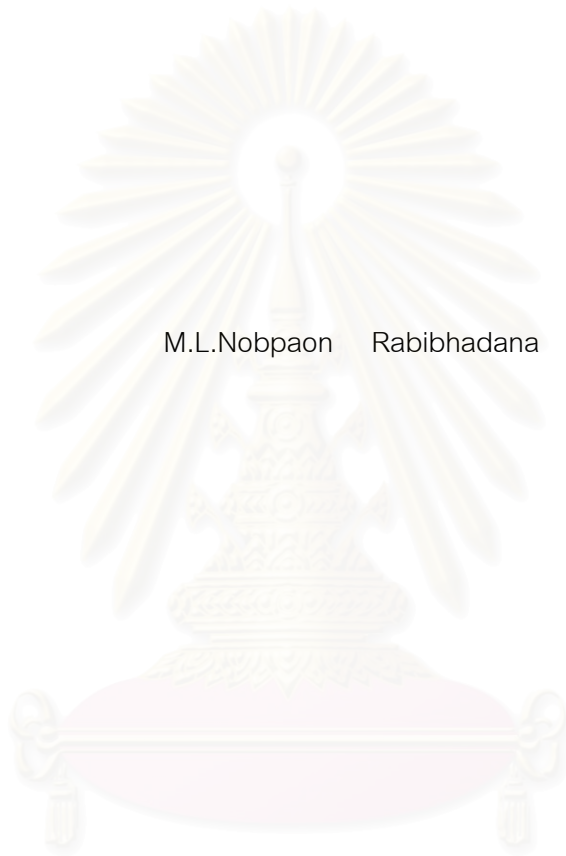
ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-6977-6

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

FLOWERS LOST IN THE SEA OF CAPITALISM :
THE CONSTRUCTION OF THE OTHERNESS AND ADJUSTMENT PROCESS OF
ABUSED FOREIGN MIGRANT CHILDREN

M.L.Nobpaon Rabibhadana

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Sociology

Department of Sociology and Antropology

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-6977-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์ เมื่อดอกไม้หายไปในทะเลทึบ : การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการ
ปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย
โดย หม่อมหลวงณพอร รพีพัฒน์
สาขาวิชา สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์สุรัชย์ หวันแก้ว

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์สุรัชย์ หวันแก้ว)

..... กรรมการ
(นายมนตรี สิ้นทิวชัย)

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ณพอร รพีพัฒน์ : เมื่อดอกไม้หายไปในทะเลทุน: การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย. (FLOWERS LOST IN THE SEA OF CAPITALISM :THE CONSTRUCTION OF THE OTHERNESS AND ADJUSTMENT PROCESS OF ABUSED FOREIGN MIGRANT CHILDREN) อ. ที่ปรึกษา : รศ.สุริชัย หวันแก้ว, 146 หน้า. ISBN 974-17-6977-6

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ประการที่หนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจความเป็นอื่นที่เกิดขึ้นของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ท่ามกลางการนิยามความแตกต่างที่นำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็ก ประการที่สอง ศึกษาการสร้างกลไกในการต่อสู้เพียงลำพังของเด็กต่างชาติเพื่อให้รอดพ้นจากการถูกทำร้าย ประการสุดท้าย ศึกษากระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติหลังจากได้รับการช่วยเหลือด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและสังเกตแบบมีส่วนร่วม ศึกษาประวัติชีวิตผ่านการเล่าเรื่องของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย 7 กรณี

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า 1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดความแตกต่างในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติ สภาพครอบครัวและสถานะทางเศรษฐกิจผลักดันให้เด็กต่างชาติต้องเดินทางมาทำงานยังประเทศไทย เมื่อเด็กอยู่ในประเทศไทยความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติเหล่านี้ถูกกำหนดและสร้างขึ้นโดยกระบวนการสร้างความหมาย ความรู้ ความจริง ผ่านวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายว่าเป็นผู้ร้าย เป็นตัวปัญหา สร้างความไม่มั่นคงให้กับประเทศได้ในระยะยาว วาทกรรมว่าด้วยความเป็นอื่นดังกล่าว นำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติ ในรูปแบบการเลือกปฏิบัติที่ตอกย้ำความไม่ใช้คนไทย ซึ่งส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็ก ลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ขึ้นในที่สุด 2. การสร้างกลไกในการต่อสู้ดิ้นรนของเด็กต่างชาติให้รอดพ้นจากการโดนทำร้าย อาศัยการหลบหนีออกจากสถานการณ์เพื่อให้ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายถูกลบออก และหลุดพ้นจากความเจ็บปวด 3. การศึกษาในครั้งนี้ยังชี้ให้เห็นอีกว่าบริบทของชุมชนหรือสภาวะแวดล้อมที่ไม่มีการแยกขั้วทางจิตสังคมและทำให้เด็กต่างชาติไม่รู้สึกละแวกแยก จะทำให้กระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจฟื้นคืนสู่สภาพปกติได้รวดเร็วขึ้น

ภาควิชา.....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา..... ลายมือชื่ออนิสิต.....
สาขาวิชา.....สังคมวิทยา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2547.....

##4581121124 : MAJOR SOCIOLOGY

KEY WORD: THE OTHERNESS / FOREIGN MIGRANT CHILDREN / CHILDREN RIGHTS

NOBPAON RABIBHADANA : FLOWERS LOST IN THE SEA OF CAPITALISM:
THE CONSTRUCTION OF THE OTHERNESS AND ADJUSTMENT PROCESS OF
ABUSED FOREIGN MIGRANT CHILDREN: THESIS ADVISOR, ASSOC.PROF.
SURICHA WUN'GAEO, 146 pp. ISBN: 974-17-6977-6

One of the main objectives of this study is intended to understand the construction of the otherness attitude towards those abused migrant children in conjunction with various different definitions which leads to the abusiveness. Next, the study will focus on the mechanisms that these children adopted for their survival. Lastly, the study will place an emphasis on the way these children adjust themselves as well as cope with the situation following the rescue. The study is fundamentally employed qualitative methods, namely, in-depth interview, participative observation technique as well as 7 case studies from each individual selected subject.

The finding shows the following results: 1. Social interaction is an important condition in bringing about differences within each stage in life of these migrant children. Socio-economic status including family background also pushes these children migrate to Thailand for working. Since these migrant children live their life in foreign country, the otherness conception is labeled and constructed by so-called interpretation, learning and self-actualization processes. This is done through social discourse relating to the labeling of these unlawful migrants as troublemakers, social perpetrators who are likely to cause national instability in the long run. The social discourse on otherness will result in segregation treatment towards these migrant children and instigate the alienation towards them. Accordingly, the abuse on these children as well as human degradation towards them is the consequence from this misconception. 2. These migrant children struggle on their plight by fleeing from their painful which caused by the labeling towards them as unlawful migrants. 3. The thesis also shows that social context and its environment of which adopted non-alienation treatment, will help promote children's ability to modify their mind and body into normality sooner.

Department...Sociology and Anthropology..... Student's signature.....

Field of study.....Sociology.....Advisor's signature.....

Academic year.....2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยได้รับความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุณินทร์พันธ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้ความเมตตา คำแนะนำ ปรึกษาด้วยดีมาตลอด

ขอขอบพระคุณ อาจารย์มนตรี สันทวิชัย สมาชิกวุฒิสภา ที่กรุณาสละเวลามาเป็น กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งอ่านงานศึกษา ให้คำชี้แนะข้อมูลสำคัญและรายละเอียดที่เป็น ประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ผู้ศึกษาขอระลึกถึงพระคุณของอาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ วิธีคิด มุมมองต่อการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งมีค่าที่ได้มอบให้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้การเลี้ยงดู ด้วยความรักและความเข้าใจ เป็นกำลังใจให้ตลอดเวลา อีกทั้งผู้ศึกษาขอขอบคุณสำนักงานโครงการทุนวิจัยมหาบัณฑิต สกว.ที่ช่วยสนับสนุนงานการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้เล่าประวัติชีวิตที่ได้เล่าประวัติชีวิตด้วยความเต็มใจ จนทำให้มีงานฉบับนี้ขึ้นมาและหวังว่าผลงานน่าจะเป็นส่วนหนึ่ง แม้เพียงเล็กน้อยที่จะช่วยให้มองเห็นและตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

สุดท้ายผู้ศึกษาขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคน และพี่สาวที่มีส่วนช่วยเหลืออยู่เบื้องหลัง ทั้งการให้กำลังใจ ข้อเสนอแนะ ตลอดเวลาในการศึกษาครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ปัญหานำในการศึกษา.....	5
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
เด็กในสภาวะยากลำบาก.....	7
แรงงานเด็กต่างชาติในประเทศไทย.....	8
ความหมายของการทำร้ายทารุณกรรม.....	10
ลักษณะของการทารุณกรรมเด็ก.....	11
แนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับกระบวนการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์.....	12
ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์.....	17
แนวคิดความเป็นอื่น.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว.....	33
กรอบแนวคิด.....	37
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38

บทที่	หน้า
สมมุติฐานในการศึกษา.....	41
ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา.....	41
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา.....	42
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	46
4 เด็ก :เส้นทางความหวัง.....	47
คนที่ 1 กุง(นามสมมุติ).....	48
คนที่ 2 อามี(นามสมมุติ).....	53
คนที่ 3 สาย(นามสมมุติ).....	56
คนที่ 4 พุด(นามสมมุติ).....	61
คนที่ 5 ก้าน(นามสมมุติ).....	64
คนที่ 6 ริน(นามสมมุติ).....	66
คนที่ 7 มะวี(นามสมมุติ).....	71
5 การวิเคราะห์และตีความ.....	77
ทฤษฎีกับพลวัตทางสังคม.....	80
การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์.....	82
ใน “ความเป็นอื่น” ของเด็กต่างชาติ.....	87
การแยกชั้นทางจิตสังคม.....	88
สิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชน.....	94
กระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติ.....	95
6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	103
อภิปรายผลการศึกษา.....	103
จริยธรรมในการศึกษา.....	110
ข้อจำกัดในการศึกษา.....	110
ข้อเสนอแนะ.....	110

รายการอ้างอิง.....	112
บรรณานุกรม.....	120
ภาคผนวก.....	121
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์.....	122
ภาคผนวก ข ทलयชบวนการค้ำมนุษย์.....	125
ภาคผนวก ค รายงานสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย(ข้อบทที่ 24).....	129
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	146

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนหญิงและเด็กต่างชาติที่ได้รับความคุ้มครองจากกรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ ปี 2542-มิถุนายน 2546.....	9
2	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 1.....	52
3	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 2.....	55
4	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 3.....	59
5	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 4.....	63
6	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 5.....	65
7	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 6.....	70
8	สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 7.....	72
9	แสดงภูมิหลังของเด็กต่างชาติ.....	73

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพ

หน้า

1	กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพในแนวคิดหลังสมัยใหม่.....	23
2	กรอบแนวคิด.....	37
3	แสดงพลวัตรปัจเจกสัมพันธ์กับโลกทุนนิยม.....	79
4	แสดงบริบททางสังคมที่มีส่วนผลักดันให้เด็กเดินทางมายังประเทศไทย.....	81
5	กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพของเด็กต่างชาติ.....	92
6	สรุปลำดับขั้นตอนในการช่วยเหลือเด็กตามแนวทางมูลนิธิคุ้มครองเด็ก.....	96
7	แสดงบริบททางสังคมหลังได้รับการช่วยเหลือ.....	99

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักใหญ่ในกระแสนิยมเสรีที่มีผลต่อเนื่องยาวนาน และถูกเสริมสร้างความแข็งแกร่งแผ่ขยายอย่างรวดเร็วด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ผู้คนถูกครอบงำให้เชื่อในระบบทุนนิยมเสรีว่า สามารถจะแก้ปัญหาของแต่ละประเทศได้และนำพาสังคมไปสู่การพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืน แต่หากยิ่งยึดมั่นในระบบทุนนิยมเสรียิ่งจะทำให้คนพัฒนามากลายเป็นทรัพยากรในการผลิตคล้ายเครื่องจักรปราศจากหัวใจและจิตวิญญาณแห่งการเกื้อกูลกัน การเร่งเร้า แข่งขันทำให้เกิดการผลัดใส่และกีดกันระหว่างคนเพื่อผลประโยชน์เป็นสำคัญ ดังนั้นระบบทุนนิยมเสรีคงเป็นคำตอบที่กำลังเฉลยให้ผู้คนจำนวนไม่น้อยรู้ว่ามันไม่ใช่การพัฒนาที่แท้จริงและยั่งยืนอีกต่อไป

สำหรับประเทศไทยได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 แม้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) จะกำหนดแผนให้เน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและให้จุดเน้นของแผนเริ่มให้ความสำคัญของการพัฒนาคนเป็นลำดับมา แต่รากเหง้าของการพัฒนาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 ถึงฉบับที่ 5 กว่า 25 ปี ได้ฝังรากลึก ที่เน้นเพียงเพื่อการขยายตัวและการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นกรอบคิดการพัฒนาโดยไม่เน้นในเรื่องผลกระทบที่จะมีต่อสังคมและเด็ก การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 เรื่อยมา จึงไม่มีทิศทางที่ชัดเจนเพราะการปฏิบัติกับแผนพัฒนาไม่สอดคล้องกัน ทำให้ยังเกิดช่องว่างของโอกาสที่ต่างมากขึ้น ช่วงระยะเวลาที่ยาวนานเราได้ปลูกฝังคุณค่าทางเศรษฐกิจสินค้า เงินและวัตถุให้มีค่ายิ่ง การปลูกฝังดังกล่าวได้สร้างหลักในการดำเนินชีวิตให้กับคนส่วนใหญ่ การมุ่งแสวงหาเงินตราจึงเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดในชีวิต ภาวะความรู้สึกละแวกแยกระหว่างคนด้วยกันจึงเกิดขึ้น ภาวะความเป็นญาติพี่น้อง การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงลดน้อยลง ดังนั้นความพยายามที่จะลบภาพความล้มเหลวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหวนกลับมาย้อนมองตัวเองอีกครั้งจึงเกิดขึ้น

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9(พ.ศ.2545-2549) จึงเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะชี้กรอบทิศทางพัฒนาประเทศในระยะปานกลางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ระยะยาว

โดยได้กล่าวถึงการประเมินผลการพัฒนาในช่วงสี่ทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดสมดุล โดยประสบความสำเร็จเฉพาะในเชิงปริมาณ แต่ขาดความสมดุลด้านคุณภาพจุดอ่อนของการพัฒนาที่สำคัญ สร้างปัญหาเรื้อรัง และได้สร้างความปลอดภัยให้กับสังคม คนตกอยู่ในกระแสวัตถุนิยม ก่อให้เกิดปัญหาศีลธรรมและปัญหาสังคมเพิ่มมากขึ้น(สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ.2545-2549,2) ช่วงระยะเวลายาวนานที่เรามุ่งเน้นการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นหลักดังกล่าว จึงอาจเป็นการยากที่จะถอนรากค่านิยมของคนหรือผู้นำออกจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นการช่วยกันสร้างคุณค่าวิถีชีวิตที่เรียบง่ายและเข้าใจในคุณค่าความเป็นมนุษย์ให้เกิดขึ้นกับทุกคน จึงเป็นการดีที่จะเริ่มต้นตระหนักและเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยองค์รวม เพราะในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงคนที่มักได้รับผลกระทบมากที่สุดก็คือคนที่อยู่ชายขอบของสังคมนั่นเอง พวกเขากลายเป็นเหยื่อของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาตลอด จำต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากคำว่า "พัฒนา"(Development) ผู้ใหญ่และเด็กจำนวนมากขาดโอกาสและยังถูกทำให้ขาดโอกาสซ้ำอีก พวกเขาถูกทอดทิ้งให้ต้องเผชิญปัญหาต่างๆอย่างโดดเดี่ยวลำพัง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว ได้สร้างวิถีชีวิต ค่านิยมใหม่ที่แนบแน่นติดอยู่กับกระแสบริโภคนิยมที่ไปลดทอนวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่มีคุณค่าที่เน้นความเรียบง่ายและพอเพียงจนเกือบหมดสิ้น ความขัดแย้ง ความแตกต่างทั้งทางเศรษฐกิจ เพศ วัย พฤติกรรม ได้นำมาซึ่งความไม่ลงรอยที่จะทำให้เกิดเส้นแบ่งกันเป็น "เขา" เป็น "เรา" โดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่จะทำให้เราอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

ในสังคมโลกการทำร้ายทารุณเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องแม้ว่าความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจะรุกเข้ามาเพียงใดก็ตาม ปัญหานี้ทำให้เราเชื่อมั่นได้ว่าความเป็นมนุษย์ได้ถูกลดทอนลง ประเทศไทยพบว่ามีการใช้แรงงานเด็กต่างชาตินานาชาติมากขึ้น ซึ่งเด็กเหล่านี้มักจะประสบปัญหาการใช้แรงงานหนัก ถูกทำร้ายทารุณ มีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม การเข้ามาของแรงงานเด็กต่างชาตินั้น ช่วงแรกเกิดจากการขาดแคลนแรงงานในประเทศ โดยเฉพาะเมื่อหาแรงงานเด็กยากขึ้นจึงมีนายหน้าไปชักจูงเด็กในประเทศใกล้เคียงให้เข้ามาทำงานโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศไทย(สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2539 มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน,2540:23) แรงงานเด็กต่างชาตินี้โยกย้ายเข้ามาทำงานต้องกลายเป็นเหยื่อที่ไร้เชื้อเพลิงและถูกกระทำ พวกเขามีสถานะที่สังคมมองว่าคนเหล่านั้นเป็นเพียงคนที่ด้อยกว่า นำไปสู่การละเลยและปล่อยให้การลดทอนความเป็นมนุษย์ดำเนินต่อไป ทั้งนี้สถานะเด็กต่างชาติถูกละเลยด้วยความเชื่อ 2 ประการคือ ความเป็นเด็กและความเป็นคนต่างชาติที่มีสถานะด้อยกว่าชาติตน เพียงแค่สถานะดังกล่าวได้นำไปสู่การปฏิบัติที่ไม่คำนึงถึงหัวใจและจิตวิญญาณ อีกทั้งการทอดทิ้ง ละเลยกลายเป็นวัตถุไม่มีค่า

กลายเป็นคนแปลกหน้าที่บางครั้งก่อให้เกิดความรู้สึกว่าหากไม่มีประโยชน์ต่อไปจะสามารถกำจัดได้ก็จะเป็นการดี ความรู้สึกของคนบางกลุ่มที่มีต่อคนอื่นในลักษณะเช่นนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นแนวคิดกำจัดได้ก็จะเป็นการดี (Dispensability thesis) (สุริชัย หวันแก้ว, 2541) เพราะคิดว่าเป็นภาระและต้นเหตุของปัญหาสังคม นำพามาซึ่งความเคียดแค้นและความไม่เข้าใจ ส่งผลให้เกิดความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ โดยเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณถูกลดสถานะให้เป็นความด้อย เนื่องจากความเชื่อที่ถูกสร้างให้เกิดการเรียนรู้ถึงความหมายและการเปรียบเทียบ ผู้กระทำความเชื่อในความเหนือกว่า ความเชื่อและการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้มองไม่เห็น “คนอื่น” กลับกันก็จะมองเห็นแต่ตัวเอง

ในจำนวนคนต่างชาติในประเทศไทย อย่างน้อยสัดส่วน 1 ใน 4 เป็นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (เปรมใจ วงศิริไพศาล, 2539) เด็กเหล่านี้เข้ามาประเทศไทยด้วยเหตุผลหลากหลายไม่ว่าจะเข้ามาเองโดยลำพัง หรือการเข้ามาโดยกระบวนการของนายหน้าจัดหางาน โดยหวังว่าประเทศไทยจะสร้างความสุขให้กับพวกเขาได้ บางคนต้องทำงานหาเลี้ยงชีพและดำเนินชีวิตตามลำพังไม่มีความหวังที่ชัดเจนว่าในอนาคตจะได้กลับไปสู่ประเทศของตนหรือจะไปตั้งถิ่นฐานยังที่ใด ในสภาวะการณดังกล่าวรวมทั้งสถานภาพที่เข้าประเทศมาแบบผิดกฎหมายทำให้ง่ายต่อการถูกกดขี่ ทำร้ายทารุณ และถูกละเมิดสิทธิต่างๆ ซึ่งการพยายามทำความเข้าใจใน “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นหลักมูลฐานหนึ่งที่จะนำไปสู่การเข้าใจในสิทธิมนุษยชนที่มีนัยถึง 1.ธรรมชาติมนุษย์ กล่าวคือลักษณะที่แท้จริงของมนุษย์ที่เกี่ยวกับสภาพจิตใจและความต้องการจำเป็น (needs) ที่มุ่งใจให้มนุษย์ทำการใดๆ โดยทฤษฎีมนุษย์น่าจะเป็นอย่างเดียวกันไม่ว่าจะอยู่ ณ ที่ใด แต่ในทางปฏิบัติพฤติกรรมของมนุษย์ย่อมอยู่ภายใต้อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมด้วย 2.ศีลธรรม อันได้แก่ หลักที่ว่าด้วยความผิดชอบชั่วดีที่สังคมหนึ่งๆกำหนดให้สมาชิกปฏิบัติโดยไม่มีศีลธรรมสากลให้ยึดถือ นอกจากอนุมาณเอาจากส่วนที่กำหนดไว้เหมือนกันในความประเพณีบางเรื่อง

การตรวจดูว่าพฤติกรรมใดเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในสังคมไทยหรือไม่ ในเบื้องต้นอาจแยกพิจารณาในสามประเด็น คือ หนึ่ง สิ่งนั้นๆมนุษย์ควรปฏิบัติต่อกันหรือไม่ สอง ความรู้สึกทางด้านจิตใจของสังคมไทยในขณะนั้นสนับสนุนหรือโต้แย้งอย่างไร สาม แนวทางที่สังคมอื่นที่มีประสบการณ์มาก่อนเป็นข้อพิจารณาประกอบ (อุดม รัฐอมฤต, นพนิติ สุริยะ, บรรณเจด สิงคะเนติ, 2544) ซึ่งสิทธิมนุษยชนไม่ใช่สิทธิที่เกิดจากสถานภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่เป็นสิทธิของบุคคลเพราะว่าเขาเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิของความเป็นมนุษย์ และเพื่อการดำรงอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีของมนุษย์ ดังนั้นการทำร้ายทารุณเด็กต่างชาติจึงเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์โดยปราศจากข้อสงสัย อีกทั้งผิดหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the

Child) และอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติทุกรูปแบบ(Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination) ที่ประเทศไทยร่วมเป็นภาคีอยู่ด้วย อย่างไรก็ตาม ก็ดีทัศนคติของผู้เกี่ยวข้องยังคงพิจารณาเด็กต่างชาติในฐานะผู้กระทำผิดกฎหมายคนเข้าเมืองอยู่ โดยยึดเกณฑ์กฎหมายเป็นหลักใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงหลักสิทธิดังกล่าว

ทั้งนี้หลายครั้งได้นำมาซึ่งการปล่อยปละละเลยให้มีการทำร้ายทารุณเด็กต่างชาติอย่างต่อเนื่อง พวกเขาต้องเผชิญชะตากรรมเพียงลำพัง ถูกใช้งานหนักเหมือนสัตว์ที่ไม่มีตัวตน การร้องบอกหรือการเยียวยาเมื่อถูกละเมิดจึงแทบไม่มี เด็กต่างชาติต้องต่อสู้กับตัวเองเพื่อให้หลุดพ้นจากสภาวะการณดังกล่าว ซึ่งจะมีสักกี่คนที่สามารถออกมาจากสภาวะการณนั้นได้ แล้วยังมีอีกสักกี่คนที่เรามองไม่เห็นแล้วหายไปอย่างไร้ร่องรอย ขณะที่คนส่วนใหญ่กำลังวิ่งไล่ตามเศรษฐกิจว่าวันนี้ภาวะการเงินจะเป็นอย่างไรแต่อีกด้านหนึ่งเราไม่เคยนึกว่าคนอีกส่วนหนึ่งจะถูกข่มขู่ทรมานเจ็บปวดสักแค่ไหนเพราะเราไม่เคยหันไปทบทวนหรือแม้แต่เหลียวมองร่วมกัน

จากสถิติมูลนิธิคุ้มครองเด็กเฉพาะผู้ที่โทรศัพท์แจ้งเรื่องเข้ามา เฉพาะคดีเด็กถูกทำร้ายทารุณปี พ.ศ.2546 มีเด็กตกเป็นเหยื่อรวม 276 คน เด็กเสียชีวิต 98 คน ช่วงความถี่ของอายุในกลุ่มเด็กที่ถูกทำร้าย อายุเด็กที่ตกเป็นเหยื่อต่ำสุดคือ 3 วัน อายุต่ำกว่า 4 ปีมี 62 คน อายุ 6 ปีมี 13 คน อายุ 7-9 ปีมี 68 คน อายุ 10-12 ปีมี 17 คน อายุ 13-16 ปีมี 80 คน และพบว่ามีเด็กถูกทำร้ายยาวนานที่สุด 4 ปี นอกจากนี้ยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่ไม่ได้รับการเปิดเผยและยังคงถูกทารุณอย่างต่อเนื่อง ในจำนวนนี้ยังมีเด็กต่างชาติรวมอยู่ด้วย พวกเขาต้องเผชิญสภาพปัญหาเพียงลำพังที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่บางคนมองไม่เห็นจิตใจของพวกเขา การที่พวกเขาต้องประสบชะตากรรมที่ทุกข์ทรมานนั้นเป็นแรงบีบคั้นทำให้พวกเขาต้องลุกขึ้นต่อสู้และจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถทำให้ตนเองหลุดพ้นจากชะตากรรมดังกล่าว รวมทั้งจะสามารถสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นกับตนได้ กระบวนการปรับตัวและฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจจึงค่อยๆ เกิดขึ้นโดยมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในแบบที่จะไม่ไปลดทอนค่าของมนุษย์ลงอีก สภาวะแวดล้อมที่จะไม่สร้างความแปลกแยกนั้นอาจเกี่ยวพันกับกระบวนการปรับและฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจได้ งานการศึกษานี้จึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานความคิดที่ว่า การปฏิสัมพันธ์ในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตของแรงงานเด็กต่างชาติ อาทิเช่น การอาศัยอยู่ที่ประเทศของตน การเข้ามาทำงานในเมืองไทย การโดนทำร้ายทารุณ การหลบหนีเพื่อให้รอดพ้น ฯลฯ จะส่งผลให้เกิดภาวะต่างๆได้ ทั้งการกระทำและความรู้สึกจากความเป็นอื่น การถูกมองเป็นวัตถุ การถูกละเมิดสิทธิเด็ก รวมถึงช่วงเวลาของการปรับและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ในแบบที่จะไม่ไปลดทอนค่าของมนุษย์ลงอีกด้วย ดังนั้นการสะท้อนเรื่องราวพร้อม

กับการวิเคราะห์หิ้งน่าจะเป็นวิธีที่จะทำให้คนหันมาตระหนักได้มากขึ้น ตรงตามความตั้งใจของผู้ศึกษาในครั้งนี้

ปัญหานำในการศึกษา

ผู้ศึกษาตั้งปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณถูกทำให้เป็นอื่น และถูกลดทอนความเป็นมนุษย์อย่างไร และเมื่อเผชิญปัญหาพวกเขาต่อสู้กับตนเองอย่างไรเพื่อให้รอดพ้น สุดท้ายแล้วกระบวนการปรับและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจดำเนินไปได้อย่างไร โดยอาศัยอะไร ทั้งนี้ภาวะเงื่อนไขการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตจะนำไปสู่การค้นหาคำตอบในการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณว่ามีกระบวนการอย่างไร ที่นำไปสู่ความแตกต่างและเป็นอื่น
2. เพื่อศึกษาเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณว่าต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพังและต่อสู้เพื่อตนเองอย่างไร
3. เพื่อศึกษากระบวนการปรับตัวและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณว่าเป็นอย่างไร

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเลือกทำการศึกษาก่อสร้างความเป็นอื่นให้กับเด็กต่างชาติและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณ ณ มูลนิธิคุ้มครองเด็ก จำนวน 7 คน ที่ได้รับการช่วยเหลือ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจสภาพปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงการร่วมกันช่วยเหลือฟื้นฟู
2. นำข้อมูลที่ศึกษาไปให้หน่วยงานที่รับผิดชอบและผู้สนใจได้ใช้ประโยชน์ต่อไป เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาสังคม

3. ก่อให้เกิดความรู้สึกตระหนักร่วมกันของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และนำไปสู่
หนทางการสร้างคุณประโยชน์เพื่อสังคมต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานศึกษาเรื่อง เมื่อดอกไม้หายไปไหนทะเลทูน : การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ แล้วจึงใช้แนวคิดทฤษฎีเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจและอธิบายต่อปรากฏการณ์ ดังต่อไปนี้

1. เด็กในสภาวะยากลำบาก, แรงงานเด็กต่างชาติในประเทศไทย
2. ความหมายของการทารุณกรรม
 - ลักษณะของการทารุณกรรมเด็ก
3. แนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับกระบวนการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Capitalism Economic and Devaluation Process of Human Beings)
4. ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)
5. แนวคิดความเป็นอื่น (The Otherness)
 - การสร้างความเป็นอื่นผ่านสถาบัน
6. แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก (The Right of The Child)
7. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว (Adjustment)
8. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เด็กในสภาวะยากลำบาก

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้ให้คำจำกัดความของเด็กในสภาวะยากลำบากไว้ว่า หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบปัญหาและต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นพิเศษอย่างมาก เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข ซึ่งจำแนกได้เป็น

- (1) เด็กถูกละเมิดสิทธิ ประกอบด้วย เด็กถูกทารุณ แรงงานเด็ก โสเภณีเด็ก เด็กถูกข่มขืน
- (2) เด็กถูกปล่อยปละละเลย แบ่งเป็น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ยากจน เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง เด็กในสลัม และเด็กชนกลุ่มน้อย

(3) เด็กประพฤติตนไม่สมควร ได้แก่ เด็กติดสารเสพติดและสารระเหย เด็กกระทำความผิด เด็กมั่วสุมในสถานบริการและสถานเริงรมณ์ เด็กตั้งครรภันอกสมรส

(4) เด็กพิการทางกายและสติปัญญา ประกอบด้วย เด็กที่มีความบกพร่องของอวัยวะต่างๆ ได้แก่ การได้ยิน การเห็น การบกพร่องทางกาย และบกพร่องทางสติปัญญา

แรงงานเด็กต่างชาติในประเทศไทย

การคาดประมาณจำนวนเด็กต่างชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เริ่มจากคำนวณสัดส่วนแรงงานเด็กต่างชาติว่ามีเท่าไรในกลุ่มแรงงานทั้งหมด โดยมีผู้คาดประมาณรวบรวมข้อมูลจากสถานห้ongักผู้หลบหนีเข้าเมืองในกรุงเทพฯของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง(สตม.) ระหว่างเดือนมีนาคม 2538 ถึงสิงหาคม 2539 พบว่า ในจำนวนรวม 14,525 คนของเด็กต่างชาติอายุ 0-18 ปี ที่ถูกกักตัวไว้ในช่วงเวลานี้ คิดเป็น 20 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนคนต่างชาติทั้งหมด โดยแยกได้ว่า 71 เปอร์เซ็นต์เป็นเด็กชาย และ 29 เปอร์เซ็นต์เป็นเด็กหญิง ส่วนใหญ่(61 เปอร์เซ็นต์) อายุ 15-18 ปีถ้าพิจารณาประเทศต้นทางของเด็กต่างชาติเหล่านี้พบว่า 58 เปอร์เซ็นต์มาจากพม่า 27 เปอร์เซ็นต์มาจากประเทศเขมร และ 13 เปอร์เซ็นต์มาจากประเทศลาว ที่เหลือคือมาจากประเทศจีน ประเทศเวียดนาม และในประเทศในอนุภูมิภาคเอเชียใต้(กตยา อาชวนิชกุล,2545:18) นอกจากนี้ ผู้ทำการคาดประมาณใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการจดทะเบียนแรงงานในหลายๆจังหวัดพบว่าประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ของแรงงานที่จดทะเบียนมีอายุระหว่าง 15-18 ปี ดังนั้นจำนวนแรงงานเด็กต่างชาติที่คาดว่าทำงานอยู่ในประเทศไทยในช่วงปี 2540 จะมีจำนวนประมาณ 194,180 คน โดยคาดประมาณตัวเลขจาก 20 เปอร์เซ็นต์ ของแรงงานต่างชาติที่ได้รับการคาดประมาณมาก่อนแล้วว่ามี 970,900 คน(กตยา อาชวนิชกุลและคณะ,2540ข) และถ้าสัดส่วนเด็กชายต่อเด็กหญิงประมาณ 7:3 จะได้ตัวเลขมีเด็กต่างชาติที่เป็นชาย 135,926 คน และเด็กหญิง 58,254 คน ทั้งนี้จากข้อมูลการทำงานภาคสนามของหลายๆองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ศึกษาเกี่ยวกับแรงงานต่างชาติ คาดว่ามีเด็กเป็นจำนวน 1 ใน 4 ของแรงงานต่างชาติทั้งหมด(เปรมใจ วังศิริไพศาลและคณะ,2540)

ตารางที่ 1 จำนวนหญิงและเด็กต่างชาติที่ได้รับความคุ้มครองจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ปี 2542-มิถุนายน 2546

สัญชาติ	ปี 2542	ปี 2543	ปี 2544	ปี 2545	ปี 2546	รวม
กัมพูชา	-	286	185	121	108	700
พม่า	-	99	96	61	165	421
ลาว	5	52	107	81	95	340
จีน	-	-	8	8	8	24
เวียดนาม	-	2	-	2	-	4
มาเลเซีย	-	-	-	1	-	1
สัญชาติอื่น	-	-	-	-	46	46
ไม่ระบุสัญชาติ	-	-	-	1	-	1
รวม	5	439	397	275	422	1,537

ที่มา : สำนักป้องกันและแก้ไขปัญหายาหญิงและเด็ก ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2546 (อ้างใน
กฤษฎา อาชนิชกุล,2547)

คณะทำงานเรื่องเด็กต่างชาติ(เริ่มก่อตั้ง 2539) ได้แบ่งเด็กต่างชาติออกเป็น 4 กลุ่ม(สรุป
สถานการณ์สังคมไทย 2539 มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน,2540:25) คือ

- 1.เด็กที่มากับครอบครัว ประเทศต้องให้ความคุ้มครอง ควบคุม ส่งกลับ(โดยให้อยู่กับครอบครัว ยกเว้นผู้ลี้ภัย)
- 2.เด็กที่ถูกล่อลวง ลักพา ชักชวน รัฐต้องให้ความช่วยเหลือ ฟันฟูส่งกลับและป้องกันไม่ให้เด็กเหล่านี้เข้ามาอีก รวมไปถึงจนถึงนำเด็กกลุ่มใหม่เข้ามา
- 3.เด็กที่เร่ร่อนขอทาน ซึ่งเป็นกลุ่มที่มาเอง ต้องมีความร่วมมือกับหน่วยงานของประเทศต้นทางที่ทำการสงเคราะห์ในระดับทวิภาคี และพหุภาคี นอกจากนี้จะต้องมีการบำบัดฟื้นฟูเบื้องต้น พร้อมทั้งต้องมีการผลักดันให้กลับประเทศ
- 4.เด็กที่เกิดในประเทศไทย พิจารณาโดยดุลยพินิจว่าสมควรหรือไม่สมควร

สำหรับแรงงานเด็กต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยนั้นมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนหนึ่งมี
นายหน้าชักชวนให้เข้ามาทำงานแลกเงิน โดยบางส่วนเข้ามาเพียงลำพัง บางส่วนติดตามพ่อแม่
และครอบครัวเข้ามา แต่ไม่ว่าเขาจะอาศัยอยู่โดยลำพัง หรืออยู่กับพ่อแม่ก็ตาม เด็กเหล่านี้ล้วนอยู่

ในสภาวะยากลำบาก การเป็นคนผิดกฎหมายทำให้ไม่ได้รับสวัสดิการใดๆหรือได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานเพื่อเป็นการปกป้องดูแลให้พ้นจากการถูกเอารัดเอาเปรียบ ข้าอาจโดนทำร้ายทารุณก็จำต้องต่อสู้ดิ้นรนด้วยตนเองเพื่อให้รอดพ้นจากสภาพดังกล่าว

ความหมายของการทำร้าย ทารุณกรรม

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการทำร้าย ทารุณกรรมไว้แตกต่างกัน ดังนี้

ศุภลภ พิทักษ์โลหิต(2537) ให้ความหมายของการทารุณกรรมเด็กตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า หมายถึง การทำร้าย เหยียดที่รุนแรงโหดร้าย ทุร้าย ตามความรู้สึกของวิญญูชนโดยทั่วไป อันมิใช่ลักษณะของการอบรมสั่งสอน รวมถึงการล่วงละเมิดทางเพศ เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำอนาจาร ซึ่งมีผลให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกระทำ แม้การกระทำนั้นจะไม่ได้กระทำต่อเนื้อตัวหรือร่างกายของผู้ถูกระทำ เช่น การดูด่า การปฏิเสธไม่ให้ความสนใจ ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและจิตใจของผู้ถูกระทำ

มนตรี สนิทวิชัย ให้ความหมายว่า การทำร้ายทารุณต่อเด็ก หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยไม่มีความเมตตากรุณาต่อบุคคลที่มีอายุยังไม่ถึง 18 ปี ส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับอันตรายทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือทำให้การพัฒนาการตามวัยของบุคคลนั้นหยุดชะงักลง ทั้งนี้ได้เสนอบทความเรื่อง การทารุณกรรมเด็กโดยบิดามารดา ในวารสารสานติสังคม(2529,6-8) โดยได้แบ่งการทารุณกรรมเด็กเป็น 2 ประเภท คือ การทารุณกรรมทางด้านร่างกายและจิตใจ และพบว่าสาเหตุที่เด็กถูกระทำทารุณกรรมคือ สภาพทางด้านเศรษฐกิจยากจน สภาพสังคมแบบตัวใครตัวมัน บีบคั้นจิตใจ และไม่มีทางระบายออก

Bahari ให้คำจำกัดความว่า การกระทำทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การกระทำ(Act of Commission) หรืองดเว้นการกระทำ(Act of Omission) ยังผลให้เกิดอันตรายแก่เด็กหรือทำให้เด็กไร้ความสามารถไม่ว่าทางด้านร่างกาย หรือจิตใจ หรือยังผลให้เกิดความบกพร่องในการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจเด็ก(วิชา มหาคุณ,2533:35-37)

David Gil(1969) ได้ให้ความหมายของการทารุณกรรมเด็กไว้ว่า การกระทำใดๆหรือการละเลยใดๆโดยบุคคล สถาบัน หรือสังคมโดยรวม และสภาวะใดๆที่เป็นผลมาจากการกระทำนั้นๆ หรือการละเว้นไม่กระทำนั้นๆซึ่งลดรอนสิทธิและเสรีภาพของเด็ก และ/หรือขัดขวางการไปสู่พัฒนาการสูงสุดของเด็ก

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กปี 2546 ให้ความหมายของทารุณกรรมตามบทนิยามในมาตรา 4 ไว้ว่า ทารุณกรรม หมายความว่า การกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดๆจน

เป็นเหตุให้เด็กเสื่อมเสียเสรีภาพหรือเกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ การกระทำผิดทางเพศต่อเด็ก การใช้เด็กให้กระทำ หรือประพฤตินในลักษณะที่น่าจะเป็นอันตรายแก่ร่างกาย หรือจิตใจ หรือขัดต่อกฎหมาย หรือศีลธรรมอันดี ทั้งนี้ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ก็ตาม

และเด็กหมายความว่า บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมผู้บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

จากความหมายต่างๆดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่า การทำร้าย ทารุณกรรมเด็ก หมายถึง การที่บุคคลใดก็ตาม กระทำหรือละเว้นการกระทำที่ส่งผลให้เด็กได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือคุกคามต่อสุขภาพ สวัสดิภาพของเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบต่อการพัฒนาทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สมอง การรับรู้และการปรับตัวเข้าสู่สังคม

ลักษณะของการทารุณกรรมเด็ก

ปัจจุบันการปฏิบัติต่อเด็กในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมมีปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบที่หลากหลาย ชอนเร้นแตกต่างกันทำให้เด็กได้รับความเจ็บปวดทรมานทางร่างกายและจิตใจมากยิ่งขึ้น โดย Child Protocol An Investigation Procedure to Coordinate Response in the Regional Municipality of Ottawa Carleton (1989:3-4) ได้จัดแบ่งลักษณะของการกระทำทารุณกรรมเด็กไว้ดังนี้

1.การกระทำทารุณกรรมทางร่างกาย(Physical Abuse) เป็นการทำร้ายร่างกายเด็ก รวมถึงการทำให้เด็กได้รับอันตรายหรือบาดเจ็บ ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่ใช่อุบัติเหตุ โดยสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่น ลักษณะการทารุณกรรมเด็กทางร่างกาย ได้แก่ การทุบตี การทำให้เกิดบาดแผลจากไฟฟ้า น้ำร้อนลวก ตลอดจนการใช้กำปั้นหรืออุปกรณ์อื่น การเตะ การโยน หรือเขย่าเด็ก ฯลฯ

2.การกระทำทารุณทางจิตใจ อารมณ์(Psychological and Emotional Abuse) เป็นพฤติกรรมที่ทำให้เด็กทุกข์ทรมานจิตใจ ก่อให้เกิดความหวาดกลัว ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์เกิดความรู้สึกต่อตนเองในทางไม่ดี ลักษณะการทารุณกรรมเด็กทางอารมณ์ได้แก่ การตำหนิ หรือดูถูกเด็กซ้ำแล้วซ้ำอีก ประชดประชัน ดู หรือว่ากล่าวที่มีความรุนแรงมากกว่าการตักเตือนสั่งสอนธรรมดา ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกทางจิตใจ และอารมณ์ไม่ดีอย่างต่อเนื่องยาวนาน

3.การปล่อยปละละเลยเด็ก(Child Neglect) เป็นการละเลยของผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่ไม่ให้ปัจจัยที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย รวมถึงไม่ให้ความสำคัญในฐานะผู้ปกครองอย่างเพียงพอ การไม่ดูแลให้การพยาบาลเมื่อจำเป็นหรือปฏิเสธที่จะให้การ

รักษาพยาบาลเมื่อเด็กต้องการ และยังรวมถึงการละเลยที่จะทำให้เกิดการหยุดยั้งการเจริญเติบโต ในลักษณะที่เด็กน้ำหนักไม่เพิ่มเท่าที่ควร สืบเนื่องจากปัจจัยด้านจิตวิทยาสังคม ซึ่งอาจรวมถึงการ ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดี การเลี้ยงดูที่ไม่เพียงพอ การกีดกันไม่ให้มีความรู้สึกสนุกสนานมีชีวิตชีวา(emotional deprivation) และการไร้ความสามารถในการเป็นผู้ปกครอง

นอกจากนี้นักสังคมศาสตร์ได้แบ่งประเภทของการทารุณกรรมเด็กไว้ 4 ประเภท ดังนี้

1. การทารุณกรรมทางร่างกายและทางเพศ(Physical and Sexual Abuse)
2. เด็กที่ถูกเอารัดเอาเปรียบ(Exploited Children)
3. เด็กที่ถูกละเลยทอดทิ้งไม่ได้รับการเหลียวแล(Abandoned Children)
4. เด็กที่ถูกใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม(Working Children)

แนวคิดเศรษฐกิจแบบทุนนิยมกับกระบวนการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์(Capitalism Economic and Devaluation Process of Human Beings)

ก่อนที่ประเทศไทยจะเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาล้าหลังเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานของยุโรปและอเมริกา จึงเกิดความพยายามที่จะพัฒนาประเทศให้พ้นจากสภาพความล้าหลังและพัฒนามาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นซึ่งต้องใช้เงินหรือการลงทุน ในขณะที่ฐานะของประเทศไม่อาจจะทำได้ จึงต้องร้องขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศและการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศได้ก็จำเป็นต้องมีการเสนอโครงการและแผนงานที่แน่นอนชัดเจน เป็นที่มาของความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเกิดขึ้นเป็นครั้งแรก โครงการและแผนงานที่จะขอความช่วยเหลือจะต้องเป็นไปตามโครงสร้างและความพอใจของประเทศที่จะให้ความช่วยเหลือ ดังนั้นแผนพัฒนาที่ใช้จึงเต็มไปด้วยข้อเสนอแนะและมาตรฐานการพัฒนาของประเทศตะวันตก แนวทางการพัฒนาที่กำหนดขึ้นใช้เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1(พ.ศ.2504-2509) เป็นต้นมา จึงอยู่บนรากฐานของวิถีชีวิตและองค์ประกอบที่มีอยู่ตามแบบตะวันตกโดยสิ้นเชิง ประเทศไทยได้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมตั้งแต่ปีพ.ศ.2500 ซึ่งเป็นช่วงแรกของการเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเกิดขึ้น นโยบายของรัฐที่ออกมาส่วนใหญ่มุ่งมีเศรษฐกิจเป็นตัวนำ เร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยในระยะเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงนั้นอารยธรรมแบบตะวันตกที่หลั่งไหลเข้ามาดูจะเป็นสิ่งที่น่าชื่นชมยินดี แต่เมื่อการพัฒนาที่ผ่านพ้นมาราว 40 กว่าปีจึงทำให้มองเห็นความสูญเสียทางสังคมเกิดขึ้นแล้วอย่างชัดเจน จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-5 นั้นเริ่มจะ

ส่งผลให้เกิดปัญหาที่เกิดจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ต้องการเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สูงขึ้นประเทศไทยเริ่มมีการนำเด็กมาใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรมขนาดเล็ก อุตสาหกรรมครอบครัวเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งงานบางอย่างนั้นเหมาะที่จะใช้แรงงานเด็ก เช่น งานทำกรวยกระดาษ งานห่อท็อปปี้ ซึ่งในช่วงปี 2524-2525 เด็กถูกทารุณกรรมในโรงงานมีจำนวนมาก ช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 การทารุณกรรมเด็กยังคงเกิดขึ้นรุนแรงอย่างต่อเนื่องแม้ว่ารัฐบาลจะถูกกดดันการค้าที่จะส่งออกสินค้าเนื่องจากประเทศไทยมีการใช้แรงงานเด็กจำนวนมาก ประกอบกับในช่วงนั้นปัญหาโสเภณีเด็ก โสเภณีชาย-หญิง เริ่มปรากฏให้เห็นเด่นชัดขึ้น เมื่อแผนพัฒนาฉบับที่ 6 เกิดขึ้น ปัญหาดังกล่าวก็ไม่ได้ลดลงเลย กระทั่งปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ รวมถึงระบบการค้าแบบทุนนิยมเสรีได้เปลี่ยนให้คนดำเนินชีวิตด้วยกรอบของการยื้อแย่งแข่งขัน คิดผลกำไรขาดทุนอยู่ตลอดเวลา สร้างความเห็นแก่ตัว เกิดการเอาตัวเอาเปรียบระหว่างกันเรื่อยมา ความพยายามที่จะก้าวให้พ้นคำว่า “ประเทศกำลังพัฒนา” ให้ได้นั้น ในขณะที่เดียวกันก็ได้ก้าวล่วงเข้าไปสู่การลดทอนความเป็นมนุษย์ มนุษย์กับเศรษฐกิจเงินตราถูกหลอมตีค่าราคากลายเป็นสิ่งที่จะทดแทนกันในห้วงเวลาของการพัฒนานั่นเอง

สรุปจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-9

ฉบับที่ 1(2504-2509) เป็นแผนระยะเวลา 5 ปี ใน 3 ปีแรกเน้นการลงทุนสร้างปัจจัยพื้นฐานพวกสาธารณูปโภค 3 ปี หลังรัฐบาลเน้นเพิ่มรายได้ประชาชาติด้านเศรษฐกิจให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชน และเพิ่มผลผลิตในด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม สินค้าสำเร็จรูป ส่งเสริมการศึกษาชั้นอุดมศึกษา โดยจัดตั้งมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยขอนแก่น ผลที่ได้รับประสบความสำเร็จในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชาติ ปัญหาที่ตามมาต้องเป็นหนี้ต่างชาติโดยการกู้มาจากต่างประเทศ ขาดดุลการค้า การกระจายรายได้ไม่ยุติธรรม ขาดบุคลากรทางกาารบริหารและเทคนิค

นโยบายทางด้านพัฒนาชุมชนและสาธารณสุขให้ความสำคัญอยู่ 4 เรื่องคือ การประชาสงเคราะห์ การพัฒนาชนบท การสาธารณสุขการ และงานพัฒนาอาชีพ ซึ่งทั้ง 4 เรื่อง มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนโดยตรงคือ การสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น เน้นงานสงเคราะห์เด็กอนาถา จัดตั้งสถานสงเคราะห์เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการให้บริการในอัตราที่ยังต่ำอยู่ และยังมีกรพุดถึงเด็กในสภาวะยากลำบากน้อยมาก

ฉบับที่ 2(2510-2514) ดำเนินตามนโยบายตามฉบับที่ 1 และเพิ่มแผนการครอบคลุมการดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจและกิจกรรมทางด้านสังคม พยายามที่จะกระจายผลการพัฒนาให้เกิดขึ้นในประเทศ มุ่งพัฒนาคน ความมั่นคงของชาติ ผลในช่วงแรกเศรษฐกิจขยายตัวเร็วมากจนถึงปี 2512 มีการลดรายจ่ายของทหารอเมริกัน รัฐบาลทำงานซ้ำซ้อนกัน รายได้ส่วนใหญ่อยู่กับคนรวย

ฉบับที่ 3(2515-2519) เน้นการพัฒนาด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจเร่งปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตให้สูงขึ้นให้เน้นการลดช่องว่างของรายได้และจัดบริการสังคมด้วย ผลที่ได้ไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้เกิดการผันผวนของเศรษฐกิจทั่วโลก เกิดวิกฤตการณ์น้ำมัน คนว่างงานสูง ให้มีการลดประชากรในประเทศ

ฉบับที่ 4(2520-2525) มีการวางแผนพัฒนาสังคม ยึดวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศโดยขยายการผลิตทั้งสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การกระจายรายได้การมีงานทำสู่ภูมิภาค ตลอดจนปรับปรุงการบริหารทรัพยากรประเทศ เพิ่มการจ้างงานมากขึ้น ผลที่ได้ รายได้เฉลี่ยดีขึ้นแต่ผลผลิตทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมลดลง เศรษฐกิจโลกยังไม่ดีขึ้น ขาดดุลการค้าและการชำระหนี้สูงขึ้น

ฉบับที่ 5(2525-2529) ฉบับนี้คล้ายกับฉบับที่ 4 ได้ปรับแนวนโยบายการพัฒนาประเทศ แนวใหม่โดยยึดพื้นที่เป็นหลักในการวางแผน เน้นรักษาภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ และเน้นความเท่าเทียมกันในการพัฒนานโยบายการกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาค การระดมความร่วมมือจากภาคเอกชน แต่ผลประเทศขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน ความเสื่อมของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการว่างงานของคนที่มีการศึกษา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาทั้ง 4 ฉบับเน้นการเติบโตทางวัตถุโดยไม่ได้เน้นคุณภาพของบุคคลมาโดยตลอด แผนฉบับนี้อาจมีข้อแตกต่างบ้างก็คือมีการมุ่งที่จะให้ความสำคัญกับตัวคนมากขึ้น กำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ คือกลุ่มสตรี เด็ก เยาวชน และชาวเขา

ฉบับที่ 6(2530-2534) ฉบับนี้คล้ายกับฉบับที่ 4-5 เน้นการตอบสนองความต้องการจำเป็นพื้นฐาน เพื่อแก้ไขเศรษฐกิจและสังคม แก้ไขปัญหาการว่างงาน การขาดดุลการค้า ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

การประเมินการพัฒนาสังคมโดยประเมินสถานภาพเด็กและเยาวชนของสถาบันวิจัยสังคม ในปี พ.ศ.2531 ซึ่งให้เห็นว่า ตัวชี้วัดทางสังคมที่สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติจัดทำ การพัฒนาเด็กและเยาวชนของไทยอยู่ในขั้นที่ดีขึ้น แนวโน้มการพัฒนาทางร่างกายและสติปัญญามีภาพที่ดีขึ้น ส่วนการพัฒนาทางด้านจิตใจ พัฒนาการทางสังคม และสภาพการมีงานทำนั้นไม่สามารถกล่าวได้ว่าดีขึ้น ทั้งนี้เพราะข้อมูลมีไม่เพียงพอ ในช่วงนี้ประเทศไทยเริ่มเคลื่อนเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฟองสบู่ ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความยากจน เพราะพ่อแม่ต้องอพยพย้ายถิ่นไปทำงานที่อื่น ส่วนใหญ่เป็นภาคอุตสาหกรรม งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนว่ายังมีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสที่เป็นปัญหาสังคมอยู่

ฉบับที่ 7(2535-2539) แผนนี้เร่งรัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การกระจายรายได้ การขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคมทำให้

เกิดปัญหาต่างๆมากมายดังกล่าวยังคงอยู่ไม่ว่าจะเป็น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโสเภณีทั้งชาย หญิง เด็ก ทำให้คนไทยมีค่านิยมทางวัตถุมีการแข่งขันกันหาวัตถุพยายามยก ระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นในทุกวิถีทางโดยในแง่กฎหมายไม่สนใจความถูกต้องว่าจะมีหรือไม่มี(จีร วัฒน์ แนวจำปา:2541,1-2) มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาเป็นกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทาง เศรษฐกิจ 6 กลุ่ม แต่ไม่ได้มีการกำหนดกลุ่มด้อยโอกาสทางสังคม ในช่วงนี้องค์กรพัฒนาเอกชนจึง เป็นผู้รณรงค์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กด้อยโอกาสมากกว่า ซึ่งการให้ความสำคัญกับกลุ่ม เด็กด้อยโอกาสนี้สอดคล้องกับแนวคิดในกระแสโลก

ฉบับที่ 8(2540-2544) เน้นการพัฒนาบุคคล พื้นฟูและจัดหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพัฒนาสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ เสริมสร้างศักยภาพภูมิภาคและชนบทในแผนพัฒนา ฉบับที่ 8 นี้ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยกำหนดภาพลักษณ์ของคนไทยในอนาคต ที่เกิดและเติบโตให้มีความพร้อมและความอบอุ่นทั้งกายและใจ สติปัญญา และให้สังคมมีหลัก ประกันในด้านสุขภาพให้มีชีวิตดำรงและประกอบอาชีพในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัยมีชีวิตยืน ยาว แต่มีจุดอ่อน คือ ขาดจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมในการที่จะผลักดันให้เป็นไปตามภาพลักษณ์ อย่างนั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี,2539)

ฉบับที่ 9(2545-2549) เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่ครอบคลุมทิศทางการพัฒนาประเทศ มีการ ดำเนินการต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ในด้านแนวคิดที่ยึด “คนเป็นศูนย์กลางของการ พัฒนา” ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างระบบบริหารจัดการภายในที่ดีให้เกิดขึ้นในทุกระดับ โดยได้กำหนดสภาพ สังคมไทยที่พึงประสงค์ มุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ” ใน 3 ด้าน คือ สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี,สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้,สังคม สมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางการ พัฒนาชีวิตทางสายกลาง

จากแผนการพัฒนาประเทศเพื่อเร่งการแข่งขันระหว่างภูมิภาค คงปฏิเสธไม่ได้ว่าธรรมชาติ ของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมนั้นได้ขยายตัวแทรกเข้าไปอยู่ในทุกส่วนของสังคม การขยายตัว ของระบบทุนนิยมเป็นการเปลี่ยนจุดเน้นจากการสะสมทุนมาสู่การกระจายทุนจากการผลิต (Production) และไปสู่การบริโภค(Consumption) ด้วยความพยายามที่จะถ่ายทอดการบริโภค นิยมลงไปสู่คนอย่างทั่วถึง ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมได้ก่อให้เกิดการรับรู้และพิจารณา แรงงาน เป็นสิ่งที่สามารถซื้อขายกันได้ แรงงานถูกพิจารณาเป็นสินค้าชนิดหนึ่งหรือเป็นที่เหมือนวัตถุดิบค้า

อื่นๆ อัดัม สมิธ กล่าวว่า คุณค่าของสินค้าก็คือคุณค่าของปริมาณแรงงานนั้นตามอำเภอใจเหมือน
วัตถุดิบๆอื่นๆ(marx,1977:vol.1:283) เพื่อสร้างความมั่งคั่งให้แก่กิจการของตน

เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์

1.เศรษฐกิจโลกาภิวัตน์เป็นเศรษฐกิจทุนนิยมที่ยกระดับขึ้นมาขั้นหนึ่งเป็นระบบตลาดเสรีที่
สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆที่เกิดจากความต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง เช่น สังคมนิยมหรือ
เผด็จการ เส้นแบ่งทางวัฒนธรรม เช่น ลัทธิชาตินิยม ศาสนาหรือการเหยียดผิวทำให้โลกมีระบบ
เศรษฐกิจเดียว(Global Econom)

2.การปฏิวัติเทคโนโลยีสื่อสารทำให้ระบบเศรษฐกิจโลกทุกๆจุดเชื่อมโยงเข้าด้วยกันโดยไม่
เสียเวลา เป็นผลให้มีการปรับตัวในระดับโลก(Global Reorganization) ของเศรษฐกิจในทุกๆด้าน
โดยกฎเกณฑ์ของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์คือ การขยายมุมมองในการหาแหล่งเงินทุน ตลาด การจัด
จำหน่าย แรงงาน เทคโนโลยี ยี่ห้อสินค้าในขอบเขตทั่วโลกเพื่อให้เกิดการได้เปรียบในการแข่ง
ขัน(Competitive advantage)

3.เศรษฐกิจของโลกจะเคลื่อนตัวเข้าสู่การบริการขั้นสูง เช่น การบริการสาธารณะ การเคหะ
และการบริการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสาร เช่น การเงิน การท่องเที่ยว การบันเทิง การผลิตซอฟต์แวร์มาก
ขึ้น

ดังนั้นการทำให้คนกลายเป็นวัตถุสินค้าได้นำไปสู่กระบวนการลดทอนคุณค่าความเป็น
มนุษย์ลง ซึ่งการอธิบายกระบวนการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์อาจเป็นการอธิบาย โดยเริ่มจาก
การกล่าวถึง สถานภาพหลัก(Major Status) จนถึง "การทำให้เป็นวัตถุ"(Objectification)

สถานภาพหลัก(Major Status) เมื่อคนถูกมองว่าเป็นผู้ที่มีสถานภาพและลักษณะสำคัญ
ของกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นคนต่างชาติ โสเภณี เด็ก และอื่นๆ การตอบสนองของคนอื่นๆ
ต่อพวกเขาได้รับอิทธิพลมาจากสถานภาพสำคัญบางอย่างซึ่งผู้อื่นเป็นผู้กำหนดจากความแตกต่าง
ระหว่างกลุ่มบุคคลกับบุคคลทั่วไปในสังคมที่เกิดขึ้น ในที่สุดก็จะกลายเป็นสถานภาพสำคัญของ
บุคคลนั้นๆ Goffman ใช้ในความหมายว่ามันคือ สถานภาพเฉพาะที่เกิดขึ้นจากการแยกออกจาก
ความเป็นจริงในสังคม(Goffman,1963)

การทำให้เป็นวัตถุ(Objectification) การลดคุณค่าของคนอาจหมายถึง คนหรือกลุ่มคนที่
ได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นวัตถุเนื่องจากคนที่ถูกลดคุณค่าลงจะกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ
ซึ่งถูกประทับรอยมลทินจากการตอบสนองของคนอื่นๆ คนที่ถูกประทับรอยมลทินคือคนที่ยอมรับ
ว่าตนเองถูกจัดอยู่ในกลุ่มของผู้มีรอยมลทิน คนที่เป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีรอยมลทินจะถูกลดคุณค่า
ลงและได้รับการปฏิบัติราวกับว่าไม่อาจแยกออกจากกลุ่มนั้นได้ คนที่ถูกประทับรอยมลทินคือ
คนที่แทบจะไม่เหลือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เนื่องจากคนอื่นๆเข้าใจว่ากลุ่มคนเหล่านั้นได้

แหวกกฎเกณฑ์ของสังคมที่ตั้งไว้จึงจำเป็นต้องปฏิบัติต่อพวกเขาในลักษณะที่มีการคดขี่และลดระดับของความเป็นมนุษย์ลง อาจแสดงให้เห็นว่าคนอื่น ๆ ปฏิบัติต่อกลุ่มคนดังกล่าวราวกับว่าไม่ใช่คนเป็นเพียงวัตถุเท่านั้น การจัดกลุ่มคนที่มีรอยมลทินออกเป็นประเภทต่าง ๆ มีนัยแสดงถึงระดับของการเป็นวัตถุที่อาจเปลี่ยนแปลงได้ การประทับตราอาจแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำให้คนเป็นวัตถุซึ่งเป็นการตอบสนองต่อการประทับตราว่าคน ๆ นั้นไม่ใช่คน (Schur(ed), 1984 อ้างในขวัญฤทัย จ่างจาวรุต) และการประทับตราก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ยากต่อการที่จะลบล้างมันออกจากจิตใจ เนื่องจาก การประทับตราโดยตัวของมันเอง คือสิ่งที่ทำให้มนุษย์มีความแตกต่างกัน การทำให้เป็นวัตถุจึงอาจหมายถึงการปฏิเสธอิสรภาพของบุคคล

โดยเด็กต่างชาติถูกกำหนดให้มีสถานภาพหลักที่กำหนดจากความแตกต่างระหว่างกลุ่มบุคคลกับบุคคลทั่วไปในสังคม จนกลายเป็นสถานภาพสำคัญและถูกทำให้เป็นวัตถุ เด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นวัตถุถูกลดคุณค่าลงกลายเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ที่ถูกประทับรอยมลทินจากการตอบสนองของคนอื่น ๆ

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์(Symbolic Interactionism)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์จะมองว่ามนุษย์มีลักษณะที่ตื่นตัวอยู่เสมอ(active) การกระทำและตัวตนของมนุษย์จะเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ต่อเนื่องทางสังคม โดยมีการกระทำระหว่างกันของบุคคล ผ่านการให้ความหมาย(meanings) ในเชิงสัญลักษณ์(symbol) แก่สิ่งต่างๆ หรือการนิยามสถานการณ์(definition of situation) สำหรับลักษณะที่สำคัญของการกระทำของบุคคลขึ้นอยู่กับความหมายที่บุคคลมีต่อวัตถุ ความหมายของสิ่งต่างๆ ได้มาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความหมายนั้นมีระดับของความเฉพาะตัว เนื่องมาจากการตีความของแต่ละบุคคล(Blumer, 1969)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์เป็นแกนหลักแกนหนึ่งของสังคมวิทยาแนวตีความ (Interpretive Sociology) ซึ่งเน้นความสำคัญของความหมายในเชิงอัตวิสัย(Subjective Meaning) ในการจัดระเบียบชีวิตประจำวัน ตามทัศนะภาพนี้มองสังคมมีลักษณะที่เป็นกระบวนการ(Processual) คือ เป็นพลวัตแห่งการปรับการกระทำเข้าหากันและกัน แต่ละคนทำตามวิถีทางที่เขาตีความการกระทำของคนอื่น ๆ อัตตะก็อยู่ในรูปของกระบวนการเช่นกัน อัตตะในมนทัศน์นี้จึงหมายถึงกระบวนการสื่อสารที่ดำเนินอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทัศนะของบุคคลนัยสำคัญ(Significant Others) ซึ่งหมายถึง คนทั้งหลายที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อลักษณะที่บุคคลนิยามตนเอง หรือกำหนดอัตลักษณ์(Identity) ให้กับตนเอง รวมทั้งกำหนดแนวทางการกระทำที่สอดคล้องกับนิยามดังกล่าว(พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์, 2530 :1)

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์คือความสัมพันธ์ระหว่างความคิดและการกระทำระหว่างบุคคล โดยมุ่งความสนใจไปที่ การให้ความหมายของการกระทำ สัญลักษณ์และปฏิสัมพันธ์โดยการกระทำของมนุษย์ จะมีกระบวนการคิดไตร่ตรองของความคิดระหว่างตัวกระตุ้นและการตอบสนองเข้ามาเกี่ยวข้อง ในทัศนะของมีด(Mead,1931) กล่าวว่าเราได้ยินตัวเราพูดอยู่เสมอในขณะที่เราอาจมองไม่เห็นท่าทางของเรา สิ่งที่เรากำลังพูดและก่อนที่คนอื่นจะได้ตอบ เราอาจบอกได้ว่าสิ่งที่เรากำลังพูดก่อให้เกิดการตอบได้ในทางที่ต้องการหรือไม่ นอกจากนั้นการให้ความหมายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ความประพจน์จะเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อเมื่อเราสามารถที่จะเอาจิตใจของเรา ตัวเราไปอยู่ในฐานะของคนอื่น

นักทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ที่มีความคิดตามแนวของ George Herbert Mead มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญทางด้านมูลเหตุต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความหมายจึงไม่ใช่สิ่งที่เกิดจากระบวนการทางความคิด(mental process)แต่เกิดจากระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ ในระหว่างที่มีการปฏิสัมพันธ์โดยทั่วไป โดยเฉพาะในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมนุษย์เราเรียนรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์เช่นเดียวกับความหมายจากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ในขณะที่คนเราอาจจะตอบได้กับเครื่องหมายต่างๆ โดยไม่ได้คิดอะไร แต่กับสัญลักษณ์แล้วจะตอบได้ด้วยการใช้ความคิดไตร่ตรอง เครื่องหมายต่างๆจะมีความหมายในตัวของมันเอง แต่สัญลักษณ์เป็นวัตถุทางสังคมที่ถูกใช้เพื่อแสดงในสิ่งที่คนเรามีความเห็นร่วมกันว่าสิ่งนั้นคืออะไร วัตถุทางสังคมมิใช่จะเป็นตัวแทนของสิ่งอื่นๆในทฤษฎี แต่สัญลักษณ์เป็นวัตถุสังคมที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ถ้อยคำ สิ่งประดิษฐ์ทางกายภาพ และการกระทำทางกายภาพต่างๆล้วนแล้วแต่เป็นสัญลักษณ์ได้ทั้งสิ้น

ตนเอง(self)

ตัวเองในฐานะเป็นกระจก(looking-glass self) cooley ให้นิยามว่า แม้จินตนาการที่ค่อนข้างชัดเจนเกี่ยวกับตนเอง ดังนั้น ในจินตนาการเราจะมีความคิดที่มีอยู่ในจิตใจของคนหนึ่ง และความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองที่เรามักจะถูกกำหนดโดยทัศนะที่เรามีลักษณะอย่างเดียวกับคนอื่น ดังนั้นในจินตนาการ เราจะมีความคิดที่มีอยู่ในจิตใจของคนหนึ่ง อันเป็นความคิดเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา กิริยาท่าทาง จุดมุ่งหมาย การกระทำ ฯลฯ

ความสามารถในการที่จะมองเห็นตัวเรา แบ่งเป็น 3 ส่วน

ส่วนแรก เราจินตนาการเกี่ยวกับตัวเราเอง ที่ปรากฏในสายตาคนอื่นว่าเป็นอย่างไร

ส่วนที่สอง เราจินตนาการว่าคนอื่นเขาจะต้องตัดสินเกี่ยวกับเราที่ปรากฏในสายตาเขาอย่างไร

ส่วนที่สาม เราจะพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความภาคภูมิใจ หดหู่ อันเป็นผลมาจากการจินตนาการที่มีต่อการตัดสินใจหรือการลงความเห็นของคนอื่นๆ

ในหนังสือ presentation of self in everyday life(1959) เขียนโดย Erving Goffman นักทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์สมัยใหม่ แนวความคิดเกี่ยวกับตนเองของเขาได้อธิบายความเหลื่อมล้ำกันที่สำคัญระหว่างตัวเองของเราที่มีลักษณะมนุษย์เกินไป(all-too-human-selves)และตัวเองของเราที่ถูกขัดเกลาทางสังคม(socialized selves) ความตึงเครียดดังกล่าวเกิดมาจากความแตกต่างสิ่งที่คนทั้งหลายคาดหวังให้เราทำ และสิ่งที่เราต้องการจะทำขึ้นมาในขณะนั้นเราต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่เรียกร้องให้เราต้องดูความคาดหวังของคนอื่นยิ่งกว่านั้นเราไม่อาจจะยกเว้นไม่กระทำได้ Goffman ชานานนามว่า การเหลื่อมล้ำที่สำคัญระหว่างตัวเองของเราที่มีลักษณะมนุษย์เกินไป(all-too-human selves) และตัวเองของเราที่ถูกขัดเกลาทางสังคม(socialized Selves) ความตึงเครียดดังกล่าวเกิดมาจากความแตกต่างกับสิ่งที่คนทั้งหลายคาดหวังให้เราทำ และสิ่งที่เราต้องการจะทำขึ้นมาในขณะนั้น เราต้องเผชิญหน้ากับสิ่งที่เรียกร้องให้เราต้องดูตามความคาดหวังของคนอื่น ยิ่งกว่านั้นเราไม่อาจจะยกเว้นไม่กระทำได้ ซึ่งเขาได้เทียบเคียงการมองชีวิตในสังคมเป็นการแสดงละครจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับการแสดงบนเวที หน้าเวทีเป็นส่วนหนึ่งของการแสดง ซึ่งโดยปกติแล้วจะทำหน้าที่ที่มีลักษณะค่อนข้างจะกำหนดแน่นอน และเป็นวิถีทางโดยทั่วไปในการนิยามสถานการณ์แก่ผู้ที่มาดูการแสดงภายในบริเวณหน้าเวที เขาแบ่งออกเป็นบริเวณระหว่างฉาก(setting) ทั้งยังได้กำหนดความแตกต่างระหว่างฉาก(setting) กับลักษณะเฉพาะตัว(personal form) โดยฉากหมายถึง ฉากในทางกายภาพ ซึ่งจะต้องมีอยู่ตามปกติ ถ้าผู้แสดงจะมีการแสดง ถ้าไม่มีผู้แสดงก็จะแสดงไม่ได้ ทั้งนี้โดยทั่วไปแล้วคนเรามักจะพยายามเสนอภาพเกี่ยวกับตัวเองในลักษณะที่เป็นอุดมการณ์(idealized picture) ในการแสดงหน้าเวที จึงจำเป็นต้องมีอยู่เองที่จะต้องมีความรู้สึกว่าการแสดงนั้นมีบางสิ่งที่เราชอบเร้นไว้ นอกจากนี้เขายังได้พูดถึงเวทีด้านหลังซึ่งเป็นบริเวณที่ข้อเท็จจริงที่ปิดบังไว้หน้าเวทีหรือการกระทำอันไม่เป็นทางการต่างๆจะปรากฏ ปรกติแล้วเวทีด้านหลังก็อยู่ติดกับเวทีด้านหน้า แต่ก็ถูกตัดขาดจากเวทีด้านหน้า ผู้แสดงเชื่อว่าผู้ดูที่อยู่ด้านหน้าเวทีจะไม่ปรากฏหลังเวที ยิ่งกว่านั้นผู้แสดงยังพยายามทุกทางในการจัดสร้างความปลอดภัยที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นดังกล่าว การแสดงจะดำเนินไปยากลำบากมากขึ้น เมื่อผู้แสดงไม่สามารถป้องกันให้มิให้ผู้ดูเข้าไปหลังเวทีได้ นอกจากนี้ยังมีนอกเวที ที่ไม่ได้อยู่ด้านหน้าหรือด้านหลังเวที โดยไม่มีบริเวณใดบริเวณหนึ่งที่แท้จริงในสามบริเวณที่กล่าวมา

Goffman กล่าวถึง “สิ่งที่คนเราอยากจะเป็น” หรือ “เอกลักษณ์ในทางสังคมเชิงคุณธรรม”(Virtual Social Identity) และ สิ่งที่คนเราเป็นอยู่จริงๆ หรือเอกลักษณ์ทางสังคมจริงๆ(Actual Social Identity) ใครก็ตามถ้ามีช่องว่างระหว่างเอกลักษณ์ทั้งสองถือว่ามีมลทิน(Stigmatized)

Goffman สนใจที่ปฏิสัมพันธ์เชิงการแสดงระหว่างคนที่มิมลทินกับคนธรรมดา ลักษณะของปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีปัญหากับมลทินประเภทใด ในกรณีของมลทินอันเกิดจากความไม่เชื่อถือ(Discredited Stigma) ผู้กระทำจะถือว่าความแตกต่างดังกล่าวเป็นสิ่งที่ทราบกันดีอยู่แล้วในหมู่ผู้ดู ปัญหาในพื้นฐานในเชิงการแสดงก็คือ การจัดการเกี่ยวกับความตึงเครียดอันเกิดมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า คนรู้เกี่ยวกับปัญหาสำหรับผู้ที่มิมลทินอันอาจจะไม่เป็นที่ยอมรับนั้น ปัญหาเชิงการแสดงก็คือการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลเพื่อที่ข้อมูลจะยังคงไม่เป็นที่ล่วงรู้ถึงคนดู Goffman ต้องการที่จะบอกว่ามนุษย์เราทุกคนล้วนแต่มีมลทินไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่ง หรือในสภาพแวดล้อมหนึ่ง(Goffman,1963 อ้างใน สุเทพ สุทธภัสส์.,2540)

นักปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์มีความคิดเกี่ยวกับภาษา เป็นระบบของสัญลักษณ์ขนาดใหญ่ ถ้อยคำต่างๆก็คือสัญลักษณ์ เพราะเป็นสิ่งที่ใช้แทนหรือหมายถึงสิ่งต่างๆถ้อยคำทำให้สามารถที่จะมีสัญลักษณ์อื่นๆได้ การกระทำ วัตถุ และถ้อยคำต่างๆดำรงอยู่และมีความหมายก็เพราะว่าได้ถูกกล่าวถึงและสามารถจะกล่าวถึงได้โดยอาศัยถ้อยคำ

Sheldon Stryker ได้พัฒนาแนวความคิดของเขา โดยมีหลักการสำคัญ 8 ประการ(Stryker ,1980 อ้างในสุเทพ สุทธภัสส์.,2540:229-230) คือ

1.การกระทำของมนุษย์ต้องพึ่งพาโลกที่มีชื่อและได้รับการจำแนกประเภท โดยที่ชื่อและประเภทดังกล่าวจะมีความหมายต่อตัวผู้กระทำ มนุษย์เราจะเรียนรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นๆ ในการจำแนกประเภท เช่นเดียวกับที่มนุษย์ได้รับการคาดหวังให้ประพฤติต่อโลก

2.ในบรรดาสิ่งที่สำคัญที่สุดที่มนุษย์เรียนรู้ ก็คือสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อให้ความหมายเกี่ยวกับตำแหน่งต่างๆทางสังคม ประเด็นที่มีความสำคัญในที่นี้ Stryker มีความคิดเกี่ยวกับตำแหน่งในแง่ของโครงสร้างที่ค่อนข้างจะมีเสถียรภาพที่เป็นองค์ประกอบทางด้านกายภาพของโครงสร้างทางสังคม เขาให้ความสำคัญกับบทบาท โดยมีความคิดเกี่ยวกับบทบาทในฐานะที่เป็นความคาดหวังต่างๆทางด้านพฤติกรรมที่มีร่วมกัน ที่มีอยู่กับตำแหน่งต่างๆทางสังคม

3.Stryker ยังได้ให้ความสำคัญโครงสร้างสังคมขนาดใหญ่แม้ว่าเขามักจะปฏิเสธ ในแง่ของแบบแผนของพฤติกรรมที่ได้รับการจัดระเบียบ นอกจากนี้เขายังได้กล่าวถึงโครงสร้างสังคมในฐานะที่เป็นเพียง “กรอบ” ของการกระทำของมนุษย์ ภายในโครงสร้างต่างๆดังกล่าว มนุษย์เราต่างให้ชื่อกันและกัน นั่นก็คือ ต่างยอมรับกันและกันในฐานะผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆในการกระทำดังกล่าว มนุษย์ต่างก่อให้เกิดความคาดหวังต่างๆต่อกันว่าแต่ละคนควรจะทำอะไร

4. ในการกระทำในบริบทดังกล่าวข้างต้น มนุษย์เราไม่เพียงแต่จะเรียกชื่อกันและกันเท่านั้น แต่ยังให้ชื่อกับตัวเอง นั่นก็คือ กำหนดตำแหน่งให้กับตัวเอง การกำหนดตำแหน่งให้กับตนเองดังกล่าวได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวเอง ก่อให้เกิดการยอมรับภายในเกี่ยวกับความคาดหวังต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของตนเอง

5. เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ คนเราจะให้ความหมายแก่สถานการณ์ โดยการให้ชื่อต่างๆแก่สถานการณ์นั้นๆ ต่อคนที่มีส่วนร่วมคนอื่นๆ และต่อลักษณะเฉพาะพิเศษของสถานการณ์ ความหมายที่นิยามเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ ดังกล่าวได้ถูกใช้โดยตัวผู้กระทำในการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง

6. พฤติกรรมทางสังคมมิได้ถูกกำหนดโดยความหมายทางสังคม แม้ว่าจะถูกบีบคั้นโดยสังคม Stryker มีความเชื่ออย่างมากต่อความคิดเกี่ยวกับ การสวมบทบาท ปกติแล้วคนเราจะไม่สวมบทบาทใดๆ แต่จะสวมบทบาทอย่างจริงจังและมีแนวความคิดในการที่จะสร้างสรรค์บทบาทที่ได้รับ

7. โครงสร้างทางสังคมยังมีหน้าที่ในการกำหนดขีดขั้นในการสวมบทบาทไม่ใช่เพียงแต่ให้เข้าไปสู่อะไรก็ตามเท่านั้น โครงสร้างบางสังคมก็ก่อให้เกิดบทบาทที่มีการสร้างสรรค์มากกว่าโครงสร้างสังคมอื่นๆ

8. ความเป็นไปได้ของการที่จะก่อให้เกิดบทบาท ทำให้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่างๆ เป็นไปได้ การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดขึ้นในการให้ความหมายทางสังคม โดยการให้ชื่อสัญลักษณ์และการแจกแจงประเภท และความเป็นไปได้ต่างๆ จะมีปฏิสัมพันธ์การสังสมของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ดังกล่าวนี้อาจจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโครงสร้างขนาดใหญ่ของส่วนรวม

ในการอธิบายด้วยทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ จะเป็นการมองที่ตัวของบุคคลนั้นๆ เข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ แล้วก่อให้เกิดกระบวนการสร้างความหมายแห่งตน (self construct) และกระบวนการประทับตราทางสัญลักษณ์แก่ตนเอง (symbolic self labelling) ที่ว่าอัตลักษณ์เป็นความหมายทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้น และถูกรับรู้ภายในในการปฏิสัมพันธ์เช่นเดียวกับความหมายอื่นๆ หรือเรียกว่าเป็นการสร้างคำ นิยามทางสังคมให้กับตนเองของบุคคลจากการรับความหมายทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้น เช่น จากกฎหมาย จากศาสตร์แขนงต่างๆ โดยผ่านมาในลักษณะของกลไกของรัฐ ผู้มีอำนาจหรือผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ เด็กต่างชาติได้รับรู้ความหมายของตนจากการปฏิสัมพันธ์เมื่อเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ความสัมพันธ์ของเด็กต่างชาติกับบุคคลต่างๆ จึงแตกต่างออกไปในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิต

แนวคิดความเป็นอื่น(The Otherness)

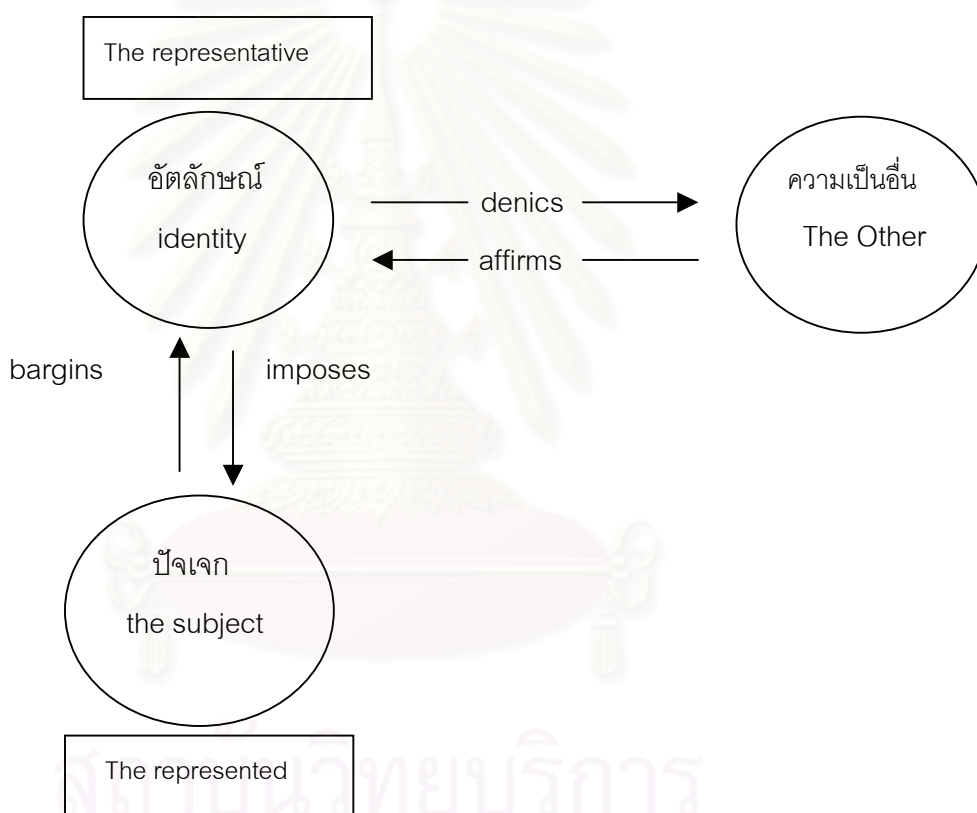
การอธิบายความเป็นอื่น คือการชี้ให้เห็นความไม่เท่าเทียมกันในชีวิตมนุษย์ ปันแกว เหลือง อร่ามศรี(2541) ได้เสนอว่า การสร้างความเป็นอื่น หรือกลายเป็นคนชายขอบของกลุ่มชาติพันธุ์เกิด จาก การสร้างรัฐชาติสมัยใหม่ในกลางพุทธศตวรรษที่ 23 ความคิดสมัยใหม่เกี่ยวกับชายแดน ได้ เปลี่ยนประเทศสยามสู่ “การสร้างตัวตนของชาติ” อันใหม่ สายตาที่มองประชาชนชายขอบเหล่านี้ เปลี่ยนไป ขอบเขตประเทศของอาณาจักรไทยไม่เป็นที่กำกวมอีกต่อไปมีเส้นแดนที่ชัดเจน ระบบ การจัดความเป็นคนไทยแบบใหม่ได้สร้างอัตลักษณ์ใหม่ ชายแดนสมัยใหม่ของสยามได้ถูกสร้างขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่ได้เข้าไปเป็นรัฐกันชนอย่างไม่เต็มใจระหว่างฝรั่งเศสและอังกฤษ การสร้าง ตัวตนใหม่ของชาติไทยทำให้ประชาชนถูกแทนที่จากพันธะเชิงบุคคลกับเจ้า ไปเป็นความผูกพันเชิง พื้นที่และรัฐสมัยใหม่ต้องการควบคุมประชาชนที่อยู่ใต้เขตแดนที่กำหนด กลุ่มชาติพันธุ์ต่างตกอยู่ ภายใต้อำนาจโดยรัฐให้ตำแหน่งเป็นคนป่า คนชายขอบ ขณะที่ความเป็นคนป่า เริ่มเปลี่ยนไป กลางพุทธศตวรรษที่ 23 ถึงศตวรรษที่ 24 ความแตกต่างในทางชาติพันธุ์ในเขตป่าและเมืองได้ กลายเป็นสิ่งที่ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามต่อความเป็นชาติ โดยเบียดขับผู้ที่อยู่ดินแดนเดิมกลายเป็น ผู้บุกรุก ถูกสร้างให้เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ เช่น ปัญหาทำลายทรัพยากร ผลักดันให้กลุ่ม ชาติพันธุ์ต่างๆถูกเบียดขับจากระบบการผลิตและการจัดการทรัพยากร หมดอำนาจในการตัดสินใจ ของตนไป

Albert Memmi ได้กล่าวไว้ในหนังสือ ชื่อ "The Colonizer and the Colonized" ว่าความ สัมพันธ์ที่สร้างขึ้นระหว่างผู้ล่ากับผู้ถูกล่า ต่างก็ทำลายซึ่งกันและกันในหนทางที่แตกต่างกัน ผู้ล่าจะ กำหนดลักษณะของ “ความเป็นอื่น” ที่ต่างไปจากตนให้กับผู้ถูกล่า กล่าวคือผู้ถูกล่าจะมีลักษณะ ตรงกันข้ามกับที่ผู้ล่ามี และนอกจากนี้ยังถูกมองว่าไม่มีความเป็นมนุษย์ เป็นเพียงแค่วัตถุ และในที่สุดก็จะได้ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม

วาทกรรมที่สร้างความเป็นอื่นให้กับกลุ่มคนได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดแบบสองขั้ว (Binary Oppositions) เป็นการพยายามแบ่งแยกสิ่งต่างๆในทางตรงกันข้าม เช่น ดี-เลว, เด็ก-ผู้ใหญ่, ผู้หญิง-ผู้ชาย, คนไทย-ต่างชาติ เป็นต้น หากพิจารณาแล้วพบว่าในด้านที่ตรงกันข้ามกันนี้ มัก มีด้านหนึ่งที่เสียเปรียบ หากสังคมพยายามยึดเหยียดวาทกรรมลงไปในช่วงสองขั้ว จากแนวคิดนี้ส่งผลให้เกิดภาวะ คนอื่น ขึ้นในสังคม เป็นภาวะที่สร้างความไม่เท่าเทียมกันในชีวิตมนุษย์ เป็นการ สร้างระบบของคนที่มีอำนาจมากกว่าสามารถที่จะเอาเปรียบคนที่มีอำนาจน้อยกว่า เด็กต่างชาติ ถูกเอาเปรียบด้วยสถานะที่ถูกเปรียบเทียบกับมองอย่างขั้วตรงข้าม การยึดเหยียดวาทกรรมที่ สร้างความเป็นอื่นให้กับเด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานยังประเทศไทย ไม่เพียงแต่จะนำมาซึ่งการเอา ไรต์เอาเปรียบ การทำร้ายทารุณเท่านั้น วาทกรรมที่สร้างความเป็นอื่นให้เด็กต่างชาติเหล่านี้ยังไป

ตอกย้ำที่จะยึดเหนี่ยวการละเลยเพิกเฉยให้กับคนในสังคมอีกด้วย วาทกรรมจะเป็นกรอบของการนิยามความเป็นจริง ประกอบไปด้วยกระบวนการและปฏิบัติการทางสังคมที่มารองรับชุดของความจริงนั้นๆ วาทกรรมจึงคล้ายกับอุดมการณ์แต่ไปผูกโยงกับอำนาจ กระบวนการของการสร้างวาทกรรมจึงเป็นความต้องการที่จะจัดกระทำต่อสิ่งต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเด็ดขาดรุนแรง จนทำให้คนบางกลุ่มกลายเป็นคนอื่นได้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพในแนวคิดหลังสมัยใหม่(อภิญาญา เฟื่องฟูสกุล,2543)

ความเป็นตัวเรามีลักษณะคล้ายเหรียญที่มีสองด้านซ้อนทับกันอยู่ วาทกรรมจะหยิบยื่นภาพตัวแทน(representative) ของความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นไทย ฯลฯ มาให้อัตลักษณ์เหล่านี้เรียกร้องและหลอหล่อม(Interpellate) ยึดเหนี่ยวตำแหน่งแห่งที่ทางสังคม และเป็นสิ่งการันตีประสบการณ์ “ความเป็นตัวเรา” ในแง่มุมต่างๆ ให้ ในอีกด้านหนึ่ง การกระโดดเข้าสวมรับบทบาทต่างๆ หรือต่อรอง ปฏิเสธบทบาทเหล่านั้นสร้าง “ตำแหน่งแห่งที่ของปัจเจก”(subject positioning) ขึ้นมาภายในวาทกรรม แนวคิดหลังสมัยใหม่ปฏิเสธปัจเจกภาพที่มีมาก่อนสังคมหรือ

มีอยู่นอกวาทกรรม บัจเจกภาพเป็นเพียง “โครง” หรือรูปแบบที่ปราศจากแก่นแกน (Subject as a form, not a substance) โครงหรือรูปแบบนี้คือตำแหน่งแห่งที่ของเราในวาทกรรมนั่นเอง

ในทางปฏิบัติ อัตลักษณ์และบัจเจกภาพซ้อนทับกันอยู่ สจ๊วต ฮอลล์ (อ้างในอภิญา เพ็ญฟูสกุล, 2543) กล่าวว่า ความเป็นตัวเรา เป็นเหมือนรอยตะเข็บ (suture) ที่เย็บแผลให้สมาน เป็นเนื้อเดียวกัน สิ่งที่ถูกเย็บเข้าด้วยกันในด้านหนึ่งก็คืออัตลักษณ์หรือตำแหน่งแห่งที่ในวาทกรรมที่เรียกตัวเอง อีกด้านหนึ่งก็คือกระบวนการทำปฏิริยาที่เรามีต่อวาทกรรมนั้น “ความเป็นเรา” เกิดมาภายในกระบวนการนี้เอง บัจเจกภาพจึงหมายถึงเน้นการตระหนักรู้และประสบการณ์ภายในที่เกิดขึ้น ในแต่ละบริบทเฉพาะหน้าโดยไม่อิงอาศัยการผูกโยงกับแก่นแกนและเมื่อบัจเจกภาพแสดงการตอบโต้ได้ๆ กลับออกไป เขาก็ได้สร้างอัตลักษณ์ของเขาขึ้นมาใหม่ด้วย อัตลักษณ์จึงหมายถึงรวมถึงลักษณะของบัจเจกที่แสดงออกมาด้วย

อภิญา เพ็ญฟูสกุล (2543) กล่าวว่า คุณสมบัติสำคัญที่สุดของความเป็นตัวเราในกระบวนการนี้คือ ลักษณะที่เรียกว่า การโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่ (dislocation) ซึ่งหมายถึงการไม่อาจถูกตรึงติดกับคุณสมบัติบางอย่างที่ตายตัวหยุดนิ่ง มโนทัศน์นี้เน้นความเคลื่อนไหวและชี้ให้เห็นว่าวงกลมสองวงในแผนภาพข้างต้นนี้คืออัตลักษณ์และบัจเจกภาพไม่สามารถซ้อนทับกันได้สนิท ในด้านหนึ่ง จะเห็นว่าการนิยามอัตลักษณ์ของสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นจากกระบวนการจำแนกแยกแยะที่ตามมาด้วยการลากเส้นแบ่งสิ่งนี้ออกจากสิ่งนั้นและการปฏิเสธคุณสมบัติที่ไม่ใช่ตัวมันออกไป เช่น ความดีไม่ใช่ความชั่ว สีดำไม่ใช่สีขาว ความหมายของอัตลักษณ์มิได้มีรากฐานอยู่ในตัวมันเอง ความดีและสีขาว อยู่ได้เพราะอิงอาศัยความหมายของด้านตรงข้ามมาเปรียบเทียบกับ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกปฏิเสธ จะเห็นได้ว่าการนิยามอัตลักษณ์แฝงเร้นไว้ด้วยความขัดแย้งและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของการแบ่งแยกก็ตกกัน ความว่างกลางที่ปราศจากความหมายในตัวนี้เองที่ทำให้อัตลักษณ์ไม่อาจซ้อนทับสนิทกับบัจเจกภาพที่มันเป็นภาพตัวแทนได้ และทำให้กระบวนการนี้ไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวได้ด้วยเพราะการอิงอาศัยความหมายคู่ตรงข้ามในบริบทต่างๆ อาจขัดแย้งกันเอง การไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวของอัตลักษณ์จึงหมายถึงกระบวนการที่บัจเจกต่อรองตั้งคำถามหรือปฏิเสธตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่ถูกยึดเหยียดมาให้ การปฏิเสธอาจไม่จำเป็นต้องหมายถึงการต่อต้านตรงๆ หรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมา บางทีมันเป็นการ “เล่น” กับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ให้ โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทน

Kenneth E Boulding (1996) (วชิรภรณ์ อาทรมิตร, 2541) กล่าวว่า การสร้างภาพลักษณ์เป็นเรื่องของความรู้สึกและอารมณ์ที่เรามีต่อสิ่งต่างๆ เป็นความรู้ในเชิงอัตวิสัย (Subjective Knowledge) เนื่องจากประสบการณ์ของเรา แต่ข้อจำกัดคือ เราไม่สามารถรับรู้และทำความเข้าใจกับทุกสิ่งได้เสมอไป ดังนั้น เราจะได้เพียงภาพ ซึ่งเราจะต้องมาตีความโดยตัวเราเอง ซึ่งต้อง

ใช้ค่านิยมและความเชื่อ ทักษะคติเดิมในการตีความนั้นๆ ดังนั้น ภาพลักษณะจึงเป็นเรื่องของการตีความโดยผ่านทางประสบการณ์ตรงและประสบการณ์โดยอ้อม แทนความหมายเชิงอัตวิสัยของสิ่งต่างๆที่เรารับรู้มาเป็นการตีความตามความหมายหรือสิ่งประทับใจ ภาพที่ปรากฏจะเป็นตัวแทนการรับรู้ในเชิงความหมายที่ผ่านกระบวนการของการรับรู้อย่างเลือกสรรและก่อให้เกิดความหมายต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งกระบวนการนี้คือกระบวนการเกิดภาพลักษณะ(Process of Imagery) ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วน ต่างก็มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันไม่สามารถแยกจากกันได้เด็ดขาด คือ

1.องค์ประกอบเชิงการรับรู้(Perceptual Component) ซึ่งบุคคลจะได้จากการสังเกตโดยตรง อันจะนำไปสู่การรับรู้(Cues) หรือมีสิ่งที่ถูกรับรู้ โดยจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดต่างๆ

2.องค์ประกอบเชิงความรู้สึก(Affective Component) อันได้แก่ ภาพลักษณะที่เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆอันเป็นความรู้สึกที่มีได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ

3.องค์ประกอบเชิงการเรียนรู้(Cognitive Component) ได้แก่ ภาพลักษณะที่เป็นความรู้เกี่ยวกับประเภท คุณสมบัติ(Attribute) ความแตกต่างของสิ่งต่างๆที่ได้จากการเรียนรู้

4.องค์ประกอบเชิงการกระทำ(Conative Component) เป็นองค์ประกอบของภาพลักษณะที่เกี่ยวกับเจตนาหรือความมุ่งหมาย ซึ่งเป็นแนวทางของการปฏิบัติตอบโต้ต่อสิ่งเร้าเป็นผลพวงจากปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเชิงความรู้สึกและเชิงการเรียนรู้

ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ประการจะผสมผสานเข้ากับประสบการณ์ของบุคคล ผ่านการปฏิสัมพันธ์สื่อสารทั้งในระดับบุคคล และสื่อมวลชน ซึ่งจะให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ อันเป็นความรู้สึกถึงการให้คุณค่า และการตีความหมายโดยตัวเราเอง ผ่านทางทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ที่อยู่บนพื้นฐานดั้งเดิมของเรา พัฒนามาเป็นการยอมรับหรือไม่ยอมรับ การให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ บุคคล เหตุการณ์ แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นความรู้สึกที่พร้อมแสดงออกอย่างมีทิศทาง

สำหรับเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณนั้น เราจะพบปัญหาการสร้างความเป็นอื่นให้แก่พวกเขาแทรกอยู่ในการกระทำของกลุ่มคนต่างๆอยู่เสมอด้วยเช่นกัน วาทกรรมที่สร้างความเป็นอื่นโดยบอกว่าเด็กต่างชาติเข้าเมืองไทยโดยผิดกฎหมายหรือโทษว่าเป็นตัวการนำมาซึ่งภาระของสังคมนั้นได้นำไปสู่การเอาวัดเอาเปรียบของคนในสังคม การเข้ามาทำงานในเมืองไทยทำให้สถานะของพวกเขาถูกเปลี่ยนและนำไปสู่การมองที่แตกต่างสร้างภาวะความแปลกแยก นายจ้างมองพวกเขาเป็นคนอื่น โดยเอาวัดเอาเปรียบและทำร้ายทารุณ คนส่วนใหญ่มองพวกเขาเป็นคนอื่นนำไปสู่การละเลยเพิกเฉย ดูแคลนหรือกระทั่งเหยียดหยาม เด็กต่างชาติต้องต่อสู้กับอัตลักษณ์ที่มีคนหยิบยื่นให้และปฏิเสธอัตลักษณ์ความเป็นแรงงานเด็กต่างด้าวที่จะต้องโดนทำร้ายเอาเปรียบเหล่านั้น

การสร้างความเป็นอื่นผ่านสถาบัน

ฟูโกต์ กล่าวว่า ความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นจากวิธีการมองโลก ความคิด การสร้างภาพ การวิจารณ์ กฎเกณฑ์ กฎหมาย การจัดประเภท นิยามคำอธิบายของแต่ละศาสตร์ สาขาวิชา สถาบัน โดยอาศัยหลักการของศาสตร์ที่ศาสตร์ต่างๆได้สร้างขึ้นมา ความรู้ใหม่หรือความรู้ที่แตกต่างออกไปเกิดขึ้นจากการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่แตกต่างกัน(Danaher,Schirato and webb,2000:xiii) ความรู้ในลักษณะดังกล่าว ฟูโกต์อธิบายว่า เป็นรูปแบบของความรู้กระแสหลัก หรือความรู้ที่ถือกันว่าเป็นความรู้ที่เป็นทางการ เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ ฯลฯ ซึ่งความรู้เหล่านี้ มีอิทธิพลและมีอำนาจต่อผู้คนในสังคม ทำให้คนในสังคมต้องยอมรับและปฏิบัติตามกลไกอำนาจของกระบวนการวาทกรรม ความรู้ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้จะถูกนำไปใช้ในการจัดการกับสิ่งที่ถูกกระทำโดยวาทกรรม และทำให้การกระทำต่างๆที่เป็นไปตามความรู้นั้นเป็นสิ่งที่ชอบธรรม ถูกต้อง และยอมรับได้ โดยปราศจากข้อสงสัย เมื่อความรู้ถูกสถาปนาจนเกิดการยอมรับในสังคมแล้ว ความรู้ก็จะทำหน้าที่ในการจัดระเบียบให้กับสังคมโดยมีการสร้างสถาบันต่างๆขึ้นมารองรับ การจัดรูปแบบการกระทำต่างๆให้เป็นไปตามวาทกรรมของความรู้นั้น รวมทั้งการสร้างกฎเกณฑ์ วินัยต่างๆขึ้นมาเป็นกฎ กติกาของการจัดระเบียบใหม่ทั้งในรูปแบบของการลงโทษและการครอบงำการดำเนินการต่างๆให้เป็นไปตามความรู้ที่กำหนดไว้ ความรู้ที่แตกต่างจากนี้ก็จะถูกกดทับ(Danaher,Schirato and webb,2000:xiii)

ฟูโกต์ให้แนวทางวิธีศึกษาอำนาจเอาไว้ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ(power relations) และการใช้อำนาจ(the exercise of power) หรือเรียกว่า ภาคปฏิบัติการจริงของอำนาจ

1.ไม่ควรมุ่งเน้นหรือให้ความสำคัญแค่เพียงอำนาจที่เป็นระบบหรืออ้างความถูกต้องชอบธรรมว่ามีระเบียบ กฎเกณฑ์ที่สถาบันต่างๆรองรับ เช่น กฎหมาย อำนาจรัฐ แต่ควรสนใจอำนาจที่แผ่กระจายไปยังชายขอบของระบบเหล่านั้น เพราะอำนาจมีอยู่ทุกแห่งแสดงออกในความแตกต่างขัดแย้งระหว่างสิ่งต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าความสัมพันธ์ทางสังคมทุกชนิดเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจด้วย ดังนั้นจึงสนใจอำนาจที่ปรากฏตัวผ่านเหตุการณ์ พฤติกรรม หรือความสัมพันธ์ทั้งหลายในชีวิตมนุษย์

2.ไม่ควรคิดว่าอำนาจเกิดขึ้นด้วยความจงใจ รู้สำนึกหรือมาจากการไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงตัดสินใจ อย่าสนใจอำนาจจากผู้นำที่ใช้อำนาจ แต่ควรสนใจอำนาจที่อยู่บนความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ อำนาจที่แสดงออกและเกิดขึ้นอยู่เสมอโดยไม่ต้องตระหนักรู้หรือจงใจ แต่กลับเกิดการบังการหรือครอบงำได้ อย่าสนใจเหตุที่มาของอำนาจ แต่ควรสนใจการกระทำและผลของอำนาจ

3.ไม่ควรคิดว่าอำนาจเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการครอบงำของบุคคลหรือฝ่ายหนึ่งเหนือกว่าฝ่ายหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็กลุ่มหรือปัจเจกชนก็ตาม อำนาจไม่อาจแยกแยะได้เด็ดขาดว่าใครมีมากหรือน้อยกว่ากัน เพราะอำนาจอยู่บนเวียนกระจัดกระจายทั่วความสัมพันธ์ทางสังคมทุกชนิดขณะที่มีวาทกรรม

4.ไม่ควรศึกษาอำนาจโดยถือว่ามีศูนย์กลางเป็นแหล่งอำนาจแล้วมุ่งค้นพบขอบข่ายของอำนาจที่ขยายจากศูนย์กลางไปสู่ฐานของสังคม แต่ควรสนใจความสัมพันธ์เชิงอำนาจบริเวณชายขอบของสังคมหรือบริเวณที่เครือข่ายของอำนาจศูนย์กลางอาจไม่มีความสำคัญซึ่งจะพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เกี่ยวกับศูนย์กลางดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ทางสังคมด้วย โดยมีกลไกของอำนาจอีกแบบเป็นของตนเอง มีประวัติศาสตร์และแนวโน้มของตนเอง แต่กระจายทั่วสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์มากเสียกว่ากฎหมายหรืออำนาจรัฐ

5.เมื่อเกิดการใช้อำนาจผ่านกลไกต่างๆในความสัมพันธ์ทางสังคม อำนาจจะเติบโตต่อไปด้วยการสร้างความรู้ขึ้นรองรับอำนาจหรืออธิบายอำนาจนั้น โดยความรู้มีอำนาจสนับสนุนรองรับอยู่ ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการคงไว้ซึ่งอำนาจในตัวเอง

6.ไม่ควรคิดว่าอำนาจมีแต่ด้านที่กดขี่ ปรามปราม ปิดบัง กีดกัน หวงห้าม อำนาจมีผลในเชิงบวกด้วย ได้แก่ การสร้างความรู้และวาทกรรมต่างๆ จนกลายเป็นอารยธรรมของมนุษย์ (Foucault, 1980:96-102)

แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิเด็ก(The Right of The Child)

สิทธิมนุษยชน

นักสังคมวิทยาที่ตระหนักถึงคุณธรรม ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาใหญ่ในการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง(Transition Societies) พวกเขายังให้ทัศนะว่าหน่วยของมนุษย์(Human agents) และโครงสร้างสังคมเป็นส่วนสำคัญของความจริงทางสังคม(Social Reality) ซึ่งไม่สามารถเลือกได้ว่าสิ่งใดสำคัญกว่า เพราะเกี่ยวพันอย่างแน่นแฟ้นในปฏิกริยาแบบวิภาษวิธี ซึ่งบางครั้งหน่วยของมนุษย์จะเป็นปรากฏการณ์ที่ต่อสู้และครอบงำสถาบันและการจัดองค์การ ปรากฏการณ์นี้ได้แสดงให้เห็นความจริงทางสังคม ที่ปัจเจกชนในฐานะเป็นผลผลิตของสังคมสามารถมีอำนาจเหนือไปกว่าการควบคุมจากใครคนหนึ่ง มนุษย์เป็นอิสระจากอำนาจสถาบันและการจัดองค์การ ปัจเจกชนสามารถโต้ตอบสังคมของมนุษย์ได้ด้วยการปรับลักษณะของตนมีหลักสำคัญของสถานภาพมนุษย์ และการดำรงอยู่ มีสิทธิที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นพื้นฐานการตอบโต้สำนึก(Consciousness) อย่างอิสระไม่ต้องพึ่งพาผู้ใด และสถานภาพของมนุษย์ในการโต้ตอบสังคม(Social Reflectivity) นี้ คือความสามารถในการให้เหตุผล เพื่อเป็นทางเลือกที่เป็นไปได้ตาม

ระเบียบสังคมที่ยึดถือปฏิบัติ และพื้นฐานหลักความดีงามและอีกส่วนจะเป็นไปตามโครงสร้างทฤษฎี(Theoretical Infrastructure) คือสิทธิในการปรับตัวทางสังคมของการโต้ตอบ ว่าสำนึกในการโต้ตอบเป็นศักยภาพเดียวที่เข้าใจบริบทของสังคม ซึ่งทุกคน กลุ่ม จะได้รับสิทธิที่นำไปสู่ความจำเป็นของโครงสร้างสังคม เพื่อที่จะพัฒนาและโต้ตอบสำนึกที่ต่ำกว่าในการที่มนุษย์จะได้มาซึ่งสถานภาพ ความชอบธรรมในฐานะที่เป็นมนุษย์ผนวกกับการโต้ตอบสังคม และการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมให้ก้าวขึ้นนี่จะเป็นสิ่งสำคัญมาก (L.Wardell and Stephen P.Turner,1986)

ทั้งนี้แนวคิดปัจเจกชนนิยม(Individualism) ได้ให้ความสำคัญแก่บุคคลแต่ละคนว่า เป็นบุคคลหรือสิ่งซึ่งมีอยู่ได้ด้วยตนเอง แยกออกได้ชัดเจนจากสิ่งอื่น สามารถดำรงอยู่ มีอยู่(Being) โดยไม่ต้องอ้างอิงสิ่งอื่นซึ่งแนวคิดมนุษยนิยม(Humanism) ซึ่งเป็นทัศนคติที่ถือว่ามนุษย์มีศักดิ์ศรี มีค่า และมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเอง โดยอาศัยเหตุผล และวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ต้องอาศัยอำนาจเหนือธรรมชาติแต่อย่างใด จากแนวคิดของกลุ่มปัจเจกชนนิยม(Individualism) ที่เห็นว่าเด็กมีสิทธิ อำนาจในฐานะปัจเจกชนนั้น ตรงกับแนวคิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์(Dignity of Humen Beings) ของศาสนาพุทธที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาค มีศักดิ์ศรี มีความเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้ใดเหนือกว่าผู้ใด เพราะทุกคนต่างอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของไตรลักษณ์ และหากปฏิบัติตามมรรค 8 จะไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพ หรือฐานะ(ธรรมนุญ เหล่าสกุลพร,2542) โดยการคงไว้ซึ่งความปัจเจกชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์นั้น สังคมโลกจึงได้มีการจัดตั้งปฏิญญาและกติกาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นเพื่อรองรับและประเทศไทยก็ได้เข้าร่วมลงนามในอนุสัญญาหลายฉบับอีกด้วย

สิทธิเด็ก

ศตวรรษที่ 20 สิทธิเด็กได้กลายเป็นจุดรวมความสนใจของรัฐบาลและองค์กรต่างๆ เด็กต้องเผชิญหน้ากับปัญหาที่หลากหลาย ซึ่งบางครั้งเป็นปัญหาที่ผู้ใหญ่สร้างสมมอบไว้ให้แก่เด็กเอง การไม่มีที่อยู่อาศัย เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ขาดบริการสาธารณสุข จนถึงการถูกใช้เป็นเครื่องมือในรูปแบบต่างๆ นั้นมีเพิ่มมากขึ้น การคุ้มครองเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก(Children in Difficult Circumstances) ได้รับความสนใจในระดับนานาชาติมากขึ้น เดิมจุดสนใจเกี่ยวกับเด็กมุ่งไปที่ความอยู่รอดและการพัฒนาเท่านั้น(Survival and Development) ซึ่งต่อมาได้เพิ่มความสนใจในการปกป้องคุ้มครองเด็กจากการถูกใช้เป็นเครื่องมือ และปรับเปลี่ยนมุมมองโดยให้ความสำคัญในประเด็นสิทธิเด็กมากยิ่งขึ้น

สิทธิของเด็กในทางพุทธศาสนานั้น เด็กมีความทัดเทียมผู้ใหญ่ทุกประการ กล่าวคือ มีความเหมือนกันในลักษณะที่ว่า บุคคลทั้งสองประเภทนี้เป็นบุคคลที่พัฒนาได้ตามหลักธรรมในทาง

ศาสนาถือว่าเสมอหน้ากัน ความเป็นเด็กไม่อาจถูกจำกัดได้ด้วยวัย แต่ความเป็นเด็กนั้นถูกจำกัดด้วยคุณภาพแห่งชีวิตที่พัฒนาได้ หรือพัฒนาไม่ได้เท่านั้น ดังนั้นหากเด็กถูกละเลย ขาดการเอาใจใส่จากครอบครัวและสังคม การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กก็จะช้าแปรปรวนเป็นผลเสียต่อชีวิตและสังคมนระยะยาว(พระมหานุกฤษิต ญาณส่วโร,2532)

สิทธิของเด็กในศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ ถือว่าเด็กคริสเตียนทุกคนควรได้รับสิทธิในการเป็นบุตรของพระเจ้า กล่าวคือให้พระเจ้าเป็นผู้นำทางแห่งความรอดให้แก่เด็ก คริสเตียนเชื่อว่าเด็กทุกคนควรได้รับสิทธิในการเป็นเด็กของพระเจ้ก่อนเป็นอันดับแรกกล่าวคือ สิทธินี้เป็นสิ่งที่เด็กควรได้รับตั้งแต่แรกเกิดเลยทีเดียว(จรรยา นวลนิรันดร์,2532)

อิสลามได้กำหนดสิทธิของเด็กในด้านต่างๆไว้อย่างกว้างขวาง ที่มีทั้งรายละเอียดและเนื้อหาที่ครอบคลุมไปในแง่มุมต่างๆ โดยเน้นว่า ครอบครัวเป็นสถาบันหลักในการที่จะดำรงและรักษาไว้ซึ่งสิทธิต่างๆของเด็ก ถัดมาได้แก่บุคคลที่ใกล้ชิด เช่น ญาติพี่น้อง ต่อมาคือสถาบันการศึกษาหรือครูผู้ให้การอบรมเด็กๆ และสุดท้ายคือ สถาบันรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบทั้งโดยตรงและโดยอ้อม(อนัส แสงอารี,2532)

สิทธิเด็กเป็นสิทธิสากล(Universal Right) เป็นสิทธิที่จะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองโดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ จากอิทธิพลของแนวคิดนี้ ประกอบกับมีการตระหนักและหาหนทางในการป้องกันแก้ไข องค์การระหว่างประเทศจึงได้พยายามกำหนดข้อพึงปฏิบัติและกติการะหว่างประเทศที่รับรองและส่งเสริมสิทธิของเด็กขึ้นให้รัฐบาลต่างๆยึดถือปฏิบัติ

แนวความคิดในการรับรองสิทธิเด็กปรากฏอยู่ในคำประกาศและข้อตกลงต่างๆที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิของเด็ก(คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมสิทธิเด็ก,2533) คือ

1.ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ ประกาศโดยสมัชชาสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2491 เป็นคำประกาศที่ได้รับการยอมรับเป็นเอกฉันท์จากประเทศสมาชิกของสหประชาชาติรวมทั้งประเทศไทยด้วย โดยประเทศสมาชิกมีพันธะทางศีลธรรมที่จะต้องปฏิบัติตามในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิเด็กได้ระบุไว้ในข้อ 25(2) ว่า “มารดาและเด็กชอบที่จะได้รับการดูแลและความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เด็กทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นบุตรในหรือนอกสมรสย่อมได้รับความคุ้มครองทางสังคมเช่นเดียวกัน”

2.กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมฉบับนี้ ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.2509 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่องค์การสหประชาชาติสนับสนุนให้มีขึ้น มีผลบังคับต่อประเทศที่ลงนามเป็นภาคี ประชาชนในรัฐภาคีพึงมีและได้รับการประกันจากรัฐบาลของตน ในเรื่องสิทธิเด็กได้กำหนดไว้ในมาตราที่ 10 ว่า

มาตราที่ 10 รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองว่า ข้อ3.มาตรการคุ้มครองและช่วยเหลือพิเศษควรจัดเพื่อเด็กและผู้เยาว์ทั้งหมดโดยไม่เลือกปฏิบัติเพราะสาเหตุจากพ่อแม่หรือเงื่อนไขอื่นๆ เด็กและผู้เยาว์ควรได้รับการคุ้มครองจากการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทางสังคม การจ้างให้ทำงานซึ่งเป็นภัยต่อศีลธรรมหรือสุขภาพ หรือเป็นอันตรายต่อชีวิตหรือนำจะขัดขวางการเจริญเติบโตตามปกติของเด็กควรถูกลงโทษตามกฎหมาย รัฐควรจำกัดอายุขั้นต่ำ ซึ่งการว่าจ้างแรงงานเด็กจะทำไม่ได้ และควรลงโทษโดยกฎหมาย

3.กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิทางการเมือง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิทางการเมืองฉบับนี้ ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ.2509 เป็นกฎหมายระหว่างประเทศเช่นเดียวกับกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยในส่วนของสิทธิของเด็กโดยเฉพาะ มาตราที่ 24 กำหนดว่า “1.เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิในมาตรการต่างๆเพื่อการคุ้มครองเท่าที่จำเป็นแก่สถานะแห่งผู้เยาว์ ในส่วนของครอบครัวของตน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ผิว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคมทรัพย์สินหรือกำเนิด”

4.ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนฉบับนี้ เริ่มประกาศอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2502 โดยสหประชาชาติได้ระบุถึงสิทธิของเด็กที่สำคัญ ดังนี้คือ

ข้อ 2.เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองและมีโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ในทุกๆด้าน

ข้อ 6.เด็กทุกคนจะต้องได้รับความรักและความเข้าใจ ในบรรยากาศแห่งความรักและมั่นคงอบอุ่น

ข้อ 9.เด็กทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองจากการถูกทอดทิ้ง ทารุณทุพตีสและตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ทุกรูปแบบ

จะเห็นว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนฉบับนี้ได้แสดงเจตนารมณ์ที่จะให้การคุ้มครองป้องกันเพื่อสวัสดิภาพเด็กอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนดังกล่าว เป็นข้อตกลงที่ไม่กำหนดข้อผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามหรือมีบท

บังคับ ดังนั้นประเทศภาคีสมาชิก อาจมีได้นำหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนไปปฏิบัติตามอย่างจริงจังก็ได้ และจากจุดอ่อนของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชนดังกล่าวทำให้ได้มีการริเริ่มแนวทางใหม่ หรือมาตรการอีกมาตรการหนึ่งขึ้นมา นั่นคืออนุสัญญาสิทธิเด็ก

5. อนุสัญญาสิทธิเด็ก

อนุสัญญาสิทธิเด็กเป็นเอกสารทางกฎหมายระหว่างประเทศ ร่างขึ้นจากการรวบรวมเอกสารข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเด็ก มีผลบังคับใช้ที่แข็งแกร่งกว่าปฏิญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเยาวชน คือกำหนดให้แต่ละประเทศลงนามและให้สัตยาบันจะต้องปฏิบัติตามข้อความและพันธกรณีที่จะระบุไว้ในสัญญานั้นๆ รวมทั้งมีการกำหนดกลไกสำหรับการติดตามตรวจสอบการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามอนุสัญญานั้นๆ ด้วย โดยอนุสัญญาสิทธิเด็กประกาศเมื่อปี 2532 ซึ่งประเทศไทยได้เข้ามาเป็นภาคีอนุสัญญาเมื่อปี 2535

อนุสัญญาสิทธิเด็กมีบทบัญญัติ 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นลักษณะกฎหมายสาระบัญญัติ คือเป็นข้อความเกี่ยวกับเนื้อหาและหลักการต่างๆในการคุ้มครองเด็ก โดยเริ่มจากมาตราที่ 1 ถึงมาตราที่ 41 ส่วนที่ 2 เป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ คือเป็นหลักเกณฑ์และแบบพิธีในการบังคับใช้ เริ่มจากมาตรา 42 ถึงมาตรา 54 อนุสัญญาฉบับนี้มุ่งที่จะตั้งมาตรฐานสากลเพื่อคุ้มครองเด็กเป็นพิเศษ โดยกำหนดหลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็กไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ มุ่งคุ้มครองไม่ให้เด็กถูกข่มเหงรังแก หรือถูกละเมิดสิทธิเหนือร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ รวมทั้งสวัสดิภาพ ไม่ว่าจะในกรณีใดๆ เช่น การทำร้าย การข่มขืนทางเพศ ขูดรีดหากำไรทางเพศ หรือค้ากำไรทางเศรษฐกิจ หรือนำเด็กไปเป็นวัตถุซื้อขาย หรือปฏิบัติต่อเด็กอย่างไม่เหมาะสม เป็นเหตุให้เกิดผลเสียต่อสวัสดิภาพของเด็ก รวมทั้งคุ้มครองให้มีการเยียวยาฟื้นฟูเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็วที่สุด

ทั้งนี้อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องและนำมาใช้ในการพิจารณาปัญหาเด็กต่างชาติที่อยู่ในประเทศไทยโดยผิดกฎหมายจากองค์กรที่เกี่ยวข้องต่างๆ (สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2539 มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน, 2540:25-26) เช่น

ข้อ 11 ได้เรียกร้องให้มีมาตรการที่จะต่อต้านการโยกย้ายเด็กไปต่างประเทศ และไม่นำเด็กกลับคืนสู่ประเทศของตนเอง เป็นมาตรการเรียกร้องว่าน่าจะเป็นสัญญาที่เป็นพหุภาคี เพราะการนำเด็กไปต่างประเทศเกี่ยวพันกับหลายประเทศ ไม่ใช่แค่ประเทศที่เป็นคู่กรณีกันเท่านั้น ดังนั้นได้มีการเรียกร้องว่า น่าจะทำสัญญาทั้งในระดับทวีปภาคี และพหุภาคี

ข้อ 19 เป็นมาตรการด้านกฎหมาย ด้านการบริหาร ด้านสังคมและด้านการศึกษา เพื่อคุ้มครองเด็กจากการทารุณทางร่างกายจิตใจการเอาตัวเปรียบและการแสวงหาประโยชน์ในทุกรูปแบบเรียกร้องให้มีบริการทางด้านสังคมและด้านอื่นๆ ที่รัฐควรจะเป็นผู้จัดให้

ข้อ 32 กล่าวถึงการปกป้องเด็กจากการแสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

ข้อ 34 กล่าวถึงการปกป้องเด็กที่ได้รับผลกระทบจากการแสวงหาผลประโยชน์และการทารุณกรรมทางเพศ โดยมีมาตรการระดับชาติ ทวิภาคและพหุภาคี

ข้อ 35 เรียกร้องให้มีมาตรการระดับชาติและพหุภาคี เพื่อป้องกันการค้าหรือการค้าข้ามชาติของเด็กทุกรูปแบบ

ข้อ 39 เรียกร้องให้มีมาตรการในการส่งเสริมการฟื้นฟูทางด้านจิตใจและสังคม เพื่อให้เด็กที่เป็นเหยื่อคืนสู่สภาพปกติ

6.อนุสัญญาปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ.2543

มีการออกพิธีสารเพื่อป้องกันปราบปรามและลงโทษการค้ามนุษย์โดยเฉพาะหญิงและเด็ก(Protocol to prevent, suppress and punish trafficking persons, especially Women and Children) โดยกำหนดแนวทางในการให้ความคุ้มครองต่อผู้เสียหาย โดยที่รัฐจะต้องไม่ดำเนินการทางกฎหมายกับผู้เสียหาย ไม่ว่าจะเป็ความผิดฐานเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือการค้าประเวณี และกำหนดคำนิยามไว้ ดังนี้

- (1) การจัดหา ขนส่ง โยกย้าย ให้ที่พักอาศัยหรือรับบุคคล ด้วยวิธีการคุกคามข่มขู่ หรือการใช้กำลัง หรือการบีบบังคับในรูปแบบอื่น การลักพา การฉ้อโกง การใช้อุบาย หลอกลวง หรือการใช้อำนาจหรือสภาพที่อ่อนแอประการบางในทางมิชอบ หรือการให้ หรือการได้รับเงินหรือได้รับผลประโยชน์เพื่อให้ได้ความยินยอมของบุคคลที่มีความควบคุมเหนือบุคคลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงหาผลประโยชน์ การแสวงหาผลประโยชน์จะรวมถึงอย่างน้อยที่สุดการแสวงหาประโยชน์จากการค้าประเวณีของบุคคลอื่น หรือการแสวงหาประโยชน์ทางเพศในรูปแบบอื่น การใช้แรงงาน หรือบริการโดยกดขี่ทารุณ การเป็นทาส หรือการปฏิบัติอื่นที่คล้ายกับการเป็นทาส การตกอยู่ในสภาพเยี่ยงทาส หรือการตัดอวัยวะออก
- (2) ในกรณีที่มีการใช้วิธีตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าย่อย(1) ไม่จำกัดต้องนำความยินยอมของผู้ตกเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ เพื่อการแสวงหาประโยชน์ที่ต้องการตามที่ระบุไว้ในย่อหน้าย่อย(1) ของมาตรานี้มาพิจารณา

- (3) การจัดหา การขนส่ง การโยกย้าย การให้ที่พักอาศัย หรือการรับเด็กเพื่อวัตถุประสงค์ในการแสวงประโยชน์ จะถือว่าเป็น "การค้ามนุษย์" แม้ว่าจะไม่เกี่ยวกับวิธีใดๆที่ได้ระบุไว้ในย่อหน้าย่อย(1) ในมาตรานี้
- (4) "เด็ก" หมายถึงบุคคลใดก็ตามที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

แนวคิดเกี่ยวกับการปรับตัว(Adjustment)

มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม ความปรารถนาดังกล่าวนี้นั้น มนุษย์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ทั้งสถานการณ์ภายในตนเองและสถานการณ์ในสังคม มนุษย์จึงต้องมีกระบวนการ แบบแผน และพฤติกรรมที่สอดคล้อง และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆได้กระบวนการนี้เป็นแบบแผนที่มนุษย์ใช้เพื่อตอบสนองทั้งทางกายและสังคมซึ่งเรียกว่า การปรับตัว(Adjustment)

การปรับตัว(Adjustment) หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลต่อการปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสถานการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมนั้นๆ(Coleman and Hammen,1974 อ้างในจิราภรณ์ ตังกิตติภรณ์,2532)

ความหมายในการปรับตัวของบุคคลในทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา

Arkoff A(1968,4) ให้ความหมายของการปรับตัวหมายถึง การปะทะสังสรรค์ของบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของเขา แต่ละบุคคลพยายามที่จะบรรลุความต้องการและไปถึงเป้าหมายของตนในขณะเดียวกันบุคคลที่อยู่ภายใต้ความกดดันจากสภาพแวดล้อมเพื่อให้มีพฤติกรรมในทางที่ถูกต้อง การปรับตัวนำไปสู่ความปรองดองระหว่างความต้องการของบุคคลและสิ่งแวดล้อม

B.Von Haller Gilmer(1975,66) ได้กล่าวถึงการปรับตัวในแง่ของพฤติกรรมคือกระบวนการของการพยายามกระทำ เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการสิ่งเร้าและโอกาสที่สิ่งแวดล้อมนั้นเสนอให้ จึงเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการ เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ โดยวิธีการเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ทั้งที่เป็นปัจจัยภายในและภายนอกและโดยการพยายามทำตัวให้สอดคล้องกลมกลืนกับสถานการณ์รอบข้าง แนวคิดในการพิจารณาถึงการปรับตัวจึงมีอยู่ 2 แนวทางคือ แนวทางของกระบวนการที่เกิดขึ้นเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมและแนวทางซึ่งบุคคลพยายามที่จะบรรลุในสิ่งที่ตนเองต้องการ ดังนั้นการปรับตัวจึงสามารถเรียนรู้ได้จากปัจจัยต่างๆที่เกิดขึ้นในตัวบุคคล และจากสัมพันธภาพที่บุคคลนั้นมีต่อบุคคลอื่นและสังคมในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ในกระบวนการทางจิตวิทยา มีวิธีการปรับตัวหลายรูปแบบ เช่น

1. การสู้(Attack) เป็นการสู้เพื่อขจัดอุปสรรคออกไปแล้วก่อให้เกิดความพึงพอใจ การสู้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

การสู้แบบสร้างสรรค์ เป็นการสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการและผลการกระทำนั้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น การสู้แบบสร้างสรรค์นี้เป็นการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคที่ขวางกั้น หรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเป้าหมายที่ได้วางไว้ก็ได้

การสู้แบบทำลาย เป็นการระบายอารมณ์หรือการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตนเอง เช่น การทำร้ายตนเอง หรือการทำร้ายบุคคลอื่น เช่น การต่อว่า การทำโทษ หรือการทำลายข้าวของบุคคลอื่น

2. การถอนตัวออกไป(Withdrawal) หรือการนิ่งเฉย(Apathy) เป็นลักษณะของการเงยเฉยและไม่สนใจใยดี ตลอดจนหลบหนีไปจากสถานการณ์นั้นๆ

ในเรื่องการปรับตัวนี้ นอกจากการปรับตัวทางอารมณ์แล้วยังมีการปรับตัวทางสังคม ทั้งนี้เพราะการปรับตัวในกระบวนการทางสังคมและทางจิตที่ใช้ในการเผชิญปัญหาหรือการผลักดันทั้งภายในตนเองและภายนอกเพื่อให้เกิดภาวะสมดุลทางจิตและเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบข้าง ทั้งนี้เนื่องจากสังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แม้จะไม่สามารถเห็นได้ชัดในระยะสั้น สภาพการเปลี่ยนแปลงได้ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกและลบ เช่น การเปลี่ยนเป็นสังคมอุตสาหกรรม ทำให้ระบบค่านิยมในวัฒนธรรมเปลี่ยนไป การขยายตัวของระบบสังคม ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ในเรื่องการปรับตัวนี้ เราอาจแยกแยะถึงการปรับตัวทางกาย การปรับตัวทางอารมณ์และการปรับตัวทางสังคม นั่นคือ การปรับตัวเป็นกระบวนการทางสังคมและทางจิตที่ใช้ในการเผชิญปัญหาหรือแรงผลักดันทั้งภายในตนเองและภายนอก เพื่อให้เกิดภาวะความสมดุลทางจิตและเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสังคมรอบข้างซึ่งได้แก่ พ่อ แม่ ครู เพื่อนได้อย่างมีความสุข

ในโลกของความเป็นจริงทั้งดีหรือไม่ดี สังคมที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อาจทำให้พบกับความยากลำบากในการปรับตัว อันมีผลมาจากปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัว

นิภา นิธยานน(2520,159-172) กล่าวว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลสำคัญในการกำหนดแนวทางการพฤติกรรม การปรับตัว ซึ่งเป็นรากฐานของบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 3 ประการ ซึ่งมีอิทธิพลเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันและกันตลอดชีวิตมนุษย์ประกอบด้วย

1. อิทธิพลของสภาวะพื้นฐานของกายเชิงชีววิทยา ได้แก่ ลักษณะพื้นฐานในการตอบโต้และศักยภาพทางพันธุกรรมของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยโครงสร้างทางกายวิภาค และการทำหน้าที่สรีระภายในของแต่ละบุคคล เช่น ระบบประสาท ต่อมต่างๆ รูปทรง หน้าตา กระบวนการและอัตราการเจริญเติบโต อิทธิพลของพันธุกรรมที่นำลักษณะต่างๆของบรรพบุรุษมาถ่ายทอดสืบต่อกัน

อิทธิพลของสภาวะทางกายต่อบุคลิกภาพมีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม ในอิทธิพลทางตรง พันธุกรรมซึ่งมียีนส์เป็นตัวกำหนดลักษณะโครงสร้างทางกาย อิทธิพลการทำงานของระบบประสาท มีผลทำให้ความสามารถในการคิด การรับรู้ การวิเคราะห์และการวางแผน ถ้ามีความบกพร่องก็ทำให้ความสามารถปรับตัวห่อนยานไปด้วย ในอิทธิพลทางอ้อมแม้ว่าสภาวะทางกายมิได้ผลโดยตรงต่อพฤติกรรม แต่มีผลทางสังคมกล่าวคือ การปรับตัวอาจเป็นไปตามความรู้สึก ความเข้าใจที่เรามีต่อหน้าต่อตา รูปทรงหรือความบกพร่อง กับตามความรู้สึกและการตัดสินใจของบุคคลอื่นในสังคมที่มีต่อสภาวะร่างกายของเรา

2. อิทธิพลของสภาวะแวดล้อม อิทธิพลนี้แบ่งเป็น 3 ด้านใหญ่ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก คือ

2.1 สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติหรือทางกายภาพ คนต่างๆเผชิญสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติที่แตกต่างกัน มีผลทำให้แต่ละคนแสดงความแตกต่างในการปรับตัวเพื่อสนองความต้องการ

2.2 สภาวะแวดล้อมทางวัฒนธรรม เป็นอิทธิพลในการสร้างวิถีชีวิตของคนตั้งแต่เกิด โดยผ่านการเรียนรู้จากสถาบันต่างๆ นับแต่ครอบครัวเป็นต้นไป วัฒนธรรมจึงเป็นตัวการที่วางรากฐานให้แก่บุคลิกภาพทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ การกระทำ แบบแผนพฤติกรรม สรุปได้ว่าบุคคลที่เจริญเติบโตในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันย่อมมีโครงสร้างบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน

2.3 สภาวะแวดล้อมทางสังคม สังคมเป็นกลุ่มคนที่รวมกัน เป็นเป้าหมายของบุคลิกลักษณะของแต่ละคนขึ้นที่ละน้อย การพัฒนาบุคลิกภาพของคนได้รับอิทธิพลจากการเรียนรู้บทบาทของตนในสังคม

3. อิทธิพลของสภาวะความเป็น “ตน”(self) นอกจากพิจารณาในเรื่องของพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมแล้ว จะต้องพิจารณาถึงตน หรือสภาวะอันประกอบขึ้นเป็นตนด้วย ซึ่งเป็นแกนกลาง

ของบุคลิกภาพ ตนประกอบด้วยความเข้าใจหรือภาพพจน์ที่มีต่อสภาวะร่างกายและสภาวะจิตใจของตนเอง การประเมินค่าตนเองได้ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจก็เนื่องจากทัศนคติคนอื่นโดยเฉพาะบุคคลที่มีความหมายความสำคัญต่อชีวิต การตัดสินคุณค่าตนเองไปในทางดีหรือไม่ดี ขึ้นอยู่กับการที่บุคคลอื่นรอบตัวปฏิบัติอย่างไร การประเมินและตัดสินคุณค่าของตนเองเกิดขึ้นจากการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคมความเป็นตน(self) จะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของแต่ละบุคคลได้ดีหรือไม่ดี

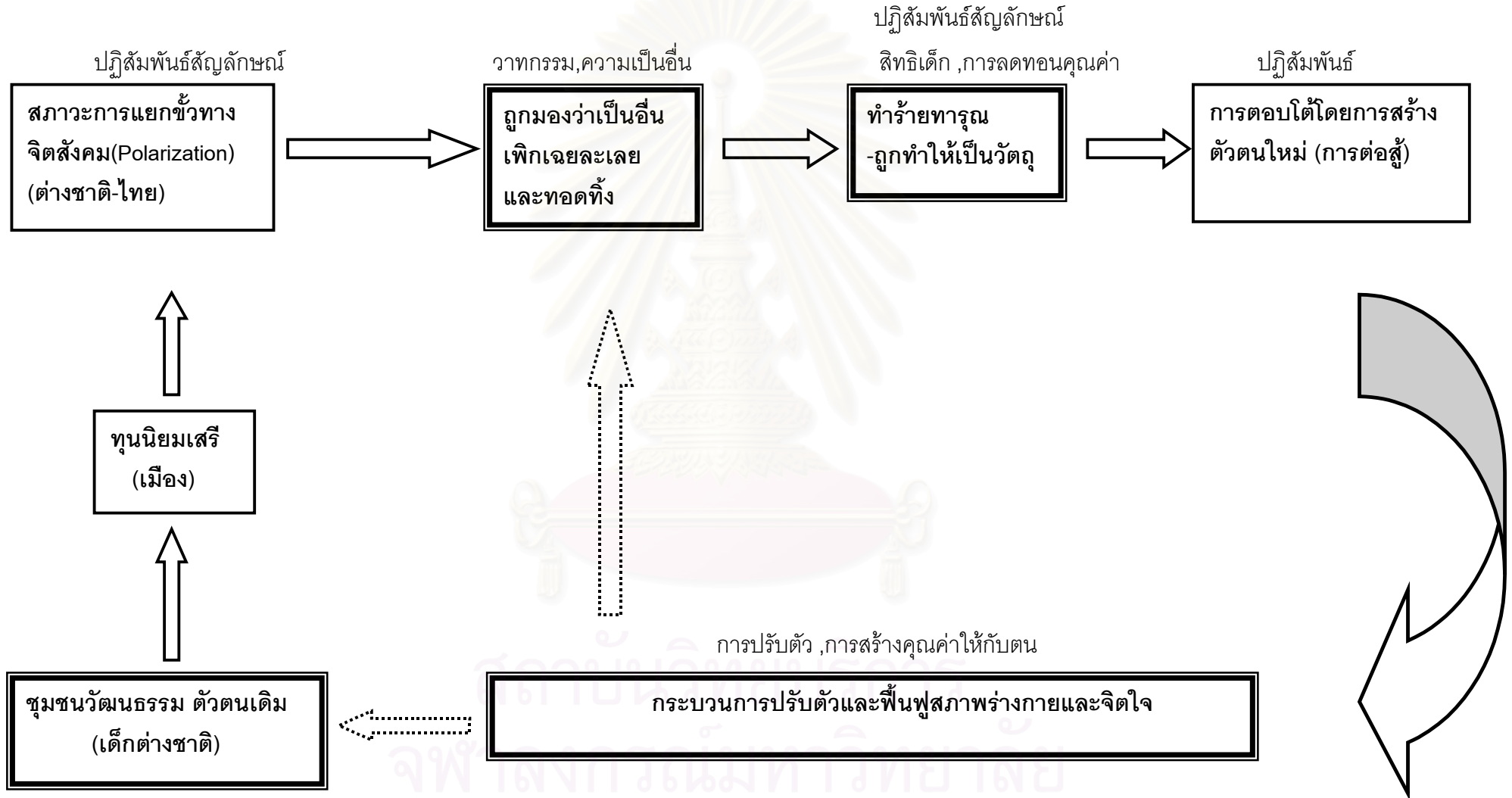
ในวิถีของการปรับตัวบุคคลเพียงคนเดียวตามลำพังอาจจะปรับตัวได้ไม่ดีเท่าที่ควรเพราะบุคคลเหล่านั้นอาจรู้สึกโดดเดี่ยวหรือรู้สึกแปลกแยก แต่หากมีเครือข่ายทางสังคม(social network) เข้ามาช่วยเหลือ ก็จะมีส่วนทำให้การปรับตัวของแต่ละบุคคลดีขึ้น เนื่องจากจะทำให้บุคคลเหล่านั้นสามารถเลี่ยงจากการโดดเดี่ยวทางสังคมได้

Walker กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคมของปัจเจกบุคคลคือ ชุดของการติดต่อระหว่างบุคคล ซึ่งแต่ละคนมีเอกลักษณ์ทางสังคมและได้รับการเกื้อหนุนทางด้านอารมณ์ วัตถุ บริการต่างๆ ข้อมูล ข่าวสาร และการติดต่อทางสังคมใหม่ๆที่เกิดขึ้น เครือข่ายทางสังคมในความหมายเกือบเหมือนคำว่า “ความเกื้อหนุน” ซึ่งประกอบด้วย ครอบครัว เพื่อน เพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน ผู้ให้ความช่วยเหลืออย่างไม่เป็นทางการ ผู้นำชุมชน กลุ่มช่วยตนเอง และนักบวชสถาบันทางศาสนา(ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ,2535)

เครือข่ายทางสังคมจะมีส่วนสำคัญอย่างมากในการที่จะทำให้บุคคลเหล่านั้นได้ติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งการติดต่อกับบุคคลอื่นนี้ จะทำให้บุคคลเหล่านั้นรู้จักและเข้าใจตนเอง รู้สึกว่าตัวเองได้รับความรัก ความเข้าใจ และได้รับความช่วยเหลือต่างๆ ตลอดจนการได้รับความรู้สึกที่ตนมีความสำคัญต่อบุคคลอื่น ๆ อีกครั้ง บทบาทของเครือข่ายทางสังคมมีความสำคัญต่อการเกื้อหนุนทางอารมณ์ ในลักษณะที่ช่วยให้บุคคลที่กำลังประสบอยู่ในภาวะวิกฤติสามารถระดมทรัพยากรทางจิตวิทยาและเอาชนะภาวะทางอารมณ์ได้ และที่สำคัญที่สุดคือกำลังใจที่จะทำให้พวกเขามีพลังในการที่จะเผชิญหน้าหรือจัดการกับปัญหาต่างๆได้

ในกรณีเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายนั้น กระบวนการปรับตัวมีส่วนสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสภาวะทางจิตใจ สังคมสภาพแวดล้อมที่จะไม่ทำให้พวกเขา รู้สึกว่าเป็นคนอื่นและแปลกแยกจะนำไปสู่การปรับตัวที่ดีขึ้นได้หรือไม่ แนวคิดการปรับตัวนี้จะมาช่วยอธิบายกระบวนการปรับตัวที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิด

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติ

เข็มพร วรณราพันธ์(2541) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษานโยบายและปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กต่างชาติในประเทศไทย พบว่า จากประมาณการ 20 เปอร์เซนต์ของแรงงานต่างชาติในประเทศไทยเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือประมาณกว่าสองแสนคน โดยแรงงานเด็กที่มาจากสหภาพพม่ามีปริมาณมากที่สุด รองลงมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา ส่วนใหญ่เป็นการลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมาย สาเหตุที่เข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย ได้แก่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง ความแตกต่างทางโครงสร้างประชากร ความเอื้ออำนวยของภูมิศาสตร์ ความกลมกลืนของประชากร นโยบายของประเทศต้นทางในเรื่องการควบคุมคนออกนอกประเทศ ขบวนการค้ามนุษย์ และอิทธิพลสื่อมวลชน เครือข่ายของคนที่เคยเข้ามาทำงานในประเทศไทย เป็นต้น

อมรทิพย์ อมรภิบาล(2542) ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เทคนิคสนทนากลุ่มและระเบียบวิธีคิดในการประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติชาวพม่า: กรณีศึกษาชุมชนผู้ย้ายถิ่นชาวพม่าในจังหวัดระนอง พบว่า

1.กลุ่มตัวอย่าง มีความต้องการด้านกายภาพเรื่องสภาพแวดล้อม สุขอนามัยชุมชน สุขอนามัยส่วนบุคคล น้ำบริโภคและโภชนาการ ความต้องการที่เกิดจากภัยคุกคาม การถูกละเมิดทางเพศ การทำงาน การใช้บริการรักษาพยาบาล และโดยภาพแล้วผู้ย้ายถิ่นตระหนักในความสำคัญ ของความต้องการด้านกายภาพ

2.กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการด้านจิตใจเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมประเพณีเดิม การปรับตัวกับสังคมใหม่ ความต้องการที่เกิดจากสภาวะกดดันภายในครอบครัว การทำงานและความสัมพันธ์กับคนไทย ภาวะยากลำบากของผู้ปกครอง ต้องการการปกป้องคุ้มครอง และต้องการสัญชาติไทย โดยภาพแล้วผู้ย้ายถิ่นตระหนักในความสำคัญของความต้องการทางด้านจิตใจ

3.กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการด้านการศึกษาในเรื่องเนื้อหาวิชาเพศศึกษา วิชาชีพและวิชาพื้นฐานต่างๆ ส่วนด้านรูปแบบและการจัดการเรียนการสอนไม่พบว่าเป็นความต้องการที่สำคัญ โดยภาพรวมแล้ว ผู้ย้ายถิ่นยังไม่ตระหนักในความสำคัญของการศึกษามากนัก

4.เมื่อจำแนกกลุ่มตามตัวแปรภูมิหลังต่างๆ พบว่า ผู้ย้ายถิ่นมีความต้องการด้านกายภาพไม่แตกต่างกัน ความต้องการด้านจิตใจค่อนข้างแตกต่างกัน และความต้องการด้านการศึกษาก็แตกต่างกันมาก

5.ในด้านประสิทธิผลของการใช้ 2 เทคนิควิธี พบว่า แต่ละวิธีมีข้อดีและข้อจำกัดในการใช้งาน และแต่ละเทคนิควิธีสามารถเสริมจุดอ่อนของกันและกันได้ โดยสรุปแล้วในการประเมินความต้องการครั้งนี้ 2 เทคนิควิธีสามารถใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย(World Vision Foundation of Thailand)(1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง Situational Analysis of Myanma (Burmese) Children in Disadvantageous Circumstance : A Case Study in Ranong Province, Thailand เป็นการสำรวจสภาพทั่วไป และปัญหาของเด็กและเยาวชนพม่าในจังหวัดระยอง เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามกับเด็กและเยาวชน และใช้วิธีสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ(Key Informant) ผลการศึกษาพบว่าลูกหลานของแรงงานต่างด้าวต่างล้วนแต่อยู่ในสภาวะเสี่ยงที่จะกลายเป็นเด็กเร่ร่อน เด็กมักจะออกมาใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่นอกบ้านเนื่องจากที่พักอาศัยไม่มีที่ว่างเพียงพอสำหรับพักผ่อนหรือเล่นสนุกสนาน เด็กขาดโอกาสที่จะได้เรียนหนังสือ เนื่องจากสภาพที่ผิดกฎหมาย สื่อภาษาที่จะใช้ในการเรียนการสอน ผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่าการศึกษาคือจำเป็นสำหรับชีวิต และอุปสรรคด้านสังคมเศรษฐกิจอื่น ส่วนใหญ่ต้องการให้เด็กฝึกทักษะอาชีพมากกว่าเรียนวิชาสามัญ แต่ก็มีบางส่วนที่ต้องการให้บุตรหลานจบการศึกษาพื้นฐานก่อนที่จะทำงาน และหนึ่งในสามของเด็กที่สำรวจมีปัญหาด้านสุขภาพ ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ เมื่อเจ็บป่วยก็ไม่ได้ได้รับการรักษาพยาบาลอย่างถูกต้อง บางครั้งถูกทำร้ายโดยพ่อที่เมาสุรา ส่วนปัญหาเรื่องการขาดโอกาสที่จะได้รับการเตือนภัยเรื่องสุขภาพอนามัยและเรื่องการถูกเอารัดเอาเปรียบและหาประโยชน์ พบว่าผู้ย้ายถิ่นยังไม่รับรู้อย่างชัดเจนนัก รายงานการศึกษายังได้สรุปว่า ปัญหาเร่งด่วนเหล่านี้เกิดขึ้นพร้อมกับการย้ายถิ่นอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การไม่ได้รับการปกป้องคุ้มครองเรื่องสุขภาพอนามัย การไม่มีโอกาสได้รับการศึกษาและสภาพความเป็นอยู่ที่เลวร้ายของเด็กๆ ล้วนเป็นการสูญเสียโอกาสที่น่าเศร้าใจ

Naing(1995)และ Colline Cotteril(1995) ได้ทำการศึกษาเรื่อง A Survey on Situational of Streed Children in Ranong and Phuget เป็นการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีสังเกตแบบมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสัมภาษณ์เด็กต่างชาติ ผลการสำรวจพบว่า เด็กมีปัญหาด้านสุขภาพอนามัยขาดโอกาสด้านการศึกษา ถูกทำร้ายร่างกายโดยคนในครอบครัว ถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ ถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์โดยการบังคับให้ทำงานหนักและค่าประเวณี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำร้าย ทารุณเด็ก

สุพัตร์ เวศม์วิบูลย์(2539) ทำการวิจัยเรื่อง สภาวะทางจิตสังคมของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและมูลนิธิคุ้มครองเด็ก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุตั้งแต่ 10 ปี 8

เดือนถึง 16 ปี ลักษณะทางครอบครัวมีปัญหาทางจิตสังคมหลายประการ สภาพจิตใจของเด็กภายหลังจากถูกทารุณกรรมทางเพศเด็กมีปัญหาด้านอารมณ์เป็นลักษณะเด่น มีความวิตกกังวล อารมณ์เศร้า มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เด็กส่วนใหญ่ถูกทารุณกรรมทางเพศโดยคนในครอบครัวหรือคนรู้จัก

อาภาพรรณ ถาวโรฤทธิ์(2542) ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะคิดต่อการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว พบว่า อายุ สถานภาพการสมรส จำนวนบุตร อาชีพ และรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว ส่วนเพศและระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อปัญหาการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว

สรายุภัทร อนุมัตติราชกิจ(2541) ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและวิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม พบว่า กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม เริ่มจากการที่นักสังคมสงเคราะห์รับทราบข้อมูลเบื้องต้นจาก 2 แหล่งข่าวสำคัญ ได้แก่ สื่อมวลชนและสื่อบุคคล ซึ่งประกอบด้วยญาติพี่น้องของเด็ก พลเมืองดีและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องแล้วจึงทำการหาข้อมูลที่ได้รับทุกส่วนจะนำมาประมวลเพื่อหาแนวทางในการช่วยเหลือเด็ก ทั้งนี้สื่อบุคคลจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการได้รับข้อมูลแก่นักสังคมสงเคราะห์

น้ำเพชร บัญญัติศุภศิลป์(2542) ทำการวิจัยเรื่อง การป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า หน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีนโยบายแผนงาน การปฏิบัติงาน และการประเมิน ด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ ตามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นกลุ่มตัวอย่างพบว่ารูปแบบการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมกับสังคมไทยที่สุด คือการจัดอบรมให้ความรู้แก่บิดามารดาและผู้ดูแลเด็ก รูปแบบของสื่อที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผ่านโทรทัศน์และวิทยุ โดยต้องการให้เห็นถึงการปลูกจิตสำนึกของสาธารณชนเกี่ยวกับสิทธิเด็ก

สมลักษณ์ ขนอม(2537) ทำการวิจัยเรื่อง การคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกทารุณในครอบครัว พบว่า มาตรการด้านสังคมสงเคราะห์ซึ่งเป็นมาตรการการเข้าไป แก้ไขฟื้นฟู เยียวยาเด็กผู้ตกเป็นเหยื่อของการกระทำทารุณ เพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาไปสู่สภาพปกติ และเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อไปนั้นเป็นมาตรการที่สำคัญและควรจะมีในสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเป็นมาตรการอย่างหนึ่งที่รัฐหรือสังคมจะต้องให้มากขึ้น ขณะที่ครอบครัวไม่สามารถเป็นที่พึ่งได้ และเป็นผู้ทำร้ายเด็กเสียเอง ถ้ารัฐหรือสังคมไม่เข้าไปจัดการกับปัญหาก็จะทำให้เกิดสภาพที่เลว

ร้ายขึ้นแก่เด็กและเด็กก็ไม่สามารถเจริญเติบโตหรือดำรงตนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ และจากการที่ผลการศึกษาในงานนี้เสนอว่า นักวิชาชีพที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติหรือความเห็นว่วิชาชีพด้านสังคมสงเคราะห์หรือมาตรการด้านสังคมสงเคราะห์เป็นมาตรการที่ดีและจำเป็นต่อเด็ก ก็จะต้องคงไว้และให้การสนับสนุน รวมทั้งการให้คนในสังคมมีส่วนสนับสนุนช่วยเหลือได้เช่นเดียวกัน

จากการค้นคว้าเรื่องการทำร้ายทารุณเด็กในสังคมไทย พบว่าผลงานทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องมีอยู่บ้างไม่มากนัก แม้ว่าการทำร้ายทารุณเด็กจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และโดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเด็กต่างชาติด้วยแล้วนั้นยังมีน้อยลงไปอีก ปัญหาความเป็นปัจเจกชนของคนไทยทำให้สังคมขาดความตระหนักและสำนึกในสิทธิของแต่ละบุคคล รวมทั้งขาดการให้ความคุ้มครองป้องกันช่วยเหลือการทำร้ายทารุณเด็กอย่างที่ควรจะเป็น การละเลยและไม่ตระหนักต่อปัญหาดังกล่าวทำให้เด็กมักถูกเอาเปรียบ ถูกละเมิดสิทธิและถูกทำร้ายทารุณในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นตราบกระทั่งปัจจุบัน

สมมุติฐานในการศึกษา

- 1.ความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิต
- 2.จากสภาวะการแยกขั้วทางจิตสังคมทำให้เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย เกิดการแปลกแยกอีกทั้งต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพังและต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ตนรอดพ้นจากสภาพการณ์ดังกล่าว
- 3.กระบวนการปรับตัวและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ฟื้นฟูได้ง่ายยิ่งขึ้น เมื่อกลับสู่ชุมชนที่ไม่ทำให้เกิดภาวะแปลกแยกและไม่มีการแยกขั้วทางจิตสังคม

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.กลุ่มอ้างอิง
- 2.สภาวะแวดล้อมแต่ละช่วงการดำเนินชีวิต

ตัวแปรตาม ได้แก่

- 1.ความเป็นอื่น
- 2.การลดทอนความเป็นมนุษย์ทำให้เป็นวัตถุ(การทำร้าย)
- 3.กระบวนการปรับตัว การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ

คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

ความเป็นอื่น(The otherness) เป็นคำศัพท์คำหนึ่งที่มีความหลากหลาย บางครั้งความหมายก็ไปทับซ้อนกับการศึกษาทางด้านวัฒนธรรม รวมถึงมานุษยวิทยา และจิตวิเคราะห์ ในที่นี้ความเป็นอื่นหมายถึง คนอีกคนหนึ่งหรืออีกกลุ่มหนึ่งซึ่งได้ถูกนิยามในฐานะที่เป็นคนที่แตกต่าง หรือหมายถึงคนที่มีสถานะต่ำกว่าหรือเป็นรองกว่า(sub-human) ที่รวมเข้ากับเอกลักษณ์ของกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้ความเป็นอื่นอาจถูกลดคุณค่าลงมาครั้งหนึ่งเมื่อมันได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มคน

(<http://www.geocities.com/midnight2544/newpage11.html>)

เด็กต่างชาติ หมายถึง ผู้ย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี

สิทธิเด็ก หมายถึง อำนาจอันชอบธรรมของบุคคลอายุไม่เกิน 18 ปีที่จะได้รับการปฏิบัติ และจะกระทำการใดๆอย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย

สิทธิมนุษยชน หมายถึง สิทธิในชีวิต สิทธิในการได้รับการยอมรับนับถือ สิทธิในการดำเนินชีวิต และพัฒนาตนเองได้ตามแนวทางชอบธรรมซึ่งจะอยู่ในมาตราต่างๆในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

การทำร้ายทารุณต่อเด็ก หมายถึง การกระทำหรือละเว้นการกระทำโดยไม่มีความเมตตากรุณาต่อบุคคลที่มีอายุยังไม่ถึง 18 ปี ส่งผลให้บุคคลนั้นได้รับอันตรายทางร่างกาย หรือจิตใจ หรือทำให้การพัฒนาการตามวัยของบุคคลนั้นหยุดชะงักลง

การละเมิด หมายถึง ตามปกติแล้วบุคคลโดยทั่วไปย่อมมีสิทธิที่จะไม่ให้ผู้ใดมาละเมิด ผู้ใดกระทำจึงเป็นการล่วงสิทธิผิดหน้าที่ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้มีต่อบุคคลอื่น และผู้เสียหายมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำผิดเพื่อชดใช้แก้ตน ความรับผิดชอบทางละเมิดนั้น กฎหมาย มุ่งประสงค์ที่จะเยียวยาความเสียหายแก่เอกชนคนใดคนหนึ่ง ซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างอื่นโดยเฉพาะเจาะจง หากทำให้กลับคืนสภาพเดิมไม่ได้ก็พยายามที่จะให้ใกล้เคียงกับสภาพเดิมมากที่สุด หลักเกณฑ์ที่ถือว่าเป็นการละเมิดอาจพิจารณาได้ 4 ประการคือ

1. มีการกระทำโดยผิดกฎหมาย ได้แก่ การกระทำและการยกเว้นการกระทำ
2. ใจหรือประมาทเลินเล่อ
3. มีบุคคลอื่นได้รับความเสียหาย
4. ความเสียหายเป็นผลมาจากการกระทำละเมิด(สายสุดา มิ่งสานนท์,2530)

การกันออกไป(exclusive) คำนี้ใช้กับกลุ่มชนหมายถึงการจำกัดความเป็นสมาชิกอย่างเข้มงวด กวดขัน โดยถือเกณฑ์บางอย่าง เช่น เกียรติ กำเนิด เงิน ฐานะ เป็นต้น (พจนานุกรมสังคมวิทยา ,2524)

มูลนิธิคุ้มครองเด็ก

มูลนิธิคุ้มครองเด็ก หรือ Child Protection Foundation ได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นมูลนิธิ จากกระทรวงศึกษาธิการ ตามใบอนุญาตเลขที่ ต.7/2537 ลงวันที่ 10 มกราคม 2537 มูลนิธิคุ้มครองเด็กประกอบด้วยโครงการสำคัญคือ

1. งานออกติดตามช่วยเหลือเด็กโดยเร่งด่วน เมื่อได้รับแจ้งจากพลเมืองดี
2. งานบ้านคุ้มครองเด็ก เพื่อให้การดูแลอุปการะเด็กในทุกด้านและการให้การศึกษา
3. ศูนย์กิจกรรมเพื่อเด็กสำหรับฟื้นฟูสภาพร่างกาย และจิตใจโดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ศิลปะ ดนตรี เกม กีฬา และงานอาชีพพื้นฐาน
4. งานรณรงค์เผยแพร่ข้อมูลซึ่งได้จากข้อเท็จจริงในการดำเนินงานในส่วนต่างๆเผยแพร่ต่อ สื่อมวลชนและบุคคลแขนงต่างๆเพื่อนำไปสู่การป้องกันและแก้ไขปัญหาาร่วมกันสำหรับผู้มีความประสงค์จะสนับสนุนการดำเนินงานของมูลนิธิคุ้มครองเด็กด้านต่างๆ

บ้านคุ้มครองเด็กเล็ก(บ้านกลางสวน) ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

บ้านคุ้มครองเด็กหญิง(บ้านริมน้ำ) ตำบลสวนหลวง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

บ้านคุ้มครองเด็กชาย 80/1 ซอยลาดพร้าว 106 ถนนลาดพร้าว แขวงวังทองหลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง เมื่อดอกไม้หายไปไหนทะเลทุน : การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ที่มุ่งตีความ เพื่อทำความเข้าใจความหมายของพฤติกรรมหรืออธิบายปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ถูกศึกษา โดยมีจุดยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของคนผู้ถูกศึกษาเหล่านั้น (ชาย โพธิ์สิตา,2547) เป็นหลัก ในการเก็บข้อมูลโดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1.ความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณเกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการใดบ้าง รวมทั้งการเผชิญชะตากรรมเพียงลำพังและการต่อสู้เพื่อให้รอดพ้นได้อย่างไร 2. กระบวนการปรับตัวและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณดำเนินไปอย่างไร อาศัยวิธีการศึกษาในแนวสังคมวิทยาชีวิตประจำวันปฏิเสธรูปฐานนิยม ซึ่งมองว่าสังคมศาสตร์ไม่ใช่เพียงนำระเบียบวิธีทางวิทยาศาสตร์กายภาพมาศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมได้เพียงเท่านั้น การศึกษาจึงเกิดขึ้นจากมุมมองของผู้ถูกศึกษา ผ่านประสบการณ์ของตนเอง มุ่งทำความเข้าใจว่าปัจเจกบุคคลสร้างประสบการณ์ในชีวิตอย่างไรและมีความหมายอย่างไร สะท้อนความจริงทางสังคมได้ในฐานะผู้กระทำ โดยมีหลักในการสะท้อนเรื่องราวจากเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณ

การที่ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยเรื่องเกี่ยวกับสังคมและมนุษย์ในสังคมไม่ใช่การศึกษาเกี่ยวกับโลกกายภาพและชีวภาพ แต่เป็นเรื่องเกี่ยวกับโลกสังคมและวัฒนธรรม การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพจึงเป็นวิธีการที่เหมาะสมจะใช้ในงานด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อีกทั้งหลักสำคัญยิ่งในงานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะขาดเสียไม่ได้คือข้อมูลที่เป็นความรู้สึกนึกคิด การให้ความหมายหรือคุณค่าแก่สิ่งต่างๆ ตลอดจนค่านิยมและอุดมการณ์ของบุคคลคือเป็นเรื่องของความเป็นที่มนุษย์สร้างขึ้นมา(สุภางค์ จันทวานิช,2542) ทั้งนี้การนำการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เพื่อการศึกษาความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณ จะทำให้เห็นทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิดในช่วงสภาวะการณ์ต่างๆของเด็กต่างชาติ รวมถึงความคิดค่านิยมของคนในสังคมที่ถูกสร้างขึ้นและได้นำไปสู่การทำปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันในสังคม

ทั้งนี้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ ตามเกณฑ์ของ Athens(1984) ให้ความสำคัญถึงเกณฑ์ที่ใช้ประเมินถึงความน่าเชื่อถืองานวิจัยเชิงคุณภาพว่า จะต้องอธิบายวิธีวิจัยในแง่ของ

1.วิธีการเข้าถึงข้อมูล เมื่อเข้าถึงข้อมูลแล้วจะคงอยู่ตลอดการศึกษาได้อย่างไร โดยแบ่งเป็นสองลักษณะคือวิธีการเข้าถึงข้อมูลโดยเปิดเผยสถานภาพจริงและไม่เปิดเผยสถานภาพจริงของผู้วิจัย

2.วิธีการที่ใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ โดยทั่วไปจะให้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกตามแบบฉบับอย่างไม่เป็นทางการที่วางแนวทางคำถามไว้ วิธีการที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจะอธิบายควบคู่ไปกับวิธีการเข้าถึงข้อมูล เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ก็คือเทปบันทึกเสียง และการจดบันทึก

3.วิธีการที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้จะอธิบายในประเด็นแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(Indept Interview) พยายามเฝ้าหาประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ โดยต้องไม่ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เกิดความรู้สึกไม่สบายใจและไม่อยากให้ความร่วมมือ ผู้ศึกษาเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม(Paticipant Observation) ซักถามอย่างไม่เป็นทางการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ทั้งนี้ผู้ศึกษาคาดหวังว่าวิธีการดังกล่าวจะนำไปสู่คำตอบที่ชัดเจนและสร้างความเข้าใจร่วมกันได้ดีที่สุด โดยผู้ศึกษาวิจัยต้องตระหนักอยู่เสมอในความสำคัญของงานวิจัยเชิงคุณภาพที่จะต้องคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย นักวิจัยเชิงคุณภาพจึงให้ความสำคัญและเคารพผู้ถูกวิจัยในฐานะที่เป็นเพื่อนมนุษย์ ดังจะเห็นได้จากการที่นักวิจัยเชิงคุณภาพจะเข้าไปสัมผัสกับคนเหล่านั้น สร้างความสนิทสนม และความไว้วางใจเพื่อพยายามทำความเข้าใจคนเหล่านั้นแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา จนกระทั่งในที่สุดไม่มีการแบ่งเป็นเขาเป็นเรา พร้อมกันนั้นผู้วิจัยก็จะไม่นำข้อมูลของผู้ถูกวิจัยไปใช้ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกวิจัย ไม่ฝืนใจถ้าผู้ถูกวิจัยไม่เต็มใจหรือไม่ต้องการให้ความร่วมมือ(สุภาวงศ์ จันทวานิช,2537:14)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาพิจารณาคัดเลือกเองเพื่อให้เหมาะสมกับการวิจัยและสามารถติดตามการศึกษาได้อย่างใกล้ชิดต่อเนื่องเป็นกรณีศึกษา(Case study) รวมทั้งเพื่อทำความเข้าใจสภาพภูมิหลังอีกด้วย ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างคือเด็กต่างชาติ(พม่า,ลาว,กัมพูชา)ที่ถูกทำร้ายทารุณ

และกำลังปรับตัวฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจอยู่ที่มูลนิธิคุ้มครองเด็กจำนวน 7 คน อายุระหว่าง 10-15 ปี ซึ่งคาดว่าเป็นจำนวนที่เหมาะสมในการสัมภาษณ์และทำความเข้าใจได้อย่างสมบูรณ์ภายในเวลาที่จำกัด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้เก็บข้อมูลในลักษณะกรณีศึกษา(Case study) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีแบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการพูดคุย แต่ไม่ได้กำหนดไว้อย่างเคร่งครัด เน้นลักษณะการเล่าเรื่องเป็นหลัก เด็กต่างชาติซึ่งพูดภาษาไทยได้จะเป็นผู้เล่าเรื่องราวชีวิตของตนให้ฟัง ใช้ลักษณะคำถามที่เปิดกว้าง ไม่สร้างความอึดอัดให้กับผู้ตอบ พร้อมทั้งเฝ้าติดตามอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 6-9 เดือน อีกทั้งผู้วิจัยได้นำประวัติชีวิต(Life History) ของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทารุณมาร่วมใช้ด้วยเพื่อสืบสาวปัจจัยภายนอก ทางด้านสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม และปัจจัยภายในคือความนึกคิดของเด็ก ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษามองเห็นความสัมพันธ์ของบุคคลกับสภาพแวดล้อมในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตที่สำคัญและการปรับตัวได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้มีการสัมภาษณ์ซ้ำอีกหลายครั้ง เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูล โดยอาศัยเทปบันทึกเสียงและการจดบันทึกเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำเสนอข้อมูล ผู้ศึกษาจะอาศัยการตีความข้อมูลและแยกประเภทข้อมูลออกตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในปัญหาคำถามและขอบเขตของการศึกษาด้วยวิธีการบรรยายทั้งหมด ซึ่ง Geert(อ้างในสุภาวงศ์ จันทวานิช,2542) ได้กล่าวถึง ลักษณะของการบรรยายแบบเข้มข้นว่ามี 4 อย่าง คือ

1. มีการตีความของผู้วิจัยอยู่ในการบรรยายนั้น ไม่ใช่การบรรยายข้อมูลเฉยๆ
2. การตีความที่ดีจะเป็นการตีความจากข้อมูลที่เป็นการโต้ตอบกันทางสังคม(social discourse) ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป
3. ผู้บรรยายตีความโดยนำเอาการโต้ตอบกันทางสังคมที่ปรากฏในมนุษย์มาแสดงหรือชี้แจงหรืออธิบายในภาษาและด้วยคำอธิบายที่ผู้อ่านจะเข้าใจได้และตรวจสอบได้ เป็นการคาดเดาอย่างดีที่สุดของผู้บรรยาย
4. ข้อมูลที่บรรยายมีลักษณะเจาะลึกจากภาพเล็กๆหรือพฤติกรรมเล็กๆแต่สามารถนำมาตีความในระดับกว้างขึ้นและสร้างเป็นข้อสรุปเชิงนามธรรมระดับสูงขึ้นได้

บทที่ 4

เด็ก : เส้นทางความหวัง

ชีวิตของเด็กจำนวนหนึ่งที่ต้องเดินทางเข้ามาขายแรงงานในประเทศไทย เนื่องด้วยสภาวะความเป็นอยู่ที่บีบคั้นและความหวังที่มีอยู่ในใจนำทาง แลกกับการถูกตัดขาดพลัดพรากจากถิ่นฐานครอบครัวและต้องยอมกลายเป็นคนย้ายถิ่นผิดกฎหมายด้วยการถูกซื้อขาย ชักจูง เด็กเหล่านี้ไม่ได้เป็นผู้ร้าย แต่ในสภาพความเป็นจริงพวกเขากลับถูกทำร้าย ซึ่งการกระทำผิดกฎหมายไทยก็ไม้อาจนำมาเป็นข้ออ้างเพื่อหักล้างการละเมิดสิทธิของชีวิตหนึ่งได้ ดังนั้นการต่อสู้เอาชีวิตให้รอดจึงเป็นส่วนสำคัญในชีวิตของเด็กๆเหล่านี้ ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นแม้เพียงร่างกายอาจหายได้เมื่อได้รับการเยียวยา หากแต่ความทรงจำที่เจ็บปวดยังตรึงอยู่ภายในจิตใจไม่อาจเลือนหายไปได้ แม้ว่ากาลเวลาจะผ่านไปนานสักเท่าใดก็ตาม การตัดสินใจมาประเทศไทยของเด็กต่างชาติ จึงเป็นการตัดสินใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความหวังและการหาอนาคตที่ดีกว่าเดิม ด้วยความตั้งใจสำคัญคือไม่ยอมให้ญาติพี่น้องต้องลำบาก เมื่อประเทศไทยเป็นความหวัง ความฝันจึงอาจกลายเป็นความจริงได้ ทั้งนี้เรื่องทั้งหมดเกิดขึ้นจากที่พวกเขาเป็นมนุษย์ตัวเล็กๆจึงจำต้องดิ้นรนหลีกเลี่ยงความทุกข์ยากแร้นแค้นนั่นเอง

การศึกษาเรื่อง เมื่อดอกไม้หายไปไหนทะเลทუნ : การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี โดยใช้เทคนิคการศึกษาผ่านเรื่องเล่าจากการพูดคุยของเด็กประเทศพม่า ลาว กัมพูชา เพื่อให้ได้ภาพรวมของการมองดูเด็กต่างชาติในประเทศไทยภายใต้กรอบเศรษฐกิจการค้าที่นำมาสู่ความเป็นอื่น และกระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร โดยผู้วิจัยจะถ่ายทอดเรื่องราวที่ได้จากการพูดคุยโดยมีรายละเอียดของข้อมูล ดังนี้

- 1)ความเป็นมาอดีต-ปัจจุบัน
- 2)การตัดสินใจเข้ามายังประเทศไทย
- 3)ทัศนคติที่มีต่อประเทศไทย ก่อนมาและหลังจากมาแล้ว
- 4)ทัศนคติต่อตนเองในการดำเนินชีวิต การต่อสู้
- 5)การปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ความคาดหวัง

คนที่ 1 กุง(นามสมมุติ)

ไม่ทราบอายุ ไม่ถึง 15 ปี : ลาว

กุงเป็นเด็กหญิงที่เกิดในประเทศลาว คาดได้ว่าอายุไม่น่าจะเกิน 15 ปี หน้าตาชื่อใส ลักษณะรูปร่างผอม ตัวเล็ก แววดาสดใส ทำที่ร้องไห้เหมือนเด็กธรรมดาทั่วไปดูภายนอกแทบมองไม่เห็นร่องรอยของความทุกข์เลย ครอบครัวของกุงแต่เดิมอยู่กับหลายคนแล้วก็ค่อยๆหายไปทีละคน แม่กุงมีลูกทั้งหมดสี่คน กุงเป็นลูกคนที่สาม ส่วนพ่อกุงไม่รู้ว่ายู่ไหน มีแต่พ่อเลี้ยงที่มีลูกกับแม่ กุงอีกสามคน

“ตั้งแต่เกิดไม่เคยเจอพ่อจริงๆเลย หนูมีพี่น้องสี่คน มีพี่สาวสองคน พี่ชายหนึ่งคน เป็นลูกแม่ อีกสามคนเป็นลูกเขา”

ครอบครัวของกุงมีฐานะยากจนมาก พ่อเลี้ยงกับแม่ต้องทำนาเวลากลางวัน ส่วนตอนกลางคืนก็ต้องออกไปหากบหาเขียดเพื่อไปขายที่ตลาด ทุกๆวันคนในครอบครัวจึงได้แต่ตั้งหน้าตั้งตาหาเงินมาซื้อข้าวกินในแต่ละวันเท่านั้น

“พ่อ(เลี้ยง)แม่ทำนา บ้านหนูเช่านาหกลให้ ใช้ควายตัวเดียว รอบๆบ้านมีนา มีคลอง มีหินเหมือนน้ำตก ส่วนหนูทำกับข้าวรอแม่ ส่วนตอนกลางคืนก็หากบหาเขียด แล้วก็ห้อยขายเขียดไปขายที่ตลาดเอาเงินมาซื้อข้าวกินกันในครอบครัว หรือไม่ก็หาหน่อไม้ในป่า เอามาต้บตูดสับหั่ว ต้มไปขาย ขายเอง บางครั้งก็แม่ไปขาย ถ้าหาไม่ได้ ขายไม่ได้ ก็ไม่มีข้าวกิน บ้านหนูไม่เคยได้ไปเที่ยวที่ไหนหรอกเพราะบ้านหนูจนมากๆ มีที่เที่ยวแต่บ้านหนูไม่ได้เที่ยว แต่เพื่อนบ้านรู้จักกันหมดนะ บ้านหนูจนสุด บางบ้านก็ด่าบ้านหนูเพราะบ้านหนูจน แต่บางบ้านก็ช่วยนะ บ้านหนูก็ตอบแทนเขาเอาข้าวไปให้เขา”

กุงเล่าให้ฟังว่าเมื่อครั้งอยู่บ้าน นอกจากช่วยแม่แล้วจะต้องไปโรงเรียนด้วย กุงมีโอกาสได้เรียนหนังสือ ก็เพียงถึงชั้นประถมศึกษาปีที่สองเท่านั้น เธอบอกว่าหลายครั้งตอนที่เข้าไปหาของในป่าพ่อเลี้ยงเคยละเมิดทางเพศกับเธอ แต่กุงก็กลัวอย่างเชื่องมันว่า หากกลับบ้านไปเมื่อไหร่พ่อเลี้ยงจะไม่ทำเธออีกแล้ว

“หนูได้เรียนถึงป.2 โรงเรียนอยู่ใกล้บ้าน อาเดินไปส่งที่โรงเรียน เพื่อนที่โรงเรียนบางคนก็ไม่ชอบเราเพราะที่บ้านเราจนมาก เรียนถึงเพียง ที่โรงเรียนสอนคณิต ศิลปะวาดรูป เคารพธงชาติทุกวันจันทร์ ถ้าเป็นช่วงสงกรานต์เอาน้ำมาสาดกัน ที่โรงเรียนจะให้ช่วยกันออกตั้งค้เอาอาหารมาเลี้ยงกัน แต่หนูออกตั้งค้น้อยกว่าเพื่อน เพราะจนกว่าเพื่อน เรียนเสร็จก็กลับมาบ้านตอนเที่ยงกลับมากินข้าวที่บ้าน อาบน้ำแล้วกลับไปเรียนต่อถึงเย็นแล้ว

กลับบ้าน กลับบ้านแม่ไม่อยู่ ก็นั่งข้าวเหนียวรอแม่ แม่ไปนา ไปปลูกข้าวเอาข้าว เวลากินก็กินพร้อมกันทั้งบ้าน ถ้าใครไม่ได้กินก็เก็บไว้ให้ แล้วส่วนใหญ่แม่จะพาหนูไปนอนที่นา หากบเขียดที่นาตอนกลางคืน บางทีถ้าเข้าไปหาของในป่ากับพ่อ(เลี้ยง) พ่อจะทำร้ายหนู (ละเมิดทางเพศ) แม่ไม่รู้ หนูไม่ได้บอก กลัวโดนว่า หนูไม่รู้ว่าเขาทำกับพี่ด้วยรีเปล่า แต่ถ้า หนูกลับไปเขาไม่ทำหนูแล้ว เขารักหนู”

กุงตั้งใจว่าจะมาหาเงินที่ประเทศไทย แล้วจะส่งเงินกลับบ้าน โดยมีความหวังที่อยากจะช่วยพ่อแม่ และถ้าโชคดีอาจเจอพี่ที่หายไป เพราะนอกจากกุงที่มาเมืองไทยแล้วพี่สาวของกุงอีกสองคนก็ได้เข้ามาก่อนหน้านี้แล้วแต่ก็หายไป ไม่ได้ติดต่อกับบ้านอีก

“ตอนอยู่ที่ลาว มีหลายคนมากรุงเทพแล้วบอกว่ากรุงเทพอยู่สบาย บ้านหนูอยู่ที่บ้านกลางดง อยู่ไกลจากเวียงจันทน์มาก หนูเต็มใจจะมา กะว่าจะมาช่วยพ่อแม่หาเงิน หนูเห็นเพื่อนๆ เขาก็มาบอกกันว่าเงินเดือนเป็นพัน ที่บ้านหนูจน บ้านหนูไม่มีทีวีดู แต่บางบ้านเขามีนะ มีแต่วิทยุ พี่หนูที่หายไปให้มา ตอนนั้นแม่หนูไปรับพี่จะไปรับพี่กลับมาพี่หนูก็เก็บของกำลังจะกลับแล้วแต่นายจ้างไม่ยอมให้พี่หนูกลับ แต่พี่หนูก็ให้วิทยุแม่มา แล้วพี่หนูก็หนีออกจากงานก็ไม่ได้รู้เรื่องพี่อีกเลย พี่หนูหายไปเลย พี่หนูมานี้สองคนแล้ว พี่สองคนที่หายไปซื้อแอมกับหวาด ตอนแรกคิดว่าจะไปหาพี่หนูด้วย แต่แม่หนูก็บอกว่าคงหาไม่เจอแล้ว”

กุงเล่าว่าครั้งหนึ่งพี่เคยส่งเงินมาให้แม่ใช้ และก่อนที่จะมาแม่ได้สั่งเธอไว้ ซึ่งกุงก็จำมันได้ดี

“พี่หนูเคยส่งตั้งค์มาให้แม่นะ ตอนที่พี่ให้ตั้งค์มา แม่หนูเอาเงินจากพี่ไปเยี่ยมควายมาไถ่ยามลัดเปลี่ยนกันไถ่กับบ้านอื่น รอข้าวออกแล้วก็เอามาแลกกัน บ้านหนูเขาใช้เงินใบกัน ก่อนมาแม่บอกหนูว่า เมืองไทยมันไม่ใช่เล็กๆนะลูก หนูบอกแม่ว่าไม่เป็นไร หนูเต็มใจไปเอง ตอนที่หนูมา แม่หนูบอกว่าอย่าหนีออกจากงานนะ เพราะหนีแล้วแม่จะหาหนูไม่เจอแล้วแม่จะไปตามหาที่ไหน”

กุงเรียนรัฐการมาเมืองไทยจากหญิงคนหนึ่งและเพื่อน โดยตัดสินใจที่จะเข้ามาเมืองไทยโดยมีหญิงที่กุงเรียกว่า “แม่เปรม” แม่เปรมเป็นคนพามา กุงเชื่อและไว้ใจแม่เปรมและคิดว่าแม่เปรมจะหางานให้ตนทำได้

“แม่เปรมเป็นคนที่นี้ คอยส่งคนไปเมืองไทย เขารู้จักกับคนไทยดี แม่เปรมบอกว่ามีงานที่กรุงเทพ เขาถามว่าอยากไปทำมั้ย เขาพาขึ้นรถสามต่อ แล้วต่อมอเตอร์ไซด์ไปถึง

รถไฟ นอนในรถไฟถึงตอนเช้า แล้วต่อรถไปถึงบ้าน(ที่ทำงาน) เขาสั่งไม่ให้ตอบคำถามใคร ถ้ามีใครมาถามอะไร ไม่ต้องตอบ”

โดยคำรถทั้งหมดแม่เปรมเป็นคนออกให้ แล้วบอกว่าจะหักออกจากเงินเดือนเอง ส่วนงานนั้น แม่เปรมบอกว่าเป็นงานสบาย เย็บผ้า แต่เมื่อได้ไปทำงานจริงๆสิ่งที่แม่เปรมบอกกลับตรงกันข้าม และแทนที่จะได้เงินจากการทำงานก็กลับไม่ได้ ด้วยความที่หลบหนีเข้ามาในประเทศไทย บ่อยครั้งนายจ้างยังให้กึ่งหลบๆซ่อนๆกลัวว่าจะมีคนมาเห็นอยู่ตลอดเวลา

“ตอนจะมีแต่คนบอกว่างานสบาย พอมาแล้วเป็นงานเย็บผ้า ต้องเย็บผ้าให้ได้เร็วๆ ต้องรีบร้อยเขาจะมาตรวจ ถ้าไม่ถูกใจก็จะโดนด่า โดนเอากำปั่นทุบ ทำงานตั้งแต่เจ็ดโมงเช้าถึงห้าทุ่ม ไม่มีวันหยุด ตื่นหกโมงเช้าอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้า กินข้าวเสร็จแล้วขึ้นไปทำ ที่ทำงานแคบๆเป็นตึกแถว ไม่เคยได้ออกไปไหน นอกจากอุ้มลูกเขาไปดูปลาในบ่อหน้าบ้าน เจ้เขาหาข้าวให้กิน แล้วเจ้เขาไม่ให้ตั้งคี่ใช้ เขาบอกมาให้ทำงานแลกข้าว บางทีโดนตี ด่า ครั้งหนึ่งเคยมีตำรวจมาเจ้เขาพาไปแอบ ปิดไฟหมด นึกกลัวมาก กลัวว่าตำรวจจะมาจับ แล้วที่ทำงานก็มีลูกของเจ้ แฟนลูกเจ้ที่เป็นผู้ชายดูน่ากลัวๆสักทั้งตัว”

กุงเล่าว่า คนที่ทำงาน มีทั้งคนไทยและคนที่มาจากประเทศลาวแต่คนไทยจะได้รับสิ่งที่ดีกว่าเสมอ ด้วยความกลัวและความเจ็บปวดทำให้กุงตัดสินใจที่จะหนี เพราะหนีที่กุงหนีไปเจอคนที่มิเมตตาและพร้อมที่จะช่วยเหลือให้เธอรอดพ้น

“ตอนที่หนูอยู่ที่ทำงาน เคยมีผู้หญิงคนหนึ่งบอกว่าจะให้เงินเดือนเดือนละห้าพันให้ไปเลี้ยงหมาให้แก ผู้หญิงคนนี้เขาสนิทกับเจ้ เจ้ไม่ให้ไป ผู้หญิงคนนี้แหละที่เขาบอกว่าเป็นคนลาวแต่หนูไม่รู้ว่าจริงป่าวนะ วันๆไม่ค่อยได้คุยกับใคร ข้างนอกยังไม่รู้จักใครเลย ตอนตัดสินใจหนีไม่ได้คิดอะไร รู้แต่จะไปไหนก็ได้ที่ไม่ใช่ที่นี่ หนูกลัวด้วยเลยหนี กลัวพวกผู้ชายกลัวว่าพวกนั้นจะเอาไปขาย ในตึกมีคนคุมเดินไปมาตลอด หนูแอบมองเห็นบ้านหลังข้างๆ หนูเปิดประตูไม่ได้แล้วที่นี้มีประตูหนึ่งที่หนูลองเปิดแล้วเปิดได้หนูก็หนีไปบ้านหลังข้างๆเจอยายคนหนึ่งบอกยายว่ายายช่วยหนูด้วย ยายช่วยหนูด้วย หนูหนีมา แล้วที่นี้เจ้เขารู้ว่าหนูหนีมาก็ออกตามหากันใหญ่เลย มาตามหาที่บ้านยายถามว่าเห็นเด็กมาทางนี้ไหม ยายช่วยโกหกว่าไม่เจอ หนูก็ไปหลบอยู่ วันรุ่งขึ้นยายเขาโทรไปให้ใครก็ไม่รู้เป็นผู้หญิงที่รู้จักกับยาย เอรารถกะมะมารับหนู ตอนที่รถกะมะมาบ้านเจ้เขาก็สงสัยบ้านยายอยู่หนูก็ต้องหลบๆออกมา ยายคอยดูให้แล้วบอกว่าให้ลงไปได้แล้ว ผู้หญิงที่ขับรถกะมะก็มาส่งหนูที่มูลนิธิ”

ถึงแม้กุงดูภายนอกนั้นไม่แตกต่างจากคนไทยเลย และเมื่อพูดภาษาไทยก็พูดได้ชัดทีเดียว แต่ภายในใจนั้นกุงบอกว่า

“ทุกที่ที่ประเทศไทยหนูรู้สึกตลอดเวลาว่าเราไม่ใช่คนไทย แต่หนูว่าคนลาวคนไทยไม่แตกต่างกันนะ คล้ายๆกัน อยู่ลาวเดินออกไปไหนก็ได้ แต่อยู่เมืองไทยออกไปไหนไม่ได้เลย หนูพูดภาษาไทยได้บ้าง ฝึกเอาเองตั้งแต่ที่นั่นก่อนมาแล้ว แต่หนูอ่านเขียนไม่ได้นะ หนูอยู่ประเทศไทยสองปีแล้ว ไม่อยากเป็นคนไทยหรอก หนูเป็นห่วงทางนั่น”

บ่อยครั้งที่กุงคิดถึงบ้าน คิดถึงแม่ โดยไม่รู้ว่ที่บ้านที่ตนคิดถึงนั้นตั้งอยู่ตรงไหนของประเทศลาว ไม่สามารถกลับไปได้ถูก เธอเก็บรูปถ่ายของตัวเองไว้และเขียนจดหมายเพื่อจะส่งไปให้แม่ แต่รูปถ่าย จดหมายที่เธอตั้งใจจะส่งก็ยังคงอยู่กับเธอเช่นเดิม

“หนูเคยเขียนจดหมายหาแม่บ่อยๆให้เพื่อนที่นี้เขียนให้เป็นภาษาไทย เขียนหลังรูปของหนู พ่อ(เลี้ยง)อ่านภาษาไทยได้ แต่ไม่ได้ส่ง ไม่รู้จักที่อยู่ เวลาคิดถึงบ้านทำให้หนูไม่ อยากทำอะไร อยากกลับบ้านอย่างเดียว เวลาคิดถึงบ้านก็นั่งเศร้าคนเดียว แอบร้องให้คิดถึงแม่”

จากเรื่องราวที่ผ่านมามากับความรู้สึกที่ไม่ใช่คนไทยอยู่ตลอด ทำให้กุงยังคงหวาดกลัวคนไทยอยู่ในหลายๆครั้ง

“ตอนนี้หนูก็ยังกลัวคนไทยอยู่เวลาออกไปข้างนอกแล้วลงเดิน กลัวเขาจะจับไปเวลาไปตลาด ต้องเดินกับครู”

กุงบอกว่าที่นี้(มูลนิธิ)ทำให้เธอได้มีเพื่อน และทำกิจกรรมร่วมกัน บางครั้งเพื่อนก็กลายเป็นกำลังใจที่ดี ถึงแม่เพื่อนหลายคนจะไม่ใช่คนลาวเหมือนกับกุงก็ตาม

“หนูมาอยู่นานแล้วเหมือนกัน มาแรกๆก็ไม่รู้จักใคร มีพ่อแม่ ครูเข้ามาคุย พอนานไปก็เริ่มคุยกับเพื่อน อยู่กันเป็นครอบครัว เด็กเล็กก็เหมือนน้อง ช่วยกันเลี้ยงน้องบ้าง เพื่อนที่นี้ดี มีอะไรก็จะช่วยเหลือกัน ชอบบรรยากาศที่นี้ ได้วิ่งเล่นกับเพื่อนในบ้าน นอนด้วยกัน ดูทีวีบ้าง ทำเวรบ้าง ตอนเย็นก็เล่นกีฬา มีเด็กๆแถวนี้มาเล่นด้วย หนูชอบตีเทนนิส ครูหัดให้ ผลัดกันเล่นกับคนอื่นใครแพ้ก็ออก ถ้าร้อนๆก็ขอครูเล่นน้ำกับเพื่อน บางวันก็จะมีคนแถวนี้เอาลินจี่ มะพร้าวจากสวนมาให้กิน อยู่ที่นี่บ้านหลังใหญ่ดี ถ้าหนูอยู่ที่บ้านบ้านหลังเล็กนิดเดียวเวลาฝนตกน้ำก็รั่ว มีนาเล็กๆบ้านเล็กๆแต่ที่บ้านมันมีความสุขที่ได้อยู่กับแม่”

ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 1

รายละเอียดของกรณีศึกษา		กุง(นามสมมุติ)อายุไม่ถึง 15 ปี เกิดที่ประเทศลาว กุงเป็นลูกคนที่สาม ระดับการศึกษาชั้นประถมปีที่สอง
ก่อนมาประเทศไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับพ่อเลี้ยงและแม่ พ่อแท้ๆไม่รู้ว่าอยู่ที่ไหน แม่กุงมีลูกทั้งหมด 4 คน พ่อเลี้ยงมีลูกกับแม่อีก 3 คน พ่อเลี้ยงกับแม่ตั้งแต่เข้าต้องออกไปทำนา ส่วนตอนกลางคืนก็หากบหาเขียดเพื่อไปขายตลาด กุงต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เลี้ยงน้อง ไปโรงเรียน
	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของกุงมีฐานะยากจนมาก อยากมาหาเงินส่งกลับบ้าน หาพี่ที่หายไป มีคนมาชวน
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	งานเย็บผ้า ต้องเย็บให้ได้เร็วๆ ทำตั้งแต่เจ็ดโมงถึงห้าทุ่ม ไม่มีวันหยุด ที่ทำงานเป็นตึกแถว
	การโดนทำร้าย	โดนดุด่า เอาไม้ทุบตี ไม่เคยได้ค่าจ้าง ถูกกักขัง
ช่วงออกจากงาน		หลบหนีออกมาจากที่ทำงาน พบพลเมืองดีพาไปส่งมูลนิธิ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ รู้สึกตลอดเวลาว่าไม่ใช่คนไทย ■ ไม่อยากเป็นคนไทย ห่วงทางบ้าน ■ กลัวคนไทยเวลาออกไปข้างนอก กลัวจะโดนจับไป

คนที่ 2 ชื่อ อามี(นามสมมุติ)

อายุ 15 ปี : ลาว

อามี เป็นเด็กหญิงจากประเทศลาว อายุ 15 ปี เป็นลูกผู้หญิงคนเดียวของพ่อ แต่เป็นลูกคนโตในจำนวน 5 คนของแม่ แม่ของอามีแต่งงานสองครั้ง น้องอีก 4 คนเป็นน้องต่างพ่อกัน อามีไม่เคยเห็นพ่อที่แท้จริงเลย ตั้งแต่เด็กอามีเติบโตขึ้นมาท่ามกลางธรรมชาติป่าเขา ครอบครัวของอามีทำนาทำไร่ และเก็บของในป่าเพื่อนำไปขายที่ตลาด

“เกิดที่ประเทศลาว แม่มีลูกเยอะ ตั้งแต่เกิดไม่เคยเห็นพ่อจริงๆเลย ไม่เคยรู้เรื่องของเขา แม่ไม่เคยพูดถึง พ่อ(เลี้ยง) แม่ทำนาทำไร่ เก็บของในป่าไปขายด้วย ที่บ้านยากจน”

อามีได้เรียนหนังสือถึงแค่ชั้นปอหนึ่งเท่านั้น โอกาสที่จะได้เรียนสูงกว่านั้นไม่มีทางเป็นไปได้ เพราะที่บ้านคิดว่าการเรียนทำให้ต้องเสียเวลาหาเงิน จำต้องช่วยครอบครัวทำนา และช่วยแม่เอาของป่าไปขายที่ตลาด แต่อามีก็คุ้นเคยกับมันเพราะช่วยแม่ทำมาตั้งแต่เด็กๆ เธอเล่าว่า อยากช่วยเหลือครอบครัว อามีจะเชื่อฟังพ่อเลี้ยงเท่าๆกับเชื่อฟังแม่เพื่อที่จะให้พ่อเลี้ยงรัก เธอรู้สึกที่พ่อเลี้ยงไม่ค่อยรักเมื่อเทียบกับน้องๆอีก 4 คน แต่ก็ไม่นึกว่าจะถูกขายในวันหนึ่ง

“พ่อ(เลี้ยง) บอกว่า ถึงเรียนไปก็เสียเวลาเปล่า ไปทำนาทำไร่ดีกว่า เหนื่อยแต่ชินแล้ว ทำไร่นานามาตั้งแต่เด็กๆ ถ้าไม่ทำก็ไม่มีอะไรกิน น้องก็ไม่ได้กิน แต่ก็อยากไปโรงเรียน อยากเรียน เห็นเพื่อนบางคนได้เรียน แต่ก็มีเด็กบางคนในหมู่บ้านถูกซื้อตัวไปเหมือนกัน ก็ไม่เคยคิดว่าพ่อ(เลี้ยง)จะขายให้กับคนอื่น”

เมื่ออามีอายุได้ประมาณ 13 ปี มีหญิงคนหนึ่ง ซึ่งก็ไม่ใช่ใครที่ไหนเป็นคนในหมู่บ้านที่เธอเคยเห็น มาขอซื้อจากพ่อเลี้ยง โดยบอกว่าจะส่งไปทำงานที่ประเทศไทย อามีไม่เคยรู้เลยว่าตนจะต้องไปทำงานอะไร รู้แต่ว่าไปทำงานเพื่อส่งเงินกลับบ้านเท่านั้น เธอเดินทางเข้ามาประเทศไทยกับเพื่อนอีกสามคน เมื่อมาถึงประเทศไทยเพื่อนๆของอามีก็แยกย้ายกันไป ส่วนเธอกับเพื่อนอีกหนึ่งคน ถูกส่งตัวมายังร้านเย็บและขายเสื้อผ้าสำเร็จรูปแห่งหนึ่ง

“เขามาซื้อกับพ่อ(เลี้ยง) ตอนแรกไม่รู้หรอกว่ามาซื้อ เพราะตอนที่อยู่ที่บ้านเขามาชวนไปทำงานที่เมืองไทยบอกว่าจะได้มีตังค์ นั่งรถมากับเพื่อนๆสี่คน อายุน้อยกว่าหนู อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน พอมาแล้วถึงรู้ว่าเขาซื้อมาจากพ่อแล้ว เขาบอก เขาพาหนูมาส่งที่ทำงาน หนูมาทำงานที่นี้กับเพื่อนอีกคนที่มาด้วยกัน แต่เขาอยู่ที่นี่ได้ไม่ถึงเดือนก็มีคนมารับไปไหนไม่รู้ หนูต้องทำงานใช้ ไม่ได้ตังค์ ทำทั้งวันแล้วแต่จะเรียกใช้ ทำงานบ้านทุกอย่าง ฝ้าของ(ฝ้าที่ยังไม่ได้เย็บ) รีดผ้าที่เย็บแล้ว ที่ทำงานเป็นร้านเย็บและขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป

ถ้ารีดไม่ทันใจ รีดไม่เรียบ ก็จะถูกเอาเตารีดขนาดที่ขา แขน และตามลำตัว บางครั้งก็ตบตีให้ถอดอาหาร ต้องแอบกินเพื่อนคนงานให้กิน ถ้าเขาเห็นก็จะตี ใช้ไฟจี้ ดูด่า ทำงานอยู่ที่นั่นเกือบปี ”

อามีเชื่อว่าถ้าเธอเป็นคนไทย อาจไม่โดนทำร้ายถึงขนาดนี้ เพราะคนไทยที่ทำงานด้วยกันกับเธอ นายจ้างไม่เคยให้อุดอาหารเหมือนอามีเลย

“คิดอยากหนีตลอดเวลา มันเจ็บ แต่ว่าหนีไม่ได้ มีคนคุมอยู่ตลอด ไม่รู้ว่าทำไมเขาถึงต้องทำกับเราถึงขนาดนี้ เพื่อนที่ทำงานคนอื่นเขาก็ให้กินข้าว แต่กับหนูเขาไม่ให้กิน แล้วยังต้องทำงานหนักกว่าเพื่อน อาจเป็นเพราะหนูไม่ใช่คนไทย ตอนมาแรกๆพูดภาษาไทยไม่ได้ ก็เลยเสียบๆไม่ค่อยคุยกับใครกลัวว่าคนอื่นจะรู้ว่าไม่ใช่คนไทย คุยกับเพื่อนที่มาด้วยกันแค่นั้น ถ้าคนอื่นรู้ว่าเป็นคนลาว กลัวโดนตีโดนจับไป”

โซคยังเข้าข้างอามีอยู่บ้าง เมื่อมูลนิธิได้รับแจ้งจากพลเมืองดี สามารถช่วยเหลือเธอออกมาจากสถานที่อันโหดเหี้ยมแห่งนั้นได้ ไม่อย่างนั้นอามีอาจจำต้องทนทุกข์ทรมานต่อไปอีก และไม่อาจรู้ว่าชีวิตของเธอจะจบลงเช่นใด สภาพของเธอตอนนั้นตามร่างกายมีร่องรอยบาดแผล เขียวช้ำ มีรอยไหม้ตามแขน ขาหลายที่ด้วยกัน ถึงแม้อามีจะถูกทำร้ายอย่างแสนสาหัส แต่เธอก็ไม่รู้รู้สึกเคียดแค้นคนที่ทำกับเธอ อามีแค่อยากได้เงินช่วงที่ทำงานบ้างเท่านั้น ปัจจุบันเธอมีรอยยิ้มตลอดเวลาที่พูดคุย บาดแผลตามร่างกายของเธอหายไปหมดแล้วหลังจากที่ได้รับการรักษา แต่เรื่องราวที่เธอเล่าให้ฟังก็ยังคงเป็นความทรงจำหนึ่งที่เธอไม่เคยลืม

“ดีที่มีคนมาช่วยก่อน มีคนแจ้งไป ไม่อย่างนั้นก็ยังไม่ว่าตัวเองจะเป็นอย่างไรเหมือนกัน ไม่โกรธ มันเจ็บมากกว่า ไม่รู้ว่าจะต้องเจออะไรที่โหดร้ายแบบนี้ ไม่คิดว่าจะเจอคนที่จะทำกับเราแบบนี้ในประเทศไทย ก่อนมาไม่ค่อยรู้อะไรเกี่ยวกับประเทศไทย หนูออกมาจากที่นั่นได้ก็ดีแล้ว อยากได้ตั้งค้ที่ทำงานไปหลายเดือน ตอนมาที่นี่แรกๆแผลเต็มเลย คุรุพาไปรักษา ตอนนั้นแผลหายหมดแล้ว นี่ยังมีแผลเป็นอยู่นิดหน่อย”

จากวันแรกที่มาอยู่ที่มูลนิธิจนถึงปัจจุบัน อามีเล่าว่า ความหวาดกลัวคนไทยลดลงมาก บรรยากาศในมูลนิธิเหมือนบ้าน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันไม่มีการดูถูก ทำให้เธอกลับที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆได้อย่างเต็มที่

“อยู่ที่นี่มีเพื่อน ทุกคนช่วยกัน คนที่โตกว่าก็ช่วยกันดูน้อง เหมือนเป็นพี่น้อง เป็นครอบครัวใหญ่ ที่นี่เหมือนบ้าน คุยกับใครก็ได้ ไม่มีใครดูถูก ไม่อึดอัด ไม่ต้องหวาดกลัวว่า

จะมีใครมาทูปตีอีก เวลามีกิจกรรมอะไรก็ทำด้วยกัน อย่างตอนเย็นหนูก็เล่นบาสกับเพื่อน บางทีก็ร้องเพลง ครูหาหนังสือมาให้ดูบ้างก็เพลินดี เคยกลับไปเยี่ยมบ้าน ครูพาไปเจอแม่ แต่ “ไม่ได้กลับไปอยู่”

ตารางที่ 3 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 2

รายละเอียดของกรณีศึกษา		อามี(นามสมมุติ) อายุ 15 ปี เกิดที่ประเทศลาว อามีเป็นลูกคนโตในจำนวน 5 คนของแม่ ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง
ก่อนมาประเทศไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับพ่อเลี้ยงและแม่ ไม่เคยเห็นพ่อที่แท้จริง แม่อามีแต่งงานสองครั้ง พ่อเลี้ยงมีลูกกับแม่อีก 4 คน พ่อเลี้ยงกับแม่มีอาชีพทำนาทำไร่ และเก็บของป่าไปขายที่ตลาด
	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของอามีฐานะยากจน มีคนมาชวนอยากมาหาเงิน แต่ตอนหลังรู้ว่าถูกขายมา พ่อเลี้ยงขายให้กับคนที่มาชวน
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	ทำงานที่ร้านเย็บและขายเสื้อผ้าสำเร็จรูป งานที่ทำคือทำงานบ้านทุกอย่าง ผ้าผืนที่ยังไม่ได้เย็บ รีดผ้าที่เย็บแล้ว ทำงานตลอดเวลาแล้วแต่จะเรียกใช้ ไม่เคยได้รับค่าจ้าง
	การโดนทำร้าย	เอาเตารีดมาบตามร่างกาย ไฟจี้ คุด่า ตบตี อดอาหาร
ช่วงออกจากงาน		มีเจ้าหน้าที่เข้ามาช่วยเหลือ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ สงสัยว่าทำไมถึงต้องทำร้ายกันขนาดนี้ ■ ถ้าคนอื่นรู้ว่าเป็นคนลาว กลัวโดนตี โดนจับไป ■ อยากได้ค่าจ้างที่ทำงานไป ■ อยู่ที่มีมูลนิธิไม่ต้องหวาดกลัวว่าจะมีใครมาทูปตีอีก

คนที่ 3 สาย(นามสมมุติ)

อายุ 13 : ลาว

สายเป็นเด็กหญิงอายุเพียง 13 ปี เกิดที่ประเทศลาว ตัวเล็ก หน้าตาคล้ายคนเชื้อสายจีน บุคลิกลักษณะนิ่งๆไม่ค่อยพูดเท่าไร สายออกตัวว่าหนูพูดไม่ค่อยเก่ง ครอบครัวของสายมีอาชีพทำนา ทำสวนผลไม้ สมาชิกในครอบครัวมีมาก ทำให้พ่อแม่ต้องทำงานหนัก แต่ปู่พ่มีที่นา ไม่ต้องเช่าเขา สายมีพี่น้องรวมแปดคน เธอเป็นลูกผู้หญิงคนที่สาม สายเล่าว่าที่บ้านไม่ได้พูดภาษาลาวกลางที่คนส่วนใหญ่เขาพูดกัน

“ที่บ้านอยู่กันหลายคน มีปู่ เมียปู่ ลูกๆปู่ พ่อแม่ พี่น้องหนู หนูมีพี่ชายคนหนึ่ง พี่สาวคนหนึ่ง แล้วก็น้องสาวอีกห้าคน หนูเป็นลูกคนที่สาม ที่บ้านมีสวน ปลูกกล้วย มีนา เป็นที่นาของปู่ ควายก็ของปู่ทั้งหมดสืบกว่าตัว ทุกคนในบ้านช่วยกันทำนา ปลูกกล้วย เอากล้วยไปขาย หนูอยู่บ้านจะกด ไกลจากเวียงจันทน์มาก บ้านหนูเขาไม่ใช่ภาษาลาวกลาง ที่เขาใช้ๆกันนะ”

สายบอกว่า คนส่วนใหญ่ที่นั่น มีอาชีพทำนา ทำสวนกัน ถ้าใครมีนา ก็ไม่ต้องเช่าเขา

“แถวบ้านหนูคนส่วนใหญ่เขาทำนาทำสวนกัน ถ้ามีนามีควายของตัวเองก็ไม่ต้องเช่าเขา บ้านใกล้ๆกันรู้จักกันหมด บางทีก็มาช่วยกันทำนา หนูอยู่บ้านก็หุงข้าว ตักน้ำมาใช้ที่บ้าน บางวันก็ไปช่วยพ่อแม่ทำนา รับจ้างตักน้ำบ้าง จันทน์ถึงศุกร์ก็ไปโรงเรียน หนูได้เรียนถึงปอสาม โรงเรียนอยู่ใกล้บ้านเดินนิดเดียว วันจันทร์โรงเรียนให้แต่งชุดนักเรียนไปเคารพธงชาติทุกวันจันทร์ แต่วันอื่นให้ใส่ชุดอะไรไปก็ได้”

สายเล่าว่า พี่สาวของเธอเคยเข้ามาทำงานประเทศไทย ก่อนหน้านั้นได้ไม่นานเช่นกัน มีคนมาเล่าเกี่ยวกับประเทศไทยให้ฟังหลายครั้ง สายคิดว่าหาเงินที่ประเทศไทยได้ไม่ยาก

“พี่น้องหนูสนิทกัน โตมาด้วยกัน บางทีก็ช่วยกันเลี้ยงน้องบ้าง แต่พอพี่สาวหนูโต เขาก็มาเมืองไทย พี่สาวมาทำงานที่กรุงเทพฯ ยังหาไม่เจอเลย ไม่รู้ว่าทำงานที่ไหน คนแถวบ้านหนูมาเมืองไทยกันเยอะ พวกที่ไปมาแล้วบอกว่าไปเมืองไทยแล้วดีนะ ได้เงินให้พ่อแม่ หนูก็อยากได้เงินให้พ่อแม่ คิดว่าจะหาเงินได้ง่าย คิดว่ามาแล้วจะมีเงิน หนูอยากมาเมืองไทยเอง ตอนแรกกะจะมาหาพี่”

สายอยากมาประเทศไทยตามคำชักชวนของคนรู้จัก โดยทำให้เธอต้องทะเลาะกับพ่อหลาย

ครั้ง

“มีคนข้างบ้านเป็นเพื่อนกับพ่อแม่หนูมาชวน แล้วก็รู้จักกับคนไทย ตอนแรกเขา บอกว่างานเต็มให้รอไปก่อน แต่ตอนหลังเขาก็กลับมาชวนบอกว่ามีงานแล้ว หนูไปบอกพ่อ พ่อไม่ให้มา พ่อบอกว่าอยากให้เรียนหนังสือ แต่ช่วงนั้นหนูไม่อยากจะเรียน หนูตัดผมแล้วผม มันสั้นไม่อยากจะไปโรงเรียน หนูทะเลาะกับพ่อบ่อย”

สายบอกว่า “ไม่รู้จะอะไรเกี่ยวกับประเทศไทยเลยก่อนมา ไม่รู้ด้วยว่าจะไปทำงานอะไร ที่ไหน เมื่อมาแล้วเธอต้องทำงานที่โรงงานเสื้อผ้า โดยนายจ้างใช้งานสายมากเกินไปกว่าอายุที่จะทำได้ อีกทั้งเธอรัดเอาเปรียบ ทำร้ายร่างกายเธออีกด้วย”

“ไม่รู้จะอะไรเกี่ยวกับประเทศไทยเลย เห็นแต่ในทีวี ทีวี วิทยุที่แม่หนูซื้อให้ คนที่ชวน มา เขาพาไปนอนค้างที่ริมแม่น้ำโขงหนึ่งคืน คืนนั้นร้องไห้ตลอดเลย กลัวมาก ไม่มีใครเลย อยู่คนเดียว พออีกวันก็มีคนรู้จักแถวบ้านเป็นป่าของเพื่อนมารับไปนอนที่บ้านเขา นอนที่ นั้นหลายวัน พ่อมาตามหาที่บ้านของป่าคนนี้ บอกหนูว่าครูตามหาให้ไปโรงเรียน แต่ไม่ อยากรไปโรงเรียน หนูก็ทะเลาะกับพ่ออีก สุดท้ายเขาก็ตามใจ แล้วพ่อก็กลับไป ป่าเขาเป็น คนลาวเหมือนกันเขามาส่งให้คนที่พามา คนที่พามาเขาพาข้ามมาฝั่งไทย นั่งรถมาคืนหนึ่ง นั่งรถมาหลายคน เพื่อนหนูหลายคนก็มาเมืองไทยเหมือนกัน ที่นั้นมีคนมาหลอก เด็กๆไป กันเยอะ ทุกคนคิดว่ามาเมืองไทยจะมีเงิน หนูไม่คิดว่าประเทศไทยจะใหญ่แบบนี้ ตอนแรก เห็นถนน รถ ตึก รู้สึกว่ามันเยอะแยะไปหมด เห็นแล้วแปลกใจ ทำไมเป็นแบบนี้ เพราะที่ บ้านมีแต่ป่าแล้วก็นา คลองห้วย เวลาหาปลาก็จับปลาตามท้องน่านั้นแหละ ตอนแรกที่มา ไม่รู้ว่าจะงานอะไร คิดว่างานอะไรก็ได้ ไม่คิดว่างานจะหนัก มาถึงโรงงานวันแรก ร้องไห้เลย มันดูน่ากลัว คนก็น่ากลัว ที่อยู่ก็น่ากลัว ที่แรกคนที่พามาบอกว่าจะให้เดือนละสองพัน ตอน หลังบอกเดือนละพัน พอมาจริงๆก็ไม่ได้เงินเลย นายจ้างเขาให้นั่งเย็บเสื้อตั้งแต่เช้าจนดึก แต่หนูเย็บไม่เป็น ไม่ชอบทำ เขาก็มาสอน พอสอนแล้วทำไม่ได้ เขาก็จะด่าๆ โดนเขาไม่ตี บอกว่าเด็กลาวคนนี้ทำงานไม่ได้เรื่อง ทำงานไม่เป็น เขาไม่ให้กินข้าว ถ้าทำงานไม่เสร็จ ไม่ เคยได้ออกไปไหน น้ำก็ไม่ค่อยได้อาบ นายจ้างเขาไม่ให้ใช้ หนูไม่อยากจะทนอยู่แบบนั้น ก็เลย ตัดสินใจหนี คิดว่าตายก็ตายหนีก่อนดีกว่า”

ครั้งหนึ่งสายเคยหนีออกมาแล้ว แต่ไปไม่ได้ไกลไม่รู้ว่าจะไปไหน มีความกลัวอยู่ภายในใจ ตลอดเวลา เพราะเธอไม่รู้จักรักใครเลย สุดท้ายนายจ้างตามพบ ภู่าน่ากลับมา ซึ่งครั้งนั้นเธอถูกทุบตี อย่างหนัก

“หนูเคยหนีออกมาครั้งนึงแล้ว ไม่รู้จะไปไหนดินอยู่แถวนั้น ไม่รู้จะไปหาใครได้ยังไง กลัวไปหมด เราไม่ใช่คนไทย นายจ้างตามมาเจอ โดนเขาทุบตีแรงมาก โชคดีที่ครั้งนี้หนีออกมาได้ไม่ฉันทนอาจจะตายแล้วก็ได้”

สายบอกว่า เธออยู่ประเทศไทยได้หลายปีแล้ว ทำให้พูด อ่าน เขียนได้บ้าง สายมักอ่านหนังสือพิมพ์ไทยเป็นประจำ เพื่อนๆที่นี่ทำให้เธอลืมเรื่องที่ผ่านมาได้บ้าง เธอหวังว่าจะได้กลับบ้านพบพ่อแม่ในวันหนึ่ง

“อ่านได้ช้าๆ เป็นคำๆ ตอนอยู่ที่ลาวพูด อ่าน เขียนภาษาไทยไม่ได้เลย พอมาเมืองไทยได้ยินคนไทยคุยกันก็เลยพูดได้บ้าง แต่อ่านเขียนได้เป็นคำๆนิดหน่อย เพิ่งอ่านได้ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ คุยกับพี่ๆที่นี่สอน หนูชอบที่นี่สบายดี อยู่แล้วไม่อึดอัดเหมือนตอนทำงานที่นี่ตื่นไม่เยอะ เป็นสวนมะพร้าว ลื่นจี่ บางทีคนแถวนี้ก็มาเลี้ยงข้าว อยู่ที่นี่เหมือนครอบครัวนะ มีพ่อแม่ น้อง เพื่อน ครู ไม่ค่อยเหงาคุยได้กับทุกคน ทำกิจกรรมด้วยกันทุกวัน อย่างถ้าวันไหนขออนุญาตครูเล่นน้ำได้ก็จะลงเล่นน้ำที่บ้านกัน เพื่อนที่นี่เยอะดี แต่บางทีก็คิดถึงถึงพ่อแม่ ถ้ากลับบ้านเมื่อไหร่ ใครชวนมาทำงานอีกจะไม่มาแล้ว”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 3

รายละเอียดของกรณีศึกษา		สาย(นามสมมุติ อายุ 13 ปี เกิดที่ประเทศลาว สายเป็นลูกผู้หญิงคนที่สาม ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่สาม
ก่อนมาประเทศไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่เป็นครอบครัวใหญ่กับพ่อแม่ และปู่ พี่น้องรวมแปดคน ครอบครัวมีอาชีพทำนา ทำสวน มีนา มีควายของปู่ ไม่ต้องเช่าสมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก ทำให้ต้องทำงานหนัก
	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของสายมีฐานะยากจน มีคนมาชวนอยากมาหาเงิน อยากมาประเทศไทย มาหาพี่สาว ไม่อยากเรียนทะเลาะกับพ่อ
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	ทำงานโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า งานที่ทำคือเย็บเสื้อ ทำงานตั้งแต่เช้า มีดจนดึก ไม่ได้รับค่าจ้าง
	การโดนทำร้าย	ไม่ให้กินข้าวถ้าทำงานไม่เสร็จ โดนเอาไม้ตี ดุด่า ไม่ค่อยให้อาบน้ำ กักขัง
ช่วงออกจากงาน		หลบหนีออกมาเองเป็นครั้งที่สอง พลเมืองดีพามาส่ง
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ กลัวไปหมด เพราะเราไม่ใช่คนไทย ■ ไม่ชอบงานที่ทำ ทำไม่เป็น ■ ไม่คิดว่าประเทศไทยจะใหญ่แบบนี้ ■ หวังว่าจะได้พบพ่อแม่สักวันหนึ่ง ■ ถ้ากลับบ้านเมื่อไหร่ จะไม่มาทำงานที่ประเทศไทยแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนที่ 4 พุด(นามสมมุติ) ชื่อกัมพูชาเรียก อิ่ง
อายุ 10 ปี : กัมพูชา

เด็กชายอายุเพียง 10 ปี เกิดที่ประเทศกัมพูชา ติดกับชายแดนประเทศไทย รูปร่างผอมเล็ก พุดเก่ง พุดเล่าถึงที่บ้านให้ฟังว่า

“บ้านผมอยู่ติดกับสระแก้ว ตรงแถวบ้านแหลม ผมมีพี่สาวสองคน น้องชายสามคน แต่ก่อนที่บ้านชายของพ้อมีเงิน แต่แถวบ้านไม่ค่อยมีคนมาซื้อ คนไม่ค่อยมีเงินกัน พ่อเป็นทหารเขาถูกรถชนตาย ขับรถมอเตอร์ไซด์แล้วรถมาชน แต่ดีแล้วที่เขาตายเขาเมาแล้วชอบตีแม่ ชอบด่าแล้วก็ตีกัน ผมสนิทกับแม่ แม่จะด่าพ่อให้ฟัง ผมเคยเห็นแม่เอาไม้ไปตีรถกระบะพ่อ กระชกแตกหมดเลย พี่สาวผมก็เคยเอาน้ำก๋วยเตี๋ยวร้อนๆราดหน้าเขาตอนที่เขาเอาไม้มาตีแม่ ตีผม เขามีเมียใหม่ พ่อเอาเงินไปให้เมียใหม่หมด ตอนนี้ที่บ้านจนแล้ว ของก็ขายไม่ได้”

พุดเล่าถึงชีวิตประจำวันให้ฟังว่า ปกติจะไปโรงเรียน เรียนหนังสือได้แค่ชั้นปอสอง เพราะโรงเรียนไกลบ้าน เลยไม่ค่อยได้ไป และแม่ไม่มีเงินให้ไปโรงเรียน

“ปกติแล้วก็ไปโรงเรียน ผมเรียนถึงปอสอง แต่โรงเรียนมันไกลบ้านมาก ไกลมาก ไกลหลายกิโล ต้องเดินไปเพราะบ้านจนไม่มีจักรยานขี่ไป ถ้าจะซื้อมอเตอร์ไซด์ไปก็ไม่มีตังค์ โรงเรียนมันไกลเกิน ไม่อยากไป ต้องแต่งชุดนักเรียนไปแบบเสื้อขาวกางเกงดำคล้ายๆประเทศไทยเนียแหละ ไปโรงเรียนมีเคารถชาติเข้าแถว แล้วก็มีการสอน นักเรียนก็ง่าย ตังค์ค่าเรียนให้ครูเป็นวันๆ ถ้าหยุดบ่อยๆเขาก็ไม่ให้เรียน ผมหยุดบ่อย แม่ไม่มีตังค์ให้ไป”

พุดบอกว่า พี่สาวก็อยู่ประเทศไทยหนึ่งคน แต่ไม่รู้ว่าพี่สาวอาศัยอยู่ที่ไหน พุดอยากมาหาเงินที่ประเทศไทย

“พี่สาวอยู่ที่นี่ เคยส่งให้ที่บ้านเดือนละพัน แต่หลังๆก็ไม่ได้ส่งแล้ว ไม่รู้อยู่ที่ไหน ไม่เจอ เขาหายไปเลย อยากมาประเทศไทยหาเงินได้เยอะดี เห็นมีคนเขาส่งตังค์ให้แม่เขา เดือนละตังค์หลายพัน มีพี่ข้างบ้านส่งให้แม่เขาเดือนละพันห้า อยากมาหาตังค์บ้าง ที่นั่นตังค์หายาก อยากหาตังค์ให้แม่ซื้อข้าวกิน ให้น้อง เวลาแม่ไม่สบายที่ไม่รู้จะหาตังค์จากไหน เคยอดเคยไม่มีอะไรจะกิน บางทีก็กินขนมจีนกับน้ำปลาเอา ถ้าอยู่ที่บ้านก็มีงานตังค์มาให้เงินแต่ไม่คุ้มหรอก มันเยอะมากแล้วก็ตึงยากนะ นี้อยู่จะพังหมดเลย ไม่ใช่ง่ายๆนะ ตังค์ที่นั่นหายากต้องไปขอตังค์คนไทยที่มามาเล่นพนันที่นี่ แต่ก็ได้ไม่เท่าไรเพราะเขาไม่ให้เด็กเข้าไป ก็อยู่แต่ข้างนอก ข้างนอกก็มีเด็กเยอะ แย่งกันหาตังค์”

พูดแล้วว่า ตอนอยู่ที่ประเทศกัมพูชา รู้จักกับคนไทยบริเวณที่คนไทยไปเล่นการพนัน ทำให้พูดได้เดินทางมายังประเทศไทย

“คนไทยที่มาเล่นพนันที่นี่ ถ้าเข้าไปขอตั้งค์เขา เขาก็จะให้ บางคนก็ให้มาก บางคนก็ให้น้อย เพื่อนๆที่เคยมาประเทศไทยเขาก็เล่าให้ฟังว่าหาตั้งค์ที่ประเทศไทยง่าย พอตีมีคนรู้จักเป็นคนไทยที่เขาทำงานอยู่แถวที่เล่นพนันชวนมา เขาถามว่าอยากไปประเทศไทยมั๊ย เขาจะพาไป ผมบอกอยากไป แต่ตอนนั้นไม่รู้เลยว่าจะไปทำอะไร ที่นี้มีคนไทยอีกคนเขามา รับขันรถกะบะพามา นั่งรถกะบะมากันสามคนมีผมแล้วก็เพื่อนผม แล้วก็คนขับ ออกจากที่นั่นเจ็ดโมงเช้าถึงตอนเย็นเกือบค่ำ”

พูดแล้วว่า ชื่อพูดเป็นชื่อภาษาไทย บุคคลที่พามา ซึ่งพูดเรียกเขาว่าพ่อเป็นคนตั้งชื่อให้หลายครั้งที่พูดขอลับบ้าน แต่เขาก็บ่ายเบี่ยงตลอด พูดบอกว่า ตนขอเงินจากเขาเพียงแค่ออกไปให้แม่เท่านั้น

“คนที่พามาผมเรียกเขาว่าพ่อ เขาให้เรียกก็เลยเรียกกัน บอกทำงานแล้วเดี๋ยวมีเงินส่งกลับบ้าน พ่อตั้งชื่อไทยให้ผม ถ้าชื่อที่นั่นเรียกอึ้ง พ่อมาส่งผมให้กับใครไม่รู้ละ แล้วให้ไปขายดอกกุหลาบตามร้านอาหารพวกหมูกะทะ วันหนึ่งต้องขายให้ได้พันหนึ่ง ถ้าขายได้เจ็ดร้อยเนี่ยโดนแล้ว โดนเอาไม้มาตีตามตัว เขาสอนให้ผมพูดเพราะๆจะได้มีคนมาซื้อดอกไม้ “พี่ครับดอกกุหลาบมั๊ยครับ” ให้พูดครับๆจะได้มีคนมาซื้อเยอะๆพูดไม่เพราะเขาจะไม่ซื้อ ขายได้เงินผมก็ไม่ได้เลยนะ ขนาดรองเท้าผ้าใบยังต้องซื้อเองเลยเหม็นมาก ต้องแอบหยิบเงินใส่ไว้ในรองเท้าบ้าง แต่ต้องระวังไม่งั้นเดียวโดนตีถ้าเขาจับได้ เวลาอยากกินอะไรก็ขอคนซื้อดอกไม้บ้าง บางทีคนซื้อดอกไม้เขาก็เลี้ยงข้าว ถ้าตามร้านคาราโอเกะบางคนเขาก็บอกให้ผมเต้นๆ เดินให้เขาดูเดี๋ยวเดินเสร็จเขาจะซื้อดอกไม้ เวลาผมขายดอกไม้ ถ้าใครถามว่ามาจากไหนคนไทยรีเปลา พ่อให้บอกว่าเป็นคนไทยหรือไม่ก็ไม่ต้องตอบให้ชวนเขาซื้อดอกไม้ ถ้าบอกว่าเด็กเขมรเดี๋ยวตำรวจจับ เวลาขายก็ต้องคอยหนีตำรวจเปลี่ยนที่ไปเรื่อยๆจะมีคนซื้อแม่ก็ ขับมอเตอร์ไซด์ไปส่งตามร้าน มีเด็กๆเยอะมาก หลายคน ไม่รู้ก็คนนับไม่ถ้วน เด็กไทยมีน้อย ส่วนใหญ่ไม่ใช่เด็กไทย แต่ก่อนขายที่มีนบุรี ย้ายไปสายไหมแถวท่าพระจันทร์ แล้วก็ดอนเมือง ย้ายที่ไปเรื่อยๆคอยหนีตำรวจ เวลาเจอตำรวจก็วิ่งหนี พ่อบอกให้วิ่ง ผมอยากกลับบ้านจะขอตั้งค์เขาเอาตั้งค์ไปให้แม่ พ่อบอกจะให้กลับบ้านตั้งหลายครั้งแล้วบอกเดี๋ยวมีรถจะให้กลับ ให้รอนู่นี่ ไม่เชื่อแล้ว โดนตีด้วยเจ็บ ก็เลยหนี วิ่งหนีขึ้นรถเมล์ต่อรถแท็กซี่ตอนกลางคืน แล้วแท็กซี่ก็พามาส่งที่นี่”

พูดบอกว่า

“เริ่มพูดไทยได้ตอนมาประเทศไทย มันพูดได้เอง เขาสอนด้วยต้องพูดเวลาขาย
กุหลาบ เขียนภาษาไทยได้บ้าง(เขียนชื่อเป็นภาษาไทยให้ดู) ดูในหนังสือเอา ผมชอบดูรูป
ในหนังสือ รูปรถเก๋ง บางทีดูเพลินๆก็หลับไป”

ตารางที่ 5 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 4

รายละเอียดของ กรณีศึกษา		พูด(นามสมมุติ) อายุ 10 ปี เกิดที่ประเทศกัมพูชา ติดกับชายแดน ประเทศไทย พูดมีพี่น้องทั้งหมด 6 คน ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ สอง
ก่อนมา ประเทศ ไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับแม่ พ่อเสียชีวิต ก่อนที่พ่อจะเสียชีวิตพ่อทำงานเป็น ทหาร แล้วมีภรรยาใหม่ พ่อแม่ทะเลาะกันเป็นประจำ
	สาเหตุการมา ประเทศไทย	ครอบครัวของพูดมีฐานะยากจน พ่อเสียชีวิต มีคนมาชวนอยากมา หาเงิน คิดว่าอยู่ประเทศไทยจะหาเงินได้มาก
ช่วง ทำงาน	งานที่ทำ	ทำงานขายดอกไม้ตามร้านอาหาร ริมนน ต้องหาเงินให้ได้วันละ หนึ่งพันขึ้นไป
	การโดนทำร้าย	โดนบังคับให้ทำงาน โดนตี ดุด่า
ช่วงออกจากงาน		วิ่งหนีออกมา แท็กซี่มาส่งที่มูลนิธิ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ กลัวโดนตี ■ กลัวตำรวจจับ ■ อยากได้เงินส่งไปให้แม่

คนที่ 5 ชื่อ ก้าน(นามสมมุติ) ชื่อกัมพูชาเรียกตุ๊ก

อายุ 12 : กัมพูชา

ก้านเด็กชายตัวเล็ก อายุ 12 ปี รูปร่างผอม ท่าทางเงิบๆ ไม่ค่อยพูด เป็นเพื่อนกับพูด เกิดที่ประเทศกัมพูชา อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และพี่น้องอีก 9 คน

“อยู่กับแม่ สนุกกับแม่ พ่อไม่ค่อยอยู่เขาไปเฝ้าที่บ่อน มีพี่น้องเยอะ ผู้หญิง สี่คน ผู้ชาย ห้าคน รวมผม อยู่ที่นั่นไปโรงเรียนบ้าง ได้เรียนถึงปอสอง แต่ไม่ค่อยได้ไป จะไปหาดังค์ที่บ่อน ผมเข้าไปข้างในได้บ้างที่ แต่โดยมากเขาไม่ให้เด็กเข้าถ้ารู้จักกับคนข้างในก็เข้าไปได้ บ้านอยู่ติดกับบ้านพูดมาด้วยกัน มาสองครั้งแล้ว พี่ชายสองคนเคยมาทำงานที่เมืองไทยแล้ว แล้วก็ไม่ได้ติดต่อที่บ้านอีกเลย คนหนึ่งผมสนิทกับเขาห่างกันแคปีเดียว ไม่เคยรู้มาก่อนว่าคนที่พามาจะพาไปไหน รู้แต่ว่ามาประเทศไทย มาทำงานหาเงินเท่านั้น คนพามาไม่เคยบอก ไม่ได้ถาม นึกว่าจะได้ตั้งค่าง่ายๆ จะได้ส่งให้ที่บ้าน”

ก้านเล่าว่า ชื่อนี้คนที่พามาตั้งให้ เวลาทำงานจะมีคนไทยอีกคนที่เขาไม่เคยรู้จักเป็นคนคอยส่งก้านไปขายดอกไม้ตามที่ต่างๆ มีหัวหน้าคุมอยู่ต้องขายดอกไม้ให้ได้มากๆ ในแต่ละวัน ไม่นั่นแล้วก้านจะโดนตี

“มีชื่อเรียกภาษาไทยให้เพื่อนๆ เรียก พ่อ(คนที่พามา)เป็นคนตั้งให้ พ่อบอกว่าจะได้จาง่ายๆคนไทยจะได้เรียกไม่ยาก ถ้าอยู่ที่นั่นคนเรียกชื่อตุ๊ก พ่อให้ทำงานขายดอกกุหลาบต้องขายให้ได้เยอะๆ ไม่งั้นคนที่เขาจับมอเตอร์ไซค์ไปส่งตามที่ต่างๆเขาจะตี เขาเป็นคนไทยชื่อเอี้ยว ผมโดนตีเกือบทุกวัน นี่ยังเป็นแผลเป็นอยู่เลย เขาเคยเอาหมวกกันน็อกฟาดที่หัวจนหมวกกันน็อกแตก แต่หัวผมไม่เป็นไรคงแข็งกว่าหมวกกันน็อก”

นอกจากขายดอกกุหลาบแล้ว ครั้งหนึ่งก้านเคยถูกพาไปทำสวนที่ระยอง และเคยถูกส่งกลับประเทศกัมพูชามาแล้ว โดยก้านเล่าว่า

“ผมเคยไปทำสวนที่ระยอง ที่นั่นมีคนต่างด้าวทำกันเยอะ แต่ส่วนมากเป็นผู้ใหญ่ ผมทำได้ไม่ถึงเดือน งานหนักไม่ได้นอน ต้องแอบทำในสวนไม่ได้ตั้งค้ำด้วย ครั้งแรกที่มาทำงานขายดอกกุหลาบเคยถูกจับ ถูกส่งไปกักไว้แทบไม่ได้กินข้าว อยู่ที่นั่นไม่กี่วันแล้วเขาก็ส่งกลับประเทศ พอกลับบ้านก็ไม่มีอะไรทำไปหาดังค์ที่บ่อน ไม่ค่อยได้ มีคนที่บ่อนเขารู้จักกับพ่อเป็นคนละคนกับที่พามาครั้งที่แล้วพามาอีก กะว่าจะมาหาเพื่อนด้วย จะรับพูดกลับบ้านด้วยกัน ทำงานที่ไทยหาดังค์ง่ายแต่ผมก็ไม่ได้ตั้งค้ำหรอก ต้องแอบขโมย ถ้าถูกจับได้ก็

เจ็บตัว มาหนที่สองนี้จะพาพุดหนึกลับบ้านกัน วันนั้นผมวิ่งหนีมากับพุดขึ้นรถแท็กซี่มาด้วยกัน แท็กซี่พามาส่งที่นี่(มูลนิธิ)”

ก้านเล่าว่า ที่นี้ทำให้เขาได้เล่นกีฬา “ไม่รู้สึกหวาดกลัว ไม่ต้องกังวลว่าวันนี้จะถูกตีหรือไม่ ไม่มีใครตามมาบังคับ”

“อยู่ที่นี้ได้เตะบอลกับเพื่อนๆตอนเย็นทุกวัน ไม่ต้องคอยหนีตำรวจ ไม่มีใครมาบังคับให้ต้องขายดอกกุหลาบ “ไม่รู้สึกว่าตัวเองต่างจากเพื่อนที่ไม่ใช่คนไทย เพื่อนๆก็พุดคุยกับเราเหมือนเราเป็นคนไทย แต่ผมไม่ได้ไปโรงเรียนเหมือนเพื่อนๆเขา จะเป็นครูที่นี้ที่สอนสอนภาษาไทยให้ ถ้าเป็นช่วงวันหยุด อย่างศุกร์เสาร์อาทิตย์ก็จะไปบ้านริมน้ำ ที่นั่นมีต้นไม้เยอะอากาศดี เพื่อนเยอะ ไปขี่จักรยาน เล่นน้ำกัน”

ตารางที่ 6 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 5

รายละเอียดของกรณีศึกษา		ก้าน(นามสมมุติ) อายุ 12 ปี เกิดที่ประเทศกัมพูชา ติดกับชายแดนประเทศไทย ก้านมีพี่น้องทั้งหมด 9 คน ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่สอง
ก่อนมาประเทศไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับแม่ พ่อไม่ค่อยอยู่บ้านส่วนใหญ่อยู่ที่บ่อน สนุกกับแม่
	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของก้านมีฐานะยากจน มีคนมาชวนอยากมาหาเงิน คิดว่าจะหาเงินได้ง่าย
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	ทำงานขายดอกไม้ตามร้านอาหาร ริมนน ต้องหาเงินให้ได้วันละหนึ่งพันขึ้นไป
	การโดนทำร้าย	โดนบังคับให้ทำงาน โดนตี เอาหมวกกันน็อกฟาดศีรษะ ดุด่า
ช่วงออกจากงาน		วิ่งหนีออกมา แท็กซี่มาส่งที่มูลนิธิ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ กลัวคนอื่นรู้ว่าเป็นคนกัมพูชา กลัวโดนตี ■ กลัวตำรวจจับ ■ อยากได้เงินส่งกลับบ้าน

คนที่ 6 ริน(นามสมมุติ)

อายุ 14 ปี : ลาว

รินเป็นเด็กหญิงชาวลาว ตัวไม่เล็กนัก ท่าทางคล้ายผู้ชาย คุยเก่งร่าเริง อายุ 14 ปี แต่ดูลักษณะแข็งแรงเหมือนผู้ใหญ่ ครอบครัวของรินเป็นครอบครัวใหญ่อยู่กันหลายคน แต่ในครอบครัวใหญ่ที่อยู่กันหลายคนนั้นไม่มีพ่อแม่ของรินอยู่เลย เป็นครอบครัวของลุง สำหรับรินแล้วความผูกพันกับครอบครัวที่เธออยู่ ไม่เท่ากับตอนที่อยู่กับยายเลย

“หนูอยู่บ้านน้องเดิน จังหวัดท่าประทุม ไกลจากเวียงจันทน์มาก หนูอยู่กับลุงแล้วก็แฟนลุง ลูกลุงอีก 5 คน เป็นผู้ชายหมดเลย หนูเป็นผู้หญิงคนเดียวไม่ใช่ลูกลุง เป็นหลาน”

รินเล่าให้ฟังถึงพ่อแม่ว่า

“หนูไม่มีพ่อแม่ ไม่เคยเห็นพ่อแม่ หนูเป็นคนไม่มีแม่ไม่มีพ่อ ตอนแรกแม่เฒ่าเลี้ยงพ่อแม่เฒ่าตาย ลุงก็เลี้ยงถึงโต หนูสนิทกับแม่เฒ่า”

ยายที่รินเรียกว่าแม่เฒ่าได้เลี้ยงบินมาตั้งแต่เล็ก แก่แล้วให้รินฟังถึงแม่ว่า แม่รินก็เดินทางเข้ามายังประเทศไทยเช่นกัน แล้วไม่ได้ติดต่อกับทางบ้านอีก เมื่อยายเสียชีวิตรินจึงต้องย้ายมาอาศัยอยู่ที่บ้านของลุง รินบอกว่าที่บ้านลุงพอมีรายได้จากการเลี้ยงไม้ขาย นอกเหนือจากการทำนา

“แม่หนูก็มารุงเทพเหมือนกัน แล้วเขาก็หายไปเลย แม่เฒ่าเล่าให้ฟัง แต่แม่ไม่ได้เลี้ยงหนูหรอก แม่เฒ่าเลี้ยงหนูมา พอแม่เฒ่าตายหนูก็ไม่มีใคร หนูมีแต่ลุงกับแฟนลุง ลุงเลี้ยงไม้ขาย แฟนลุงก็ช่วยเลี้ยงไม้ หน่านาก็ทำนา ดำนาเสร็จถ้าไม่มีอะไรก็เลี้ยงไม้ เงินก็ดีนะช่วยกันเอาไม้ลงไปขายมีคนมาซื้อเยอะ จะมีคนมาสั่งว่าเอาไม้กี่แผ่นกี่แผ่น ส่วนนาก็เช่าเขา ควายก็เช่าเขา หนูเลี้ยงไม้ไม่เป็นหรอก เลยไม่ค่อยได้ช่วย เห็นลุงทำเหนื่อย แต่หนูก็ช่วยเกี่ยวข้าวทำนาบ้าง ที่บ้านหนูใช้รถอีแต่นกับใช้ควาย จ้างมาไถนา เอาควายแลกข้าว”

ตอนที่อยู่บ้านลุง รินจะผูกพันกับน้อง(ลูกพี่ชายที่เป็นลูกลุง)มากที่สุด เพราะเธอช่วยลุงกับแฟนของลุงเลี้ยงน้องด้วย

“หนูอยู่บ้านก็ดูแลน้อง ไปไหนก็เฝ้าน้องไปด้วย พาน้องเที่ยว อาบน้ำให้น้อง ไปตักน้ำใส่ตุ้มให้เต็มรดลูกกลับมา ว่างๆก็เที่ยวนา มันจะมีเพลิงตามท้องนาหนูก็เลี้ยงน้องที่นั่น เล่นกับน้อง หาแมงค้ำที่อยู่กับต้นไม้ หาตุ๊กแตนบั้งกิน หาเห็ดปลวกมาแกง ออกไปกับน้องชอบออกไปเล่นเป็อยู่แต่ในบ้าน บ้านหนูอยู่ใกล้ห้วย คลอง มองไปทางไหนก็มีแต่ป่า หาพวกมัน หน่อไม้ เห็ดงาย มีปลาในนาที่จับมา เอามาทำกับข้าวตอนเย็น”

นอกจากช่วยงานบ้านแล้ว รินมีโอกาสได้ไปโรงเรียนเช่นกัน แต่ถึงแค่ปอสอง เนื่องจากทางบ้านไม่ค่อยมีเงิน

“หนูเรียนถึงปอสอง หนูเบื่อไม่อยากเรียน แล้วที่บ้านไม่มีเงิน แฟนลุงเขาไม่อยากให้หนูเรียนหรอก หนูไม่ถูกกับแฟนลุง แฟนเขาเหมือนยังงี้ไม่รู้ หนูไม่ชอบเขา กลับมาบ้าน เขาก็จะฟ้องลุง ทำอะไรก็ได้ แต่ที่ลูกตัวเองทำได้ หนูก็โดนตี โดนด่า แฟนลุงเขาเคยฟ้องลุง จนหนูทะเลาะกับลุงบ่อยๆ ลุงเคยโมโห ตีหัวหนูจนแตก“

รินหวังว่าจะได้งานทำแล้วส่งเงินให้ลุง และอยากเห็นกรุงเทพฯ บ่อยครั้งที่มีคนแถวบ้านมาแล้วเล่าให้ฟังถึงกรุงเทพฯ

“ตอนอยู่ที่นั่น หนูอยากเห็นกรุงเทพฯ ไม่เคยเห็น แล้วหนูเห็นในทีวีบ้านคนอื่น กรุงเทพฯสวย แถวบ้านหนูมากันหลายคน มีแต่คนบอกว่ากรุงเทพฯสวย เขาก็มาเล่าให้ฟังว่าสวยบ้าง ได้เงินดีบ้าง แต่มีหลายคนมาก็หายไปนะ บางคนพอสงกรานต์เขาก็กลับขึ้นไป หนูคิดว่าจะมาทำงาน ช่วยลุงหาเงิน จะมาดูกรุงเทพฯด้วย เบื่อบ้าน เบื่อแฟนลุง”

รินเคยได้ยินว่าพี่สาวแท้ๆของเธอก็เข้ามากรุงเทพฯเหมือนกันจากแฟนลุง แต่บินก็จำไม่ได้ว่าพี่รินไปตอนไหน

“พี่ๆ(ลูกลุง)ไม่มีใครมาเมืองไทย ต้องช่วยพ่อทำงานเลี้ยงน้อง แต่พี่แดงพี่แท้เขาเข้ามากรุงเทพฯ แฟนลุงบอกเขามาโดนตำรวจจับ แล้วนายจ้างมาประกันให้เลยต้องทำงานหาเงินใช้ค่าประกัน แต่หลังจากนั้นหนูก็ไม่ได้ข่าวพี่เลย พี่หนูก็หาย แม่หนูก็หาย”

รินตัดสินใจบอกลุงว่าจะไปกรุงเทพฯเหมือนแม่และพี่แท้ๆของริน เมื่อรินได้ทำงานก็รู้ว่าสิ่งที่หวังและฝันไว้กลับไม่เป็นไปตามนั้น

“หนูไปบอกลุงว่าหนูอยากไป ลุงบอกว่าไม่กลัวหรอก มันไกลแล้วก็กว้างนะกรุงเทพฯ นะ ถ้าสมมุติหนีออกจากงานจะไปตามที่ไหนได้ หนูบอกลุงว่าหนูไม่กลัว ตอนนั้นไม่กลัวเลย อยากมา เบื่อบ้าน คนแถวบ้านที่เคยมาเขาชอบเล่าให้ฟังถึงเมืองไทย บอกถ้าทำงานที่เมืองไทยจะมีเงินส่งกลับบ้าน ตอนนั้นหนูคิดว่าก็ถ้ามีเงินส่งมาลุงจะได้ไม่เห็น้อย พอหนูตัดสินใจจะมาลุงก็ถามอีกครั้งว่าตัดสินใจดีแล้วหรือที่จะมากรุงเทพฯ หนูก็บอกเขาว่าดีแล้ว แฟนของลุงพามาส่งที่เขมรราช แล้วก็มาเจอเพื่อนๆที่นี่ หนูมาถึงก่อนรองลงไปพร้อมๆกันกับเพื่อนอีกสามคน คนที่พามาที่พามาส่งที่กรุงเทพฯต่อ มีคนติดต่อกับที่ทำงานไว้ให้แล้วตกลงว่าจะให้เงินเดือนละพัน ออกมาตั้งแต่แปดโมง นั่งรถ ต่อรถไฟมาถึงป้ายสองของอีกวัน มา

แล้วมันไม่เป็นตามที่ฝัน ที่หนูฝันไว้คือช่วยลุงหาเงิน ถ้าได้เงินจะส่งไปให้ลุงซื้อนา ซื้อควาย พอมาถึงทำงานก็ไม่ได้เงิน บอกว่าถ้าทำงานไม่เป็นก็ไม่ต้องเอาเงิน เอาเงินเดือนแลกกินกับข้าว พอจะออกจากงานก็บอกว่าต้องหาเงินให้ได้ห้าพันก่อนเป็นค่ารถที่ออกไปถึงจะไปได้ หนูไม่รู้จะหาเงินจากไหน คนที่พามาโทรมาบอกว่าให้อดทนไปก่อน ถ้าอยากย้ายงานเดี๋ยวจะมารับเดือนสองจะย้ายให้ไปขายขนม แต่ก็ไม่เห็นมารับ คิดถึงบ้าน โดนตีด้วย เอามือทุบ หนูพับผ้าเป็นกระสอบๆ เยอะมาก เขามาเทออกหมดเลยบอกว่าใช้ไม่ได้ หนูเพิ่งหัดพับคอเสื้อ เย็บคอเสื้อ เขามาตำ มาตีตี ก็เลยคิดหนี ตอนแรกหนูปีนหน้าต่างตรงที่ทำงานมองลงมามันสูงมาก ใส่เสื้อประมาณสามสี่ตัวหลายๆชิ้น โรงงานไม่ใหญ่แคบสูงสี่ชั้น กะว่าเป็นไงเป็นกัน ถ้าจะกระโดดลงมา แต่ก็ไม่ได้กระโดดเพราะมีคนอยู่ข้างล่าง”

รินทำงานด้วยความรู้สึกกลัวตลอดเวลา ความรู้สึกกลัวที่เกิดจากที่รินไม่ใช่คนไทย ซึ่งหลายครั้งที่รินต้องแอบหลบ พุดตามที่นายสั่งให้พุด เพราะเคยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาตรวจคนต่างด้าวที่ทำงาน

“ไม่กล้าบอกว่าเป็นคนลาวกลัวตำรวจจับ แล้วนายไม่ให้บอก ตำรวจเคยมาที่โรงงาน นายเขาก็ให้ไปหลบ บอกว่าเดี๋ยวตำรวจก็จับหรอก เพราะหนูเป็นเด็กต่างด้าวหลบเข้ามาเมืองไทย”

รินบอกว่า เธออยากมาประเทศไทยเอง อยากเห็นอยากหาเงิน แต่พอมาแล้วก็อยากจะกลับ รินเล่าว่าไม่เคยเรียนภาษาไทยเลย

“หนูอยากมาเอง พอมาก็คิดถึงบ้านไม่ได้เป็นอย่างที่หวังไว้ ร้องให้ทุกวันที่ทำงาน คนคุมเขาโหด เขาเคยตี ชูหนู ที่ทำงานเขาพูดแต่ภาษาไทยกัน ส่วนใหญ่มีแต่คนไทย ก่อนจะมีคนบอกว่าไปเมืองไทยเดียวไปนานๆก็พูดไทยได้เอง หนูเห็นคนไทยเขาคุยกันแล้วก็พูดได้เองไม่เคยเรียนมาก่อนหรอก”

รินบอกว่าไม่รู้สึกละอายคนไทย แม้ว่าเธอจะถูกดูแคลนว่าเป็นคนประเทศลาวบ่อยครั้ง และซ้ำร้ายยังถูกทำร้ายจากคนไทยก็ตาม รินยังบอกอีกว่า จริงๆคนลาวกับคนไทยก็คล้ายกันนั่นเอง

“ตอนทำงาน คนที่นั่นเขาชอบพูดกันว่าเป็นคนลาว เรียกลาวๆ บางครั้งก็นั่งร้องให้ชอบดูถูก แล้วก็ตำว่าเป็นคนลาว พุดได้เพราะเห็นว่าไม่ได้เป็นคนไทย หนูว่านะประเทศหนูจน คนไทยก็เลยดูถูก หนูว่าจริงๆคนไทยกับคนลาวก็คล้ายๆกันนะ เพียงแต่คนไทยกิน

ข้าว คนลาวกินข้าวเหนียว หนูไม่เกลียดคนไทยหรอก คิดว่าคนไทยก็ดีเหมือนกัน แต่บางคนก็ร้าย บางคนก็ดีกับพวกหนู ครู เพื่อนๆที่นี่ก็ดีกับหนู รู้สึกเฉยๆไม่ได้เกลียดอะไร”

รินบอกว่า รู้สึกอยากเป็นคนไทยเหมือนกันจะได้มีความรู้มากขึ้น ขณะที่ถามรินให้เธอเล่าให้ฟัง บางครั้งรินก็ถามกลับบ้าง ด้วยความอยากรู้ แล้วยกเล่าให้ฟังต่อถึงเพื่อนๆที่นี่

“อยากเป็นคนไทยเหมือนกัน อยู่ที่นี่(มูลนิธิ)มีเพื่อนหลายคน ได้ไปซื้อกับข้าว เอาล้างไปขายบ้าง บางทีครูก็พาไปเที่ยว ไปกินพิซซ่า วันเสาร์ไปซื้อผักที่ราชบุรีบ้าง วันลอยกระทงพ่อกับแม่พาไปลอยกระทง สนุกดี อยากเป็นคนไทยจะได้มีความรู้เยอะๆ อยากไปโรงเรียนแต่กลัวเพื่อนที่โรงเรียนไม่ชอบเพราะหนูไม่ใช่คนไทย เป็นคนลาว หนูอยากอ่านภาษาไทยเป็น (ครูๆทำไมคนไทยเขาไม่รักลูกเธอ หนูเห็นบางคนมาที่นี่แบบหน้าตาบวมปูด พ่อแม่เขาไม่รักลูกเธอ....)เพื่อนๆที่นี่ ใครมาจากไหนบ้างไม่รู้ พวกหนูมากันคนละที่ แต่ก็มาอยู่ด้วยกัน สนิทกัน บางคนมานี่แผลเต็มตัวเลย หนูอยู่ที่นี่ไม่ค่อยเป็นอะไร แข็งแรงดี วิ่งเล่นกับเพื่อนทุกวัน บางวันก็ช่วยกันทำกับข้าว แต่หนูทำอาหารไทยไม่เป็น แต่ทำอาหารลาวพอเป็น ตอนที่อยู่บ้านหนูหาปลาเอามาทำแจ่วดัมกินบ่อยๆ”

รินเล่าให้ฟังถึงประเทศตนว่าบางครั้งก็มีคนญี่ปุ่นมาช่วยเหลือคนจนบ้าง พร้อมกับบอกว่าคิดถึงลุง

“ที่ลาวเขาก็มีช่วย ช่วยคนจน พวกญี่ปุ่นมาซ่อมถนน ทำทางให้ แต่นี่หนูไม่ได้ไปบ้านเลย ไปไม่ถูกแล้ว ปานนี้เจริญถึงไหนแล้วไม่รู้ คิดถึงลุง”

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 6

รายละเอียดของกรณีศึกษา		ริน(นามสมมติ)อายุ 14 ปี เกิดที่ประเทศลาว มีพี่ชายเป็นลูกของลุง มีพี่สาวแท้ๆแต่หายไป ระดับการศึกษาชั้นประถมปีที่สอง
ก่อนมา	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับลุงและภรรยาลุง พี่ชายลูกของลุงอีก 5 คน ไม่เคยเห็นพ่อแม่ที่แท้จริง
ประเทศไทย	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของรินมีฐานะยากจน อยากช่วยลุงหาเงิน หาพี่ที่หายไป มีคนมาชวน อยากมาประเทศไทย
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	งานพับผ้า เย็บผ้า ไม่มีวันหยุด นั่งพับผ้าเป็นกระสอบ ทำทั้งวัน ที่ทำงานเป็นโรงงานไม่ใหญ่ไม่เคยได้ค่าจ้าง
	การโดนทำร้าย	เอาไม้ทุบตี ถูกกักขัง โดนดูค่า
ช่วงออกจากงาน		หลบหนีออก พบพลเมืองดีพาไปส่งมูลนิธิ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ ไม่กล้าบอกว่าเป็นคนลาว ■ กลัวตำรวจจับ ■ ไม่รู้สึกเกลียดคนไทย ■ คิดว่าคนไทยกับคนลาวก็คล้ายๆกัน เพียงแต่คนไทยกินข้าว คนลาวกินข้าวเหนียว ■ คิดว่าประเทศลาวจนคนไทยเลยดูถูก ■ อยากเป็นคนไทยจะได้มีความรู้มากขึ้น

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คนที่ 7 ชื่อ มะวี(นามสมมติ)

อายุ 15 ปี : พม่า

มะวี เด็กหญิงอายุ 15 ปี เกิดที่ประเทศพม่า มะวีไม่ทราบว่าบ้านของตัวเองเลขที่เท่าไร รู้เพียงว่าอยู่ชายแดนติดกับจังหวัดเชียงราย ในประเทศพม่าเท่านั้น มะวีเป็นลูกคนที่ 9 ในจำนวนลูกทั้งหมด 10 คนของพ่อแม่ ครอบครัวมีฐานะยากจน บิดามารดามีอาชีพรับจ้างทำนา ไม่เคยได้เข้าโรงเรียนตั้งแต่เกิด

“บ้านอยู่ติดประเทศไทย จังหวัดเชียงราย แต่ไม่รู้อยู่ตรงไหนไปไม่ถูก หนูไม่เคยเรียนหนังสือ บ้านยากจนมาก อยู่บ้านช่วยพ่อแม่ พ่อแม่รับจ้างทำนา แต่ก็ไม่พอกินอยู่ดี มีพี่น้อง 10 คน พี่สาวสามคนก็มาประเทศไทย มาทำงานบ้านแต่ไม่รู้จะทำที่ไหน”

มะวีเข้ามาทำงานในประเทศไทย โดยมีหญิงคนหนึ่งมาขอซื้อมะวีจากมารดา และเธอก็ยินยอมแต่โดยดี และเชื่อว่าประเทศไทยจะเป็นสถานที่ที่จะได้ทำงานและหาเงินไปจุนเจือครอบครัว มะวีบอกว่าเคยได้ยินคนในหมู่บ้านพูดถึงประเทศไทย เคยได้ยินเรื่องการถูกจับกุม ความโหดร้ายของนายจ้างมาบ้าง แต่ไม่เคยคิดว่ามันจะเกิดขึ้นกับตัวเธอเอง

“มีคนมาซื้อจากแม่ ไม่รู้ว่าแม่ขายให้เท่าไร ตามใจแม่คิดว่าทำงานน่าจะได้เงินส่งมาบ้านบ้าง เต็มใจที่จะลองมาเองด้วย เคยมีคนในหมู่บ้านพูดถึงประเทศไทยบ่อยๆ มีบางคนมาแล้วโดนจับ บางคนถูกตี ถูกขัง กลัวเหมือนกัน แต่ไม่คิดว่าตัวเองจะโดน หนูนั่งรถขนของมาพร้อมกันหลายคน จะมีตำรวจตรวจตามทาง ต้องซ่อน ห้ามส่งเสียง พอมาถึงก็มีคนพามาส่งที่บ้านนายจ้างอีกที่ แยกย้ายกันไป”

มะวีเล่าว่าที่บ้านนายจ้างเปิดเป็นร้านขายรถสิบล้อ รถตู้ ถนนวิภาวดี มะวีทำงานบ้านให้เขามาเป็นระยะเวลาประมาณสองปี แต่ก็ไม่เคยได้รับเงินเลย

“มาทำงานบ้านให้กับนายจ้าง บ้านนายจ้างขายรถ ทำงานบ้านทุกอย่าง แต่ละวันเขาจะสั่งให้ทำงานแล้วก็คอยข่ม ถ้าไม่ถูกใจเขาก็จะตี ไม่เคยได้เงินเดือนเลย ให้กินข้าวเปล่า เขาบอกว่าต้องทำงานให้ครบสามปีก่อน ถึงจะให้เงินเดือน ชังไว้ไม่ให้ออกจากบ้าน หนูคิดถึงแม่ ขอลกลับบ้านเขาไม่ให้กลับ หนูแอบใช้โทรศัพท์โทรหาคนที่พามาทำงาน เขามาเห็นเลยโมโห เขาใช้ไม้แขวนเสื้อหวดตี จนเป็นรอยแดงซ้ำเต็มหลัง ที่แขนตีจนถลอกเป็นแผล ที่หน้าเขาฟาดที่หน้าผากจนหัวบวมโน”

การดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอดของมะวี ไม่ใช่เพียงจะเกิดขึ้นเมื่อเธอได้มาทำงานที่นี่ แต่เส้นทางชีวิตของมะวีนั้นได้ต่อสู้มาตลอด ช่วงชีวิต 10 กว่าปีของเธอ มะวีเรียนรู้การดิ้นรน ต่อสู้กับการหาเงินมาตั้งแต่เด็ก แต่ไม่เคยเรียนรู้ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นบนร่างกายของเธอแบบนี้ เธอได้หลบหนีออกมาจากบ้านนายจ้างหลังจากที่ถูกใช้แรงงานและถูกทำร้าย เธอไม่สามารถอดทนต่อการกระทำของนายจ้างได้ มีคนพบมะวีอยู่ข้างทางบริเวณชุมชนทางรถไฟ ตามร่างกายมีบาดแผลจากการโดนทำร้ายหลายแห่ง

“หนูทนไม่ไหวเจ็บกลัวตาย ที่เขาทำได้เพราะเขาซื้อมาจากแม่แล้ว เห็นว่าเป็นเด็กด้วยไม่รู้จะสู้ยังไง เขาจะทำอะไรก็ได้ หนูกลัวก็เลยหนีออกมาเดินอยู่แถวนั้นมีคนมาเจอเขาเห็นแผลเลยถามแล้วพามาที่นี่”

มะวีเล่าว่า

“ที่นี่มีเพื่อนเยอะ ไม่ค่อยเหงาแต่ก็คิดถึงบ้านเหมือนกัน อยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยกันดูแลน้อง ดูแลบ้าน บางที่มีงานสงกรานต์ ครูก็พาไปวัด เล่นน้ำกัน แต่ก่อนกลัวคนไทย คนไทยไม่ชอบคนพม่า ถูกคนพม่า แต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยกลัวแล้ว ไปไหนก็มีครูไปด้วย”

ตารางที่ 8 สรุปรายละเอียดของกรณีศึกษาที่ 7

รายละเอียดของกรณีศึกษา		มะวี(นามสมมุติ)อายุ 15 ปี เกิดที่ประเทศพม่า มะวีเป็นลูกคนที่เก้า ในจำนวนทั้งหมด 10 คน ระดับการศึกษาไม่ได้เรียน
ก่อนมาประเทศไทย	ลักษณะครอบครัว	อาศัยอยู่กับพ่อและแม่ อยู่บ้านช่วยพ่อแม่ พ่อแม่รับจ้างทำนา ครอบครัวยากจนมาก
	สาเหตุการมาประเทศไทย	ครอบครัวของมะวีมีฐานะยากจนมาก อยากทำงานหาเงินช่วยพ่อแม่ แม่ขายให้หญิงคนหนึ่ง
ช่วงทำงาน	งานที่ทำ	มะวีทำงานบ้านทุกอย่าง ที่บ้านนายจ้างเปิดเป็นร้านขายรถสิบล้อ
	การโดนทำร้าย	ไม่เคยได้ค่าจ้าง ถูกเขียนต้อย่างหนักด้วยไม้ทั่วร่างกาย ถูกกักขัง โดนดูดำ
ช่วงออกจากงาน		หลบหนีออกมาจากที่ทำงาน มีพลเมืองดีมาพบพาไปส่งมูลนิธิ
ความคิดเห็น		<ul style="list-style-type: none"> ■ คิดว่าที่โดนทำร้ายเพราะถูกซื้อมาแล้ว ■ กลัวคนไทย ■ คนไทยไม่ชอบคนพม่า ■ ถูกคนพม่า

ตารางที่ 9 แสดงภูมิหลังของเด็กต่างชาติ

ชื่อ	ประเทศ	อายุ	การศึกษา	คนในครอบครัวที่มาประเทศไทย	งานที่ทำแล้วถูกทำร้าย	พื้นฐานครอบครัว	สถานภาพเศรษฐกิจของครอบครัว	สภาพการถูกทำร้าย
1. กุง(หญิง)	ลาว	ไม่ทราบ(ไม่ถึง 15 ปี)	ป.2	พี่สาว 2 คน	เย็บผ้า	พ่อแท้ไม่รู้จักไหน แม่มีสามีใหม่ อาศัยอยู่กับพ่อเลี้ยง แม่	ยากจนมาก	เอาไม้ตี ทูบ ถูกดู ด่า
2. อามี(หญิง)	ลาว	15	ป.1	ไม่มี	ทำงานบ้าน ทุกอย่าง ฝ้าของ (ฝ้า) รีดผ้าที่เย็บแล้ว	ไม่เคยเห็นพ่อแท้ แม่มีสามีใหม่ อาศัยอยู่กับพ่อเลี้ยง แม่	ยากจนมาก	เอาเตารีดนาบที่ขาแขน ตามลำตัว ถูกตบตีเอาไฟจี้ ให้อดอาหาร ดูด่า
3. สาย(หญิง)	ลาว	13	ป.3	พี่สาว	เย็บเสื้อ	อาศัยอยู่กับพ่อแม่	ยากจน	เอาไม้ตี ฟาด เอามือทูป ถูกดู ด่า
4. พุด(ชาย)	กัมพูชา	10	ป.2	พี่สาว	ขายดอกกุหลาบ	อาศัยอยู่กับแม่ พ่อมีภรรยาใหม่ก่อนเสียชีวิต	ยากจน	เอาไม้เขี่ยนตี ถูกดู ด่า
5. ก้าน(ชาย)	กัมพูชา	12	ป.2	พี่ชาย 2 คน	ขายดอกกุหลาบ	อาศัยอยู่กับแม่ พ่อไม่ค่อยได้อยู่บ้าน	ยากจน	เอาหมวกกันน็อกตีศีรษะถูกดู ด่า เอาไม้ตี
6. ริน(หญิง)	ลาว	14	ป.2	แม่ พี่สาว	เย็บคอเสื้อ พับคอเสื้อ	ไม่เคยเห็นพ่อแม่ อยู่กับลุง ภรรยาใหม่ลุง	ยากจน	เอากำปั้นทูป เอาไม้ตี ถูกดู ด่า
7. มะวี(หญิง)	พม่า	15	ไม่ได้เรียน	พี่สาว 3 คน	ทำงานบ้าน	อาศัยอยู่กับพ่อแม่	ยากจนมาก	ถูกเขี่ยนตีอย่างหนักด้วยไม้ ดูด่า

จากตารางแสดงภูมิหลังของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

อายุ : เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายส่วนใหญ่มีอายุใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ในช่วงอายุประมาณ 10-15 โดยเด็ก 1 คนไม่ทราบอายุที่ชัดเจน คาดว่าไม่เกิน 15 ปี

การศึกษา : เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายส่วนใหญ่มีการศึกษาไม่สูง พบว่าจบชั้นประถมศึกษาปีที่สาม 1 คน ประถมศึกษาปีที่สอง 4 คน ประถมศึกษาปีที่หนึ่ง 1 คน ไม่ได้เรียนตั้งแต่เกิด 1 คน

งาน : เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ไม่มีโอกาสเลือกงานเองได้ เด็กผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานในโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า จากการศึกษพบว่า ทำหน้าที่เย็บผ้า พับผ้า 3 คน และทำงานบ้าน 2 คน ส่วนเด็กผู้ชาย 2 คนขายดอกไม้ริมถนน

สัญชาติ : เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายทั้งหมดเกิดในประเทศเพื่อนบ้านติดประเทศไทย โดยพบว่า เด็กหญิง 4 คนมาจากประเทศลาว เด็กหญิง 1 คนมาจากประเทศพม่า และเด็กชาย 2 คนมาจากประเทศกัมพูชา

สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว : เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และยากจนมาก

พื้นฐานครอบครัว : จากการศึกษพบว่า พื้นฐานครอบครัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ สมาชิกในครอบครัวมีจำนวนมาก

คนในครอบครัวที่มาประเทศไทย : จากการศึกษพบว่า เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายส่วนใหญ่มีคนในครอบครัวเดินทางมาประเทศไทยแล้วหายตัวไปทั้งสิ้น มีเพียง 1 คน ที่คนในครอบครัวไม่เคยเดินทางมาประเทศไทย

การถูกทำร้าย : จากการศึกษพบว่า เด็กต่างชาติทุกคนถูกทำร้ายโดยถูกทุบ ตี และดูต่ำเป็นอย่างน้อย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า เด็กต่างชาติมีภูมิหลังและความเป็นมาไม่แตกต่างกันมากนัก จากการศึกษาพบว่า ปัญหาครอบครัวของเด็ก ปัญหาเศรษฐกิจ และกลุ่มคนรู้จัก นายหน้า เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กต่างชาติแต่ละคนตัดสินใจเดินทางเข้ามายังประเทศไทย

1. ปัญหาครอบครัว

จากการศึกษาพบว่าปัญหาครอบครัวเป็นตัวผลักดันที่สำคัญต่อการตัดสินใจเดินทางมายังประเทศไทย มีลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ

1.1 ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว

พื้นฐานครอบครัวไม่สมบูรณ์ เด็กต่างชาติส่วนใหญ่มักจะประสบปัญหา ครอบครัวมีปัญหา บิดา มารดา แยกทางกัน มารดามีสามีใหม่ หรือบิดามีภรรยาใหม่ มารดาหายตัวไป บิดาเสียชีวิต ครอบครัวมีสมาชิกมากทั้งพี่น้องที่เกิดต่างบิดา มารดากัน ปัญหาดังกล่าว ถือเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กต่างชาติขาดการดูแลเอาใจใส่

1.2 ปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเดินทางมายังประเทศไทย เนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ครอบครัวมีฐานะยากจน สมาชิกในครอบครัวมีมาก หากอยู่ที่ประเทศของตนรายได้จะไม่เพียงพอ ดังนั้นเด็กจึงต้องการช่วยเหลือบิดามารดาหาเงินมาจุนเจือครอบครัว

2. กลุ่มคนรู้จัก นายหน้า

จากการศึกษาพบว่า การตัดสินใจเดินทางมาทำงานยังประเทศไทย กลุ่มคนรู้จัก นายหน้า มีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่เข้ามาชักชวน หลอกล่อ ช้อขาย เป็นตัวกลางเชื่อมระหว่างตัวเด็กและผู้ที่ต้องการรับเด็กมาทำงาน

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มคนรู้จัก นายหน้า มักเป็นส่วนผลักดันให้เด็กต่างชาติตัดสินใจเดินทางมายังประเทศไทยเพื่อทำงาน อย่างไรก็ตามภูมิหลังดังกล่าวอาจไม่ใช่ประเด็นสำคัญต่อการตัดสินใจทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขต่างๆที่เด็กกำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น

บทที่ 5

การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลในด้านวัฒนธรรม การวิเคราะห์ข้อมูลจึงไม่ได้มุ่งเน้นการหากฎเกณฑ์แต่มุ่งที่จะหาความหมายและการหาความหมายของข้อมูลก็กระทำโดยการตีความ(สุภาวงศ์ จันทวานิช,2542) การรับรู้ความหมายภายนอกที่ข้อมูลนั้นบ่งบอกคือการรับรู้สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริง หากแต่การวิจัยเชิงคุณภาพนั้นการรับรู้ความหมายนอกจากข้อมูลไม่อาจเพียงพอ ดังนั้นการวิเคราะห์และตีความข้อมูลจำเป็นต้องหาความหมายที่แท้จริงหรือความหมายชั้นลึกของพฤติกรรมด้วย ทั้งข้อมูลจากการบอกเล่า การสังเกต ฯลฯ เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจชีวิตมนุษย์ที่มีความหลากหลาย แต่ทั้งนี้ต้องไม่ลืมการเริ่มต้นที่จะทำความเข้าใจตนเองด้วยเสียก่อน ซึ่งตนจะดำรงอยู่ภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์แบบที่เป็นอยู่ได้อย่างไร และในโครงสร้างความสัมพันธ์แบบที่เป็นอยู่ตนควรปฏิบัติตนอย่างไร จะยอมรับในความแตกต่าง โดยดำเนินชีวิตและปฏิบัติในลักษณะใดที่จะไม่ไปละเมิดสิทธิบุคคลอื่น ตระหนักอยู่เสมอในเรื่องความเท่าเทียมของมนุษย์ ความเป็นธรรม และมนุษยธรรมได้อย่างไร

จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าของเด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานประเทศไทยแล้วถูกทำร้ายจำนวน 7 คน สะท้อนให้เห็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดความแตกต่างในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตตั้งแต่อยู่ที่ประเทศของตนจนกระทั่งเดินทางมาประเทศไทย การศึกษาภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมว่าด้วยความเป็นอื่น ทำให้เกิดความเข้าใจว่า “ความเป็นอื่น” ถูกกำหนดและถูกสร้างขึ้นมาด้วยทัศนคติและการประทับตราให้กับเด็กต่างชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจของความรู้และความจริง ที่มีการปฏิบัติการผ่านสถาบันต่างๆ ผ่านกฎหมายระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อกำหนด ผ่านการจับจ้อง(gazing) ในแง่ลบ จนทำให้บุคคลที่มีความแตกต่างต้องตกอยู่ภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์ในแบบที่ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียม เอารัดเอาเปรียบวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ถูกสร้างผ่านตัวเด็กและกฎระเบียบนำไปสู่การประทับตรา และกำหนดวิถีชีวิต เด็กจำต้องผ่านความเจ็บปวด และการต่อสู้ เพื่อให้คุณค่าความเป็นมนุษย์ของตนยังคงดำรงอยู่ การปรับตัว พื้นฟูร่างกายและจิตใจที่สำคัญ จึงเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆและสภาพแวดล้อม ที่ไม่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเด็กลงอีก

โดยในส่วนของ การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ เป็นการนำข้อมูลทั้งหมดแต่ละประเด็น ตั้งแต่เด็กต่างชาติดังกล่าวไม่ได้เข้ามาประเทศไทย จนกระทั่งมาประเทศไทย ถูกเอารัดเอาเปรียบ โดนทำร้าย สู้ตาย

เป็นกระบวนการปรับตัว การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตอบปัญหาในการวิจัย ตรวจสอบว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่

โดยผู้ศึกษาจัดแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนหลักตามสมมุติฐาน คือ

1.การวิเคราะห์ ความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติ เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 1 ว่า ภาวะความเป็นอื่น เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติ

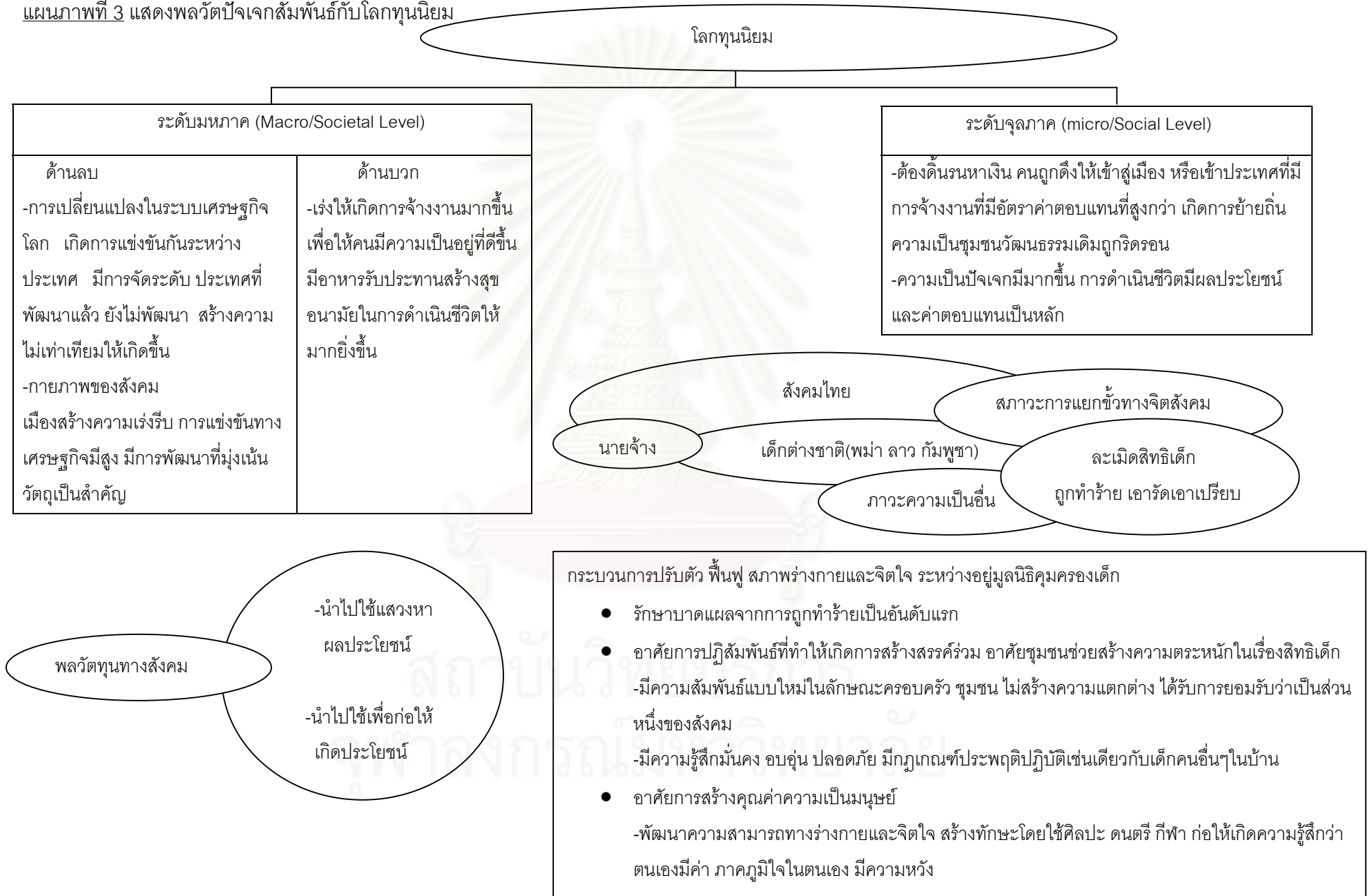
2.การวิเคราะห์ ภาวะการแยกตัวทางจิตสังคม และภาวะความแปลกแยกของเด็กต่างชาติ เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 2 ว่า การเผชิญปัญหา และการต่อสู้เพียงลำพังของเด็กต่างชาติ เกิดขึ้นจากภาวะการแยกตัวทางจิตสังคมของคนในสังคม รวมถึงภาวะความแปลกแยกที่เกิดขึ้นของเด็กต่างชาติ เด็กสร้างกลไกในการต่อสู้ดิ้นรนให้รอดพ้นจากการโดนทำร้าย อาศัยการหลบหนีออกจากสถานการณ์เพื่อให้ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายถูกลบออก และหลุดพ้นจากความเจ็บปวด

3.การวิเคราะห์ กระบวนการปรับตัว การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติ หลังจากการช่วยเหลือแล้ว เพื่อพิสูจน์สมมุติฐานข้อที่ 3 ว่า การปรับตัว การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ ต้องอาศัยชุมชนหรือสภาพแวดล้อมที่ไม่มีการแยกตัวทางจิตสังคม และไม่ทำให้เด็กต่างชาติเกิดภาวะแปลกแยก เพื่อให้เกิดการปรับตัว การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจกลับคืนสู่ภาวะปกติได้อย่างรวดเร็วขึ้น

การแยกประเด็นดังกล่าวจะทำให้การวิเคราะห์และตีความในครั้งนี้ได้ภาพรวมที่เด่นชัดขึ้น ซึ่งนับว่าเป็นการเคลื่อนที่ของปัจเจกบุคคลที่ต้องอยู่ในสภาวะแวดล้อมแต่ละช่วงชีวิตที่แตกต่างกัน มองเห็นการเกิดขึ้นของปัจเจก ซึ่งเป็นหน่วยจุลภาคหนึ่ง เชื่อมโยงสัมพันธ์กับภาวะโลกในระดับมหภาค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 3 แสดงพลวัตปัจเจกสัมพันธ์กับโลกทุนนิยม

ทฤษฎีนิยามกับพลวัตทางสังคม

การพัฒนาที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจ “ทุน” มีความสำคัญยิ่งมากกว่าปัจจัยอื่น การแบ่งแยกประเทศโดยการขีดเส้นไว้ที่ “การพัฒนา” ซึ่งประกอบไปด้วยวัฒนธรรม เชื้อชาติ ที่หลากหลายและแตกต่างกันนั้น ทำให้คนในสังคมโลกล้วนกล่าวอยู่เสมอว่า ไม่มีวัฒนธรรมหรือกลุ่มคนเชื้อชาติใดที่ดีกว่า เหนือกว่าชาติใด แต่สิ่งที่แสดงให้เห็นในสภาวะความเป็นจริง กระแส “การพัฒนา” ในแบบหนึ่งที่ครอบงำมาตั้งแต่การปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้ถูกยอมรับในรูปแบบการพัฒนาทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตกมากกว่า ดังนั้น “การพัฒนา” จึงถูกจำกัดอยู่เพียงเส้นแบ่งแบบตะวันตกเท่านั้น ภายใต้กระแสทุนนิยมเสรีในสังคมโลกาภิวัตน์ ที่สร้างการไหลเวียนของคน กลุ่มคน เครื่องจักร เงิน การสื่อสาร แนวคิดอุดมการณ์ และส่งผลกระทบต่อในมิติเศรษฐกิจ วัฒนธรรมการเมือง ยังได้สร้างกระแสแห่งการบริโภคที่ไม่มีที่สิ้นสุดด้วย ให้ขยายความแตกต่างทางเศรษฐกิจระหว่างภูมิภาคเพิ่มสูงมากขึ้น

สำหรับประเทศไทยกระบวนการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นทางการ ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่นำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลให้แรงงานเด็กต่างชาติเคลื่อนย้ายเข้ามายังประเทศไทยเพื่อหลีกเลี่ยงจากสภาวะความยากลำบากเพิ่มมากขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์ที่ถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สร้างความเข้มข้นและเร่งขยายความสัมพันธ์ในสังคมโลก ทั้งการเปิดประเทศ การเคลื่อนย้ายทุน ความซับซ้อนในการจัดการปัญหาเศรษฐกิจ การเกิดความรู้สึกชาตินิยมแบบสุดโต่ง ได้เข้ามาสัมพันธ์กับการให้คุณค่าที่แตกต่างกัน ครอบงำคนลึกไปสู่การปฏิสัมพันธ์ของคน จนทำให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งถูกลดคุณค่า ในขณะที่ตัวชี้วัดค่าทางเศรษฐกิจจากตัวเลขมีความสำคัญมาก วัตถุประสงค์เทคโนโลยีถูกพัฒนาจนกล่าวได้ว่าเป็นความจริงของประเทศ ความเป็นคนอื่นนี้ได้เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในโลกสมัยใหม่ที่คนมีความแตกต่างกัน ทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม แต่หากจำเป็นต้องมาอยู่ในเขตที่เดียวกัน หากความตระหนักในความเป็นมนุษย์เหมือนกันมีอยู่มากก็อาจเป็นสิ่งที่ช่วยลดล้างความแตกต่างเหล่านี้ให้หมดไปได้

จากสภาวะการณ์ของโลกนี้เองได้มีส่วนผลักดันให้เด็กต่างชาติอยากเดินทางเข้ามายังประเทศไทย ซึ่งก่อนหน้านี้เด็กต่างชาติแต่ละคนจะออกจากบ้านเพื่อเดินทางมายังประเทศไทย เดิมเด็กมีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยทุ่งนาป่าห้วยในประเทศของตน มีวัฒนธรรม วิถีชีวิตในแบบเรียบง่าย การหาเลี้ยงชีพของคนในครอบครัวหรือตัวเด็กเองต่างก็สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมบริเวณใกล้เคียงกับบ้านอีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต แต่สภาพครอบครัวของเด็กส่วนใหญ่ นั้นเป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ มีลักษณะแตกแยก เด็กบางคนไม่มีพ่อแม่ เด็กบางคนไม่ได้เรียนหนังสือ ประกอบกับบางครอบครัวต้องดิ้นรนทำมาหาเลี้ยงสมาชิกที่มีจำนวนมาก ความหวังและ

ความฝันของเด็กเหล่านี้จึงอยู่ที่ประเทศไทย ประเทศไทยที่พวกเขาเคยเห็นในทีวีหรือได้ยินคนละแวกใกล้เคียงพูดถึง สิ่งสำคัญประเทศไทยเป็นประเทศที่คนในครอบครัวของเขาคนใดคนหนึ่งได้เคยมาและหายเจ็บไป อีกทั้งเชื่อว่าเป็นสถานที่หนึ่งที่จะทำให้ตนหาเงินส่งให้ครอบครัวไว้ใช้ได้

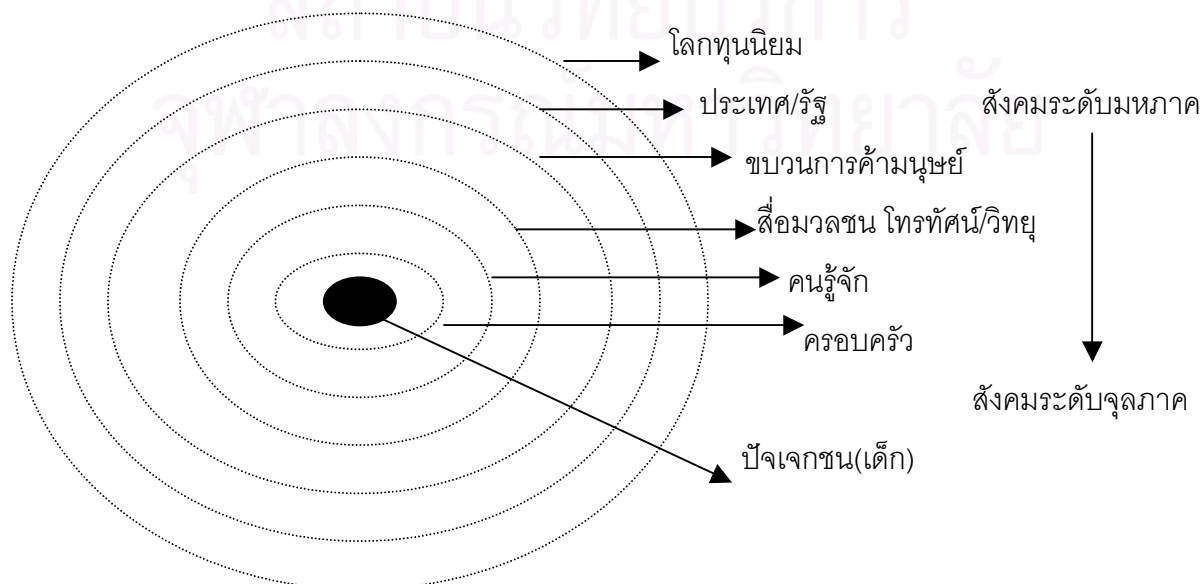
การศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า ภาวะครอบครัวของเด็กเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้เด็กอยากจะมาประเทศไทย เพื่อหาเงินส่งกลับบ้าน เด็กส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษาศาภาพครอบครัวไม่สมบูรณ์ สถานะเศรษฐกิจทางบ้านยากจน ทุกคนในบ้านต้องช่วยกันทำงานเพื่อช่วยให้สมาชิกในครอบครัวมีอาหารรับประทาน ดังนั้นภาวะครอบครัวของเด็กมีส่วนผลักดันให้เด็กถูกชักชวน ชักจูง ล่อลวง ให้เข้ามาได้ง่ายขึ้น คนที่พาเด็กเข้ามาใช้โอกาส ช่องว่างของภาวะครอบครัวดึงเด็กมา ส่วนใหญ่ให้เพื่อนบ้านหรือคนรู้จักที่เคยเข้ามาประเทศไทยแล้ว พุดชักชวนโดยสร้างความหวัง ความฝัน ให้เด็กหรือพ่อแม่ญาติพี่น้องไว้ ซึ่งคนที่พาเด็กเข้ามานั้นล้วนแต่เคยพาคนมาประเทศไทยหลายคนแล้วทั้งสิ้น

จากการศึกษาพบว่า นอกจากภาวะครอบครัวแล้ว ปัจจัยภายนอกที่ช่วยเร่งเร้าการมาของเด็กคือ 1. สื่อมวลชน เด็กต่างชาติเล่าว่า เคยเห็นประเทศไทยในโทรทัศน์ จึงอยากเข้ามาเที่ยวและมาหาเงินเพื่อให้มีชีวิตที่สะดวกสบายขึ้น

2. คนรู้จัก ญาติในหมู่บ้าน หรือผู้ที่เคยมาทำงานยังประเทศไทยแล้ว เด็กต่างชาติเล่าว่าเห็นคนในหมู่บ้านมีเงินเวลากลับมาบ้าน บางคนก็ส่งเงินให้พ่อแม่ ประสบการณ์ของการเดินทางมาประเทศไทยของคนรู้จักเร่งเร้าให้เด็กอยากมามากขึ้น

3. ขบวนการค้ามนุษย์ เด็กต่างชาติเล่าว่า มีคนมาซื้อตนกับพ่อแม่ แล้วนำพาเข้ามาในประเทศไทยเพื่อให้ทำงานในรูปแบบต่างๆ

แผนภาพที่ 4 แสดงบริบททางสังคมที่มีส่วนผลักดันให้เด็กเดินทางมายังประเทศไทย

ในขณะที่ประเทศไทยมุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจตลอดช่วงระยะเวลาที่มากกว่าสองทศวรรษ โดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับต่างๆ รวมถึงนโยบายที่เน้นการเปิดตลาดเสรี ซึ่งปรากฏผลของการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วภายในไม่กี่ปี แต่กระนั้นก็ตามปัญหาการทำร้าย บังคับใช้แรงงานเด็กต่างชาติก็ยังคงอยู่ และที่น่าประหลาดใจก็คือยิ่งประเทศเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจขึ้นเท่าใดปัญหายิ่งซ่อนเร้นมากขึ้นเท่านั้น ประหนึ่งว่าเหมือนปัญหาได้หมดไปแล้ว ภาวะทางเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วนั้นล้วนเป็นปัจจัยดึงดูดที่สำคัญให้เด็กต่างชาติดอยกมาประเทศไทย ค่าตอบแทนจากการทำงานเป็นแรงจูงใจให้กับเด็กหลายคน และด้วยสถานะของเด็กต่างชาติที่มีทางเลือกจำกัดในประเทศตน ผลักดันให้เด็กต้องแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าเดิมในที่ที่ไม่ใช่บ้านเกิดของตน โดยเด็กต่างชาติหลายคนยอมเสี่ยงที่จะมา แม้ว่าญาติพี่น้องบางคนจะได้หายไปอย่างไร้ร่องรอยแล้วก็ตาม เพื่อแลกกับเส้นทางความหวังสำหรับการช่วยครอบครัวหาเงิน จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า เด็กต่างชาติเมื่อเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยถูกมองเป็นเพียงวัตถุ เป็นเหยื่อของตลาดการค้าเสรีนิยมนำไปสู่วัตรปฏิบัติของผู้คนในอันที่จะปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติในแบบใดก็ได้ เด็กจำต้องยอมรับในสิ่งที่ตนเองไม่ได้รับอย่างยุติธรรม เด็กต่างชาติจำนวนหนึ่งเกิดความรู้สึกด้อยคุณค่าในตนมากยิ่งขึ้นเมื่อถูกทำร้าย

การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์

เมื่อมนุษย์มีลักษณะที่ตื่นตัวอยู่เสมอ(active) การกระทำและตัวตนของมนุษย์จะเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ต่อเนื่องทางสังคม ผ่านการให้ความหมาย(meaning) ในเชิงสัญลักษณ์(symbol) แก่สิ่งต่างๆหรือการนิยามสถานการณ์(definition of situation) ความหมายของสิ่งต่างๆ จึงได้มาจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีการปรับการกระทำเข้าหากันและกัน แต่ละคนทำตามวิถีทางที่เขาตีความการกระทำของคนอื่นๆ ความหมายจึงเป็นเรื่องของการต่อรองทางสังคม และมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ ซึ่งความหมายจะถูกถ่ายทอดผ่านภาษา สัญลักษณ์ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม บุคคลจะสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองและเรียนรู้ที่จะแนบความหมายไปกับการกระทำผ่านการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยมีพื้นฐานของการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง 3 ประการ คือ

- 1.บุคคลได้สร้างนิยามแห่งสถานการณ์ในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ดังนั้นความเป็นจริงทางสังคมซึ่งเป็นผลผลิตของสังคมจึงเป็นสิ่งที่รู้สึกและเข้าใจได้
- 2.มนุษย์มีความสามารถมีพฤติกรรมทางจิต ในฐานะที่เป็นวัตถุทางสังคมจึงสามารถปรับแต่งรูปแบบ แนวทางพฤติกรรมของตนเองและของผู้อื่นได้ จากการให้ความหมายต่อสิ่งต่างๆ

3. ในระหว่างการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน บุคคลใช้จุดยืนของตนเองในการนิยามหรือตีความพฤติกรรมของผู้อื่น การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันจึงมีลักษณะเป็นสิ่งที่ต่อรองและทำนายไม่ได้และเป็น การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ ด้วยการเกี่ยวข้องกับการใช้คำ ภาษา ท่าทาง รวมทั้งการให้ความหมาย

จากการศึกษาพบว่า เด็กต่างชาติมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองที่ถูกกำหนดโดยความคิดของผู้อื่น ทำให้สามารถมองเห็นตัวเองได้จากคนอื่น คือ

1. จากสิ่งที่ปรากฏในสายตาคนอื่น ทำให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับตัวเองว่าเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นแรงงานเด็กต่างด้าว
2. จากสิ่งที่ปรากฏในสายตาคนอื่น ทำให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจของคนอื่นในความเป็นคนต่างด้าวที่จะต้องถูกจ้องมองในแง่ลบ ถูกเอาเปรียบ โดนทำร้าย ถูกใช้งานหนัก
3. จากสิ่งที่ปรากฏในสายตาคนอื่น ทำให้เด็กพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง คือรู้สึกไม่ภาคภูมิใจในตนเอง ต่ำหิวความเป็นชนชาติของตนเอง รู้สึกหดหู่จากการถูกลดคุณค่า ซึ่งทั้งหมดเกิดขึ้นจากการลงความเห็นของคนอื่นทั้งสิ้น

จากการศึกษาการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติผ่านเรื่องเล่า พบว่าเด็กมีการปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมในสถานที่ที่สำคัญ 3 แห่ง คือ

1. การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว(ประเทศเดิม)

พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวของเด็กต่างชาติส่วนใหญ่ทำงานหนัก ทุกคนมีหน้าที่ของตนเอง วิถีชีวิตสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมบริเวณบ้าน ชุมชนเพื่อนบ้านใกล้เคียงรู้จักกันหมด เด็กสามารถเดินออกจากบ้านไปไหนมาไหนได้เอง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไม่มีลักษณะของความหวาดกลัว หรือหวาดระแวง แต่เด็กต่างชาติหลายคนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนเกินของครอบครัวอยู่บ้าง เนื่องมาจากภาวะครอบครัวที่แตกแยก ดังเช่น ริน เด็กหญิงจากประเทศลาวที่อาศัยอยู่กับลุง กล่าวว่า ตนเป็นคนไม่มีพ่อ ไม่มีแม่ และไม่ถูกกับภรรยาของลุง

2. การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสถานที่ทำงาน(ประเทศไทย)

ในสถานที่ทำงานเด็กต่างชาติกลายเป็นคนแปลกหน้าและรู้สึกถึงความเป็นคนต่างด้าวที่ถูกทำให้แตกต่างได้จากบุคคลรอบข้าง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในที่ทำงานจึงดำเนินไปด้วยความอึดอัด หวาดกลัว เนื่องจากสภาพได้สร้างเงื่อนไขให้เกิดการกดขี่ เอาเปรียบ การปฏิสัมพันธ์กับนายจ้างที่เกิดขึ้นไม่ใช่ลักษณะการมองเด็กเป็นมนุษย์ หากแต่เป็นการมองเด็กต่างชาติเป็นเครื่องจักร เด็กได้รับคำสั่งจากบุคคลอื่นตลอดเวลา เด็กต่างชาติได้สร้างตัวตนขึ้นมาเพื่อทำ

หน้าที่ตอบสนองท่าทีของบุคคลอื่นด้วยการอดทนและยอมที่จะทำงานให้ มีความคาดหวังในใจที่เชื่อว่าจะได้รับผลตอบแทน ซึ่งความคาดหวังเกิดขึ้นจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับครอบครัว ชุมชนเดิม คนรู้จักและการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในสถานที่ทำงาน การปฏิสัมพันธ์ในสถานที่ทำงานมีกระบวนการสร้างความหมายแห่งตนผสมผสานกับกระบวนการประทับตรา โดยยอมรับเอาค่านิยม ความเป็นคนต่างด้าวมาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย เด็กต่างชาติถูกบุคคลอื่นเข้ามาจัดกระทำ แยกแยะ ประทับตรา มีการควบคุมอย่างเป็นทางการด้วยกฎหมาย โดยผ่านมาในลักษณะของผู้มีอำนาจ เช่น ตำรวจ เด็กต่างชาติหลายคนกลัวตำรวจเพราะเชื่อว่าตำรวจจะมีวิธีปฏิบัติกับความเป็นคนต่างด้าวได้มากที่สุด จากการศึกษาพบว่า ฉากที่ปรากฏระหว่างที่เด็กทำงานคือ มีกิจกรรม(การทำงาน) และมีปัญหาที่เด็กกำลังเผชิญ(การโดนทำร้าย) ซึ่งต่างก็เป็นข้อปฏิบัติสำหรับการปฏิสัมพันธ์ที่ดำเนินต่อไปได้ตามเป้าหมาย สถานภาพของความเป็นคนต่างด้าวถูกยอมรับด้วยอำนาจกดดันทางสังคมที่คิดว่าพวกตนไม่ใช่คนไทย การปฏิสัมพันธ์ในช่วงนี้มีการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ด้วยการใช้ให้ทำงานหนัก บังคับดูค่า ทำร้าย มีการตอกย้ำเรื่องการเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายเพื่อให้เด็กรู้ว่าควรจะทำตรงไหน เช่น ควรทำให้ไม่มีตัวตนอยู่ในสถานที่แห่งนี้ เมื่อมีตำรวจมา มีการเลือกปฏิบัติในความเป็นคนต่างด้าว เด็กบางคนไม่ได้กินข้าวเพียงเพราะเขาไม่ใช่คนไทย

3. การปฏิสัมพันธ์เมื่ออยู่ที่มูลนิธิ

เด็กต่างชาติมีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน ครู คนที่มาเยี่ยมเยียน และคนในชุมชน คือหลังจากที่สภาพร่างกายหายเป็นปกติแล้ว เด็กต่างชาติไม่ได้รู้สึกว่าเป็นคนแปลกหน้าในมูลนิธิ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่มูลนิธิไม่ได้ทำให้รู้สึกถึงความแตกต่างจากคนอื่น ๆ ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวถูกปล่อยออกโดยผ่านการปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ร่วม ความหวาดกลัว หวาดระแวงลดน้อยลง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงไปไม่ลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ลง เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้นจากหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและจากการร่วมทำกิจกรรม

จากการศึกษาพบลักษณะสำคัญของเด็กต่างชาติ โดยสรุปดังนี้

1. หลังจากที่ได้กตสันใจเดินทางมายังประเทศไทยแล้ว เด็กจำเป็นต้องพลัดพรากจากถิ่นฐานดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่ตนคุ้นเคยด้วยเหตุผลต่างๆ ทั้งความมุ่งหวังต้องการโอกาสในชีวิต มีความจำเป็นในทางเศรษฐกิจ ถูก หลอกหลวง

2. เด็กต้องเริ่มต้นวิถีชีวิตและทำงานในสถานที่แห่งใหม่ที่ไม่ใช่ท้องถิ่นของตน โดยไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่ได้รับการศึกษาตามวัย

3. เมื่อเด็กเข้ามายังประเทศไทยแล้ว ต้องเผชิญชะตากรรมมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดระแวง โดนข่มขู่ ทำร้ายด้วยความรุนแรง เอาไว้เอาเปรียบ ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเอาชีวิตรอด อีกทั้งเด็กได้รับ การตอกย้ำตลอดเวลาให้รับรู้ว่าคุณเข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ทำให้เกิดความกลัวต่อคนไทย เช่น เจ้าหน้าที่รัฐ ตำรวจ เด็กต่างชาติต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติและอันตรายต่างๆที่ล้อมรอบ

4. เด็กไร้อำนาจที่จะต่อรองเมื่อตนถูกเอาเปรียบ ทำร้าย นำไปสู่การละเมิดสิทธิ อีกทั้งเด็กถูกตอกย้ำเสมอว่าไม่ใช่คนไทย เป็นเด็กที่มาจากประเทศที่คนไทยมักดูแคลน

5. เด็กถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ผ่านการกระทำ

จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นภาวะความแปลกแยกของเด็กต่างชาติที่เกิดขึ้นคือ

1. ความแปลกแยกที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

1.1 สังคมที่มีชนชั้น

มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ มนุษย์ทุกคนจึงมีความเท่าเทียมกัน หากแต่ อารยธรรมที่ก่อความแปลกแยกด้วยการแบ่งชนชั้นกันของคนในสังคมปรากฏชัดขึ้น ยิ่งทำให้มนุษย์แปลกแยกจากธรรมชาติมากขึ้น

จากการศึกษาพบว่า เด็กต่างชาติหลายคนถูกกดดันจากสถานะทางเศรษฐกิจที่บ้านมีฐานะยากจนแล้วยังถูกกดดันจากเพื่อนบ้าน มักถูกดูถูกให้ได้ยินบ่อยครั้งหรือไม่ ยากคบหาสมาคมด้วย สังคมที่มีชนชั้นสร้างความกดดันให้เด็กอยากเข้ามาทำงานยัง ประเทศไทย เพราะคิดว่าจะสามารถเปลี่ยนสถานะได้เมื่อมีเงิน อีกทั้งคิดว่าความกดดันจะ น้อยลงเมื่อมาอยู่ประเทศไทย แต่เมื่อเด็กมาประเทศไทยแล้วการแบ่งแยกชนชั้นยังคงเกิด ขึ้นซ้ำและรุนแรงยิ่งขึ้น

1.2 สังคมที่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติด้วยอคติ

กลุ่มบุคคลใดที่มีความแตกต่างไปจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในด้านเชื้อชาติ ก็จะเป็นสาเหตุที่ทำให้กลุ่มบุคคลนั้นตกอยู่ในสถานภาพของความเป็น “คนอื่น” ซึ่ง กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่มีลักษณะทางกายภาพ เช่น รูปร่างหน้าตา โครงสร้าง ใบหน้า สีผิว ตลอดจนการดำเนินชีวิต การรับประทานอาหาร หรือแม้แต่การใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ในสังคม การเผชิญหน้าด้วยความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในนครอาจ เกิดขึ้นได้เสมอ(ปรีชา คุณินทร์พันธุ์,2545) ความขัดแย้งที่ปรากฏชัดเจน เช่น คนผิวขาวที่มี ต่อคนผิวดำและเหลือง คนผิวดำจำนวนไม่น้อยยังคงยึดติดกับอคติ และการเลือกปฏิบัติ

(discrimination) ซึ่งกลุ่มชนผิวขาว อคติและความลำเอียง(prejudice) ทางชาติพันธุ์ก็ยังมีอยู่ ดังเช่นคนไอริชในสายตาของคนอเมริกัน คือ ขี้เหล้าเมายา คนอิตาเลียนคือ มาเฟีย หรือผู้ทำธุรกิจผิดกฎหมาย เป็นต้น อคติทางสังคมที่คนไทยมีต่อคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ส่วนหนึ่งคืออคติที่ฝังใจจากการรับรู้ประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประเทศพม่า คนในสังคมถูกหล่อหลอมเรียนรู้ด้วยความเชื่อจากประวัติศาสตร์ผ่านการศึกษา รับรู้ซึ่งเป็นการตอกย้ำอคติให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับเพียงด้านเดียวก็เป็นส่วนหนึ่งที่ตอกย้ำอคติเหล่านี้ คนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายถูกทำให้เป็นบุคคลอันตราย เป็นผู้ร้าย อีกทั้งภาพที่ตอกย้ำว่าคนเหล่านี้กระทำความผิดกฎหมายอย่างร้ายแรงโดยการหลบหนีเข้าเมืองยังมีแต่จะผลักดัน ขับไล่ให้ส่งพวกเขาขึ้น กฎหมายยังทำหน้าที่ตอกย้ำความเหลื่อมล้ำทางเชื้อชาติให้ยังคงดำรงอยู่อย่างมั่นคงซึ่งอคติเหล่านี้ได้ทำลายความเป็นมนุษย์ของพวกเขาลง โดยแฝงไว้ด้วยความหวาดระแวงที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนกลับไปยังแรงงานเด็กต่างชาติด้วย

จากการศึกษาพบว่า หลายครั้งอคติดังกล่าวได้นำไปสู่การกระทำ การปฏิบัติต่อดี การดูถูก ต่ำท้อ ทำร้าย ทรมาน ขี้ร้ายเมื่อพวกเขาถูกทำร้าย การบอกเล่าบอกกล่าวแจ้งเจ้าหน้าที่จึงเป็นการยากในการตัดสินใจ ทำให้ยังคงถูกทำร้าย เอาไว้เขาเปรียบอยู่เรื่อยไป เกิดความชอบธรรมในการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อเด็กต่างชาติ ปัญหาในเรื่องนี้จึงดำรงอยู่และเกิดผลประโยชน์ต่อคนบางกลุ่มเท่านั้น ในขณะที่เด็กต่างชาติยังคงได้รับผลกระทบต่อไป อคติดังกล่าวได้มาดบังคุณธรรมของคนในสังคมที่ควรตระหนกอยู่เสมอให้หายไป หลายครั้งหลายหนที่สังคมไทยได้เพิกเฉยต่อความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็กต่างชาติ โดยเห็นว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ความเลือนหายไปของปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่านี้ อาจเป็นกระจกสะท้อนคุณธรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี การแบ่งเชื้อชาติ ได้สร้างความกดดันให้เด็กเพิ่มขึ้น กลุ่มเด็กต่างชาติเหล่านี้อาจไม่ได้รับความสนใจหรือไม่ได้รับการดูแลเลย ถ้าพวกเขาไม่ได้ออกมาต่อสู้กับความรุนแรงโหดร้ายที่เกิดขึ้นกับตนเอง

2. ความแปลกแยกกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

ความแปลกแยกกับเพื่อนมนุษย์ จากการศึกษพบว่า เด็กคิดว่าตนมีความแตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม หลายครั้งเด็กจึงกลัว กลัวที่จะพูดคุยกับคนอื่น ๆ ความหวาดกลัวได้สร้างความแปลกแยกให้มากขึ้น เด็กไม่อาจพูดคุยหรือเล่าเรื่องราวได้ เพราะถูกตอกย้ำให้คิดอยู่ตลอดเวลาว่าตนไม่ใช่คนไทย ด้วยคำพูดและการกระทำ สร้างความแตกต่างระหว่างมนุษย์ด้วยกันให้เพิ่มมากขึ้น

3. ความแปลกแยกกับตนเองและกิจกรรมของตนเอง

ลักษณะเฉพาะที่สำคัญของระบบทุนนิยมคือ ความแปลกแยกกับตนเองและกิจกรรมของตนเอง หรืองานแปลกแยก

จากการศึกษาพบว่าในการทำงาน เด็กถูกบังคับให้ทำงานที่ตนเองไม่ได้มีความถนัดหรือชอบเลย เด็กถูกทำให้เป็นคนที่ไม่มีความรู้สึก จำต้องทำงานเพื่อเงินเท่านั้นไม่ใช่ลักษณะของวิถีชีวิตเหมือนตอนที่อยู่ประเทศของตน

ความแปลกแยกที่เกิดขึ้นดังกล่าวได้นำมาสู่ “ภาวะความเป็นอื่น” ของเด็กต่างชาติด้วย

ใน “ความเป็นอื่น” ของเด็กต่างชาติ

เด็กต่างชาติเมื่อเดินทางมาประเทศไทยแล้ว เด็กจะถูกตอกย้ำในความเป็นคนต่างด้าวเสมอๆ ด้วยอิทธิพลของวาทกรรมที่สร้างผ่านสิ่งต่างๆ เช่น กฎหมาย วาทกรรมที่สามารถกำหนดและสร้างสิ่งต่างๆ ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับบุคคล ขณะเดียวกันมนุษย์ก็ใช้วาทกรรมดังกล่าวเข้ามาจัดการมนุษย์ด้วยกันเอง วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าว เข้ามาเป็นตัวกำหนดควบคุมให้เด็กต่างชาติที่มาทำงานประเทศไทยต้องปฏิบัติและดำเนินชีวิตอย่างไร และหากจะยังอยากทำงานที่ประเทศไทยจะต้องจ่ายออดัวร์ไว้ซึ่งความเป็นคนต่างด้าวผ่านการปฏิสัมพันธ์กับนายจ้าง ความเป็นอื่นของเด็กต่างชาตินั้น ไม่ใช่แค่เพียงเด็กไม่มีอำนาจเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกลุ่มคนที่ถูกกั้นออก(exclusive) โดยใช้รากฐานเชื้อชาติที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่เป็นตัวหลัก ถูกจัดให้เป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนน้อย ถูกละเลย ไม่เข้าประเภทกับกลุ่มใหญ่ในสังคม เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายหลายครั้งไม่สามารถเรียกร้องอะไรได้ อันเนื่องมาจากการให้ความสำคัญกับการเข้าเมืองมาผิดกฎหมายมากกว่า เด็กต่างชาติจึงเป็นบุคคลที่ถูกกดทับไว้ด้วยข้อบัญญัติทางกฎหมาย หลายครั้งไร้สิทธิ ไร้เสียง แม้จะมีอนุสัญญาสิทธิเด็กที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมแล้วก็ตาม ทั้งนี้ Spivak(1988) เห็นว่าการศึกษากับกลุ่มคนที่ถูกกดทับไว้แล้วควรที่จะศึกษาถึงกลไกของการก่อรูปความเป็นอื่นขึ้นมาดีกว่าการยื้อย่นค้นหาความจริงแท้ของกลุ่มคนที่ถูกกดทับต่างๆ และต้องทำความเข้าใจว่าสังคมใช้อำนาจของวาทกรรมในการตีความถึงคนเหล่านี้เพื่ออะไร ความเป็นตัวตนถูกกดทับไว้จึงถูกนิยามให้อยู่ชายขอบของสังคม ด้วยการสร้างผ่านวาทกรรมที่ว่าด้วยความเป็นอื่นแบบอาณานิคมและรัฐชาติขึ้น เพื่อให้เกิดความหมายทางวัฒนธรรมกับชุมชนในจินตนาการที่จำเป็นต้องมีอาณาเขต มีเอกภาพบนความแตกต่างในสังคม ดังนั้นสิ่งที่มีความรู้ ความจริงที่คนอื่นสร้างเพื่อมอง แทนตัวเด็กเอง ความรู้ ความจริง จะกลายเป็นสิ่งที่รับรู้และเข้าใจได้โดยอัตโนมิติของคนส่วนใหญ่ในสังคม

สิ่งนั้นเด็กอาจรับหรืออ้างอิงไปเป็นความจริงเกี่ยวกับตน โดยอาจยอมรับการดำเนินชีวิตตามสิ่งที่ตนรับมา หรืออาจต่อสู้ปฏิเสธในสิ่งที่ตนรับมาในช่วงเวลาเดียวกัน

จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า ลักษณะความเป็นคนอื่นของเด็กที่มาจากประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา สภาพเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในสังคมโลกที่แบ่งแยกคนให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันในสถานะที่แตกต่างกันภายใต้บริบทแห่งการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจระดับโลกนี้นั้น ทำให้เด็กต่างชาติทุกคนที่ทำการศึกษาดังเผชิญชะตากรรมเพียงลำพัง ซึ่งเมื่อได้ลงชื่อและตัดสินใจเดินทางมาทำงานในประเทศไทยแล้ว จำต้องประสบปัญหา คือ

1. เด็กทุกคนที่ทำการศึกษาลบหนึ่เข้าเมืองมา จึงมีสถานะเป็นเด็กต่างชาติที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย
2. เด็กทุกคนที่ทำการศึกษาถูกบังคับ เอารัดเอาเปรียบจากนายจ้างและไม่ได้รับสวัสดิการใดๆ
3. เด็กทุกคนที่ทำการศึกษาไม่ได้รับค่าจ้าง เด็กหลายคนถูกบังคับให้ทำงานหนักเพื่อชดใช้หนี้
4. เด็กทุกคนที่ทำการศึกษาถูกทำร้ายร่างกายจากนายจ้างและเป็นเวลานานกว่าที่จะได้รับการช่วยเหลือ
5. เด็กทุกคนที่ทำการศึกษามีความกดดันทางจิตใจ ไม่ได้รับการดูแล รวมทั้งมีสภาพความเป็นอยู่ที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก

การแยกขั้วทางจิตสังคม

วาทกรรมความเป็นอื่นได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดแบบสองขั้ว โดยการแยกขั้วเป็นสถานการณ์ที่ทำให้เกิดสภาพสองฝ่าย ซึ่งแต่ละฝ่ายจะมองว่าเป้าหมายและตัวตนของอีกฝ่ายเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขั้วร้ายไม่ควรให้ดำรงอยู่ต่อไป นำไปสู่การทำลาย ขจัดให้หมดไปด้วยวิธีการที่รุนแรงเด็ดขาด เพื่อแสดงให้เห็นตัวตนที่เด่นชัดขึ้น เพื่อให้เกิดการเลือกข้างที่ชัดเจนนำไปสู่การตัดสินใจความถูกต้องของฝ่ายตน พฤติกรรมการแยกขั้ว เป็นพฤติกรรมการสร้างความเกลียด ความกลัว และให้บรรลุเป้าหมายแห่งความอยาก ความโลภ และความพอใจ

จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า เด็กต่างชาติเมื่อเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยแล้ว เด็กเกิดความรู้สึกไม่มั่นคงปลอดภัยในชีวิต เด็กไม่กล้าแม้แต่จะพูดคุยกับใครโดยเฉพาะคนไทย ซึ่งการพูดคุย พบปะอาจนำความเดือดร้อนมาสู่ตนได้ แม้แต่เด็กกัมพูชาสองคนที่ทำงานขายดอกไม้

บนท้องถนนยังพยายามที่จะไม่พูดคุยกับใครมากนัก โดยได้รับคำสั่งจากนายจ้าง ประกอบกับเด็กเกรงว่าคนอื่นจะรู้ว่าไม่ใช่คนไทยซึ่งอาจไม่ได้ขายของและถูกทำร้ายจากนายจ้างซ้ำ รวมถึงอาจถูกตำรวจจับกุม จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติ ถูกสร้างให้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าอยู่ตลอดเวลา เด็กต่างชาติถูกมองว่าเป็นผู้ที่ก่อความเสียหายเดือดร้อน และสร้างความไม่มั่นคงให้กับสังคมได้ในระยะยาว การมองในฝ่ายหนึ่งได้สร้างความเกลียด ความกลัวให้คนในสังคมรับรู้ สุดท้ายจึงนำมาสู่การใช้มาตรการเด็ดขาดที่เน้นการควบคุม จับกุม และผลักดันออกนอกประเทศในที่สุด

ความเป็นอื่นที่ “ไม่ใช่คนไทย”

การแยกขั้วทางจิตสังคมระหว่างความเป็นคนไทยกับความไม่ได้เป็นคนไทยนั้น นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบและทำลาย ยิ่งด้วยความไม่ได้เป็นคนไทยที่จะนำไปสู่การมองที่แบ่งแยกออกไปอีกด้วยการวัดความไม่ได้เป็นคนไทยแล้วมาจากไหน โดยดูจากความเติบโตทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ และเส้นแบ่งแยกว่าประเทศใดเป็นประเทศที่พัฒนา กำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนา

จากการศึกษาพบว่า เด็กต่างชาติเชื่อว่า การที่ตนเองถูกทำร้าย การให้ออดอาหารจากนายจ้างเพราะคิดว่าตนเองไม่ใช่คนไทย และบ่อยครั้งมักจะถูกดูถูก ดังเช่น เด็กหญิงจากประเทศลาวกล่าวว่า หนูว่าประเทศหนูจน คนไทยก็เลยดูถูก จะเห็นได้ว่าความรู้เกี่ยวกับคนต่างด้าวที่มาจากประเทศลาว ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้กำหนดขึ้นมาเพื่อใช้ในการแบ่งแยกมนุษย์นั้น พร้อมทั้งจะสร้างปฏิบัติการต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับ และใช้โอกาสนี้เป็นส่วนทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงได้นั้น ล้วนแล้วแต่เป็นการถ่ายทอดและตอกย้ำให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมในสิทธิของมนุษย์ที่พืงมีนั่นเอง

ความเป็น “เด็ก”

การแยกขั้วทางจิตสังคมเป็นการพยายามแบ่งแยกสิ่งต่างๆ ในทางตรงกันข้าม หากความเป็นเด็กถูกพิจารณาแล้วว่าเป็นด้านที่ตรงข้ามกับความเป็นผู้ใหญ่ย่อมมีด้านหนึ่งที่เสียเปรียบ จากการศึกษาพบว่า ทักษะการลงมือปฏิบัติของวัยรุ่นนำไปสู่การกระทำด้วยการสร้างแบบของคนที่มีความสามารถที่จะเอารัดเอาเปรียบคนที่มีความอ่อนด้อยกว่าได้

จากการศึกษาพบว่า นายจ้างเชื่อว่าความเป็นเด็กนี้ มีลักษณะที่อ่อนด้อย อ่อนแอ สั่งง่าย ไร้อำนาจในการต่อรอง เอารัดเอาเปรียบ ทำร้ายได้ง่าย ซึ่งเด็กต่างชาติเองก็เชื่อว่าความเป็นเด็กทำให้เธอถูกกดขี่ เอารัดเอาเปรียบ จากนายจ้าง อีกทั้งเชื่อว่านายจ้างคิดว่าพวกเขาไม่มีหนทางในการต่อสู้

จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็น กลวิธีที่นายจ้างใช้เพื่อปกปิดตัวตนของเด็กต่างชาติ คือ

1. การให้เรียนรู้ภาษาไทย

เด็กต่างชาติเกือบทุกคนไม่ได้เตรียมตัวเรียนภาษาไทยก่อนจะเข้ามาทำงานยังประเทศไทย เด็กต่างชาติบางคนไม่ได้เรียนหนังสือ บางคนได้เรียนหนังสือเพียงแค่ชั้นปอหนึ่งปอสองเท่านั้น เมื่อสถานการณ์ผลักดันจึงทำให้เด็ก ๆ สามารถเรียนรู้และใช้ภาษาไทยที่จำเป็นได้ในระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันเพื่อให้ตนเองอยู่รอดปลอดภัยในประเทศไทย การพูดภาษาไทยจึงกลายเป็นเงื่อนไขที่สำคัญอย่างหนึ่ง ภาษาไทยเป็นเกราะป้องกันที่ดีสามารถปกปิดความหมายความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ในเวลาที่จำเป็น

2. การตั้งชื่อสมมุติ

การตั้งชื่อสมมุติให้เด็กกำพร้าเป็นภาษาไทย นอกจากจะทำให้คนซื้อดอกไม้เรียกได้ง่ายขึ้นแล้ว ยังเป็นเกราะป้องกันตำรวจที่จะมาจับกุมตนได้ ทำให้ทำงานได้ต่อไป ซึ่งมีน้อยคนนักที่จะรู้จักชื่อสกุลที่แท้จริงของเด็กกำพร้าได้

ลักษณะความเป็นอื่นที่ปรากฏจากมิติทางสังคม แบ่งเป็นระดับต่างๆ ได้ดังนี้

1. การเฉยเมย เพิกเฉยต่อเหตุการณ์ความรุนแรง เห็นการกระทำความรุนแรงเป็นสิ่งที่ชอบธรรม นิ่งเฉยต่อเหตุการณ์ คนส่วนใหญ่มักเห็นว่าเรื่องที่เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องของตน และเด็กก็ไม่ใช่คนไทย ป่อยครั้งเราจึงเห็นเด็กถูกเอารถเอาเปรียบ ทำร้ายต่อไป ไม่มีใครที่จะช่วยให้พวกเขาพ้นจากทุกข์ทรมานเหล่านั้น

2. การละเลย ไม่ให้ความสำคัญ ไม่ช่วยกันเฝ้าระวัง ดูแล ถูกทอดทิ้ง ตกเป็นเครื่องมือของการแสวงหาผลประโยชน์ ไม่มีการคุ้มครองป้องกันต่อสวัสดิภาพเด็ก เนื่องจากสถานภาพทางกฎหมาย

3. การผลักไส เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว มักปิดความรับผิดชอบต่อความเจ็บปวดที่เด็กๆ ได้รับ และพยายามส่งกลับเด็กไปยังชายแดนโดยเร็วที่สุด ไม่ได้คำนึงถึงการให้ความช่วยเหลือที่ฟื้นฟูร่างกายและจิตใจอีก เพราะเนื่องจากพวกเขาไม่ใช่คนไทย

ความสัมพันธ์ในมิติสังคมดังกล่าว ทำให้เด็กต่างชาติตกอยู่ใน ภาวะความเป็นคนอื่น ได้โดยง่าย การรับผิดชอบร่วมกันของปัญหาไม่ได้ถูกตระหนักถึง กลับกันคนในสังคมถูกกระตุ้นด้วยการบริโภคนิยม มีการขูดรีดแรงงาน แสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง มุ่งมีชีวิตในลักษณะปัจเจกชนลดความใส่ใจในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น

วิเคราะห์กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพ

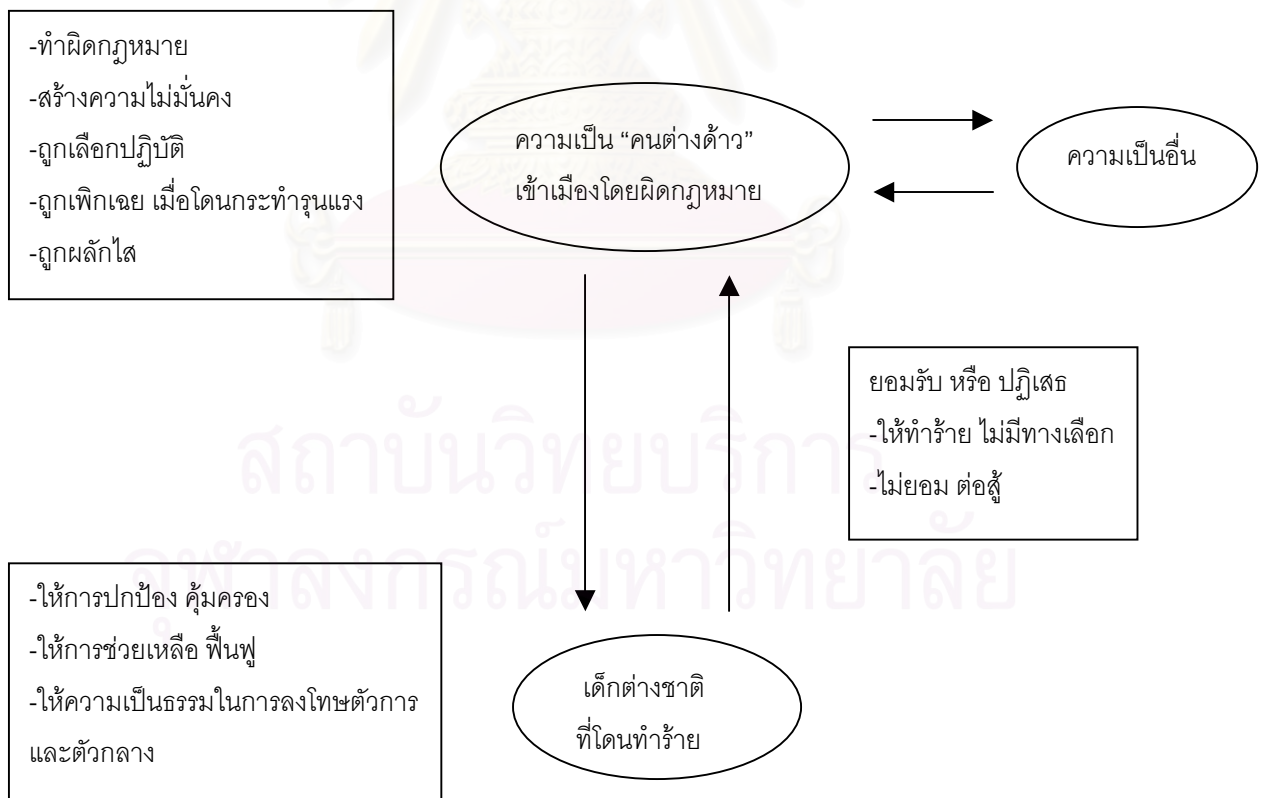
อัตลักษณ์เป็นลักษณะเฉพาะชุดหนึ่งของบุคคลซึ่งแสดงออกต่อบุคคลอื่น เพื่อบ่งชี้ว่า ฉันคือใคร ฉันแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร และฉันคือใครในสายตาคคนอื่น อัตลักษณ์จึงเป็นกลไกที่กำหนดความเป็น เรา และ เขา ซึ่งแบ่งแยกโดยอาศัยความแตกต่าง อัตลักษณ์และความแตกต่างจึงเสมือนคู่สัมพันธ์ที่ทำงานร่วมกันเสมอ(กฤตยา อาชวนิจกุล,2547:24) จากการศึกษา ผลของการสร้างความหมายเกี่ยวกับความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่อยู่ในวาทกรรมจะหยิบยื่นภาพตัวแทน(representative) ของความเป็นคนต่างด้าวออกมาให้อัตลักษณ์(ความเป็นคนต่างด้าว)เรียกร่องและหล่อหลอม(interpellat) ยัดเยียดตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมให้เด็กต่างชาติ และตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมนี้เองจะเป็นสิ่งการันตี ประสบการณ์ “ตัวเรา” ให้เด็กต่างชาติในแง่มุมต่างๆ

การที่เด็กต่างชาติยอมรับและสวมบทบาทความเป็นคนต่างด้าวแล้ว ตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของปัจเจก(เด็กต่างชาติ)จึงถูกสร้างขึ้น อัตลักษณ์จึงเกิดขึ้นภายในวาทกรรมของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เมื่อความเป็นเราเกิดจากพฤติกรรม อันถือว่าเป็นกระบวนการกระทำปฏิกริยาที่เด็กต่างชาติมีต่อวาทกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกภาพกับอัตลักษณ์ ที่ปัจเจกภาพมีการตระหนักรู้และมีประสบการณ์ภายในที่เกิดขึ้นในแต่ละบริบทต่างๆโดยไม่มีอิทธิพลโยงกับแก่นแกน เมื่อปัจเจกภาพ(เด็กต่างชาติ)แสดงพฤติกรรมใดๆออกไปจึงเท่าๆกับได้สร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาใหม่ด้วย อัตลักษณ์จึงหมายรวมถึงลักษณะของเด็กต่างชาติที่แสดงออกมามีด้วย

ในกระบวนการอัตลักษณ์ คุณสมบัติที่สำคัญของความเป็นตัวเราคือ ลักษณะที่เรียกว่า การโยกย้ายตำแหน่งแห่งที่(dislocation) ซึ่งหมายถึงคุณสมบัติของความเป็นเด็กต่างชาติมีลักษณะที่ไม่ตายตัวหยุดนิ่ง มโนทัศน์นี้เน้นความเคลื่อนไหว และชี้ให้เห็นว่า แม้ความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจะเรียกร่องตำแหน่งแห่งที่จากเด็กต่างชาติได้ หรือเด็กต่างชาติอาจกระโดดเข้าสวมรับบทบาทความเป็นคนต่างด้าวในบางช่วงเวลา แต่เด็กต่างชาติและความเป็นคนต่างด้าวก็ไม่อาจซ้อนทับกันได้สนิท และในอีกด้านหนึ่งอัตลักษณ์ของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเกิดจากกระบวนการจำแนกแยกแยะความเป็นคนต่างด้าวว่าคือ ความไม่ใช่คนไทย หรือไม่ได้เกิดในประเทศไทย ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวไม่ได้มีรากฐานอยู่ในตัวมันเอง ความเป็นคนต่างด้าวดำรงอยู่ได้เพราะอิงอาศัยความหมายของ “ความเป็นคนไทย” เกิดในประเทศไทยที่อยู่ในกรอบของกฎหมายไทย มาเปรียบเทียบกับ “ความเป็นอื่น” ที่ถูกปฏิเสธ

จะเห็นได้ว่าการนิยามอัตลักษณ์แฝงเร้นไว้ด้วยความขัดแย้งและความสัมพันธ์เชิงอำนาจของการแบ่งแยกกีดกัน ความว่างกลวงที่ปราศจากความหมายในตัวเองที่ทำให้อัตลักษณ์(ความเป็นคนต่างด้าว) ไม่อาจซ้อนทับสนิทกับปัจเจกภาพ(เด็กต่างชาติ) ที่มันเป็นภาพตัวแทนได้ และทำให้กระบวนการนี้ไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวได้ด้วยเพราะการอิงอาศัยความหมายคู่ตรงข้ามในบริบทต่างๆอาจขัดแย้งกันเอง การไม่อาจหยุดนิ่งตายตัวของอัตลักษณ์จึงหมายถึงกระบวนการที่ปัจเจกต่อรองตั้งคำถามหรือปฏิเสธตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมที่ถูกยึดเหยียดมาให้ การปฏิเสธอาจไม่จำเป็นต้องหมายถึงการต่อต้านตรงๆหรือสร้างอัตลักษณ์ตรงข้ามขึ้นมา บางทีมันเป็นการ "เล่น" กับขีดจำกัดที่ถูกตีกรอบไว้ให้ โดยพลิกสร้างนัยยะของความหมายใหม่ขึ้นมาแทน อัตลักษณ์ความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายต้องถูกเอารััดเอาเปรียบ ทำร้าย การปฏิเสธอัตลักษณ์ดังกล่าวของเด็กต่างชาติอาจแสดงออกโดยการต่อสู้ เพื่อหนีจากอัตลักษณ์ที่ถูกตีกรอบไว้ แล้วสร้างอัตลักษณ์ขึ้นมาแทนใหม่ก็ได้

แผนภาพที่ 5 กระบวนการสร้างอัตลักษณ์และปัจเจกภาพของเด็กต่างชาติ

ใน “ความเป็นอื่น” จากสายตาคนอื่น(เพื่อนไร้พรมแดน ฉบับที่ 6,11)

การสร้างภาพลักษณ์ให้กับคนกลุ่มหนึ่งที่ด้อยอำนาจ ไม่มีปากเสียง ให้กลายเป็นคนอื่นในสายตาของคนส่วนใหญ่ในสังคม การสร้างภาพลักษณ์นี้คือการสร้างความคิด นามธรรม หรือการนำเอาข้อมูลจากสิ่งที่เป็นอยู่ในบางส่วนมาทำให้มีความหมายขึ้นในสังคม ทำให้สังคมรับรู้ภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างนั้นเกิดความหมายกับสังคมอย่างไร แบบใด ซึ่งสจิวต์ ฮอลล์ เรียกว่าเทคนิคการสร้างภาพลักษณ์ต้นแบบ นั่นคือการเลือกดึงเอาคุณสมบัติบางสิ่งบางอย่างของบุคคลที่เด่นชัด มีชีวิตชีวา เข้าใจง่าย เป็นที่รับรู้ทั่วไป และลดทอนอัตลักษณ์บุคคลลงไปเป็นคุณสมบัติไม่กี่อย่าง

การศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า ความหมายจากภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างคือ ภาพลักษณ์ความเป็นคนต่างด้าวเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย มีวิถีลดทอนคือ สร้างคุณสมบัติให้เกินจริงในแบบเหมารวม เป็นบุคคลที่ทำผิดกฎหมายไทยซึ่งจะนำปัญหาเข้าสู่ประเทศไทย สามารถเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติในระยะยาว จะเห็นได้ว่าการสร้างภาพลักษณ์ต่อเด็กต่างชาตินั้นนอกจากอาศัยโครงสร้างของความรู้แล้วยังประกอบด้วยจินตนาการความรู้สึกนึกคิดอีกด้วย โดยเป็นกระบวนการหนึ่งที่น่าไปสู่ “ความเป็นอื่น” ของเด็กต่างชาติให้เกิดขึ้น ซึ่งภาพลักษณ์นั้นแม้จะเกิดขึ้นได้ง่ายแต่ก็ยากสำหรับการเปลี่ยนแปลง เพราะผู้รับจะปฏิเสธข้อมูลใหม่ที่ไม่ตรงกับกรอบความคิดเดิมของเขาโดยข้อมูลใหม่จะถูกตีความไปในทางตรงข้ามได้ง่ายกว่า เด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานยังประเทศไทย หลายครั้งถูกทำให้สังคมประจักษ์ในเรื่องดังกล่าว แต่ไม่ได้ถูกทำให้ประจักษ์ในเรื่องความเป็นธรรม มนุษยธรรมเท่าใดนัก ภาพที่ถูกสร้างนี้ เด็กต่างชาติรับรู้เสมอ ตลอดเวลาตั้งแต่เข้ามาประเทศไทย ผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การได้ยิน ได้ฟังคนอื่นพูดถึง ทำให้เด็กต่างชาติเลือกที่จะทำตัวอย่างไร ระวังตัวเองอย่างไร ในภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นและประทับตราในสังคม เด็กทุกคนต้องคอยหลบตาจ้อง นายจ้างจะบอกให้รับรู้เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย หากไม่ยอมรับภาพลักษณ์นี้จะโดนตำรวจจับ จึงจำต้องหลบซ่อน ซึ่งหลายครั้งนายจ้างก็เป็นคนพาหลบเองด้วย แม้ว่าเด็กต่างชาติรู้ว่าภาพภายนอกตนจะเหมือนคนไทย แต่เด็กกลับจำต้องยอมรับความต่างที่ถูกสร้างขึ้นผ่านการปฏิสัมพันธ์ตลอดเวลา โดยคาดหวังว่าตนจะได้ค่าตอบแทนจากการทำงาน และนอกจากนี้ความคาดหวังจากทางบ้านก็มีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความตึงเครียด ดังเช่น เด็กหญิงคนหนึ่ง แม่ได้สั่งเอาไว้ไม่ให้หนีออกจากงาน เพราะแม่จะตามหาไม่เจอ การหนีออกจากงานของเด็กจึงเป็นการยากสำหรับการตัดสินใจ หากหนีก็เท่ากับไม่ทำตามแม่บอกไว้ด้วย การยอมรับภาพลักษณ์ดังกล่าวได้นำไปสู่ ภาวปฏิบัติที่เด็กต่างชาติจะถูกกระทำจากคนไทย

เด็กทุกคนที่ทำการศึกษากฎทำร้าย เอาจัดเอาเปรียบ ฯลฯ ซึ่งการกระทำที่ทำกับเด็กต่างก็ล้วนถูกส่งผ่าน ผ่านภาพลักษณ์นี้เองเป็นส่วนสำคัญ

สิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชน

ในฐานะที่ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติที่ให้การรับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1992 ซึ่งระบุว่ารัฐพึงให้บริการแก่เด็กทุกคนตามสิทธิขั้นพื้นฐาน ไม่ว่าจะเป็นสมาชิกของกลุ่มเชื้อชาติ ศาสนา ชาติพันธุ์ จึงเป็นพันธกรณีที่ไทยจะต้องทำให้เด็กเหล่านี้ได้รับบริการและการพัฒนาตามสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ ต้องให้ความคุ้มครองในสิทธิของเด็กตามที่อนุสัญญาฉบับนี้ได้บัญญัติรับรองไว้ โดยไม่เลือกปฏิบัติเพียงเพราะความแตกต่างทางเชื้อชาติหรือเหตุผลทางการเมือง สิทธิที่ประเทศไทยต้องให้ความคุ้มครองแก่เด็กทุกคนคือ สิทธิในการดำรงชีวิตให้มีชีวิตรอดตลอดจนมีการพัฒนาของเด็ก และเด็กทุกคนจะต้องได้รับมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับการดำรงชีวิตเพื่อการพัฒนา แต่ปัจจุบันยังพบว่าประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ในมาตรา 22(สิทธิของเด็กผู้อพยพลี้ภัยที่จะได้รับความช่วยเหลือ การปกป้องคุ้มครองด้านมนุษยธรรม) โดยประเทศไทยไม่รับประกันการปกป้องคุ้มครองเด็กต่างชาติจึงทำให้การปกป้องคุ้มครองเด็กทำได้ยากขึ้น เด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานแล้วถูกทำร้ายนับได้ว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส ขาดอำนาจต่อรองทำให้ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกละเมิดสิทธิ นำไปสู่การทำร้ายหลายรูปแบบ โดยหาคนที่ปกป้องดูแลได้ยากยิ่ง และหลายครั้งจะมีผู้กล่าวว่าเด็กไม่ควรได้รับการคุ้มครองเนื่องจากสถานภาพทางกฎหมาย แต่ในสภาพที่แท้จริงการคุ้มครองนั้นจะต้องไม่คำนึงถึงว่าเด็กจะมีสถานะเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายหรือไม่ หากแต่เด็กต่างชาติควรที่จะได้รับความคุ้มครองในฐานะที่พวกเขาเป็นมนุษย์ มนุษย์ที่มีสิทธิในชีวิตเป็นสิทธิมนุษยชนที่รัฐต้องให้ความคุ้มครอง รวมถึงในฐานะที่พวกเขาเป็นเด็กซึ่งตามอนุสัญญามีเจตนารมณ์ให้รัฐทั้งหลายต้องเข้ามาให้ความคุ้มครองช่วยเหลือเป็นพิเศษเพราะด้วยวุฒิภาวะของเด็กมีความไร้เดียงสาอยู่มากและยากที่จะปกป้องสิทธิของตนเองได้ดีเท่าเทียมบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากส่วนที่เป็นอารัมภบทของอนุสัญญาฉบับดังกล่าว

การศึกษาผ่านเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า เด็กต่างชาติทั้งหมด มีลักษณะมิติของการค้าเด็กที่ขัดต่อการรับรองสิทธิเด็ก อันเป็นองค์ประกอบร่วมกัน คือ

- 1.เด็กต่างชาติถูกนำส่งข้ามประเทศ ซึ่งเป็นการลักลอบส่งคนเข้าอีกประเทศหนึ่ง โดยวิธีการละเมิดกฎหมายของประเทศปลายทาง
- 2.เด็กต่างชาติบางคนเดินทางไปด้วยความยินยอมพร้อมใจ หรือด้วยการถูกซื้อ

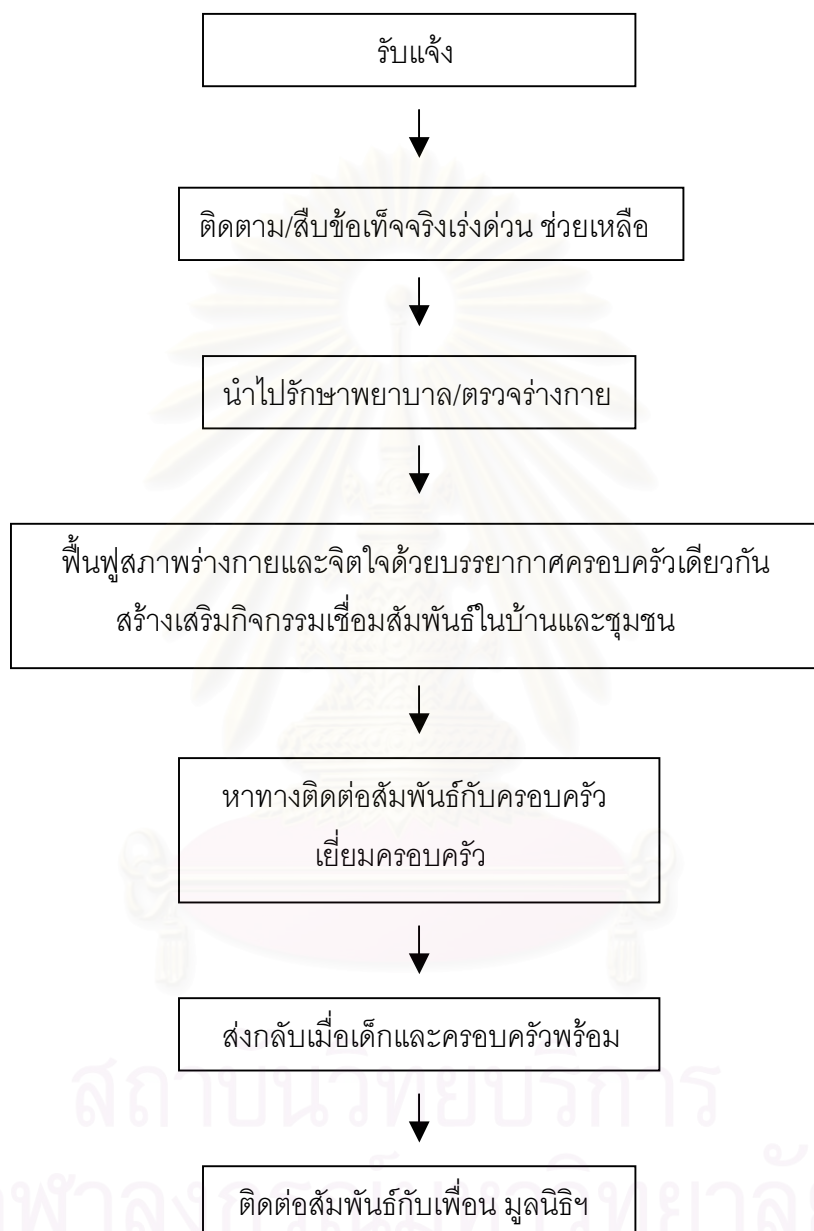
3. เด็กต่างชาติได้รับข้อมูลที่ไม่ครบถ้วน หรือเป็นข้อมูลเท็จ เพื่อหลอกล่อให้เดินทางมา
4. เด็กต่างชาติหลายคน การเดินทางและงานที่ได้ทำ ถูกเอาไปเป็นเงื่อนไขในการไม่จ่ายค่าตอบแทนและหนี้สินที่จะต้องชดใช้
5. เด็กต่างชาติไม่สามารถปฏิเสธที่จะไม่ทำงานในสถานที่ที่ถูกส่งไปทำงานได้ และที่ทำงานมีสภาพที่ไม่ปลอดภัย ต้องเผชิญกับความรุนแรง กักขังบังคับใช้

จากการศึกษาพบว่า เด็กต่างชาติหลายคนเมื่อถูกทำร้ายจากนายจ้างแล้วหนีออกมา ไม่รู้ว่าตนเองจะไปไหน เด็กต่างชาติไม่รู้จักรั้วแม้กระทั่งจุดที่ตนอยู่คือที่ไหน รู้เพียงว่าเป็นประเทศไทยเท่านั้น เด็กไม่รู้ว่าที่ไหนจะทำให้เขาารู้สึกว่าปลอดภัยจากการทำร้ายอีก โดยเด็กบางคนที่ศึกษาเลือกที่จะเดินอยู่ริมถนนบริเวณใกล้เคียงกับที่หนีออกมาเท่านั้น เด็กต่างชาติไม่รู้ว่าตนเองจะไปฝั่งใครที่ไหนได้เพราะไม่รู้จักรั้วใคร อีกทั้งไม่ทราบได้ว่าจะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือจากใคร เด็กเพียงหนีออกมาเพื่อให้รอดพ้นจากความเจ็บปวดเท่านั้น

กระบวนการปรับตัว ฟันฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติ

การปรับตัวภายใต้บริบทความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน บุคคลย่อมมีการแสวงหา มีกลวิธีในการปรับตัว โดยขึ้นอยู่กับเงื่อนไข ปัจจัย บริบท ที่ซับซ้อนระหว่างบุคคลต่างๆในสังคม บริบท ปัจจัยที่จะสามารถปรับตัวได้นั้น อาจเชื่อมโยงกับคนหลายคน หรือรูปแบบความสัมพันธ์ในแบบใดแบบหนึ่ง ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกหรือปฏิเสธที่จะปรับตัว บริบทในแบบที่เลือกอาจสร้างความหมายใหม่ให้เกิดขึ้นได้ เด็กต่างชาติเมื่อพวกเขาถูกทำร้าย อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โดนกักขังความเจ็บปวดที่ได้รับนั้นส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจเกินกำลังกว่าความสามารถของมนุษย์ การแสดงออกในรูปแบบการลุกขึ้นต่อสู้จึงเกิดขึ้น เด็กไม่สามารถอดทนต่อสภาพการณ์ได้จึงเลือกที่จะลุกขึ้นมาต่อต้าน เลือกให้ตนเป็นผู้กระทำ ตัดสินใจที่จะออกจากสภาพแวดล้อมที่ตนเองปฏิเสธกระบวนการปรับตัว ฟันฟูสภาพร่างกายและจิตใจจึงเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้เข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ หลังจากที่ได้มีการช่วยเหลือแล้ว

แผนภาพที่ 6 สรุปลำดับขั้นตอนในการช่วยเหลือเด็กตามแนวทางมูลนิธิคุ้มครองเด็ก

หลังจากที่เด็กได้รับการช่วยเหลือแล้ว การปรับตัว ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องอาศัยระยะเวลาช่วงหนึ่งที่จะทำให้เด็กกลับคืนสู่สภาพปกติ ภายจากอาการเจ็บขริ้ม กล้าที่จะพูดคุยกับคนอื่น ความหวาดระแวงลดลง บริบทของบ้าน(มูลนิธิ)ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก สภาวะแวดล้อมบริเวณบ้าน การปฏิสัมพันธ์ภายในบ้านจะสามารถช่วยฟื้นฟูและทำให้เด็กต่างชาติมีพัฒนาการตามลำดับ ดังนี้

ในระยะแรกของการปรับตัว จากการสังเกตและศึกษาผ่านเรื่องเล่า ชี้ให้เห็นว่า

ในหนึ่งเดือนแรกหลังจากได้รับการช่วยเหลือเด็กต่างชาติมีการฟื้นฟูสภาพร่างกายจากการรักษาพยาบาลแล้วแต่สภาพความบอบช้ำ เช่น บาดแผลฟกช้ำภายนอกและภายในร่างกาย ภาวะการขาดอาหาร เป็นต้น เพื่อบรรเทาความเจ็บปวดเบื้องต้นที่เกิดจากการถูกทำร้าย มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในบ้านให้เอื้อต่อการปรับตัว ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ เด็กต่างชาติเริ่มมีการปรับตัวเข้ากับเพื่อน ปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ของมูลนิธิ ปรับตัวกับการอาศัยอยู่ในลักษณะเครือญาติ ครูเจ้าหน้าที่ในมูลนิธิ เป็นเหมือนผู้ปกครองสามารถพูดคุยปรึกษาหารือได้ทุกอย่าง เมื่อเด็กต่างชาติอาศัยอยู่ในบ้านไม่ปรากฏลักษณะที่แตกต่างจากเด็กคนอื่นๆ ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมายค่อยๆถูกเลื่อนหายไป เด็กรับเอาความหมายของการเป็นลูก เป็นหลานเข้ามาแทนที่ เด็กถือได้ว่าเป็นสมาชิกในบ้านคนหนึ่งที่มีพ่อแม่ พี่น้อง ลุงป้า ฯลฯ

สภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ จากการศึกษาพบว่าสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติรอบตัวเด็กมีส่วนสำคัญอย่างมาก เด็กอาศัยแม่น้ำที่อยู่บริเวณเดียวกับบ้านช่วยในการพัฒนาการทางอารมณ์ มีการเรียนรู้ตั้งแต่ละอุนที่อยูบริเวณใกล้เคียงกับบ้าน(มูลนิธิ) ลดความตึงเครียดจากการโดนทำร้าย สภาวะแวดล้อมไม่ทำให้ความรู้สึกแปลกแยก เด็กสามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจได้รวดเร็วขึ้น

ช่วงระยะเวลาหนึ่งเดือนนี้ พบว่าเด็กเกือบทุกคนมีสภาพร่างกายและจิตใจที่ดีขึ้นมาก กล้าที่จะเล่าปัญหาให้กับครูในมูลนิธิฟังได้ เริ่มที่จะพูดคุย เล่นกับเพื่อน สนุกสนาน มีรอยยิ้มปรากฏให้เห็นจากที่มีอาการงีบขริ่ม

ในระยะที่สอง จากการสังเกตและศึกษาผ่านเรื่องเล่า ชี้ให้เห็นว่า

เดือนที่สองหลังจากได้รับการช่วยเหลือร่างกายได้รับการฟื้นฟู ความเจ็บปวดจากบาดแผลได้รับการเยียวยาให้บรรเทาลง จิตใจได้รับการฟื้นฟู เด็กต่างชาติสามารถปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ของบ้านได้ รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง สามารถปฏิบัติตัวตามตารางเวลาโดยธรรมชาติ ไม่ตายตัว(เวลารับประทานอาหาร เวลาพักผ่อนนอน เล่น นั่งคุย ประชุมหารือ) ซึ่งคล้ายกับการดำเนินชีวิตเมื่ออยู่ที่บ้านเดิมของตนเอง สามารถทำตามใจตนเองได้ภายใต้กฎเกณฑ์ของบ้าน(มูลนิธิ) เด็กต่างชาติมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานบ้านส่วนรวม(ช่วยทำความสะอาด ทำครัว ดูแลต้นไม้) เหมือนว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของบ้านเช่นเดียวกับเด็กคนอื่น

ช่วงระยะตั้งแต่เดือนที่สองเป็นต้นไปหลังจากได้รับการช่วยเหลือ จากการสังเกตและศึกษาผ่านเรื่องเล่า ชี้ให้เห็นว่า ก่อนที่เด็กต่างชาติจะได้รับการช่วยเหลือนั้น การมองเห็นคุณค่าในตนเองแทบไม่เหลืออยู่เลย เด็กถูกลดคุณค่าด้วยการตอกย้ำในความเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมาย มีการดูถูกเหยียดหยามในเชื้อชาติพม่า ลาว กัมพูชา เมื่อเด็กได้รับการช่วยเหลือ บริบท

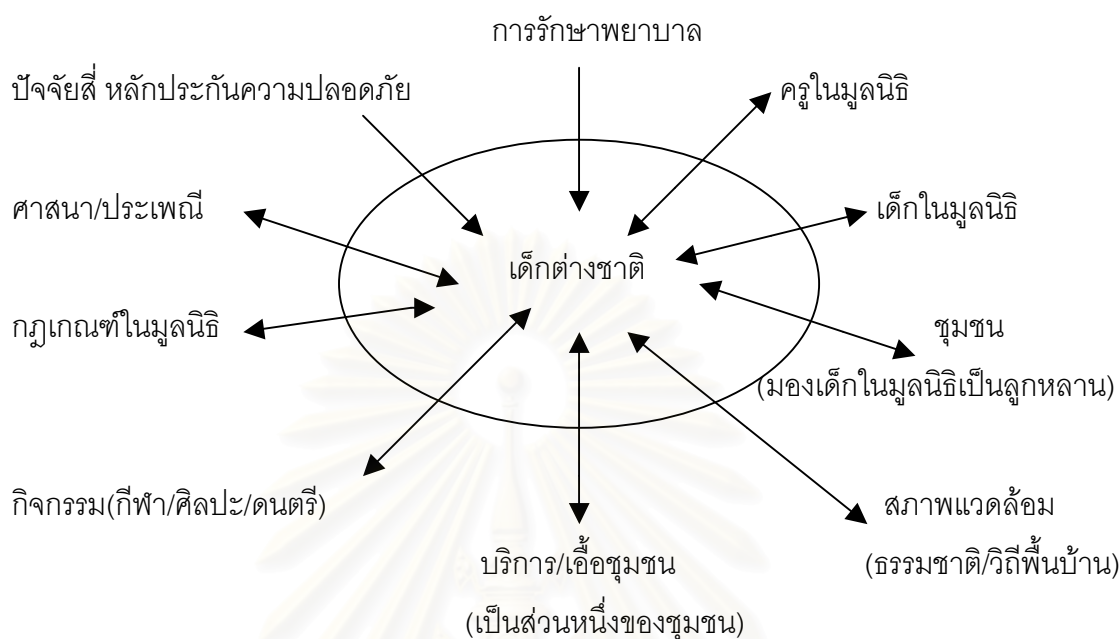
ของสภาวะแวดล้อมและการปฏิสัมพันธ์ได้ถูกเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง สภาวะแวดล้อมและการปฏิสัมพันธ์ในแบบใหม่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ร่วม เด็กต่างชาติสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเองได้มากขึ้น การได้รับการศึกษาจากครู เช่น การเรียนรู้ภาษาไทยช่วยให้เด็กอยากอ่านหนังสือและหาความรู้เพิ่มเติม เด็กต่างชาติได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ มีการเล่นกีฬา(เทนนิส,บาสเก็ตบอล,ขี่จักรยาน,ว่ายน้ำ) ตามความชอบ ความถนัดของเด็กแต่ละคนร่วมกับเพื่อนคนอื่นๆ ทั้งเด็กในมูลนิธิและเด็กในชุมชนใกล้เคียงทุกวันช่วงเย็น มีการเล่นเกมเบ็ดเตล็ดกับกลุ่มเพื่อน(กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์) โดยกิจกรรมที่เน้นมีลักษณะให้เกิดนิสัยและทำร่วมกันไม่ใช่การมุ่งเพื่อประกวดหรือแข่งขัน ไม่สร้างความรู้สึกรังเกียจที่จะนำไปสู่ความแตกต่างให้เกิดขึ้น เด็กไม่รู้สึกรังเกียจแตกต่างกับกิจกรรมที่ตนเองทำ

หลังจากที่เด็กต่างชาติได้รับการช่วยเหลือเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว การปรับตัว ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจได้ส่งผลชัดเจนขึ้นตามลำดับ เมื่อเด็กต่างชาติได้ปรับตัวเข้ากับกฎเกณฑ์ เพื่อนในมูลนิธิ ครู เจ้าหน้าที่ คนในชุมชนที่เข้ามาเยี่ยมเยียนเป็นประจำ รวมทั้งพระภิกษุในชุมชน เด็กต่างชาติรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของบ้าน(มูลนิธิ) เด็กได้มีส่วนร่วมในการบริการชุมชนโดยอาศัยบริบทของบ้าน สนามกีฬา ลานจักรยาน ทำน้ำ ฯลฯ โดยเด็กทุกคนมีหน้าที่ของตนเองที่ได้จัดแบ่งและสับเปลี่ยนกับเพื่อนๆในมูลนิธิ การมีส่วนร่วมในการบริการชุมชนนี้ส่งผลทำให้เด็กได้รับความรู้สึกว่าเป็นเพื่อน เป็นพี่น้อง เป็นลูกหลานของคนในชุมชนด้วย เด็กไม่ได้มองว่าตัวเองนั้นเป็นคนอื่นและไม่ได้อึดอัดมองว่าคนอื่นในชุมชน การมาเยี่ยมเยียนหรือเลี้ยงอาหารของคนในชุมชนจึงคล้ายกับการมาเยี่ยมลูกหลาน เด็กจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนด้วย

เด็กต่างชาติเมื่อได้รับการพัฒนาทางร่างกายและจิตใจตามลำดับแล้ว เด็กบางคนมีการสื่อสารกับทางบ้าน ได้กลับไปเยี่ยมเยียนบ้านหรือส่งจดหมายถ้าสามารถติดตามที่อยู่ของเด็กได้อย่างแน่ชัดแล้ว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 7 แสดงบริบททางสังคมหลังได้รับการช่วยเหลือ

จากการศึกษาพบว่า การปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นของเด็กต่างชาติ หลังจากได้รับการช่วยเหลือแล้วล้วนประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพจิตใจภายในตัวเด็กเอง โดยจำแนกสรุปได้หลายมิติดังนี้

1. มิติทางด้านความสัมพันธ์ในแบบเครือญาติและชุมชน

เด็กต่างชาติมีความสัมพันธ์แบบใหม่ในลักษณะเครือญาติ มีพ่อแม่ พี่น้อง ที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันภายในบ้าน(มูลนิธิ) เป็นความสัมพันธ์ชั้นที่ลูกหลาน และชั้นที่พี่น้อง มีการพบปะเยี่ยมเยียนจากคนในชุมชนใกล้เคียงและคนภายนอก สร้างความรู้สึกมั่นคง อบอุ่น(Feeling of Security) เป็นความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และที่สำคัญคือ มีความสบายใจต่อคนทั่วไป มีกฎเกณฑ์ประเพณีปฏิบัติในระนาบเดียวกันกับเด็กคนอื่นๆในบ้าน สามารถแสดงปฏิกิริยาออกมาได้ด้วยตนเอง หรือมีอิสระ มีเสรีภาพในการแสดงออก(Freedom of Action) ต่อสถานการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน

2. มิติทางด้านหน้าที่การงานและการปฏิสัมพันธ์กับคนไทย

เด็กต่างชาติมีหน้าที่การงาน มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลบ้าน(มูลนิธิ) เหมือนกับเด็กทุกคนที่อยู่ด้วยกัน ช่วยดูแลเด็กเล็กในบ้าน สร้างความรู้สึกว่าตนเองมีค่า(Self esteem) เป็นความรู้สึกที่ดีต่อ

ตนเอง เชื่อมมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น มีความหวังมากขึ้น การดำเนินตัวเอง โทษตัวเองจะลดลง และได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้าง สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ

3. มิติทางด้านการศึกษา

เด็กต่างชาติแม้จะไม่ได้รับการศึกษาจากโรงเรียนแต่ก็ได้รับการศึกษาจากครูในมูลนิธิโดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ทางด้านอารมณ์ พัฒนาความสามารถทางร่างกายและจิตใจของเด็ก สร้างทักษะโดยใช้ศิลปะ ดนตรี กีฬา ช่วยในการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ตนเอง เรียนรู้ระเบียบวินัยที่เด็กจะมีต่อตนเองและต่อส่วนรวม

4. มิติทางด้านสุขภาพอนามัย

เด็กต่างชาติทุกคนล้วนถูกทำร้ายทางร่างกายและจิตใจมาในสภาพบอบช้ำ การรักษาฟื้นฟูสภาพร่างกายให้หายเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดจากบาดแผลจึงเกิดขึ้นเป็นอันดับแรกหลังจากที่เด็กได้รับการช่วยเหลือ เมื่อได้รับการรักษาบาดแผลแล้วการดูแลสภาพจิตใจที่เกิดจากการถูกทำร้าย เช่น ความกลัว ความหวาดระแวง การไม่เห็นคุณค่าในตนเอง จึงค่อยๆได้รับการฟื้นฟูขึ้นตามลำดับโดยอาศัยอิทธิพลของสภาวะแวดล้อมเป็นสำคัญ ทั้งสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาวะแวดล้อมทางสังคม สภาวะแวดล้อมทางวัฒนธรรม และสภาวะแวดล้อมความเป็นตน

5. มิติทางด้านวัฒนธรรม

เด็กต่างชาติรับวัฒนธรรมมาปรับใช้เพื่อการอยู่ร่วมกัน เด็กรู้สึกคล้อยตามชุมชน เปรียบเหมือนเป็นลูกหลานคนในชุมชน เรียนรู้วัฒนธรรมในชุมชนที่มีลักษณะของความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เข้าร่วมกิจกรรมงานวันสำคัญทางประเพณี มีการไปวัดทำกิจกรรมทางศาสนาเหมือนเด็กทุกคนในบ้าน

จากการศึกษาพบว่า หลังจากได้รับการช่วยเหลือเด็กต่างชาติปราศจากความตึงเครียดและความรู้สึกที่เกินขีด(Absence of Tension and Hypersensitivity) ไม่ตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่มีลักษณะกดดัน ตึงเครียด จากการบังคับขู่เข็ญ ทำร้าย เด็กต่างชาติสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนเองได้ ความต้องการในด้านความปลอดภัย ปราศจากการใช้กำลังรุนแรงจากบุคคลอื่น หรือจากส่วนรวม, ความต้องการในด้านสวัสดิภาพของชีวิต อาหาร น้ำ เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย การป้องกันรักษาโรค, ความต้องการในด้านเอกลักษณ์ การได้เป็นผู้สร้างสรรค์งานศิลปะ ดนตรี การได้แสดงความสามารถในกิจกรรมต่างๆ , ความต้องการในด้านเสรีภาพ การพูด การเลือกในสิ่งที่ตนพอใจ ความเครียดลดลง อารมณ์ผ่อนคลาย มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมคล้ายกับตัวตนเดิม เด็กตัดสินใจเลือกรับการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ตนคิดว่าเหมาะสมกับตนเองที่สุด ช่วง

การปรับตัวนี้มีส่วนสัมพันธ์อย่างยิ่งกับสภาวะทางจิตใจ สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เด็กได้รับไม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นคนอื่นหรือแปลกแยกสามารถทำให้เด็กต่างชาติดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างปกติ

ทุนทางสังคมพลวัตที่สร้างสรรค์ขึ้นในบริบทความไม่มั่นคงของมนุษย์

แม้ว่าทุนทางสังคมจะมีลักษณะเป็นนามธรรมสูงเมื่อกกล่าวถึง แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าทุนทางสังคมไม่ได้มีอยู่จริง ทุนทางสังคมเป็นศัพท์ที่คนส่วนใหญ่อาจไม่ทราบว่าเป็นอะไร หากแต่รู้จักในรูปแบบการกระทำมากกว่า โดยสามารถพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน เช่น การมีเจตจำนงที่ดี (good will) ความร่วมมือกัน(fellowship) ความเห็นอกเห็นใจ(sympathy) และการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคม(social intercourse)ระหว่างบุคคลหรือครอบครัวทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้น อานนท์ กาญจนพันธ์(2541) มองทุนทางสังคมว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบันทั้งในด้านการสงเคราะห์ การเพิ่มโอกาส การพิทักษ์สิทธิ ซึ่งน่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

ทุนทางสังคมจึงไม่ใช่แนวคิดใหม่แต่อย่างใดแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ, การเอื้อประโยชน์ต่อกัน, เครือข่าย ต่างก็ถูกนำมาวิเคราะห์ในวิชาสังคมวิทยาด้วยเช่นกัน จากการศึกษารายละเอียดชี้ให้เห็นว่า มีการใช้ทุนทางสังคมเข้ามาสัมพันธ์กับเด็กในหลายช่วงทั้งในส่วนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ดีงาม แต่ในขณะเดียวกันหากพิจารณาจะเห็นว่าบางครั้งทุนทางสังคมก็ถูกนำมาใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ต่อตัวเองด้วยเช่นกัน หากทุนทางสังคมเป็นการติดต่อสัมพันธ์กันในสังคมนระหว่างบุคคลหรือครอบครัวทำให้เกิดหน่วยทางสังคมขึ้น จะเห็นได้ว่าก่อนหน้าที่เด็กจะได้รับการช่วยเหลือ นายจ้างมีการนำเอาทุนทางสังคมมาใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์กับเด็ก ซึ่งในหลายๆครั้ง ทุนทางสังคมถูกนำไปใช้ในทางตรงกันข้ามกับความดีงาม เอาความเป็นเครือญาติที่น่าจะให้ผลในแง่บวกมากกว่า มาเอารัดเอาเปรียบเด็ก เพราะเชื่อว่าทุนทางสังคมในความสัมพันธ์ในแบบเครือญาติจะสามารถหาประโยชน์ให้กับตนได้ เช่น เด็กกำพูชาที่ถูกบังคับให้ขายดอกไม้ คนที่แสวงหาผลประโยชน์กับเด็กให้เด็กเรียกตนว่าพ่อ สร้างความสัมพันธ์ในแบบทดแทนคุณ แต่ไม่ได้ให้ความรักความเมตตากลับใช้ความรัก ความกตัญญูของเด็ก สร้างเครือข่ายความสัมพันธ์เพื่อให้เด็กตอบแทนประโยชน์ให้แก่ตนเอง

ในช่วงของการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย มีการอาศัยทุนทางสังคมในแบบที่ก่อให้เกิดประโยชน์มาใช้เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการเอื้อไม่ตรี ระหว่างการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันที่ผูกไว้ด้วยรากฐานความเป็นมนุษย์ที่ไม่ได้มุ่งเป้าเพียงเพื่อผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจที่มุ่งประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น ภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีที่เน้นการแข่งขันทางเศรษฐกิจจนคุณค่าความเป็นมนุษย์ถูกลดทอนลงนั้นไม่ได้หมายความว่ามนุษย์ธรรมจะหายไป ระบบทุนนิยมเสรีนี้ทั้งหมด ทุนทางสังคมได้ถูกนำมาใช้ให้อยู่ภายใต้เงื้อมมือที่คนไม่น่าทำกับคนกัน

เองในรูปแบบที่โหดร้ายเกินความเป็นมนุษย์ จากการศึกษาผ่านเรื่องเล่าปรากฏให้เห็นว่า สังคมยังคงมีทุนทางสังคมในแหล่งช่วยเหลือ ดังเช่น เด็กบางคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้จึงออกมาขอความช่วยเหลือ เมื่อพลเมืองดีเห็นร่องรอยบาดแผลและได้สอบถามเบื้องต้นแล้วไม่ได้นิ่งเฉย แต่ช่วยพาเด็กไปยังแหล่งช่วยเหลือ อาทิ เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเพื่อขอความช่วยเหลือให้เด็กได้ปรับตัว ปรับปรุงสภาพร่างกายและจิตใจต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นการร่วมมือของปัจเจกที่อาจนำไปสู่พลังในการแก้ไขปัญหาสังคมได้ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้การตัดสินใจและการปรับสภาพร่างกายและจิตใจที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบันของเด็กต่างชาติที่ต้องเผชิญภาวะวิกฤตนั้น หลายครั้งได้มีการสนับสนุนทางสังคม(social support) บริบทของบ้าน(มูลนิธิ) และชุมชนใกล้เคียงที่ทำให้เด็กรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่จะได้รับการยอมรับและเป็นที่ยอมรับ รู้สึกมีคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในรูปแบบที่จะทำให้เด็กรับรู้ในการช่วยเหลือและการตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง เมื่อดอกไม้หายไปไหนทะเลทูน : การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการสร้างความเป็นอื่นให้กับเด็กต่างชาติว่ามีกระบวนการอย่างไร นำไปสู่สิ่งใดบ้าง รวมถึงกระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายว่าดำเนินไปอย่างไร เด็กที่ประสบปัญหาได้รับวิธีปฏิบัติอย่างไรที่ทำให้กลับคืนสู่ภาวะปกติสามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้

ความเด่นชัดและความแตกต่างในการศึกษาครั้งนี้อยู่ที่การนำเส้นทางชีวิตของเด็กต่างชาติตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์ทางสังคมเมื่ออยู่ที่ประเทศเดิมของตน(พม่า ลาว กัมพูชา) ช่วงการทำงาน การโดนทำร้าย จบจนถึงปัจจุบันที่เด็กต่างชาติได้รับการช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจอยู่ที่มูลนิธิคุ้มครองเด็ก ซึ่งเรื่องราวจะเผยให้เห็นการสร้างตัวตนของเด็กต่างชาติ ที่ประกอบขึ้นจากคนในสังคม การรับเอาความหมาย และความเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติอย่างไรบ้าง ที่สำคัญการลบความหมายความเป็นคนต่างด้าวผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจะช่วยให้เด็กต่างชาติสามารถดำเนินชีวิต ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจได้อย่างไร การศึกษาครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ.2547 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ.2547

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาจากเรื่องเล่าชี้ให้เห็นว่า ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมาย เกิดขึ้นเมื่อเด็กต่างชาติเดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทย ความหมายถูกสร้างขึ้นจากตัวบทที่เป็นบรรทัดฐาน แบบแผน มีการปฏิบัติกรภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์ ระเบียบ กฎหมาย มีภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมในการผลิตซ้ำ เผยแพร่ และการใช้ตัวบทจากคุณลักษณะในเรื่องแรงงานต่างด้าว การทำผิดกฎหมายไทย การไม่ใช่คนไทย และมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่รับเอาความหมายเข้ามาเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ซึ่งทั้งหมดได้สร้างความเป็นอื่นให้กับเด็กต่างชาติ สุดท้ายกระบวนการปรับตัว พื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจต้องดำเนินไปพร้อมกับวิธีปฏิบัติในรูปแบบที่ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ร่วมเพื่อให้ความเป็นอื่นที่เกิดขึ้นลดลงได้ ดังต่อไปนี้

ประการแรก คุณสมบัติในเรื่องแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงานยังประเทศไทย ถูกกำหนดถูกสร้างขึ้นด้วยคุณลักษณะที่ไม่ได้เกิดในประเทศไทย ไม่ใช่คนไทย ความเป็นคนต่างด้าวบ่งชี้ให้เห็นถึงการปฏิบัติที่นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันของมนุษย์

การศึกษาครั้งนี้พบว่า ความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติได้เกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติบริบททางสังคมของเด็กต่างชาติสัมพันธ์กับโครงสร้างทางสังคมที่มีเศรษฐกิจโลกเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนพฤติกรรมของสังคมภายใต้โลกทุนนิยมเสรีซึ่งภาวะดังกล่าวส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายไหลเวียนของสิ่งต่างๆอย่างเป็นวงจร ตั้งแต่วัตถุ สิ่งของ เงินตรา ข่าวสารข้อมูล ตลอดจนวิถีชีวิตปัจเจกบุคคล อุดมการณ์ ความคิด ฯลฯ สำหรับประเทศไทยกระบวนการพัฒนาประเทศนับตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาประเทศอย่างเป็นทางการประกอบขึ้นกับกระแสโลกาภิวัตน์ในช่วงหลัง ได้ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทางสังคมที่นำไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อคนไทยทุกระดับ ขณะเดียวกันก็ทำให้ช่องว่างของการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างไทยกับเพื่อนบ้านขยายตัวมากขึ้นด้วย การดิ้นรนหาเลี้ยงชีพเพื่อหลีกเลี่ยงความยากจนได้เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ในกลุ่มคนประเทศเดียวกัน กลุ่มคนต่างชาติจึงถูกกระแสภาวะเศรษฐกิจดึงดูดให้เกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามา ประชาชนจากประเทศข้างเคียงที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทยต่างก็ทยอยโยกย้ายถิ่น จนกระทั่งเกิดปรากฏการณ์การลักลอบเข้าเมืองด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น ปัจจุบันจำนวนเด็กเล็กที่เดินทางเข้ามายังประเทศไทยต่างก็มีจำนวนที่เพิ่มมากขึ้นตามมาอีกด้วย ทั้งในส่วนของกรมศุลกากรที่จะเข้ามาทำงาน หรือถูกบังคับขายมาก็ตาม และด้วยการเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายจึงทำให้เด็กต่างชาติง่ายต่อการถูกใช้ประโยชน์จากผู้อื่น

แนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมกับกระบวนการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์นั้น สามารถอธิบายสาเหตุของปัญหาการทำร้าย เอารัดเอาเปรียบเด็กต่างชาติได้ในมิติของเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลัก กล่าวคือ ในระยะเวลาสองทศวรรษที่ประเทศไทยใช้นโยบายการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาไปสู่ระบบการค้าเสรี เป็นผลให้ประเทศไทยผนวกรวมเข้ากับเศรษฐกิจโลก แผนการพัฒนาประเทศที่ส่งผลให้เศรษฐกิจมีอัตราการขยายตัวสูงขึ้น การแสวงหาผลประโยชน์จากลูกจ้างเพื่อลดต้นทุนภายใต้ระบบของการแข่งขันจึงเกิดขึ้น ผู้ประกอบมีความต้องการแรงงานต่างชาติมากขึ้น มีการใช้แรงงานในรูปแบบที่ต้องการแสวงหาผลประโยชน์หรือกำไรให้กับตัวเองมากที่สุด แม้ว่าผลประโยชน์เหล่านั้นจะได้จากการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ มองเห็นเด็กเล็กเป็นวัตถุก็ตามที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวเป็นผลพวงของการพัฒนาภายใต้การมุ่งเน้นนโยบายทางเศรษฐกิจโดยเชื่อมโยงสัมพันธ์กับเศรษฐกิจของโลก ถึงแม้ว่าช่วงระยะหลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง

ชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 จะมุ่งเน้นการพัฒนาคนและให้ความสำคัญกับเด็กมากขึ้น แต่ผลในทางปฏิบัติยังคงประสบปัญหาอยู่ตราบกระทั่งปัจจุบัน ผลจากการศึกษาพบว่า เด็กต่างชาติทั้ง 7 คนถูกทำร้ายจากการมุ่งเอาวัดเอาเปรียบของนายจ้าง เพื่อผลประโยชน์ของตนเป็นหลักทั้งสิ้น

ภาวะความแตกต่างของผู้คนที่เกิดขึ้นท่ามกลางการเคลื่อนย้ายไหลเวียนของสิ่งต่างๆ ในสังคมโลก ล้วนผลักดันให้เกิดการเดินทางแสวงหาของผู้คนอยู่เสมอ ความแตกต่างทั้งสภาพเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ความแตกต่างทั้งชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม จึงส่งผลให้บุคคลในสังคมส่วนหนึ่งกลายเป็นคนอื่นภายใต้คนส่วนใหญ่ในสังคมพร้อมๆ กับการเดินทางเพื่อการหาเลี้ยงชีพ ประกอบกับเมื่อไม่มีการยอมรับในความแตกต่างและไม่ได้สร้างความชอบธรรมให้เป็นตัวนำในการอยู่ร่วมกันจึงเป็นการง่ายที่จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมา คนจำนวนหนึ่งในสังคมยังคงในถูกทำให้เป็นคนอื่นอยู่เสมอ แนวคิดเรื่องความเป็นอื่น ยังได้สะท้อนผ่านการปฏิบัติต่อแรงงานเด็กต่างชาติในฐานะที่ด้อยกว่า เด็กต่างชาติถูกเอาเปรียบด้วยสถานะที่ถูกเปรียบเทียบกับ การยึดเยียดวาทกรรมที่เกี่ยวกับความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายมีกระบวนการสร้างความหมาย ความรู้ ความจริง ที่กระทำผ่านสถาบันภายใต้ข้อกำหนด กฎหมาย การจัดระเบียบทางสังคม จนกระทั่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กต่างชาติสร้างความเป็นอื่นให้กับเด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานยังประเทศไทย ความเป็นอื่นมีกระบวนการที่เกิดขึ้นและดำรงอยู่เช่นเดียวกับกระบวนการต่างๆ ทางสังคม กลุ่มเด็กต่างชาติที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยเป็นชนกลุ่มหนึ่งที่ถูกมองแบบเป็นอื่นเรื่อยมา ความคิดดังกล่าวยังคงดำรงอยู่และผลิตซ้ำในสังคมไทยตลอดมา หากพิจารณาจะพบว่ากระบวนการที่เกิดขึ้นทุกเรื่องราวล้วนถูกกำหนดและถูกสร้างขึ้นมาด้วยมนุษย์ทั้งสิ้น ภายใต้กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติของผู้ที่มีอำนาจมากกว่าที่สามารถช่วงชิง กำกับ ควบคุม ผู้ที่ด้อยกว่าให้ตกอยู่ภายใต้กรอบของกฎเกณฑ์ กติกา ผนวกรวมเข้ากับวิถีปฏิบัติของคนในสังคม ซึ่งบางครั้งรุนแรงถึงการทำร้าย เอาวัดเอาเปรียบ แม้จากสื่อจะสังเกตเห็นได้ว่าการทำร้าย เอาวัดเอาเปรียบเด็กต่างชาติมีจำนวนลดน้อยลงก็ตาม แต่นั่นอาจไม่ใช่การทำร้ายเอาวัดเอาเปรียบเด็กลดจำนวนลงแต่ภาพที่ปรากฏออกมาแล้วไม่ได้เลือนหายไปมีจำนวนน้อยลงมาก วาทกรรมดังกล่าวยังไปตอกย้ำที่จะยึดเยียดการละเลยเพิกเฉยต่อความรุนแรงที่เด็กต่างชาติได้รับให้กับคนในสังคมอีกด้วย อีกทั้งคนส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายจะเป็นผู้ที่ก่อความเสียหาย เดือดร้อน สร้างความไม่มั่นคงให้กับสังคมในระยะยาวได้ ดังนั้นการดำเนินการจับกุม ควบคุม ผลักดันออกนอกประเทศ ทั้งที่เด็กยังไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกทำร้ายจากคนไทยจึงเกิดการปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวได้สร้างทัศนคติให้เด็กต่างชาติเป็นผู้ร้ายมากกว่าการคำนึงถึงในแง่ของหลักมนุษยธรรม

วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย ทำให้เด็กต่างชาติจำนวนหนึ่งมีความแตกต่างจากบุคคลทั่วไปตามที่สังคมได้กำหนดขึ้น ความเป็นคนต่างด้าวที่มักถูกนำมาเทียบเคียงกับคนไทยทำให้เด็กต่างชาติถูกเอารัดเอาเปรียบ ทำร้าย สิทธิเด็กถูกละเมิดเนื่องจากสถานภาพความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายได้ก่อให้เกิดการปฏิบัติต่อเด็กในรูปแบบที่เหลื่อมล้ำ การที่คนส่วนใหญ่ในสังคมมองเด็กว่าไม่ใช่คนไทย ทำผิดกฎหมายไทย ทำให้เด็กต่างชาติไม่ได้รับสิทธิที่จะต้องได้รับการดูแลให้เท่าเทียมกับเด็กคนอื่น ๆ ในสังคม

ประการที่สอง การรับรู้ และการสนองตอบต่อการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจากความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายของเด็กต่างชาติ ยิ่งทำให้เด็กมองตัวเองว่าเป็นคนอื่น เป็นคนส่วนน้อยในสังคมที่จำต้องยอมรับต่อสถานภาพที่ตนเองได้รับเมื่อเข้ามาประเทศไทย

ทฤษฎีการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์สะท้อนให้เห็นว่า การปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ได้มีบทบาทตลอดช่วงระยะเวลาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต เด็กต่างชาติจะต้องคงความหมายความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายไว้เพื่อให้ตนเองสามารถทำงานในประเทศไทยได้เป็นเงื่อนโซ่ไปสู่การทำร้าย เอารัดเอาเปรียบของนายจ้างได้ การปฏิบัติของนายจ้างทำให้เด็กต่างชาติพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองโดยก่อให้เกิดความรู้สึกหดหู่ใจ ถูกดูถูกตนเอง และความเป็นชนชาติของตนเอง โดยการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ทำให้เด็กมองเห็นตัวเองได้จาก 3 ส่วน คือ

1. เด็กต่างชาติจินตนาการเกี่ยวกับตัวเองที่ปรากฏในสายตาคนอื่นได้ว่าเป็นแรงงานต่างด้าว เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย
 2. เด็กต่างชาติจินตนาการว่าบุคคลอื่นเขาต้องตัดสินเกี่ยวกับตัวเราที่ปรากฏในสายตาเขาว่าไม่ใช่คนไทย ไม่ได้เกิดในประเทศไทย มีความแตกต่างจากคนไทย ไม่ได้อยู่ในฐานะที่จะเรียกร้องสิทธิอะไรได้ เป็นเด็กที่มาจากประเทศที่คนไทยดูแคลน
 3. เด็กต่างชาติจะพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเอง เช่น ความภาคภูมิใจ ความหดหู่ใจ อันเป็นผลมาจากการจินตนาการที่มีต่อการตัดสินหรือการลงความเห็นของคนอื่น ๆ
- ประการที่สาม เรื่องปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เด็กต่างชาติมีปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมในสถานที่สำคัญ 3 แห่ง ตามการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. ช่วงระยะก่อนที่เด็กต่างชาติจะเดินทางมายังประเทศไทย พบว่า เด็กต่างชาติหลายคนอยู่กับครอบครัวที่มีขนาดใหญ่มีสมาชิกในครอบครัวจำนวนมาก แต่จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่มีมากต่างก็มีภาวะความแตกแยกภายในครอบครัวปรากฏอยู่ความสัมพันธ์ที่แตกแยกส่งผลให้ความผูกพันภายในครอบครัวลดลง เด็กบางคนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ประกอบกับการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพของคนในครอบครัวทำให้เด็กถูกลดความสำคัญลง การเรียนรู้การทำงานและการเผชิญความ

ยากลำบากตั้งแต่เล็กของเด็กต่างชาติจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา วิธีชีวิตการหาเลี้ยงชีพจึงผูกสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับบ้าน ความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจากคนในหมู่บ้านมีปรากฏให้เห็นอยู่ทั่วไป เด็กต่างชาติไม่ได้รู้สึกกังวลหรือหวาดกลัวต่อตัวตนของตนเอง ไม่ได้คิดว่าตนเองแตกต่างจากคนในหมู่บ้านมากนัก มีเพียงความแตกต่างทางเศรษฐกิจบ้างที่เด็กบางคนกังวลเนื่องจากการดูถูกของเพื่อนบ้านบางคน ความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนที่โรงเรียนก็ไม่ได้แตกต่างจากเด็กคนอื่น มีการทำกิจกรรมร่วมกันกับเด็กคนอื่น ๆ อย่างปกติ

2. ช่วงระยะเวลาการเข้ามาทำงานในประเทศไทย พบว่า เด็กต่างชาติทุกคนต่างก็ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นกับตนเอง แม้ว่าจะเคยได้ยินการบอกเล่า กล่าวขานมาจากคนในหมู่บ้านมาบ้างแล้วก็ตาม สถานะของเด็กต่างชาติของเด็กต่างชาติถูกเปลี่ยนในทันทีเมื่อเดินทางเข้ามาสู่ประเทศไทย ความเป็นคนต่างด้าว การเข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายและการทำงานโดยไม่ได้รับอนุญาตสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนและได้นำไปสู่การกระทำ ซึ่งสถานะที่ถูกเปลี่ยนได้เป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้เด็กต่างชาติถูกละเมิดสิทธิเด็กด้วยการให้ทำงานหนัก บังคับคู่ค้า ทำร้ายทารุณให้ได้รับความเจ็บปวด การปฏิสัมพันธ์กับนายจ้างตั้งอยู่บนพื้นฐานของความแตกต่างที่มาจากเชื้อชาติทำให้เกิดอคติ นำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็กในรูปแบบที่โหดร้ายทารุณ เด็กต่างชาติตกอยู่ในฐานะที่จะต้องตอบแทนประโยชน์ให้กับนายจ้าง และนายจ้างเองก็ต้องการตรวจสอบผลประโยชน์จากตัวเด็กให้ได้มากที่สุด การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันนี้นายจ้างไม่ได้คำนึงความเป็นมนุษย์ ความเป็นเด็ก หากแต่ถูกบดบังด้วยวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายมากกว่า

ในระหว่างการทำงานเด็กอาจโดนตำรวจจับได้ตลอดเวลาเป็นเงื่อนไขให้เด็กถูกข่มขู่จากนายจ้างได้อีก การสร้างตัวตนใหม่ตามคำสั่งของนายจ้าง เช่น การตั้งชื่อภาษาไทยเพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างราบรื่นไม่ถูกรบกวน ช่วงระยะเวลาการทำงานนี้เด็กทุกคนล้วนตกอยู่ในห้วงของความเจ็บปวด หวาดกลัว หวาดระแวง อันเนื่องมาจากสถานะของตนที่ถูกเปลี่ยนเมื่อเข้ามาทำงานยังประเทศไทย เด็กต่างชาติหลายคนต้องต่อสู้กับสภาพจิตใจของตนเอง ความคาดหวังของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ฝากฝังไว้ก่อนเดินทางมายังคงย่ำอยู่ในทุกคน การหนีเพื่อหนีตนรอดพ้นจากสภาพการณ์ที่โหดร้ายได้นั้นจึงเท่ากับว่าเด็กต่างชาติจะต้องต่อสู้กับตนเองอย่างมากด้วย

โดยแนวคิดเรื่องสิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชน สะท้อนในอนุสัญญาหลายฉบับที่ประเทศไทยลงนามผูกพัน ที่มุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดของเด็ก การถูกเลือกปฏิบัติ ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกทำร้ายเพียงเพราะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ หรือการเข้ามายังประเทศไทยโดยผิดกฎหมาย จึงแสดงถึงความไม่เสมอภาค และเป็นการละเมิดสิทธิเด็กอีกด้วย

3. ช่วงระยะหลังจากการได้รับการช่วยเหลือ พบว่า กระบวนการในการช่วยเหลือ ปรับตัวฟื้นฟูนี้ เด็กต่างชาติมีความยินดีและเต็มใจที่จะเข้ามาฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ แม้ว่าการหางานทำเพื่อให้ค่าตอบแทนจะเป็นเหตุผลหลักในการเดินทางมา แต่เมื่อเด็กต่างชาติต้องเผชิญกับสภาพปัญหาที่ตนประสบแล้วต่างก็ไม่ได้เห็นความสำคัญของรายได้มากนัก เด็กต่างชาติมีความสัมพันธ์ในรูปแบบใหม่ คือ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ซึ่งเกิดขึ้นจากการอยู่ร่วมกันภายในมูลนิธิ มีความสัมพันธ์ฉันท์ลูกหลาน และฉันท์พี่น้อง มีการพบปะเยี่ยมเยียนจากคนในชุมชนใกล้เคียงและคนภายนอก สร้างความอบอุ่นมั่นคง เด็กต่างชาติลดความหวาดกลัว หวาดระแวงคนไทย กล้าที่จะพูดคุยกับคนไทยโดยไม่รู้สึกรังเกียจถึงสถานะที่ถูกเปลี่ยนเมื่อเข้าประเทศไทยมา

ประการสุดท้าย วิธีปฏิบัติที่ช่วยลดความเป็นอื่น แม้ว่ากระบวนการสร้างความเป็นอื่นจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้อยู่ตลอดเวลา ซึ่งบางครั้งเมื่อเกิดขึ้นแล้วอาจจะฝังแน่นอยู่ในตัวบทต่างๆ แต่อย่างไรก็ดีจากการศึกษาพบว่า ความเป็นอื่นที่เกิดขึ้นสามารถลดทอนลงได้จากวิธีปฏิบัติผ่านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อเด็กต่างชาติได้รับการช่วยเหลือแล้ว การรักษาพยาบาลจากบาดแผลภายนอกและภายในจึงเกิดขึ้นเป็นอันดับแรก และเมื่อความเจ็บปวดจากบาดแผลบรรเทาลง การปรับตัวฟื้นฟูสภาพจิตใจจึงเกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติกับเด็กต่างชาติที่ประสบปัญหา อาศัยการปฏิสัมพันธ์ที่จะต้องไม่ปลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเด็กลงอีก การลบความหมายความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย จึงเป็นแนวทางปฏิบัติที่ซ่อนอยู่ในการปฏิสัมพันธ์กับทุกคน

เด็กต่างชาติมีเกณฑ์ประพฤติปฏิบัติเหมือนกับเด็กคนอื่นๆภายในมูลนิธิ มีการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กคนอื่นๆทั้งเด็กภายในมูลนิธิ หรือเด็กในชุมชนเองก็ตาม การปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมร่วมกันจึงเป็นการสร้างสรรค์ร่วม การปฏิสัมพันธ์ในช่วงนี้จึงคล้ายกับช่วงที่เด็กต่างชาติอยู่ในประเทศเดิมของตน การทำหน้าที่ของตน การร่วมกิจกรรมไม่ได้ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกแปลกแยกจากคนอื่นหรือจากกิจกรรมของตนเอง บริบทของบ้าน(มูลนิธิ) และความสัมพันธ์แบบเครือญาติช่วยก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ร่วม เด็กสามารถสร้างทักษะและพัฒนาร่างกายและจิตใจได้ตามลำดับ ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกถึงความภาคภูมิใจในตนเองรู้ถึงคุณค่าของตนเองโดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง

การอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็กต่างชาติหลังจากที่ได้รับการช่วยเหลือแล้ว เด็ก ครู เจ้าหน้าที่ในมูลนิธิทุกคน คนในชุมชนใกล้เคียง คนภายนอกที่มาเยี่ยมเยียน ไม่ได้สนใจในความเป็นเชื้อชาติที่ต่างกันของเด็กๆ ดังนั้นความอคติที่เกิดจากเชื้อชาติจึงไม่เกิดขึ้น วิธีการปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติอยู่ในระนาบเดียวกับเด็กคนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็เด็กไทยหรือเด็กต่างชาติ มุ่งเน้นให้ได้รับการดูแลปกป้องคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน ความหมายของความเป็นคนต่างด้าวที่เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมายถูกแทนที่ด้วยความเป็นลูกเป็นหลานของคนในชุมชน

แนวคิดเรื่องการปรับตัว สะท้อนให้เห็นว่า หลังจากที่เด็กต่างชาติได้รับความช่วยเหลือแล้ว เด็กยินยอมและยอมรับที่จะปรับตัว โดยอาศัยช่วงระยะเวลาหนึ่งที่จะสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกาย และจิตใจให้ดำเนินไปภายใต้บริบทของสภาวะแวดล้อมและการปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการสร้าง สรรค์ร่วม

ดังนั้นจากการศึกษา เรื่อง การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติ ที่ถูกทำร้าย จากการบอกเล่าประวัติชีวิตของเด็กต่างชาติ จะเห็นว่าบุคคลต่างๆที่เกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กต่างชาติ เป็นผู้สร้างและตัดสินใจตัวตนของเด็กต่างชาติ ความเป็นอื่น นั้น ถูกสร้างขึ้น มาจากการปฏิสัมพันธ์ในสังคมผ่านการดำเนินชีวิตของเด็ก เมื่อเด็กเข้ามายังประเทศไทยความเป็นอื่นของเด็กต่างชาติถูกกำหนดและสร้างขึ้นจากคุณลักษณะที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยมีกระบวนการสร้างความหมาย ความรู้ ความจริง ผ่านวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับคนต่างด้าวที่ เข้าเมืองมาโดยผิดกฎหมาย เป็นผู้ร้าย เป็นตัวปัญหา สร้างความไม่มั่นคงให้กับประเทศในระยะ ยาว อำนาจของวาทกรรมนำไปสู่การปฏิบัติต่อเด็กต่างชาติ ในรูปแบบการลดคุณค่า การเลือก ปฏิบัติ การตอกย้ำความไม่ใช่นักไทย ซึ่งส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิเด็กขั้นในที่สุด และจากสภาวะ การแยกชั่วคราวจิตสังคม ทำให้เด็กต่างชาติที่ถูกทำร้ายต้องเผชิญปัญหาเพียงลำพังและต้องต่อสู้ ดิ้นรนเพื่อให้ตนรอดพ้น รวมถึงวิถีชีวิตที่แตกต่างจากบ้าน การทำงานที่ตนไม่ได้ถนัดทำให้เด็กกอด ดันและเกิดภาวะแปลกแยกมากยิ่งขึ้น ดังนั้นความรู้สึกเป็นอื่นที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของบุคคล ต่างๆก่อนที่จะได้รับการช่วยเหลือได้ลดลงด้วยวิถีปฏิบัติที่คำนึงถึงหลักสิทธิเด็กเสมอ เด็กต่างชาติที่ ถูกทำร้ายมีกระบวนการปรับตัวและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจที่สามารถกลับคืนสู่ภาวะปกติได้ รวดเร็วขึ้น เมื่อได้อยู่ในชุมชนที่ไม่ทำให้เกิดภาวะแปลกแยกและไม่มีการแยกชั่วคราวจิตสังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จริยธรรมในการศึกษา

งานการศึกษาในเรื่องเด็กต่างชาตินี้ หลายครั้งอคติอาจเกิดขึ้นได้โดยไม่รู้ตัวหรือแม้รู้ตัวก็อาจไม่ยอมรับ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงต้องตระหนักเสมอในเรื่องอคติคือคิดว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดในขั้นตอนของการศึกษา การไปพูดคุยสร้างความสนิทสนมผู้ศึกษาจึงต้องมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากด้วย

ข้อจำกัดในการศึกษา

ด้วยงานการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่ใช้ระยะเวลาในการติดตามผู้ให้ข้อมูลเป็นระยะเวลาหลายเดือนจึงเน้นหนักที่มูลนิธิคุ้มครองเด็กเพียงแห่งเดียว ซึ่งอาจไม่ครอบคลุมวิธีปฏิบัติในการช่วยเหลือฟื้นฟูเด็กในสถานที่อื่นๆ โดยจำนวนกรณีศึกษาที่ได้เลือกมานั้นมีทั้งหมด 7 กรณี ซึ่งเป็นจำนวนที่ผู้ศึกษาสามารถติดตามได้ตลอดจนกระทั่งถึงผลของการปรับตัว ฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจได้ ทั้งนี้ผู้ศึกษาคิดว่าเป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพแล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ในการศึกษา การสร้างความเป็นอื่นและกระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย เป็นเรื่องที่มีบริบทที่เกี่ยวข้องกับเด็กต่างชาติค่อนข้างมาก การศึกษาที่จะต้องอาศัยเรื่องราวประวัติชีวิตและสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน จึงต้องสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความไว้วางใจในการพูดคุย การเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมและวิถีชีวิตจึงจำเป็นอย่างมาก

1.2 ปัญหาการเข้ามาประเทศไทยของเด็กต่างชาติเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกันในหลายส่วน กระแสการพัฒนาของภูมิภาคและของโลกไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การพิจารณาปัญหาหรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกันจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องคำนึงถึงสิทธิเด็ก สิทธิมนุษยชนอยู่เสมอ งานการศึกษานี้จึงเปิดมุมมองให้เห็นว่า ความเป็นคนต่างด้าวที่เข้ามาเมืองมาโดยผิดกฎหมาย ถูกกำหนดและถูกสร้างขึ้นมาจากกฎเกณฑ์ระเบียบ กฎหมายทางสังคม จนทำให้เกิดการรับรู้กันโดยทั่วไปว่า เด็กต่างชาติที่หลบหนีเข้ามาทำงานเป็นคนที่ทำผิดกฎหมายไทย การปฏิบัติต่อเด็กจึงเกิดความแตกต่างไม่เท่า

เทียม การละเมิดสิทธิมนุษยชนได้รูล้ำเข้าสู่กลุ่มคนที่ไม่มีทางต่อสู้ กลุ่มคนที่อ่อนด้อย ด้วยประสบการณ์ อ่อนด้อยจากการกดขี่ทางเชื้อชาติ งานศึกษาจึงช่วยให้มองเห็นวิถีชีวิตของเด็กต่างชาติ(พม่า,ลาว,กัมพูชา) เมื่อเข้ามาประเทศไทย เด็กตกอยู่ในสถานะเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย แปรแยกจากวัฒนธรรม ภาษาที่แตกต่างจากเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กถูกผลักดันจากสภาพเศรษฐกิจเป็นหลัก จากสถานภาพของตนทำให้เด็กตกเป็นเหยื่อได้ง่ายขึ้น บ่อยครั้งเด็กถูกเลือกปฏิบัติ และถูกทำให้ไร้เสียง ไร้สิทธิ ในการต่อรองและขอความเป็นธรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยปรากฏการณ์ทางสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับเด็กต่างชาติที่ตกเป็นเหยื่อ ในประเด็นอื่นๆอีก โดยเฉพาะเรื่อง การค้ามนุษย์ เอาประโยชน์จากเด็กในด้านทางเพศ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์จากเด็กมีกลวิธีล่อลวง ปิดบังซ่อนเร้นมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น อาจครอบคลุมไปถึงการทำงาน ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐและเอกชนในเรื่องนี้

2.3 ความเป็นอื่น อาจนำมาใช้ศึกษาในเรื่องต่างๆได้ เช่น เด็กไทยที่ถูกทำร้าย ถูกทอดทิ้ง เด็กยากจน เด็กเร่ร่อน เด็กถูกทำให้เป็นอื่นจากครอบครัว สังคม อย่างไรก็ตาม ซึ่งน่าจะสะท้อนวิถีคิดและสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในสังคมได้

รายการอ้างอิง

- กฤตยา อาชวนิชกุล และคณะ. ความซับซ้อนและความสับสนเรื่องคนข้ามชาติในประเทศไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.
- กฤตยา อาชวนิชกุล. สถานะความรู้เรื่องแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยและทิศทางการวิจัยที่พึงพิจารณา. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- กฤตยา อาชวนิชกุล. คนต่างด้าวในประเทศไทยคือใครบ้าง? มีจำนวนเท่าไร? ระบบฐานข้อมูลแบบไหนคือคำตอบ?. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547.
- กฤตยา อาชวนิชกุล. ผู้หญิงในวาทกรรมการเมืองเรื่องเพศ สิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- กัลยาณี ผลประกอบศิลป์. พระพุทธรูปศาสนากับปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก: ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านราชวิถี และบ้านครูน้อย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2546.
- ขวัญฤทัย จ่างจรรย์ส. การถอดถอดทอนความเป็นมนุษย์และการตอบโต้โดยการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของสาวคาราโอเกะ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- เข็มพร วรณราพันธ์. การศึกษานโยบายและปฏิบัติการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กต่างชาติในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538(2532).
- จันทน์ เจริญศรี. postmodern. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเคล็ดไทย, 2544.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. จิตวิทยาเบื้องต้น. สงขลา: คณะวิทยาการการจัดการ มหาวิทยาลัย
สงขลา, 2532.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะแพทยศาสตร์ ภาควิชากุมารเวชศาสตร์, โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
สภากาชาดไทยและสำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร. คู่มือการมีส่วนร่วมในการค้นหา
ป้องกัน บำบัดฟื้นฟูสภาพเด็กถูกทอดทิ้งและถูกระงับการดูแล. กรุงเทพมหานคร: องค์การ
กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, 2537. (อัดสำเนา)

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์และคนอื่นๆ. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2540.

ชาย โปธิสิตา. ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและ
สังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2547

ชูศักดิ์ วิทยาภัก (บรรณารักษ์). สังคมศาสตร์กับการศึกษาคนชายขอบ. วารสารสังคม
ศาสตร์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณะและความ
เป็นอื่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา, 2543.

นิภา นิธยาน. การปรับตัวและบุคลิกภาพจิตวิทยาเพื่อการศึกษาและชีวิต. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520

น้ำเพชร บุญฤดีสุภศิลป์. การป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิของหน่วย
งานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ทวีศักดิ์ เผือกสม. "การทำตะวันตกให้เป็นตะวันออกของสยาม: การตอบโต้รับมือกับวาทกรรม
ความเป็นอื่นของมิชชันนารีตะวันตก โดยปัญญาชนสยามในช่วงทศวรรษที่ 19". รัฐศาสตร์
สาร, 20(2540), 253--313.

- ทศพร มณีศรีขำ. "การสร้างความเป็นอื่นให้กับเกย์". วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2545.
- ธรรมบุญ เหล่าสกุลพร. บทบาทงานสังคมสงเคราะห์ในการคุ้มครองสิทธิเด็กซึ่งถูกระทำทารุณ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสังคมสงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีตตา เฉลิมเผ่า. ชีวิตชายขอบตัวตนกับความหมาย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร , 2546.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. อัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.
- ปรีชา คูวินทร์พันธุ์. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาคนคร. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- เปรมใจ วังศิริไพศาล และคณะ. เด็กต่างชาติในสภาวะยากลำบากในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540. (จัดสำเนา)
- พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพงษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม: การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยาสังคม. โครงการปริญญาโท คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2530 (เอกสารโรเนียว).
- พระมหาบุญชิต ญาณส่วโร, จริยา นวลนิรัคร, อนัส แสงอารี. งานวิจัย เรื่องเด็กในทัศนะพุทธศาสนา คริตศาสนา และศาสนาอิสลาม. โครงการสร้างสรรชีวิตและสังคมเพื่อเด็ก มูลนิธิเด็ก, 2532 (เอกสารการสัมมนา).
- พัฒนา กิติอาษา (บรรณาธิการ). สังคมโยหยหา: พื้นที่ อัตลักษณ์ และวัฒนธรรมบริโภคนิยมในสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2546.

มนตรี สันทวิชัย. “การทารุณกรรมเด็กโดยบิดามารดา.” วารสารคดีสังคม 28,(กรกฎาคม-กันยายน 2529):6-8.

ยศ สันตสมบัติ. มนุษย์กับวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540(2537).

วิจิภรณ์ อาทรมิตร. ภาพลักษณ์นักรบเมืองสตรีที่ถูกเสนอผ่านทางหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

วิชา มหาคุณ. รายงานการวิจัยเรื่อง ผลกระทบของเด็กและเยาวชนที่เคยต้องคดี. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสวัสดิการเด็กในประเทศไทย, 2533.

วิภาพันธ์ ก่อเกียรติขจร,สุนทรี เกียรติประจักษ์. สรุปสถานการณ์สังคมไทย 2539 มุมมองและข้อเสนอจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการเผยแพร่และส่งเสริมงานพัฒนา (ผสพ.), 2540.

ศศิพัฒน์ ยอดเพชร และคณะ. การลดการพึ่งพิงจากบริการภายนอก รายงานการประชุมทางวิชาการประจำปี 2535 เรื่องยุทธศาสตร์เชิงรุกเพื่องานสวัสดิการสังคม. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535.

ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. คู่มืออาสาสมัครส่งเสริมสิทธิเด็ก. กรุงเทพมหานคร: สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2533.

สมลักษณ์ ขนอม. การคุ้มครองสิทธิเด็กในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีเด็กถูกทารุณในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

สราญภัทร อนุมติราชกิจ. กระบวนการแสวงหาข้อมูลข่าวสารและวิธีการปฏิบัติงานของนักสังคมสงเคราะห์ในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทารุณกรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาประชาสัมพันธ์ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

สุภางศ์ จันทวานิช. การเดินทางในยุคโลกาภิวัตน์: การแสวงหาเอกลักษณ์เกี่ยวกับตนเองของหญิงไทยในเยอรมนี, โลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สุภางศ์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

สุภางศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่8. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

สุริชัย หวันแก้ว. กระบวนการกลายเป็นคนชายขอบ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

สุริชัย หวันแก้ว. โลกกว้างจิตแคบ: สู่ทางเลือกทางวัฒนธรรมและความเป็นไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มุลนิธิเด็ก, 2545.

สุริชัย หวันแก้ว. ความคับแคบของโลกาภิวัตน์: สังคมวิทยากับการพัฒนาในไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 8 (2540-2544)ฉบับสมบูรณ์รวม 8 ส่วน(พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตร.

สิริพร สมบูรณ์บุรณะ. "วิถีชีวิตคนใน "ชุมชนชายขอบ" ของสังคมเมือง:กรณีศึกษาคนค้าขายในชุมชนกองขยะชานเมือง". วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2536.

สุเทพ สุนทรภัสส์. ทฤษฎีสังคมวิทยาร่วมสมัย:พื้นฐานแนวความคิดทฤษฎีทางสังคมและวัฒนธรรม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2540.

สุวพัคตร์ เวศม์วิบูลย์. สภาวะทางจิตสังคมของเด็กหญิงที่ถูกทารุณกรรมทางเพศในศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและมูลนิธิคุ้มครองเด็ก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

อมรา พงศาพิชญ์. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม(กระบวนทัศน์และบทบาทในประชาคม). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

อานันท์ กาญจนพันธ์. ทุนทางสังคมกับสิทธิชุมชนใน "มิติชุมชน:วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร". กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสนับสนุนการวิจัย, 2544.(เคยพิมพ์ในหนังสือชื่อ การระดมทุนเพื่อสังคม. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา, 2541.

อภิญา เพ็ญฟูสกุล. แนวความคิดหลักทางสังคมวิทยา เรื่อง อัตลักษณ์. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2543.(เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการระดับชาติ สาขาสังคมวิทยา ครั้งที่1)

อภาพรรณ ดาวโรฤทธิ์. ทัศนคติต่อการทารุณกรรมเด็กในครอบครัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

อุดม รัฐอมฤต, นพนิธิ สุริยะ และ บรรเจิด สิงคะเนติ. การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2544.

Arkoff A. Adjustment and Mental Health. New York: McGraw-Hill, 1968.

Athens, Lonnie H. Scientific Criteria for Evaluating Qualitative Studies. In Symbolic Interaction. 5: 265.

Bhabha, Homi. The Other Question, Location of Culture. London: Routledge, 1994.

B.Von Haller Gilmer. Applied Psychology: Adjustment in living and Work. second edition, U.S.A.:McGraw-Hill, 1969.

Danaher,Geoff,Schirato,tony and webb,Jen(2000). Understanding Foucault. London: Sage Publications.

Gil D. Violence against children: physical abuse in the United States. Massachusetts: Harvard University Press, 1969.

Goffman Erving. Stigma:Notes on the management of Spoiled identity: Englewood Cliffs, N.J:Prentice-Hall, 1963.

Febian,Johannes. Time and the Other. New York: Columbia University Press, 1982.

Foucault, Michel. Power/Knowledge : Selected Interviews and Other Writing 1972-1977. ed.by Colin Gordon.New York: pantheon, 1980

John Eade. LIVING THE GLOBLE CITY globalization as a local process. London: Routledge, 1997.

John P. Hewitt.Self and Society : A Symbolic Interactionist Social Psycholagy.6th ed. Massachusetts,1993.

Mark, K(Ben Fowkes Trans)197. Capital vol. 1 New York: Vintage Books.

Mark L. Wardell and Stephen P.Turner. Sociological Theory in Transition.V&M Graphic Ltd. Aylesbury, Backs Great Britain, 1980.

Naing และ Colline Cotteril. Situation Analysis of Myanmar Children in Disadvantageous Circumstances: a Case Study in Ranong Province. Thailand.Bangkok:World Vision Foundation of Thailand. (Photocopy), 1995.

Reginal Municipality of Ottawa Carleton. Child Abuse Protocal:An Investigative Procedure to Coordinate Response in the Reginal Municipality of Ottawa Carelton. September 1989.

Shedon Stryker. Symbolic Intractionism:A Social Structural Version. Menlo Park, Calif: Benjamin/Cumming,1980.

Chakravorty, Spivak Gayatri. "Can the subalterm speak?" Marxism and Interpretation of Culture. Lawrence Grossberge & Cary Nelson, eds.London:Macmillan,1988.

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็กข้ามชาติ 2542. บันทึกข้อตกลงเรื่องแนวทางปฏิบัติร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ กระบวนการค้าหญิงและเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์ พ.ศ.2542(เอกสารสำเนา)

มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยร่วมกับศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานการวิจัยเรื่องการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานและการถูกหลอกลวงของแรงงานต่างชาติในประเทศไทย

สุริชัย หวันแก้ว. สังคมวิทยาโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษาการพัฒนาสังคม คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

อมรทิพย์ อมรภิบาล. การประเมินความต้องการของเด็กต่างชาติ กรณีศึกษาเด็กพม่าในจังหวัดระนอง. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

เอเชียวอर्थ และฮิวแมนไรท์วอर्थ(1993). รูปแบบใหม่ของการค้าทาส:การค้าหญิงและเด็กสาวพม่าในไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิผู้หญิง, 2537.

Judith Ennew, Dominique(รวบรวม) จงเจริญ ศรีแก้ว(แปล). วิธีสื่อสารเพื่อส่งเสริมปฏิบัติการต่อต้านรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก. กรุงเทพมหานคร:Regional Working Group on Child Labour(Rwg-CL), 2001.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเด็นคำถามที่ใช้สัมภาษณ์
เมื่อดอกไม้หายไปไหนทะเลทุน: การสร้างความเป็นอื่นและ
กระบวนการปรับตัวของเด็กต่างชาติที่ถูกทำร้าย

ส่วนภูมิหลัง

บุคลิกลักษณะ/ลักษณะนิสัยเป็นยังไง อายุเท่าไร
 เกิดที่ประเทศอะไร อยู่ส่วนไหนของประเทศ
 ที่บ้านทำอาชีพอะไร ครอบครัวอยู่กันกี่คนมีใครบ้าง
 มีเพื่อนบ้านหรือไม่ รู้จักกันหมดหรือไม่ ส่วนใหญ่เพื่อนบ้านประกอบอาชีพอะไรกัน
 มีพี่น้องกี่คน อยู่ด้วยกันมาตั้งแต่เล็กหรือไม่
 สนิทกับพี่น้อง พ่อแม่หรือไม่ เพราะอะไร
 หนูทำอะไรบ้างในแต่ละวัน
 ลักษณะความเป็นอยู่เป็นอย่างไร
 ได้เรียนหนังสือหรือไม่ เรียนถึงชั้นไหน ที่โรงเรียนสอนอะไรบ้าง ไปโรงเรียนอย่างไร
 ที่บ้านมีใครเคยมาเมืองไทยบ้างแล้วบ้าง เขามาทำอะไร
 รู้อะไรเกี่ยวกับประเทศไทยบ้าง จากไหน
 เคยได้ยินคนที่นี่พูดถึงคนไทยหรือไม่ พูดว่าไงบ้าง แล้วคิดอย่างไร
 คิดว่าเมืองไทยเป็นอย่างไร ทำไมถึงคิดอย่างนั้น คาดหวังอะไรจากเมืองไทยบ้าง
 พูดไทยได้ตอนไหน ตั้งแต่อยู่ที่บ้านหรือไม่ ใครสอน
 พ่อกับแม่สอนอะไรเราบ้าง สอนอย่างไร
 อยู่บ้านได้ออกไปเที่ยวไหนบ้าง

ส่วนระหว่างเดินทาง

ตอนที่มารู้อะไรเกี่ยวกับเมืองไทยบ้าง รู้หรือไม่ว่าจะไปทำอะไร
 ทำไมถึงอยากมา
 ใครชวน เขาบอกว่าอะไรบ้าง
 ใครพามา เขาบอกอะไรบ้าง
 เข้ามาได้ยังไง เดินทางอย่างไร ใช้เวลานานแค่ไหน เจอใครบ้าง
 เข้ามาแล้วไปที่ไหนก่อน จังหวัดอะไร ไปทำอะไร
 รู้หรือไม่ว่าจะต้องมาทำงานอะไร คิดว่าจะต้องทำงานหนักหรือเปล่า

ส่วนการโดนเอาผิดเอาเปรียบ ทำร้าย

ทำงานอะไร ก็โหมงถึงก็โหมง ได้ค่าจ้างเท่าไร
 ตอนที่มาทำงานคุยกับใครได้บ้างที่เป็นคนไทย
 รู้สึกว่าคนไทยคิดอย่างไรกับเรา คิดว่าเพราะอะไร
 เคยเจอตำรวจบ้างหรือไม่ ตอนไหนบ้าง แล้วทำยังไง แล้วเรารู้สึกยังไง
 นายจ้างทำอะไรเราบ้าง แล้วเราทำยังไง ได้ตอบบ้างหรือไม่ ปรึกษากับใครบ้างหรือไม่
 หนียังไง เจอใครบ้าง ทำไม่ถึงตัดสินใจหนี
 ใครช่วยเหลือ ช่วยอย่างไร
 รู้สึกโกรธนายจ้างหรือไม่ เพราะอะไร
 รู้หรือไม่ทำไมเขาถึงทำร้าย เอาเปรียบเพราะอะไร
 สภาพแวดล้อมที่ทำงานเป็นยังไง รู้สึกอย่างไร อยู่กันกี่คน
 ตอนที่อยู่ที่ทำงานเคยได้ออกไปไหนบ้าง นายให้ออกไปไหนบ้าง
 มีเพื่อนที่มาด้วยกันทำงานอยู่ด้วยกันหรือไม่ เวลามีปัญหาคุยกับใคร
 นายจ้างรู้หรือไม่ที่เรามาจากไหนประเทศอะไร แล้วเขาพูดว่าอย่างไรบ้าง
 ที่ทำงานมีเด็กทำงานอีกหรือไม่

สภาพปัจจุบัน(การปรับตัว)

ตอนนี้เป็นอย่างไร
 สุขภาพเป็นอย่างไร
 รู้สึกอย่างไรกับที่นี่(มูลนิธิ)
 กลับไปแล้วจะไปทำอะไร
 กับเพื่อนๆที่นี้เป็นยังไง รู้สึกยังไง ทำไม่ถึงรู้สึกอย่างนั้น
 อ่าน เขียนภาษาไทยได้หรือยัง ใครสอน
 อยู่ที่มูลนิธิได้ทำอะไรบ้าง แต่ละวันทำอะไรบ้าง
 คิดว่าคนไทยรู้สึกยังไงกับ(คนลาว,คนพม่า ฯลฯ) เพราะอะไรถึงคิดแบบนี้

ภาคผนวก ข ทลายขบวนการค้ำมนุษย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลายหน่วยงานการค้ำมนุษย์
ผู้จัดการออนไลน์

กรุงเทพฯ-19 ก.ย.-ผู้จัดการออนไลน์

หลังจากรัฐบาลได้ประกาศการปราบปรามขบวนการค้ำมนุษย์ เป็นนโยบายแห่งชาติ ในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา ได้มีการหลายขบวนการค้ำมนุษย์ เกิดขึ้น รวม 3 ราย เริ่มจากการบุกช่วยเหลือเด็กชาวลาวอายุระหว่าง 11-20 ปี จากแขวงสุวรรณเขต และจำปาศักดิ์ จำนวน 35 คน เหยื่อขบวนการค้ำมนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือจากโรงงานเย็บกางเกงในซอยประชาสงเคราะห์ 38 โดยพบว่า ทั้งหมดอยู่ในอาการวิตก สภาพจิตบอบช้ำ บางรายมีบาดแผล เชื้องซึม ไม่พูดไม่จา มีลักษณะต่อต้านเจ้าหน้าที่ ซึ่งหลังจากได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจเด็กจะดีขึ้น และจากพฤติกรรมเจ้าของโรงงานดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นขบวนการค้ำมนุษย์ เนื่องจากมีการบังคับใช้แรงงานทำร้ายร่างกาย กักขังให้ไร้อิสรภาพ รวมทั้งตอกย้ำความคิดที่ผิด ให้เกิดความรู้สึกต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนอีก 2 ราย กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน (กก.สด.) ได้นำหมายค้นของศาลจังหวัดสมุทรสาคร เลขที่ ค 367/2547 และ 368/2547 ไปตรวจค้นบ้านเลขที่ 926/84 ต.มหาชัย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร และบ้านไม่มีเลขที่ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร ผลการตรวจค้นที่บ้านเลขที่ 926/84 ต.มหาชัย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร มีนายประสาธ หรือ มา หมวดชา อายุ 38 ปี เป็นเจ้าของบ้าน , นายภาคริต หรือตุ้ เกตุติษ อายุ 40 ปี เป็นผู้ดูแล, นายสุวิทย์ มะอิจู อายุ 25 ปี , นายสัมพันธ์ ตุ่มทอง อายุ 45 ปี, นายไมตรี ศีลบุตร อายุ 40 ปี , นายชรินทร์ อินจันทร์ อายุ 29 ปี เป็นผู้ควบคุมคนงาน และได้ตรวจพบคนงานที่ถูกกักขังจำนวน 17 คน ซึ่งในจำนวนนี้มีเด็ก 2 คน คือ ด.ช.บุษ แซ่มิลา อายุ 14 ปี และนายสุทัศน์ หวังกลาง อายุ 15 ปี ซึ่งคนงานให้การว่า ถูกหลอกลวงมาจากสนามหลวง หมอชิต วงเวียนใหญ่ หัวลำโพง หลอกว่าจะมีงานให้ทำ และมีรายได้ดี แต่เมื่อมาอยู่บ้านหลังดังกล่าวแล้ว ไม่สามารถออกไปไหนได้ ถูกกักขัง และถูกขู่ทำร้ายหากหนีออกไป โดยจะถูกนำไปส่งต่อไปยังเอเยนต์ภาคได้ในราคาหัวละ 1,000 - 1,500 บาท และเอเยนต์จากภาคได้จะขายต่อไปเรือประมงบ้าง หรือ ออกนอกประเทศบ้าง ในอัตราหัวละ 20,000 บาท ในเบื้องต้นได้แจ้งข้อกล่าวหานายประสาธ หรือ มา หมวดชา , นายภาคริต หรือตุ้ เกตุติษ , นายสุวิทย์ มะอิจู , นายสัมพันธ์ ตุ่มทอง , นายไมตรี ศีลบุตร , นายชรินทร์ อินจันทร์ ในข้อหาร่วมกันกักขังหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความผิดประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพทางร่างกาย และกรณีเป็นฐานความผิดเรื่องค้ำมนุษย์ อันเป็นความผิดมูลฐานของพรบ.ฟอก

ส่วนที่บ้านเลขที่ 111/12 ซอยวัดศรีเมือง หมู่ 6 ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.สมุทรสาคร พบนายสมชาย ทับทอง อายุ 26 ปี และนายชวลิต หรือดี แซ่ลิ้ม อายุ 28 ปี เป็นผู้ดูแลบ้าน และพบคนงานที่ถูกหลอกลวงมาจำนวน 23 คน เป็นคนต่างด้าว 5 คน เป็นเด็ก 3 คน คือนายมิต อายุ 15 ปี , นายตาล อายุ 15 ปี และนายวิชัย อายุ 17 ปี ต่อมาได้มีนายสมพล หรือกึ่ง สุดแสน อายุ 19 ปี เดินทางมาที่บ้านหลังดังกล่าวขณะที่เจ้าหน้าที่กำลังตรวจค้น ซึ่งถูกชี้ตัวว่าเป็นผู้ร่วมขบวนการ โดยทำหน้าที่ส่งอาหารและรับส่งคนงาน ตลอดจนดำเนินการเกี่ยวกับเอกสาร (พาสปอร์ต)

เบื้องต้นแจ้งข้อกล่าวหานายสมชาย ทัฬหยัง และนายชวลิต หรือตี แซ่ลิ้ม, นายสมพล หรือกึ่ง สุดแสน ในข้อหา่วมกันกักขังหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น หรือกระทำความผิดประการใดให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพทางร่างกาย และกรณีเป็นฐานความผิดเรื่องค้ำมนุษย์ อันเป็นความผิดมูลฐานของพรบ.ฟอกเงิน

จากคำให้การของนายศาล อายุ 15 ปี สัญชาติลาวให้การว่า ถูกนายชวลิตหรือตี กระทำอนาจาร โดยการสอดใส่ขั้วอะเพศเข้าทางทวารหนัก เหตุเกิดเมื่อคืนที่ 15 กันยายนที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงได้แจ้งข้อกล่าวหาเพิ่มเติมว่า กระทำอนาจารแก่ผู้อายุกว่า 15 ปี โดยขู่เชิญด้วยประการใดๆ โดยบุคคลผู้นั้นอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถขัดขืนได้

นอกจากนี้เหยื่อค้ำมนุษย์บางคน ที่เคยถูกลอบให้ไปกับเรือประมงกล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า ชีวิตในเรือถูกกระทำทารุณมาก หากได้ได้กั้งหรือหัวหน้าไม่ดี หากชูงานจะถูกหัวเข็มขัดฟาด ถูกตี ถูกกระเท็บ หากอาการสาหัสจะถูกโยนลงทะเล ให้เสียชีวิตกลางทะเล สำหรับผู้เสียหายทั้งหมด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำการสอบสวนอย่างละเอียดเพื่อหาเบาะแสสำหรับการขยายผลจับต้นตอการค้ามนุษย์รายใหญ่ต่อไป--จบ--

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เด็กลาวหลายร้อยถูกล่วงค้ากาม-ทาสรับใช้ในไทย

โดย ผู้จัดการออนไลน์ 28 ตุลาคม 2547 05:18 น.

เวียงจันทน์- กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมของลาวร่วมกับองค์การยูนิเซฟได้เปิดเผยผลการสำรวจเกี่ยวกับการค้าเด็กในลาวซึ่งได้พบตัวเลขที่น่าตกตะลึง กล่าวคือมีเด็กสาวหลายร้อยรายจาก 17 แขวงถูกแก๊งมิจจาซีพลวงข้ามโขงมาขายเป็นทาสรับใช้ตามบ้านในฝั่งไทย จำนวนมากถูกบังคับให้ขายประเวณีหรือทำงานในสถานบันเทิงเริงรมต่างๆ ทางกรมแรงงานก็เข้ารับมือกับปัญหา

ตัวเลขดังกล่าวได้รับการเปิดเผยระหว่างการประชุมร่วมกับผู้แทนองค์การยูนิเซฟเมื่อวันอังคารที่ 26 ต.ค. ทั้งนี้เป็นรายงานของวิทยุแห่งชาติลาว ซึ่ง "ผู้จัดการรายวัน" รับฟังได้ในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 27 ต.ค. นี้

ระหว่างการประชุมได้หัวข้อ "สัญญาที่ถูกละเมิด-ความฝันที่แตกสลาย" นั้น เจ้าหน้าที่ลาวระบุว่าผลการสำรวจเกี่ยวกับการค้าเด็กได้มาจากการสัมภาษณ์เด็กหญิงผู้ตกเป็นเหยื่อแก๊งค้าเด็กจำนวน 253 ราย พร้อมกับสมาชิกครอบครัวของเด็กผู้เคราะห์ร้าย ใน 17 แขวงชายแดนทั่วประเทศจากภาคเหนือจรดภาคใต้

ผลการสำรวจได้พบว่า 60% ของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อเป็นเด็กหญิงอายุ 12-18 ปี ในจำนวนดังกล่าวมี 35% ถูกบังคับให้ขายประเวณี ซึ่งส่วนใหญ่ในนั้นเป็นเด็กหญิงชนเผ่าต่างๆ ในลาว

นายคำหมูน สุพันธ์ทอง หน.กรมสังคมสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานฯ กล่าวว่า ทางกรมภาคภูมิใจที่มีโอกาสได้เผยแพร่ผลการสำรวจนี้ เพราะเป็นก้าวที่สำคัญในการปราบปรามแก๊งค้าเด็กและสตรี ซึ่งต่อไปจะต้องมีการปฏิบัตินโยบายอย่างเคร่งครัด พร้อมๆ กับฟื้นฟูผู้เคราะห์ร้ายจากการค้ามนุษย์

นายคำหมูนกล่าวด้วยว่าในปีที่ผ่านมาฯ นั้น กระทรวงแรงงานฯ ได้มีความร่วมมือกับหน่วยงานระหว่างประเทศหลายแห่ง รวมทั้งองค์กรที่ไม่สังกัดรัฐบาลต่างๆ ในโครงการป้องกันการค้าเด็กใน 5 แขวง และยังมีโครงการช่วยนำเด็กที่ตกเป็นเหยื่อเดินทางกลับบ้านอีกด้วย

ผู้แทนองค์การยูนิเซฟประจำลาวกล่าวว่ายินดีที่สภาแห่งชาติของลาวได้ผ่านกฎหมายต่อต้านการค้ามนุษย์ออกมาบังคับใช้ ซึ่งจะช่วยแก้ไขอาชญากรรมนี้ได้อีกทางหนึ่ง

ข้อมูลขององค์การยูนิเซฟระบุว่า มีเด็กๆ จากลาวจำนวนมากถูกบังคับให้ค้าประเวณี หรือให้ทำงานในสถานบันเทิงต่างๆ ที่มีการเดินรำ เดินโชว์ โดยแก๊งอาชญากรรมจะใช้เวลาสนทนากับครอบครัวของเหยื่อเพื่อสร้างความไว้วางใจ โดยให้ความหวังว่าจะมีงานดีๆ รออยู่ในต่างประเทศ

ยูนิเซฟระบุอีกว่าเด็กจำนวนไม่น้อยถูกบังคับให้ทำงานหนักแบบ เป็นทาสรับใช้ในครอบครัว นอกจากนั้นยังมีเด็กอีกจำนวนมากกำลังถูกใช้งานหนักและได้รับค่าแรงต่ำๆ ในโรงงานต่างๆ ในลาวอีกด้วย

ส่วนสหพันธ์แม่หญิงลาวมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยการตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาแก่เด็กและสตรีขึ้นในนครเวียงจันทน์และกำลังจะขยายโครงการดังกล่าวออกไปให้บริการในทุกแขวงฯ ทั่วประเทศด้วย

ผู้แทนของกระทรวงแรงงานฯ กล่าวว่าในปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าตรวจตราและติดตามความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับการค้าเด็ก ตัวแทนของเครือข่ายดังกล่าวกำลังปฏิบัติงานใน 75 หมู่บ้านในพื้นที่ที่มีความล่อแหลมทั่วประเทศ

กระทรวงแรงงานกำลังเร่งดำเนินโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ และ โครงการติดตามเด็กๆ ที่สูญหายและคาดว่าจะตกเป็นเหยื่อของแก๊งค้ามนุษย์อีกทางหนึ่งด้วย.

ภาคผนวก ค รายงานสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย(ข้อบทที่ 24) เสนอต่อคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
ค.ศ.1966

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อบทที่ 24

1. เด็กทุกคนย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์จากครอบครัวของคน สังคมและรัฐ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิ่ว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สินหรือกำเนิด
2. เด็กทุกคนต้องได้รับการจดทะเบียนทันทีภายหลังการเกิด และต้องมีชื่อ
3. เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้มาซึ่งสัญชาติ

การคุ้มครองสิทธิเด็กตามข้อบทที่ 24 (I)

178. ความรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 30 เด็กทุกคนมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยมาตรการต่างๆที่จำเป็นตามสถานะของผู้เยาว์และโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติอันเนื่องมาจากเชื้อชาติ ศิ่ว เพศ ภาษา ศาสนา เผ่าพันธุ์แห่งชาติหรือสังคม ทรัพย์สิน หรือกำเนิด

กฎหมายไทยได้บัญญัติคำว่า “เด็ก” ไว้ในที่ต่าง ๆ และมีความหมายต่างกันไปตามความมุ่งหมายของกฎหมายแต่ละฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติใช้คำว่า “เด็ก” สำหรับผู้มีอายุไม่เกินสิบสี่ปี (มาตรา 73 และ 74) ในขณะที่พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติความหมายของ คำว่าเด็ก และเยาวชนไว้เป็นพิเศษว่า “เด็ก” หมายถึงบุคคลผู้มีอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกิน 14 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึงบุคคลผู้มีอายุเกิน 14 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ตามลำดับ

นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายแห่งและหาณิชยได้บัญญัติในเรื่องของผู้เยาว์ไว้โดยหมายถึงผู้ซึ่งมีอายุไม่ถึงสิบปีบริบูรณ์และยังไม่ได้ทำการสมรสตามกฎหมาย (มาตรา 19 และ 20) ซึ่งยังไม่มีความสามารถบริบูรณ์ตามกฎหมาย

อนึ่ง ประเทศไทยยังได้ลงนามในภาคยานุวัติสารอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the child) เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2535 ซึ่งตามอนุสัญญาดังกล่าวได้กำหนดอายุของเด็กไว้ว่าหมายถึงบุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ดังนั้น เพื่อให้คำว่า “เด็ก” มีความหมายครอบคลุมกว้างขวางรวมถึงบุคคลที่กฎหมายไทยมุ่งให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษด้วย ในที่นี้คำว่า “เด็ก” จะให้มีความหมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบปีเหมือน “ผู้เยาว์” ตามกฎหมายไทย เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายเฉพาะจะให้คำจำกัดความเป็นประการอื่นหรือเป็นกรณีที่จะระบุไว้เป็นอย่างอื่น

จำนวนประชากรเด็กและเยาวชนประจำปี 2541 ปรากฏตามตัวเลขดังต่อไปนี้
 บุคคล (อายุ 0 - 14 ปี) ชาย 6,603,084 คน หญิง 6,683,454 คน
 รวม 13,241,538 คน

บุคคล (อายุ 15 - 24 ปี) ชาย 5,473,135 คน หญิง 5,323,456 คน
 รวม 10,798,591 คน

อัตราเฉลี่ยการตายในเด็กทารก (ต่ำกว่า 1 ปี) คิดเป็นร้อยละ 2.1 (ปี 2538)

ร้อยละของการตายในเด็ก (1 - 14 ปี) คิดเป็นร้อยละ 1.03 (ปี 2538)

ร้อยละของการตายในเด็ก (15 - 24 ปี) คิดเป็นร้อยละ 3.3 (ปี 2538)

179. ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ประเทศไทยได้ตั้งข้อสงวนไว้ 3 ข้อ คือ ข้อ 7 เรื่องสัญชาติ ข้อ 22 เรื่องสถานะผู้ลี้ภัย และข้อ 29 เรื่องการศึกษา อนุสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้ในประเทศไทยตั้งแต่วันที่ 26 เมษายน 2535 เป็นต้นมา ซึ่งมีผลให้ประเทศไทยต้องรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิของเด็กในเรื่องต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาดังกล่าว โดยมีคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (กยช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (สยช.) เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินนโยบายวางแผนประสานงาน ติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ ทั้งยังเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานตามอนุสัญญานี้ ในการนี้ สยช. ได้จัดตั้งศูนย์ข้อมูลด้านเด็กและเยาวชนเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำฐานข้อมูลและงานวิจัยด้านเด็กและเยาวชน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

ต่อมา ประเทศไทยได้มีการถอนข้อสงวนข้อ 29 ของอนุสัญญาดังกล่าวโดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 11 เมษายน 2540 ซึ่งเป็นวันที่สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติได้รับสารถอนข้อสงวนดังกล่าว อันเป็นขั้นตอนหนึ่งของการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเด็กในเมืองไทย นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้ยอมรับปฏิญญาระดับโลกว่าด้วยความอยู่รอด การปกป้องและการพัฒนาเด็ก ตลอดจนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการสำหรับปฏิญญาดังกล่าว สำหรับระยะเวลา 5 ปี (พ.ศ. 2533-2538)²

ปัญหาเด็กในครอบครัวที่ยากจน

180. ปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความช่วยเหลือเด็กและครอบครัวได้แก่

- กรมประชาสงเคราะห์ มีการสงเคราะห์เด็กยากจน รวมทั้งการให้การศึกษา การฝึกอาชีพ และอบรมจริยธรรม นอกจากนี้ ยังมีเงินทุนประชาศึกษาสงเคราะห์ (ทปศ.1) ให้ืมสำหรับการศึกษางจนถึงขั้นอุดมศึกษาอีกด้วย

- กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปรช.) มีโครงการอาหารกลางวันแก่เด็กที่ยากจนในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งประเทศ

- กระทรวงสาธารณสุขจัดทำบัตรสงเคราะห์และบัตรสุขภาพเพื่อช่วยเหลือด้านสุขภาพอนามัย

- องค์กรเอกชนได้ให้ความช่วยเหลือเด็กในหลายรูปแบบ เช่น การอนุเคราะห์เป็นเงินหรือสิ่งของที่หักอาศัยและการศึกษา เป็นต้น

ปัญหาเกี่ยวกับเด็กผู้ลี้ภัย และเด็กของผู้อพยพจากประเทศเพื่อนบ้านของไทย

181. ปัจจุบันประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับเด็กจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศกัมพูชา ลาว เวียดนาม และเมียนมาซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาเป็นเวลานานแล้วโดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2493 - 2523 ได้มีผู้ลี้ภัยและผู้อพยพจากประเทศเวียดนาม ลาว และกัมพูชาเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก มีการส่งกลับไปเป็นบางส่วน เช่นในกรณีของประเทศกัมพูชา โดยมีข้อตกลงร่วมกัน 3 ฝ่าย ระหว่างประเทศไทย กัมพูชา และสำนักข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ พ.ศ. 2534 แต่ยังมีเด็กผู้ลี้ภัยและผู้อพยพที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีเป็นชาวลาวจำนวน 2,203 คน (ปีพ.ศ. 2539) และชาวเวียดนามจำนวน 1,367 คน (ปี พ.ศ. 2538)

ประมาณปี พ.ศ. 2533 มีผู้ลี้ภัยและผู้อพยพจากประเทศเมียนมาเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก โดยในจำนวนนี้มีเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีประมาณ 39,000 คน (ปี พ.ศ. 2539) นอกจากนี้ยังมีผู้ลี้ภัยและผู้อพยพจากประเทศอัฟกานิสถาน อิหร่านและศรีลังกาประมาณ 160 คน ซึ่งมีเด็กรวมอยู่ด้วย

แม้ว่าประเทศไทยไม่ได้ลงนามในอนุสัญญาเกี่ยวกับสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และตราสารต่อท้ายเกี่ยวกับสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2510 แต่ประเทศไทยก็ได้ให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือโดยยึดถือหลักมนุษยธรรมแก่เด็กผู้ลี้ภัยและผู้อพยพดังกล่าว โดยให้สิ่งที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานในการดำรงชีพ เช่น อาหาร สาธารณสุข การดูแลสุขภาพ การศึกษาก่อนประถมและประถมศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น

การพัฒนาเด็กและเยาวชน

182. สำหรับส่วนราชการที่ทำหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีหน่วยงานอยู่มากมาย กล่าวคือในสำนักงานกฤษฎีกามีหน่วยงานระดับกองอยู่ 24 กอง ใน 6 สำนักงานกับอีก 1 กรม และยังมีหน่วยงานเรียกชื่อต่าง ๆ อยู่ในกระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม ทบวงมหาวิทยาลัยและสำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากนั้น มีหน่วยงานพัฒนาเด็กและเยาวชนภาคเอกชนถึง 113 องค์กรที่ทำหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชน

ปัญหาการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

183. กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมได้ดำเนินการในเรื่องสำคัญ 2 ประการคือ

1. การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กประพฤตินไม่สมควรแก่วัย อาทิ เด็กเร่ร่อน ขอดาน มั่วสุมก่อความเดือดร้อนรำคาญในที่สาธารณะ รวมถึงเด็กที่มีปัญหาความประพฤติที่ผู้ปกครองไม่สามารถควบคุมดูแลได้ ฯลฯ

2. การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูไม่เหมาะสม อาทิ ถูกทำร้าย ทารุณ ถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เช่น การซื้อขายเด็ก ถูกบังคับให้ขอดาน ถูกบังคับให้ค้า ยาเสพติด ค้าบริการทางเพศ ใช้แรงงานไม่เป็นธรรม

วิธีการดำเนินงานด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กแบ่งการดำเนินงานเป็น 3 มาตรการ คือ

1. มาตรการด้านการป้องกัน

- จัดหน่วยเคลื่อนที่เข้าสู่ชุมชนและครอบครัว เพื่อให้คำแนะนำปรึกษาปัญหาเด็ก และครอบครัว รวมทั้งให้ความรู้ด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

- บริการให้การแนะนำปัญหาเด็กและครอบครัว

- ผนวกร่วมป้องกันปัญหาเด็กโดยผลิตสื่อความรู้ทางวิชาการในการป้องกันแก้ไข ปัญหาเด็กโดยเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ และทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์

- จัดกิจกรรมค่ายพัฒนาคุณภาพชีวิต และเสริมประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็กด้วย โอกาสร่วมกับธุรกิจภาคเอกชน

2. มาตรการด้านการแก้ไข

- ดำรงและปฏิบัติการเพื่อให้การช่วยเหลือเด็กเร่ร่อน ขอดาน ประพฤตินไม่สมควรแก่วัย

- รับเด็กเข้าอุปการะในสถานแรกรับเด็กและสถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

- ติดตามสอดคล้องความประพฤติเด็กที่พ้นจากสถานแรกรับเด็ก

- ตรวจสอบหนังสือเดินทางเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปีบริบูรณ์ตามมติคณะ รัฐมนตรี ลงวันที่ 18 พฤษภาคม 2520 เรื่องมาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก

- ขยายบริการด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กไปยังส่วนภูมิภาค ตามโครงการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและโครงการบ้านพักเด็กและครอบครัว (บ้านพักฉุกเฉิน)

- ประสานงานปฏิบัติงานระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยจัดในรูปแบบเครือข่ายองค์กร

ปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง

184. ประเทศไทยประสบปัญหาเด็กถูกทอดทิ้งด้วยเช่นกัน ปรากฏสถิติการรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์เด็ก สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ 21 แห่ง ดังนี้

เรื่อง	ปีงบประมาณ		
	2542	2543	2544
เด็กถูกทอดทิ้ง (คน)	750	625	614

กรมประชาสงเคราะห์ได้มีกิจกรรมในเรื่องนี้แยกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านป้องกันปัญหา

ก. การสงเคราะห์เด็กในครอบครัวโดยให้ความช่วยเหลือในการให้คำปรึกษา ทุนประกอบอาชีพ ทุนการศึกษา และคำปรึกษาพยาบาลอื่น ๆ ในปีงบประมาณ 2544 มีครอบครัวได้รับความช่วยเหลือจำนวน 99,842 ครอบครัว เด็ก 187,432 คน

ข. การให้บริการเบื้องต้นแก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม โดยจัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นต้น

ค. การส่งเสริมและพัฒนาสถาบันรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัย อายุ 0-6 ปี กรมประชาสงเคราะห์ได้ให้การส่งเสริมทั้งด้านวิชาการและการจัดตั้งสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กที่ด้อยโอกาสในชุมชนแออัด สถานประกอบการ หรือในแหล่งก่อสร้างในชุมชนเมือง หรือกลุ่มเด็กที่เร่ร่อนติดตามพ่อแม่ไปประกอบอาชีพในที่ต่าง ๆ

ง. ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน กรมประชาสงเคราะห์มีนโยบายที่จะส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายทั้งภาคราชการ เพื่อส่งเสริมให้ราษฎรจัดตั้งองค์กรในระดับหมู่บ้านขึ้นเป็นศูนย์กลางดำเนินงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ด้านแก้ไขปัญหา

ก. ครอบครัวอุปถัมภ์ กรมประชาสงเคราะห์ได้พิจารณาคัดเลือกครอบครัวที่ประสงค์จะรับเด็กไปอุปการะชั่วคราว และจัดให้นักสังคมสงเคราะห์ติดตามเยี่ยมเยียนครอบครัวเหล่านี้เป็นระยะ ๆ โดยให้เงินสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ ในปีงบประมาณ 2544 มีเด็กได้รับการเลี้ยงดูแบบครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน 1,151 ราย เป็นเด็กถูกทอดทิ้ง 119 ราย

ข. การยกเด็กให้เป็นบุตรบุญธรรม กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมขึ้น มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้มีศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการและเป็นหน่วยงานกลางในการรับและพิจารณาคำร้องขอของชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ต้องการขอเด็กไปเป็นบุตรบุญธรรม

นอกจากนั้น ยังมีองค์การสวัสดิภาพเด็กเอกชนอีก 4 แห่งที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ทำหน้าที่พิจารณาการรับบุตรบุญธรรม ในปีงบประมาณ 2538 ได้อนุมัติให้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมรวมจำนวน 3,649 ราย

ก. การรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์ ในปัจจุบันกรมประชาสงเคราะห์ได้ให้การอุปการะแก่เด็ก ในรูปสถานสงเคราะห์ประเภทต่าง ๆ ประมาณ 8,128 รายต่อปี ซึ่งได้รับไว้อุปการะด้วยสาเหตุต่าง ๆ ดังนี้ กำพร้า ครอบครัวแตกแยก ครอบครัวยากจน เร่ร่อน ขอดทาน หลัดหลง ปัญหาความประพฤติผิดของผู้รับการสงเคราะห์ เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ แต่เปลี่ยนใจต้องการกลับภูมิลำเนาเดิม และเด็กถูกทอดทิ้ง

ในการนี้ กรมประชาสงเคราะห์ได้ถือเป็นนโยบายสำคัญที่จะประสานการดำเนินงานกับภาคเอกชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชนตลอดมา ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากประชาชนและองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการร่วมมือกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) ซึ่งกรมประชาสงเคราะห์เป็นองค์กรหลักในการดำเนินงานจัดทำแผนปฏิบัติการขอความช่วยเหลือจากยูนิเซฟ โดยดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการอันประกอบด้วยองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

ปัญหาเด็กถูกกระทำทารุณและเด็กถูกละเมิดสิทธิ

185. ปัจจุบันองค์กรของรัฐและเอกชนหลัก 7 องค์กร และองค์กรของรัฐบาลและเอกชนอีกรวม 35 องค์กรประกอบกันเป็นเครือข่ายที่ทำงานในด้านเกี่ยวกับปัญหาเด็กถูกกระทำทารุณและเด็กถูกละเมิดสิทธิ และผลการดำเนินงานเห็นว่าประสบความสำเร็จในระดับที่น่าพอใจ

ปัญหาเด็กเร่ร่อน

186. กรมประชาสงเคราะห์ได้ประสานการปฏิบัติงานระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยจัดในรูปเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาคืบคลานเร็วทันเหตุการณ์ และร่วมกันหาแนวทางมาตรการในการป้องกันปัญหาเด็ก ซึ่งมีสมาชิกทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งสิ้น 15 องค์กร

กิจกรรมและผลการดำเนินงานเครือข่ายองค์กรเพื่อเด็กเร่ร่อนที่จัดทำ ได้แก่

1. งานพัฒนาเด็กเร่ร่อน ได้แก่ การจัดกิจกรรมค่ายเด็กเร่ร่อน กีฬาคณะเร่ร่อน กองปราบจิว จัดทัศนศึกษา เวทีสิทธิเด็ก เป็นต้น

2. งานป้องกันปัญหาเด็ก ได้แก่ งานเผยแพร่รณรงค์ผ่านสื่อมวลชน ศึกษาสถานการณ์ปัญหาเด็กตามสถานที่ต่างๆ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ เพื่อจัดตั้งอนุกรรมการจัดทำนโยบายและแผนการจัดการศึกษาแก่เด็กเร่ร่อน จัดสัมมนาด้านวิชาการ การศึกษาคูงานทั้งในและต่างประเทศ อบรมทางวิชาการเพื่อเสริมสร้างความรู้แก่บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน จัดกิจกรรมค่ายคนทำงานเพื่อเด็กเร่ร่อน เป็นต้น

3. งานเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่องค์กรสมาชิก ได้แก่ จดหมายข่าวเครือข่าย ฯ
ประสานงานขอความสนับสนุนด้านงบประมาณ การเดินทางไปเยี่ยมองค์กรสมาชิก เป็นต้น

ปัญหาเรื่องการศึกษา

187. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บัญญัติคุ้มครองสิทธิ
ในการได้รับการศึกษาว่า

มาตรา 43 บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบ
สองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมขององค์การวิชาชีพและเอกชน ภายใต้การกำกับดูแลของ
รัฐย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

อนึ่ง มาตรา 10 และมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
ได้บัญญัติมาตรการเพื่อคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิและโอกาสในการ ได้รับการศึกษาคตามบทบัญญัติของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ดังนี้ .

มาตรา 10 การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน ในการรับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ
ค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา
อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่
สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแลหรือต้องโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิ และโอกาสได้
รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดย
ไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วย
เหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่
เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคล

มาตรา 17 ให้มีการศึกษาภาคบังคับกับจำนวนเก้าปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด
เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษา
ภาคบังคับ

จำแนกนักเรียน นักศึกษา ต่อประชากรในวัยเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2541	
ระดับประถมศึกษา	97.71 %
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	79.43 %
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย	49.53 %
ระดับอุดมศึกษา	33.37 %

อัตราการเขียนต่อในระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2541

มัธยมศึกษาตอนต้น	91.02 %
มัธยมศึกษาตอนปลาย	89.20 %

สำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติ และเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร รวมทั้งบุตรของผู้อพยพกลุ่มต่าง ๆ ที่อาจมีปัญหาเกี่ยวกับหลักฐานในการสมัครเข้ารับการศึกษานในสถานศึกษาต่าง ๆ นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดอุปสรรคที่อาจมีผลกระทบต่อสิทธิในการได้รับการศึกษาของเด็กกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าว โดยออกระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2535 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2535 โดยผ่อนผันให้ใช้หลักฐานอื่น ๆ หรือให้ใช้บันทึกแจ้งทะเบียนประวัติเด็กแทน เช่น หนังสือรับรองการเกิด ทะเบียนประวัติบุคคลที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมายที่อำเภอหรือจังหวัดจัดทำ ในกรณีของชาวเขาหรือผู้เข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบันทึกแจ้งทะเบียนประวัติเด็กตามรายละเอียดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ในกรณีของเด็กเร่ร่อนจรจัด เด็กที่ต้องตามผู้ปกครองไปทำงานต่างถิ่น เด็กถูกทอดทิ้งหรือเด็กในสถานสงเคราะห์ เป็นต้น

นอกจากนั้น กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำโครงการส่งนักศึกษาชาวไทยภูเขาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย กรมประชาสงเคราะห์ได้จัดการศึกษาให้กับเด็กชาวเขา โดยจัดให้มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 97 แห่ง โรงเรียนชั่วคราว 8 แห่ง และประสานกับหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อนำบริการด้านการศึกษาสู่ชุมชนชาวเขา เพื่อเตรียมความพร้อม เด็กชาวเขาที่จะเข้าสู่ระบบการศึกษาปกติและมีความรู้ภาษาไทย และจากการประเมินผลการดำเนินงานและประสานงานกับหน่วยงานของกองวางแผนเตรียมพร้อมด้านเศรษฐกิจ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่าชาวเขาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 17.32 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.19 และจบระดับต่ำกว่าประถมศึกษา ร้อยละ 27.82 (ในปี 2545 มีเด็กชาวเขาประมาณ 376,000 คน)

ปัญหาเรื่องเด็กและเยาวชนกระทำผิดอาญา

188. ในปี พ.ศ. 2536 ปรากฏตัวเลขของจำนวนเด็กที่กระทำผิดและเด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ดังนี้

- เด็กที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสม	3,413 คน
- เด็กที่มีปัญหาและถูกส่งตัวเข้าสถานสงเคราะห์	155 คน
- เด็กที่กระทำผิดและที่ถูกส่งตัวขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว	2,878 คน
- เยาวชนที่ถูกตัดสินว่ากระทำความผิด	2,539 คน

ประมวลกฎหมายอาญาได้กำหนดความรับผิดทางอาญาของเด็กโดยพิจารณาอายุ หากเด็กอายุไม่เกิน 7 ปีกระทำความผิดไม่ต้องรับโทษ เด็กอายุระหว่าง 7 - 14 ปี ไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลอาจวางค่าชดเชย หรือมอบตัวให้แก่บิดามารดาโดยวางข้อกำหนด เด็กอายุระหว่าง 14 - 17 ปี ให้ศาลพิจารณาว่าสมควรลงโทษ หรือไม่ถ้าเห็นสมควรก็ให้ลดโทษลงกึ่งหนึ่งของโทษที่กำหนด

ในส่วนของบงค์กรวินิจัยคดีอาญาที่เด็กกระทำผิดนั้น ตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้จัดตั้งศาล พิเศษขึ้น โดยเฉพาะ อันได้แก่ศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งปัจจุบันมีศาลเยาวชนและครอบครัวและ ศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว รวม 29 แห่ง ศาลดังกล่าวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี อาญาที่มีข้อหาว่าเด็กหรือเยาวชนอันได้แก่บุคคลที่มีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์กระทำความ ผิดตามกฎหมายดังกล่าวศาลเยาวชนและครอบครัวต้องมีผู้พิพากษาไม่น้อยกว่า 2 คน และผู้พิพากษา สมทบอีก 2 คนซึ่งอย่างน้อยคนหนึ่งต้องเป็นสตรีจึงเป็นองค์คณะพิจารณาคดีได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณานั้น ปัจจุบันได้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา บัญญัติวิธีพิจารณาคดีตลอดจนมาตรการเกี่ยวกับเด็กไว้เป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นใน ช่วงของการควบคุมตัว การกักตัวเด็กไว้ก่อนการพิจารณาโดยให้มีการจัดตั้งสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชนขึ้นมีอำนาจหน้าที่ควบคุมเด็กและเยาวชนในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาคดี จัดการศึกษา ฝึกและอบรม ดูแลและอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชนซึ่งอยู่ในควบคุม ตลอดจน สงเคราะห์และบำบัดแก้ไขเด็กและเยาวชนในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือภายหลังปล่อยโดยมีแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา พนักงานคุมประพฤติ พนักงานสังคมสงเคราะห์ ครู และพนักงานอื่นช่วย เหลือผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

191. กรมประชาสงเคราะห์มีมาตรการช่วยเหลือเด็กถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม ดังนี้

1. รับแจ้งเหตุจากพลเมืองดี หน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนใน กรณีมีการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม หน่วยงานนี้ขอ กักขัง กระทำการทารุณ

2. ประสานงานและออกตรวจสอบข้อเท็จจริงพร้อมกันทั้ง 3 ฝ่าย คือ กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน กรมตำรวจ และกรมประชาสงเคราะห์ ณ สถานประกอบการหรืออาคารตึก แถวที่เกิดเหตุ

3. ถ้าพบว่ามีกรณีกระทำความผิดกฎหมาย ในกรณีการจัดตั้งสถานประกอบการไม่ ถูกต้อง หรือมีการใช้แรงงานเด็กอย่างไม่เป็นธรรม หรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแรงงานว่าด้วยค่าจ้าง ตลอดจนปัญหาที่จะมีผลกระทบคือสวัสดิภาพและสวัสดิการที่ถูกจ้างพึงได้รับก็จะดำเนินการตาม ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานต่อไป

นอกจากนั้น กรมประชาสงเคราะห์โดยกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ได้ดำเนินการช่วยเหลือเด็ก โดยเน้นในด้านการป้องกัน โดยจัดบริการแนะแนวปัญหาเด็กและครอบครัวให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครอง และเด็ก โดยมีนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเข้าปฏิบัติงานในชุมชน มีการจัดกิจกรรมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก และระงับป้องกันปัญหาเด็ก โดยจัดบทความประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ สำหรับการดำเนินการด้านการสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กนั้น เริ่มตั้งแต่การช่วยเหลือนำเด็กออกจากสภาพเลวร้ายที่พบแล้วรับเด็กเข้าอุปการะในสถานสงเคราะห์ เพื่อฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ ให้การศึกษาและฝึกอาชีพ และคุ้มครองเด็กให้ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย อาทิ การลงโทษผู้กระทำผิดต่อเด็ก และการเรียกร้องค่าจ้างจากนายจ้าง หลังจากนั้นจะติดต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครองให้รับเด็กกลับไปอุปการะ หรือพิจารณาส่งเด็กกลับภูมิลำเนาโดยประสานกับประชาสงเคราะห์จังหวัด และพิจารณาให้การสงเคราะห์ตามความเหมาะสมและความต้องการของเด็กแต่ละราย รวมทั้งให้การสงเคราะห์ครอบครัว หรือเงินทุนประกอบอาชีพ ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแก่ครอบครัวเด็ก เพื่อให้ครอบครัวมีความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจและมีศักยภาพในการดูแลสมาชิกในครอบครัวได้

ผลการดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กถูกใช้แรงงานโดยมิชอบจากสถานประกอบการ

ปีงบประมาณ	ดำเนินการ/ครั้ง	จำนวนเด็ก	เด็กชาย	เด็กหญิง	จำนวนสถานประกอบการ/แห่ง
2535	10	110	66	44	10
2536	4	65	36	29	5
2537	7	33	14	9	7
2538	4	29	12	17	4
2539	3	3	1	1	3

การกระทำโดยไม่ชอบดังกล่าวมีลักษณะเป็นความผิด ดังนี้

1. ใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรม
2. หลวงเหนียว กักขัง กดขี่แรงงาน
3. จัดตั้งสถานประกอบการโดยมิได้รับอนุญาต
4. ไม่ได้จัดสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย หรือความปลอดภัยในการทำงานตามที่

กฎหมายกำหนด

5. แสวงหาประโยชน์จากแรงงานเด็กโดยมิชอบ

การให้บริการสาธารณสุขแก่เด็กและเยาวชน

192. กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานอื่น ๆ ได้ดำเนินงานบริการด้านสุขภาพแก่เด็กและเยาวชน เป็นบริการให้เปล่าในเรื่องต่อไปนี้

1. บริการสุขภาพเมื่อเจ็บป่วย เด็กตั้งแต่แรกเกิด - 12 ปี จะได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่คิดมูลค่าจากสถานบริการของรัฐ
2. บริการอนามัยโรงเรียน เด็กวัยเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ได้รับการที่จำเป็นในด้านการป้องกันโรค (Health Prevention) และการส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) เช่น การค้นหาโรคและความผิดปกติเพื่อให้การช่วยเหลือ การให้วัคซีน (Immunization) การจัดหาแว่นสายตา และเครื่องช่วยฟังแก่นักเรียนที่มีปัญหาอวัยวะการได้ยิน การป้องกันและแก้ไขโรคที่เป็นปัญหาสาธารณสุข เช่น ธาลัสซีเมีย การเฝ้าระวังด้านการเจริญเติบโต และแก้ไขภาวะน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
3. นักเรียนประถมศึกษาได้ดื่มนมเป็นอาหารเสริมทุกวันตลอดปี
4. นักเรียนในถิ่นทุรกันดาร ได้รับการสุขภาพและดื่มนมภายใต้การดูแลของตำรวจชายแดน

ในส่วนของเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารนั้น กระทรวงสาธารณสุขได้จัดให้มีแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ระยะเวลาที่ 2 (พ.ศ. 2540 - 2544) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

นอกจากนั้น กระทรวงมหาดไทยได้จัดแผนการพัฒนาด้านงานอนามัยโรงเรียน เช่น ในปี พ.ศ. 2539 ได้จัดบริการแก่เด็กนักเรียน ดังนี้

1. จัดหาเวชภัณฑ์สำหรับนักเรียน 484 โรงเรียน จำนวน 305,000 คน แล้วเสร็จใช้งบประมาณทั้งสิ้น 1,220,000 บาท
 2. จัดให้บริการสุขภาพนักเรียนประถมศึกษา และมัธยมศึกษาแก่นักเรียน 484 โรงเรียน จำนวน 177,300 คน แล้วเสร็จใช้งบประมาณทั้งสิ้น 5,319,000 บาท
- การลดจำนวนการตายของเด็กทารกแรกเกิด 1

193. รัฐมีมาตรการหรือโครงการที่ดำเนินงานใน 75 จังหวัด ชื่อโครงการลูกเกิดรอดแม่ปลอดภัย (Safe motherhood) โดยมีกิจกรรม 1) ลดภาวะขาด O_2 ในขณะคลอด 2) มีการดูแลขณะคลอด 3) ดูแลก่อนคลอด (ลดภาวะเสี่ยงของการตั้งครรภ์) โภชนาการในหญิงตั้งครรภ์ให้อาหารเสริมแก่มารดาในระหว่างตั้งครรภ์ การให้อาหารเสริมตามวัย การพัฒนาเด็กโดยครอบครัว ทางกรมอนามัยจะมีบัตรอาหารเสริมให้กับหญิงตั้งครรภ์ที่ขาดสารอาหาร

มาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก

194. คณะรัฐมนตรีได้มีมติตามความเห็นของกระทรวงมหาดไทย (หนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร 0202/6143 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2540 และหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท 0706/6465 ลงวันที่ 29 เมษายน 2540 เรื่องมาตรการป้องกันการซื้อขายเด็ก) ให้ดำเนินการดังนี้

1. ให้กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐและกรุงเทพมหานคร แจ้างโรงพยาบาลและศูนย์อนามัยแม่และเด็กในสังกัดรวมทั้งสถานพยาบาลเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงสาธารณสุข ที่รับเด็กไว้เลี้ยงดูขอให้งดการยกเด็กให้แก่ผู้ขอเด็กไปเลี้ยงหรือขอไปเป็นบุตรบุญธรรม โดยให้ส่งเด็กประเภทดังกล่าวให้แก่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย อย่างช้าไม่เกิน 6 เดือน เพื่อกรมประชาสงเคราะห์จักได้ให้การอุปการะเลี้ยงดูหรือสงเคราะห์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไป

2. ในกรณีที่มีการขอหนังสือเดินทางสำหรับเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี ที่มีใ้เดินทางไปกับบิดามารดา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกไปเป็นบุตรบุญธรรมแก่ชาวต่างประเทศหรือในกรณีเป็นที่น่าสงสัยว่าจะถูกส่งออกไปเพื่อการนั้น ให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งให้กระทรวงมหาดไทยทราบ และให้กระทรวงมหาดไทยโดยกรมประชาสงเคราะห์สอบข้อเท็จจริงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กก่อนแล้วเสนอความเห็นต่อกระทรวงมหาดไทยโดยด่วน ถ้ากระทรวงมหาดไทยมีความเห็นว่าไม่สมควรออกหนังสือเดินทางให้แก่เด็กรายใด ให้กระทรวงการต่างประเทศระงับการออกหนังสือเดินทางแก่เด็กรายนั้นไว้ก่อนจนกว่าจะมีการให้ข้อเท็จจริงหรือมีการแสดงหลักฐานเพิ่มเติมแก่กระทรวงมหาดไทย จนปราศจากข้อสงสัยเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ของเด็กรายนั้นแล้ว และให้กระทรวงมหาดไทยรีบแจ้งการเปลี่ยนแปลงความเห็นกระทรวงการต่างประเทศทราบโดยด่วน

3. ในกรณีที่มีการขอหนังสือเดินทาง สำหรับเด็กที่ได้จดทะเบียนเป็นบุตรบุญธรรมในประเทศไทยแล้ว และเด็กนั้นมีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 14 ปี ให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งกระทรวงมหาดไทย พร้อมกับส่งเอกสารการรับบุตรบุญธรรมทั้งหมดไปด้วย เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยโดยกรมประชาสงเคราะห์ติดต่อกับกรุงเทพมหานคร หรือกรมการปกครองแล้วแต่กรณีตรวจสอบความถูกต้องแท้จริงของเอกสาร แล้วให้กระทรวงมหาดไทยแจ้งผลการตรวจสอบสรรพเอกสารดังกล่าวต่อกระทรวงการต่างประเทศโดยด่วน ถ้าปรากฏว่าเอกสารทั้งหมดหรือบางส่วนของกรารรับบุตรบุญธรรมรายใดมิใช่เอกสารที่แท้จริง ให้กระทรวงการต่างประเทศระงับการออกหนังสือเดินทางให้ผู้ขอรายนั้น

บทบาทขององค์การพัฒนาเอกชนในการคุ้มครองสิทธิเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

195. องค์การพัฒนาเอกชนที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนแบ่งเป็น 5 ประเภทคือ

1. องค์การภายในประเทศที่จดทะเบียนตามกฎหมาย มีสภาพเป็นนิติบุคคล ในรูปของมูลนิธิ หรือสมาคม เช่น มูลนิธิเด็ก มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สมาคมองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน สมาคมสวัสดิการเด็กแห่งประเทศไทย เป็นต้น
2. องค์การภายในประเทศที่ไม่จดทะเบียน จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้าน เฉพาะกิจหรือเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอื่น มุ่งเน้นความคล่องตัวในการดำเนินงานมีชื่อเรียกต่างกัน ไปตามลักษณะ เช่น โครงการ กลุ่ม ชุมชน คณะทำงาน เช่น คนทำงานด้านเด็ก กลุ่มเพื่อเด็ก
3. องค์การต่างประเทศที่จดทะเบียนตามกฎหมายไทย ซึ่งเป็นสาขาของ องค์การต่างประเทศแต่มีสถานภาพเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย เช่น มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. ในไทย มูลนิธิศุภมิตรแห่งประเทศไทย
4. องค์การต่างประเทศที่ไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายไทย ซึ่งเป็นสาขาของ องค์การต่างประเทศเช่นเดียวกันไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล แต่มีสัญญาหรือข้อตกลงในการดำเนินงานกับหน่วยงานของรัฐบางหน่วย เช่น องค์การอนุเคราะห์เด็กประเทศไทย องค์การ การกุศล เฟอร์ธ เอส บัค ในประเทศไทย
5. องค์กรเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยหน่วยราชการ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการทำงาน ควบคู่ไปกับทางราชการ องค์กรลักษณะนี้มีความสามารถสูงในการระดมทรัพยากร เพราะมีทางราชการ สนับสนุนอยู่

การดำเนินงานขององค์การพัฒนาเอกชนด้านเด็กและเยาวชนในไทยแบ่งประเภทขององค์การพัฒนาเอกชนเด็กและเยาวชนตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานได้ ดังนี้

1. ด้านสุขภาพ สุขภาพใจและโภชนาการ	32	องค์การ
2. ด้านครอบครัว สังคม พัฒนาชุมชน	39	องค์การ
3. ด้านการศึกษา ศักยภาพ ฝึกอาชีพ	46	องค์การ
4. ด้านจริยธรรม คุณธรรม ศาสนา วัฒนธรรม	24	องค์การ
5. ด้านกฎหมาย สิทธิ การคุ้มครอง	6	องค์การ
รวม	147	องค์การ

บทบาทขององค์การพัฒนาเอกชนต่อการคุ้มครองสิทธิเด็ก

1. คิดค้นความเคลื่อนไหวและค้นหาข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิเด็ก
2. สืบเสาะและรายงานเกี่ยวกับความรุนแรงของสถานการณ์การละเมิดสิทธิเด็ก
3. คิดค้นช่วยเหลือเด็กที่ถูกละเมิดสิทธิอย่างครบกระบวนการช่วยเหลือ

ทางกฎหมาย คือผู้คดี แต่การทำงานดังกล่าวยังไม่มียุทธศาสตร์รองรับตามกฎหมาย

4. เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิเด็กและการดำเนินการองค์การระหว่างประเทศ
5. ระดมพลังกลุ่มที่สนใจเรื่องสิทธิเด็ก และผลักดันให้มีการดำเนินการในระดับ

รัฐบาล องค์การระหว่างประเทศ

6. เสนอแนะให้ความร่วมมือในการสนับสนุนให้เด็กได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน

7. มีบทบาทร่วมกับรัฐในทุกขั้นตอนในกลไกการวางแผนระดับชาติ มีส่วนร่วมในการวางแผนขั้นพื้นฐานในการคุ้มครองและพัฒนาเด็ก ซึ่งเห็นได้จากการประชุมสมัชชาแห่งชาติด้านการพัฒนาเด็ก ครั้งที่ 1 การประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องแผนปฏิบัติการหลักของปฏิญญาเพื่อเด็ก การวางแผนด้านเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ฉบับที่ 6,7

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ากฎหมายไทยได้ให้ความคุ้มครองเด็กในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างกว้างขวางและอย่างจริงจัง อนึ่ง ขณะนี้คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติได้ดำเนินการขอร่างพระราชบัญญัติและคาดว่าจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีได้ในโอกาสอันใกล้นี้ หากมีการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้เมื่อใดก็จะทำให้การคุ้มครองสิทธิเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การคุ้มครองสิทธิเด็กตามข้อบทที่ 24 (2)

196. ในกรณีที่มีการเกิด พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านหรือบิดาหรือมารดาเป็นผู้แจ้งการเกิดค่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่มีคนเกิดในบ้านภายในสิบห้าวันนับแต่วันเกิด โดยให้แจ้งตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด พร้อมทั้งแจ้งชื่อคนเกิดด้วยในกรณีนี้ผู้ทำคลอดหรือผู้รักษาพยาบาลต้องออกหนังสือรับรองการเกิดให้แก่ผู้มีหน้าที่ต้องแจ้งด้วย

นอกจากนั้น ในกรณีที่มีผู้พบเด็กในสภาพแรกเกิดหรือเด็กอ่อนซึ่งถูกทอดทิ้งกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้ต้องนำเด็กนั้นไปส่งและแจ้งค่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์แห่งท้องที่ที่ตนพบเด็กนั้นโดยเร็ว ในกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจรับเด็กไว้ เจ้าพนักงานดังกล่าวต้องบันทึกการรับตัวเด็กไว้ แล้วนำเด็กส่งเจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ เมื่อได้รับตัวเด็กไว้แล้ว เจ้าหน้าที่ประชาสงเคราะห์ต้องแจ้งนายทะเบียนเมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งแล้ว นายทะเบียนจะออกสูติบัตรไว้เป็นหลักฐานแก่ผู้แจ้งโดยในกรณีนี้ นายทะเบียนจะบันทึกข้อมูลเท็จจริงเท่าที่ทราบไว้ด้วย

ในกรณีมีคนเกิดนอกราชอาณาจักร นายทะเบียนได้แก่กงสุลไทยหรือข้าราชการสถานทูตไทยที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศแต่งตั้ง ซึ่งผู้แจ้งอาจแจ้งค่อสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ในประเทศนั้นเอง ซึ่งในปัจจุบันมีอยู่ 64 แห่งและในปี พ.ศ. 2539 ได้รับแจ้งการเกิดเป็นจำนวน 3,170 ราย ในขณะที่ในปี พ.ศ. 2540 นับถึงสิ้นเดือนกันยายน ได้รับแจ้งการเกิดจำนวน 2,082 ราย และในกรณีมีการเกิดในที่ซึ่งไม่มีสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ในประเทศนั้น ผู้แจ้งอาจใช้หลักฐานการเกิดที่ออกโดยรัฐบาลของประเทศนั้น ซึ่ง

กระทรวงการต่างประเทศได้แปลและรับรองว่าถูกต้องเป็นหลักฐานยุติบัตรได้ อนึ่ง กฎหมายกำหนดให้นายทะเบียนอำเภอ นายทะเบียนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดทำทะเบียนคนเกิด

197. ในเรื่องของการมีชื่อนั้นเด็กทุกคนมีสิทธิมีชื่อและชื่อสกุลตามกฎหมายและระเบียบแบบแผนของทางราชการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1561 ได้บัญญัติให้สิทธิบุตรในการใช้ชื่อสกุลของบิดา และหากบิดาไม่ปรากฏให้ใช้ชื่อสกุลของมารดาได้ ในกรณีของเด็กที่เกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย กฎหมายให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิง เด็กจึงมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของหญิงนั้นได้

การคุ้มครองสิทธิเด็กตามข้อบทที่ 24 (3)

198. แต่เดิมการให้สัญชาติไทยอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติของพระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2535 เด็กจึงสามารถได้สัญชาติไทยโดยหลักสายโลหิตของบิดาหรือหลักดินแดนเนื่องจากเกิดในประเทศไทยตามมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว อันได้แก่

- 1) ผู้เกิดโดยบิดาเป็นผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย
- 2) ผู้เกิดนอกราชอาณาจักรไทยโดยมารดาเป็นผู้มีสัญชาติไทย แต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบิดาไม่มีสัญชาติ
- 3) ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย

ต่อมา ได้มีการออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 337 พ.ศ. 2515 ดอนสัญชาติไทยของบุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าวแต่ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายและในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดานั้นเป็น

- 1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- 2) ผู้ที่ได้รับการอนุญาตให้แจ้งอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราวหรือ
- 3) ผู้ที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วย

คนเข้าเมือง

ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและสั่งเฉพาะรายเป็นประการอื่น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2535 จึงได้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสัญชาติโดยให้สิทธิแก่สายโลหิตจากทั้งบิดาหรือมารดาที่เป็นคนไทยได้สัญชาติไทยโดยหลักสายโลหิต ไม่ว่าจะเกิดในหรือนอกราชอาณาจักรไทย เด็กที่เกิดจากบุคคลดังกล่าวจึงได้สัญชาติไทยโดยทันทีที่เกิด ยกเว้นบุคคลตามมาตรา 7 ทวิ วรรคหนึ่งของกฎหมายดังกล่าว อันได้แก่ผู้เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาและมารดาเป็นคนต่างด้าว ย่อมไม่ได้รับสัญชาติไทย ถ้าในขณะที่เกิดบิดาตามกฎหมายหรือบิดาซึ่งมิได้มีการสมรสกับมารดาหรือมารดาของผู้นั้นเป็น

- 1) ผู้ที่ได้รับการผ่อนผันให้พักอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยเป็นกรณีพิเศษเฉพาะราย
- 2) ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรไทยเพียงชั่วคราว หรือ
- 3) ผู้ที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยโดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง
ทั้งนี้ เว้นแต่รัฐมนตรีจะพิจารณาให้เฉพาะราย ตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรี

กำหนด

เห็นได้ว่าการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวข้อมเป็นประโยชน์ในการลดปัญหาเกี่ยวกับเด็กไร้สัญชาติลงอย่างไรก็ตาม ปัญหาของเด็กไร้สัญชาติอาจเกิดขึ้นได้ในกรณีของเด็กที่เกิดในประเทศไทยจากบิดามารดาที่เป็นคนต่างค้ำตามมาตรา 7 ทวิดังกล่าวและไม่ได้สัญชาติของบิดามารดา หรือบิดามารดาที่เป็นคนไร้สัญชาติ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้เด็กดังกล่าวไม่มีสัญชาติได้

199. กรณีบุตรของชนกลุ่มน้อย ตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงมหาดไทยใช้นั้น ชนกลุ่มน้อยหมายถึงบุคคลที่มีได้มีสัญชาติไทยแต่อาศัยอยู่ในประเทศไทยด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น หลบหนีเข้าเมือง เข้ามาพักอาศัยชั่วคราว

เด็กที่เกิดจากบุคคลดังกล่าวจะได้สัญชาติไทยหรือไม่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ทั่วไปในเรื่องสัญชาติ โดยพิจารณาว่าบิดาหรือมารดามีสัญชาติไทยหรือไม่ หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย บุตรย่อมได้สัญชาติไทยตามบิดาหรือมารดามีสัญชาติไทยดังกล่าว

อย่างไรก็ดีปัจจุบันประเทศไทยกำลังให้ความสนใจการแก้ปัญหาเด็กที่ไร้สัญชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบทที่ 24 แห่งกติกาฉบับนี้มากยิ่งขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

หม่อมหลวงณพอร รพีพัฒน์ เกิดวันที่ 26 กันยายน พ.ศ. 2522 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต(เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ในปีการศึกษา 2544 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรสังคมวิทยามหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2545

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย